

ROZSAH AUTONOMIE PŘI KONSTITUOVÁNÍ ROZHODČÍHO FÓRA ANEB ROZHODNUTÍ VE VĚCI "JIVRAJ" JAKO ERUPCE V USTÁLENÝCH AXIOMECH ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

ALEXANDER J. BĚLOHLÁVEK

Ekonomická fakulta VŠB, Technická univerzita Ostrava, katedra práva; The
World Jurist Association, Washington D.C., USA - First Vice President;
Advokát, Praha / ČR, pobočka New Jersey / USA

Abstract in original language

Dne 22. června 2010 vydala jeho ctihodnost, soudce David Steel z odvolacího soudu Court of Appeal London rozsudek ve věci Sadruddin Hashwani v. Nurdin Jivraj – tzv. případ „Jivraj“. Podle tohoto rozhodnutí (cit. [2010] EWCA Civ 712) strany nemohou v obchodně právním vztahu sjednat v rozhodčí smlouvě podmínku, podle níž musí rozhodčí senát sestávat [výlučně] z členů určité náboženské skupiny. Taková dohoda podle soudce odporuje zákazu diskriminace ve smyslu zákona o rovnosti v pracovněprávních vztazích [Employment Equality Act – Anglie] opírající se o evropskou úpravu z roku 2003. Jde o široký výklad pracovněprávního vztahu, resp. o značně extenzivní výklad poskytování služeb, jejichž výkon je závislý na konkrétní fyzické osobě. Tento výklad současně souvisí s koncepcí smluvního vztahu mezi rozhodcem (senátem) a účastníky rozhodčího řízení. Podle anglického soudu je výše uvedený typ ujednání neplatný od samého počátku (srov. absolutní neplatnost) a s ohledem na význam takové dohody pro samotnou rozhodčí smlouvu je neplatná i rozhodčí smlouva sama. Rozhodnutí vyvolalo bouřlivou diskusi, když jeho důsledky mohou vést k ohrožení některých významných aspektů mezinárodního rozhodčího řízení. Jde třeba o široce uplatňovaný princip u některých sporů, stálých rozhodčích soudů, či typů řízení, kdy předseda rozhodčího senátu musí být z jiného státu, než jsou účastníci. Zásadně by byla ohrožena i koncepce tzv. církevních rozhodčích soudů (široce používáno například u židovských, ale i muslimských komunit a církevní tribunály jsou tradiční i v církvi římsko-katolické (a jiných), byť v některých zemích se rozhodnutí vydaná takovými fóry prosazují výlučně silou vlastní autority v rámci příslušné komunity a nikoliv na základě zákonného mandátu).

Autor s danou koncepcí ve smyslu anglického rozhodnutí nesouhlasí. Nelze souhlasit s tak širokým výkladem Směrnice Rady Evropy 2000/78/EC, která vytvořila všeobecný rámec pro rovnoprávné zacházení v pracovněprávních vztazích a zaměstnání, která postihuje spíše [individuální] pracovně právní vztahy. Obchodně právní oblast je v daném kontextu ošetřena zejména předpisy na ochranu hospodářské soutěže. Autor nezastává názor, že vztah mezi rozhodcem (senátem) a stranou (stranami) má smluvní povahu. Jde

spíše o závazek *sui generis*. Nutno ovšem připustit, že v řadě zemí má smluvní podstata tohoto vztahu (rozhodci – strany) široké uplatnění. Ani v takových případech nelze ovšem takto široký výklad uplatnit ani ve státech, jejichž právo nerozlišuje mezi pracovně právním vztahem a poskytováním jiných plnění závislých na určité fyzické osobě. Přednostně se musí uplatnit smluvní volnost stran, pomocí níž se uplatňuje základní a mezinárodně uznávaná zásada rozhodčího řízení. Tou je schopnost strany ovlivnit složení rozhodčího fóra. Tento projev smluvní autonomie převažuje nad případnou aplikací antidiskriminačních zásad již díky povaze a účelu rozhodčího řízení. Ostatně, je to právě procesní stránka rozhodčího řízení, na kterou se právo EU nepoužije, když rozhodčí řízení jako způsob nalézání práva není evropskými předpisy upraven.

Key words in original language

Rozhodčí smlouva; rozhodčí doložka; rovné zacházení; vztah rozhodce a strany; právo EU; rozhodce; dohoda o podmínkách výkonu funkce rozhodce; svoboda vyznání; církevní rozhodčí soudy; národnost; autonomie stran; "případ Jivraj"; pracovně právní vztah; zaměstnanec; zaměstnavatel.

Abstract

On 22 June 2010 Mr Justice David Stell from the English Court of Appeal delivered its judgment in the case *Sadrudin Hashwani v. Nurdin Jivraj* – („Jivraj case“, neutral cit. [2010] EWCA Civ 712). He holds that the parties to arbitration agreement in a commercial contract cannot stipulate the condition that the tribunal is to be drawn [exclusively] from members of a particular religious group. Considering that such provisions is discriminating in terms of the Employment Equality Act (England) based on the the Employment Equality (Religion or Belief) Regulations 2003. It is based on a broad interpretation of employment and on a very extensive interpretation of provision of services, which are depending on a particular physician. This interpretation refers to the contractual concept of relation between arbitrator s(tribunal) and the parties in arbitration. Pursuant to the English judgment the relevant provision in the arbitration clause, as mentioned, is null and void and due to the significance of the particular provision for the arbitration agreement is the arbitration agreement null and void as well. The decision, in the matter, set off turbulent discussions. In consequence of the English judge's opinion, some crucial elements of international arbitration (and arbitration generally) might be threaten. For example provisions of some court of arbitrations and / or provisions applicable for some kind of disputes or proceedings require that the chairman of the tribunal has to maintain a different nationality than the nationality of the parties. Basically the concept of religious tribunals, widelly respected for example within the Jewish, Islamic but even as a traditional tool for dispute settlement within the Roman Catholic (and of course others as well) religious communities, might be imperiled. This in spite of the fact that the religious tribunal's decisions establishes theirself

within the particular communities often due to their own natural authority rather than pursuant to the law.

Author does not agree the concept of the English decision cited. Such broad interpretation of the EU law as from 2003 may hardly be accepted. It strikes more typical [individual] employment relations rather than the commercial one'. The later will be predominantly touched by competition laws. Author does not maintain a view that the arbitrator(-s)-parties relation is of contractual nature. Rather there are obligations sui generis. Indeed, the concept of the contractual nature of the particular relation is a governing doctrine in a number of countries. None the less the broad interpretation met by the English judge is hardly acceptable even for countries, which do not distinguish between employment relations and services, which are to be rendered by a particular person(-s). The freedom of [contractual] autonomy establishes itself with preference. The parties' autonomy is the instrument to exercise one of the basic and broadly accepted principle of international arbitration, e.g. the ability to have influence on the composition of the arbitral tribunal. This address of the the autonomy of the parties in arbitration prevails the anti-discrimination rules (if applicable at all in arbitration) due to the specific nature and purpose of arbitration. Over and above, EU law is not applicable to the procedural issues of arbitration.

Key words

Arbitration agreement; equal treatment; arbitrator-party relation; EU law; arbitrator; agreement on conditions set for arbitrators; freedom of faith; religion arbitration courts; nationality; autonomy of parties; „Jivraj case“; labour relation; employee; employer.

OBSAH:

- I.1 Doktrinální teorie ohledně povahy rozhodčího řízení z pohledu vztahu rozhodce a stran
 - I.1.1 Smluvní teorie
 - I.1.2. Jurisdikční teorie
 - I.1.3. Smíšená teorie
 - I.1.4. Autonomní teorie
- I.2 Přístup vybraných zemí
 - I.2.1. [CZE] [ČESKÁ REPUBLIKA]
 - I.2.1.1. Právní východiska

- I.2.1.2. Rozhodnutí Ústavního soudu ČR související s problematikou rozhodčího řízení
 - I.2.1.2.1. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV ÚS 174/02 z 15. července 2002:¹
 - I.2.1.2.2. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II ÚS 3059/08 z 15. ledna 2009:
 - I.2.1.2.3. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. I ÚS 339/02 z 26. ledna 2004 pod sp. zn. I.ÚS 339/02
 - I.2.1.2.4. Usnesení Ústavního soudu ČR vydané dne 4. prosince 2003 pod sp. zn. IV.ÚS 511/03
 - I.2.1.2.5. Usnesení Ústavního soudu ČR vydané dne 29. dubna 2005 pod sp. zn. III.ÚS 166/05
 - I.2.1.2.6. Usnesení Ústavního soudu ČR vydané dne 12. září 2003 pod sp. zn. III.ÚS 145/03
 - I.2.1.2.7. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II ÚS 2169/07 z 3. září 2007:
- I.2.2. [SVK] [SLOVENSKÁ REPUBLIKA]
- I.2.3. [POL] [POLSKO]
- I.2.4. [DEU] [NĚMECKO]
- I.2.5. [AUT] [RAKOUSKO]
- I.2.6. [SUI] [ŠVÝCARSKO]
 - I.2.6.1. Konkordát
 - I.2.6.2. Nová úprava ZPO [SUI] od 1. ledna 2011
 - I.2.6.3. Mezinárodní řízení – spolkový zákon o mezinárodním právu soukromém (IPRG [SUI])
- I.2.7. [FRA] [FRANCIE]
- I.2.8. [UK] [SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ: Právo Anglie a Wales]
- I.2.9. [USA] [SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ]

¹ Publikováno in: Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR [CZE], sv. 27, usnesení evid. č. 20, s. 257 a násl.

- II. Rozhodnutí Court of Appeal (Civil Division) ve věci Jivraj a jeho [možné] důsledky
 - II.1. Rozhodnutí ve věci Sadruddin Hashwani v. Nuridin Jivraj (věc Jivraj)
 - II.2. Ze skutkového stavu případu Jivraj
 - II.3. Anglická úprava a právní předpisy EU ohledně diskriminace v pracovněprávních vztazích
 - II.4. Zásadní rozdíly ohledně skutkového a právního posouzení prvostupňovým soudcem a soudci odvolacího soudu
 - II.4.1. Věcný rozsah Předpisů
 - II.4.2. Široký výklad pojmu zaměstnanec a smluvní charakter vztahu mezi rozhodcem a stranami
 - II.4.3. Kritická absence posouzení rozdílů mezi okamžikem uzavření [případně] smlouvy a jejím plněním
 - II.5. Autonomní výklad komunitární (unijní)
 - II.6. Úplatnost vztahu
 - II.7. Věcný rozsah Směrnice a Předpisů v návaznosti na případ Jivraj
 - II.8. Účel Směrnice z v kontradikci se závěry soudců odvolacího soudu ve věci Jivraz
 - II.8.1. Účel Směrnice z pohledu komunitární / unijní praxe
 - II.8.2. Judikatura související s výkladem a aplikací Směrnice č. 2000/78/EC
 - II.8.2.1. Rozsudek ESD, sp. zn. C-303/06 ve věci S. Coleman v. Attridge Law, Steve Law ze dne 17. července 2008
 - II.8.2.2. Rozsudek ESD, sp. zn. C-411/05 ve věci Félix Palacios de la Villa v. Cortefiel Servicios SA ze dne 16. října 2007
 - II.8.2.3. Rozsudek ESD, sp. zn. C-144/04 ve věci Werner Mangold v. Rüdiger Helm ze dne 22. listopadu 2005
 - II.8.2.4. Rozsudek ESD, sp. zn. C-267/06 ve věci Tadao Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen ze dne 1. dubna 2008

II.8.2.5. Rozsudek ESD, sp. zn. C-427/06 ve věci Birgit Bartsch v. Bosch und Siemens Hausgeräte (BSH) Altersfürsorge GmbH ze dne 23. září 2008

II.8.2.6. Rozsudek ESD, sp. zn. C-54/07 ve věci Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryn NV ze dne 10. července 2008²

II.8.2.7. Rozsudek ESD, sp. zn. C-13/05 ve věci Sonia Chacón Navas v. Eurest Colectividades SA ze dne 16. března 2006

II.8.3. Shrnutí

II.9. Přípustná diskriminace ve smyslu výjimky dle Směrnice i Předpisů

II.10. Uplatnění čl. 6 odst. 1 [anglického] Předpisu na věc Jivraj

II.11. Závěry učiněné odvolacím soudem ve věci Jivraj ohledně působnosti Předpisů na daný skutkový a právní stav

III. Závěr, epilog, či dokonce nekrolog pro rozhodčí řízení v Anglii

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

AA (1996) Arbitration Act (1996). Zákon o rozhodčím řízení z roku 1986. Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Předpis pro Anglii a Wales.

ADR Alternative dispute resolution. Náhradní způsoby řešení sporu.

[AUT] Rakousko – Republika Rakousko

Arb.Int. Arbitration International (periodikum).

BGB [DEU] Bürgerliches Gesetzbuch (Německo).“

[CZE] Česká republika.

[DEU] Německo – Spolková republika Německo

² Toto rozhodnutí se zabývá rozsahem a aplikací Směrnice 2000/43/EC a nikoliv *Směrnice*. Lze nicméně konstatovat, že jde o rozhodnutí, která plně potvrzují účel antidiskriminačních předpisů v *Unii*.

EO [AUT] Exekutionsordnung. Exekuční řád. Rakousko.

EULP Evropská úmluva o lidských právech.

FAA [USA] Federal Arbitration Act. Spojené státy americké.

Jivraj Rozhodnutí vydaná ve Spojeném království ve věci Sadruddin Hashwani v. Nurdin Jivraj, a to jak prvostupňové rozhodnutí, tak rozhodnutí soudců odvolacího soudu. Přesná specifikace viz výčet soudních rozhodnutí citovaných v tomto příspěvku.

KLI Kluwer Law International.

Konkordat Konkordát o rozhodčím řízení [SUI] (Konkordat über die Schiedsgerichtsbarkeit) ze dne 27. března 1969.³

k.p.c. [POL] Kodeks postępowania cywilnego / občanský soudní řád Polské republiky ze 17 listopada 1964 r., ve znění pozdějších změn

MU Masarykova univerzita, Brno.

NCPC [FRA] La Nouveau Code de procédure civile. Nový civilní procesní řád. Francie.

NYConv. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, New York, 10. června 1958.

Obč.Z. [CZE] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších změn.

[POL] P olsko, Polská republika.

Předpis (-y) Employment Equality (Religion or Belief) Regulations 2003 [UK – ANGLIE A WALES]

RozŘ [CZE] Zákon (České republiky) č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu cizích rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších změn.

RS HKAK Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

³ Spolkovou radou byla tato úprava odsouhlasena dne 27. srpna 1969. Upravuje tuzemské rozhodčí řízení. Bude od 1. ledna 2011 nahrazen ZPO – *Zivilprozessordnung* s federálním účinkem.

Směrnice Rady Evropy 2000/78/EC, která vytvořila všeobecný rámec pro rovnoprávné zacházení v pracovních vztazích a zaměstnání.

Úst. [CZE] Ústava České republiky.

ÚstSZ [CZE] Zákon (České republiky) č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

[SUI] Švýcarsko – Švýcarská konfederace.

[SVK] Slovenská republika / Slovensko.

UAA [USA] Uniform Arbitration Act. Spojené státy americké.

[USA] Spojené státy americké.

U.S.C. [USA] U.S.C. (United State Code). Spojené státy americké.

ZPO [AUT] Zivilprozeßordnung. Civilní procesní řád. Rakousko.

ZPO [DEU] Zivilprozeßordnung. Civilní procesní řád. Německo.

ZRK [SVK] Zákon (Slovenské republiky) č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní, ve znění pozdějších předpisů.

I.1 Doktrinální teorie ohledně povahy rozhodčího řízení z pohledu vztahu rozhodce a stran

Povaha / charakter rozhodčího řízení je již po dlouhou dobu předmětem mnoha teoretických diskusí. Tyto spory se vedou od konce 19. st., kdy francouzský [obecný] soud v případě *Del Drago*⁴ rozhodl, že rozhodčí nález je z jedné části smlouva a z druhé části nález soudu. Aby bylo možné zaměřit se na povahu rozhodčího řízení v jednotlivých státech, nezbytné seznámit se nejdříve s jednotlivými koncepčními a doktrinálními přístupy, které se v dané otázce postupem času vyvinuly.

⁴ Rozsudek *Cour de Appel de Paris*, 10. prosince 1991, ve věci *Marquis de Santa Cristina et al. v. Princess del Drago et al.*, publikovaný in: *Clunet*, 1992, s. 314 a násl. Ve věci *Del Drago* se jednalo o spor ohledně majetku královny Marie Christine Španělské, přičemž věc se týkala mj. zjištění rozhodného práva statusu odpůrce. Bylo rozhodnuto, že rozhodným statutem, resp. právem statusu bylo právo *Pontifikálního státu*, neboť princezna *del Drago* patřila díky sňatku k domu papežovu. Srov. například *Rubino-Sammartano*, Mauro. *International Arbitration Law*, KLI, 2. vyd., 2001, s. 4 a j.

I.1.1 Smluvní teorie

Tato teorie vychází z předpokladu, že základem pravomoci rozhodců k projednání a rozhodnutí sporu je dohoda stran o tom, že z řešení sporů stran z určitého závazkového právního vztahu bude vyloučena pravomoc [obecných] soudů [ve smyslu soudů jako orgánů moci veřejné] a naopak strany se dobrovolně / na základě své vlastní dohody podrobí řízení před rozhodci. V tomto pojetí v její klasické podobě rozhodce nenalézá právo, nýbrž se na základě pověření stran snaží v jejich zastoupení (z jejich pověření) nalézt vůli stran odpovídající obsahu jejich závazkového vztahu, který je předmětem sporu. Samozřejmě ihned navazující otázkou je, jaký je vlastně charakter rozhodčího nálezu, resp. z čeho vychází jeho vykonatelnost tak, jak je tato zakotvena v právních rádech řady států. Pokud by totiž rozhodčí nález byl výhradně vyjádřením a potvrzením dohody stran, bylo by možné se nanejvýše dovolávat porušení takové dohody. Předmětné vyjádření by však již jen stěží mohlo (ve smyslu této klasické a historicky originální smluvní teorie, představovat vykonatelný titul aprobovaný státem (mocí veřejnou).⁵

Další zásadní námitkou, kterou lze vůči smluvní teorii vyslovit, je její vyrovnání se s problematikou postavení rozhodce. Pokud bychom přijali názor, že rozhodce jedná na základě určitého quasi zmocnění (quasi mandátu) stran, logicky pak tento rozhodce ztrácí svůj na stranách řízení nezávislý charakter, který je prakticky ve všech moderních zákonech upravujících rozhodčí řízení základním požadavkem a imperativem, jehož nedodržení vede naopak k vyloučení osoby rozhodce.

Z uvedeného hlediska tedy neobstojí tvrzení, že činnost rozhodců není nalézáním práva, když rozhodčí nález je svým charakterem autoritativní rozhodnutí vydané nezávislou autoritou, jejíž pravomoci jsou strany podrobeny a jejíž rozhodnutí jsou vázány respektovat. Rozhodčí řízení se tedy liší a dokonce musí zásadně lišit od jednání stran o smíru, resp. jiných metod - tzv. náhradních způsobů řešení sporu (v mezinárodní praxi označovány jako ADR),⁶ Na tomto závěru nic nemění ani obecná povinnost rozhodců formulovaná ve většině moderních úprav rozhodčího řízení, totiž konkrétně povinnost vést strany a poskytnout jim případně veškerou

⁵ S touto námitkou se snaží vypořádat moderní smluvní teorie vycházející z toho, že základem samotného rozhodčího řízení je sice smlouva, akt, kterým toto řízení končí (tj. typicky rozhodčí nález) však již ze smlouvy nevychází.

⁶ Tj. *Alternative Dispute Resolution*.

podporu při hledání smírného řešení sporu.⁷ Obdobnou povahu má tedy také rozhodnutí / rozhodčí nález vydaný na žádost stran a kopírující jejich dohodu (k níž strany dospěly mimo rozhodčí řízení) o smírném řešení sporu. Právě zde se projevuje jedna z výhod rozhodčího řízení, kdy strany vydáním takového rozhodčího nálezu kopírujícího jejich vůli a dohodu fakticky získají jistotu (danou právě vykonatelností daného rozhodnutí), že jejich dohoda bude dodržena, resp. v případě jejího porušení budou mít k dispozici listinu, na jejímž základě se budou moci přímo domáhat plnění takové dohody.

I.1.2. Jurisdikční teorie

Protipólem výše uvedené smluvní teorie je teorie jurisdikční, která v rozhodčím řízení spatřuje analogii ke spornému civilnímu řízení [soudnímu], jehož účelem je autoritativně nalézat právo a na jeho základě definitivně rozhodnout spor stran. Tato teorie tedy vychází z předpokladu, že rozhodčí řízení je sporným řízením, v němž rozhodci vykonávají svou rozhodovací pravomoc. Ta je na ně delegována státem (a nikoliv samotnými stranami). Cílem této činnosti rozhodců je řešení vzniklého sporu formou nalézání práva. Již na první pohled je zřejmé, že i vůči této teorii lze mít určité výhrady. Především je to volní akt stran, který je nezbytný k iniciování / vzniku dané pravomoci. Tím je rozhodčí smlouva, kterou strany dobrovolně rezignují na své právo na projednání sporu před [obecným] soudem. Teprve poté, co rozhodce ex officio provede zjišťování a dospěje k závěru, že jsou splněny všechny podmínky pro to, aby byl spor projednán a rozhodnut v rozhodčím řízení (ve smyslu platné dohody stran), nabude jeho činnost charakteru nalézání práva a rozhoduje spor analogicky, jak tom činí soudci. Jediným rozdílem, který však na posouzení charakteru rozhodčího řízení nemá větší vliv, je skutečnost, že oproti veřejnoprávnímu soudnímu orgánu vydává rozhodnutí v rozhodčím řízení soukromoprávní subjekt a stát jeho rozhodnutí propůjčuje charakter vykonatelného titulu.

V souladu s tímto přístupem je také to, že stát si ve většině případů ponechává vůči rozhodčímu řízení určité kontrolní či regulační funkce. Jde především o institut zrušení rozhodčího nálezu soudem, jak je tento

⁷ Dle názoru autora se však je však jejich činnost omezena *procesními* možnostmi. Důležitý je v této souvislosti výraz *podpora* (povinnost poskytnout *podporu*, či *vést strany* [k nalezení smírného řešení]), když právě tyto formulace zdůrazňují povinnost rozhodců poskytnout *procesní prostor* stranám pro to, aby ty mohly hledat případné smírné řešení. Takových možností mají rozhodci celou řadu. Mohou například řízení přerušit, odročit ústní jednání pokud vidí, že strany mají reálnou snahu o nalezení konsensu a pokračování v ústním jednání by naopak mohlo jejich spor vyhrotit a pod.

zakotven ve všech moderních úpravách rozhodčího řízení. Tato zpětná kontrola se ovšem vztahuje (až na nemnohé výjimky) výhradně na otázky / zkoumání, zda byly splněny všechny podmínky pro to, aby byl spor v rozhodčím řízení projednán a autoritativně rozhodnut a soudu nepřisluší přezkum ve věci samé.⁸ Soud tak není oprávněn zabývat se právním či skutkovým posouzením případu. Jeho přezkumnou činnost tak nelze chápat jako apelační institut, resp. jako další instanci v rozhodčím řízení.⁹ Institut zrušení rozhodčího nálezu představuje výhradně zpětnou kontrolu státu, jejímž cílem má být zjištění, zda byly splněny podmínky pro delegaci soudní pravomoci soukromoprávnímu subjektu a současně zda byly splněny základní předpoklady pro činnost rozhodce směřující k vydání autoritativního vykonatelného rozhodnutí ve věci samé. Pokud bychom uvažovali o jakémsi „opravném prostředku“ v rámci rozhodčího řízení, mohla by jím být dohoda stran o tom, že rozhodčí nález bude / může být dále přezkoumán dalším rozhodcem / -i. Tento postup je logický, když stát zde umožnil delegaci své jurisdikční pravomoci prostřednictvím dohody stran. Tuto delegaci lze vykládat jako uplatňování se subjektivního práva na spravedlivý proces stanoveným postupem u jiného orgánu, a to takového, který není orgánem veřejné moci.

Jako zásadní se jeví státům (prostřednictvím jeho legislativní výsosti) poskytovaná možnost volby. Na jejím základě a prostřednictvím autonomie se soukromoprávní subjekty rozhodují, zda svůj spor svěří k vyřešení / rozhodnutí státnímu [veřejnému] orgánu (soudu) nebo jinému [soukromoprávnímu] subjektu (rozhodci). Ve druhé z uvedených případů dochází k odchylce od jednoho ze základních a státem garantovaných práv, kterým je právo na veřejné projednání věci nestranným orgánem. Proto a vzhledem k charakteru rozhodčího řízení, resp. rozhodčího nálezu jako autoritativního konečného rozhodnutí ve věci by tak mělo být spíše možné přiklonit se k jurisdikční teorii. Lze si totiž jen těžko představit, že pravomoc rozhodců je založena výhradně dohodou stran. Taková dohoda sice teoreticky může suspendovat právo na projednání věci před řádným soudem, ovšem vždy jen za předpokladu, že příslušný stát takovouto možnost výslovně umožní. Tímto státem je vždy stát místa rozhodčího řízení, ve většině případů však také stát uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Pokud by tomu tak nebylo, jakákoliv dohoda, na jejímž základě by se subjekt dobrovolně vzdal svých základních práv (zde práva na spravedlivý proces), by bylo nutné hodnotit jako neplatnou. Právo na spravedlivý proces totiž patří mezi nezadatelná práva, kterého se strana bez zákonného mandátu vzdát nemůže. Výsledkem jakéhokoliv procesu by tak opravdu byla pouze

⁸ *Bělohávek, A. et Pezl, T.* Mezinárodní a tuzemské rozhodčí řízení z pohledu čl. 36 listiny základních práv a svobod a pravomocí soudů a ústavou garantovaných práv (Institut zrušení rozhodčího nálezu v souvislosti se zákazem revision au fond). *Právník*, 2006, rč. 146, č. 7, s. 768-802.

⁹ *Bělohávek, A.* Druhá instance v rozhodčím řízení. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 7, s. 5 a násl.

dohoda stran o řešení sporu, jejíž výsledek by však nikdy nemohl představovat vykonatelný titul a jakékoliv nároky z takové smlouvy, případně z jejího porušení, by bylo nutné uplatnit u [obecného / státního] soudu. Suspendování práva na spravedlivý proces a jeho nahrazení jiným postupem, při jehož uplatnění strany mohou alternativně uplatnit své nároky u nezávislého orgánu k autoritativnímu a definitivnímu rozhodnutí, je tak nutno chápat jako delegaci jedné ze základních funkcí a současně pravomocí státu na jiný, a to soukromoprávní subjekt. Proto si stát také ponechává právo kontrolovat, zda byly řádně naplněny všechny podmínky této delegace. Pokud zjistí, že tyto splněny nebyly, neposkytne rozhodčímu nálezu status, který umožňuje vykonatelnost veřejnou mocí.

Jedním z důvodů k delegaci této [státní] pravomoci a jejího vskutku rozšířeného využívání v praxi je skutečnost, že strany mohou ovlivnit výběr fóra a jeho konstituování, přičemž často zohledňují své požadavky na kvalifikaci a další vlastnosti rozhodce v návaznosti na předmětu sporu. Tento výběr konkrétního rozhodce je považována za jednu z hlavních výhod rozhodčího řízení, která může výrazně přispět jednak k jeho flexibilitě a rychlému projednání a rozhodnutí sporu, stejně jako k důvěře stran v takové řízení a akceptaci jeho výsledků. Jde současně o nezadatelné právo strany jako výrazu jeho státem aprobované autonomie, přičemž toto právo může být omezeno, či suspendováno jen v případech, kdy převažuje jiný zájem vážící se k témuž sporu a k témuž řízení. O takovou situaci se jedná třeba v případě procesního společenství v rozhodčím řízení. Zde totiž převáží zájem na flexibilitě postupu v řízení a na tom, aby bylo řízení funkční a vůbec proveditelné. Omezení práva na výběr vlastního rozhodce a autonomní určení podmínek jeho výběru lze na základě takto formulované proporcionality omezit vždy jen jiným zájem vztahujícím se k témuž řízení. Rozhodčí řízení je tedy jiným výkonem soudní moci,¹⁰ v němž se projevuje státem aprobovaná autonomie vůle soukromoprávních subjektů limitovaná představami státu o hranicích této autonomie. Rozhodčí řízení nelze chápat jako řízení, které by nebylo v souladu, resp. porušovalo by státem garantované právo na spravedlivý proces. Jde totiž o řízení existující a probíhající na základě podmínek a požadavků stanovených v právu státu místa řízení, resp. vždy toho státu, kde má být rozhodčímu řízení a jeho výsledku přiznán kvalifikovaný účinek. Za předpokladu, že jsou splněny všechny požadavky státu pro iniciaci a konání rozhodčího řízení, stejně jako pro jmenování rozhodce, lze řádně jmenovaného rozhodce chápat jako zákonného soudce z hlediska zákonného práva na spravedlivý proces a v souladu s právem na to, aby nikdo nebyl odňat vlastnímu soudci. S přihlédnutím k regulační a kontrolní funkci státu lze přiklonit k názoru, že rozhodce lze charakterizovat jako nezávislou osobu nalézající právo a

¹⁰ MOTHEJZLÍKOVÁ, J.: Úloha národních soudů – podpora nebo dohled?, *Evropské a mezinárodní právo*, 1998, č. 1-2, s. 46

rozhodčí nález jako autoritativní rozhodnutí a nikoliv pouhý kvalifikovaný výraz obsahu dohody stran. Zjednodušeně řečeno, strany si sice vybírají konkrétní osobu rozhodce; aby tak mohly učinit, musí stát nejprve tento postup v obecné rovině schválit a propůjčit potenciálním rozhodcům pravomoc k vydávání autoritativních rozhodnutí. Rozhodčí řízení nemůže probíhat „ve vzduchoprázdnu“. Naopak, toto řízení probíhá vždy v rámci konkrétního právního řádu. Ten stanoví přesné podmínky, za nichž je možné na rozhodce delegovat pravomoc k projednání a rozhodnutí sporu, jestliže se pro tuto variantu strany rozhodnou (využijí své autonomie). Tato primární delegace funkcí státu je primární podmínkou pro přenos pravomoci pro rozhodování sporů z veřejnoprávní do soukromoprávní sféry. Pouze tak je možné zajistit vykonatelnost rozhodčích nálezů jakožto rozhodnutí soukromoprávního subjektu (rozhodce / -ů), na němž nebo na jehož způsobu jmenování se strany v rozhodčí smlouvě dohodnou. Současně ovšem platí, že rozhodce není rozhodnutím veřejného orgánu. Proto nemůže ani vykonatelnost rozhodčích nálezů vycházet z dohody stran, nýbrž jejím základem je primárně právní rámec, kterým stát formuluje podmínky pro přiznání vykonatelnosti rozhodčímu nálezu. Toto tvrzení platí nejen pro vykonatelnost „tuzemských“ rozhodčích nálezů, ale také pro vykonatelnost rozhodčích nálezů ve smyslu mezinárodních smluv.¹¹ Rovněž tato vykonatelnost vzniká v důsledku aktu státu, konkrétně jeho souhlasem vyjádřeným mezinárodně právním závazkem. Vzhledem k tomu, že postavení daný mezinárodně právní rámec zakotvuje postavení rozhodce, nelze souhlasit s názorem, podle něhož jde výlučně o soukromoprávní vztah založený pouze dohodou mezi rozhodcem (-ci) a stranami. O „pouhý“ soukromoprávní vztah nemůže jít již proto, že postavení rozhodce je definováno legislativním rámcem, v němž se rozhodce musí pohybovat s tím, že toto jeho postavení není možné měnit na základě odlišné dohody stran.

I.1.3. Smíšená teorie

Tato teorie se snaží o spojení obou předchozích doktrín, když na jedné straně akcentuje, že rozhodčí řízení je možné pouze za předpokladu vzájemné dohody stran o podřízení jejich sporu pravomoci rozhodců. Není pochyb o tom, že základem rozhodčího řízení je vůle stran vyloučit v případě řešení konkrétního sporu pravomoc [obecných] soudů a současně výběr jiného subjektu, který má namísto soudu takový spor definitivně a autoritativně rozhodnout. Strany uzavírají dohodu, která pravomoc rozhodců zakládá a současně určuje základní podmínky průběhu tohoto řízení, vybírají si osoby rozhodující spor a místo sporu. Současně si ovšem tato

¹¹ Zejména NYConv.

teorie uvědomuje nedostatky smluvního přístupu k rozhodčímu řízení, zejména pokud jde o základ postavení rozhodců, vynutitelnost rozhodčího nálezu, pokud by ten byl chápán ve smyslu smluvní teorie jakožto pouhé nalezení obsahu dohody stran, případně jako určitá autorizovaná dohoda o narovnání mezi stranami. Ve srovnání s jurisdikční doktrínou tak smíšená teorie vychází z autonomie rozhodců jako nezávislých subjektů, na něž stát delegoval svou pravomoc k nalézání práva. Postavení rozhodců je vymezeno a limitováno právní úpravou toho kterého konkrétního státu a rozhodčí řízení může fungovat výhradně v rámci těchto mantinelů a v návaznosti na daný právní řád.

Autor tohoto příspěvku se klaní v podstatě ke smíšené teorii, která ovšem zásadně vyzdvihuje význam právního rámce státu řízení a státu uznání a výkonu nálezu a do jisté míry se tak autor v mnoha ohledech blíží teorii jurisdikční. Autor je toho názoru, že smluvní teorie měla své opodstatnění spíše v minulosti a je jakýmsi reziduem. Smluvní teorie totiž vychází ve své podstatě z premisy, že strany mají zájem na splnění svých závazků a hledají pouze toho, kdo vymezí jejich obsah, aby se podle toho mohly zařídit. Ať již by takový přístup měl být ve své podstatě správný a zájem na naplnění pacta sunt servanda by měl být zájmem všeobecným, je smluvní přístup v uvedeném pojetí až příliš odtržený od aktuální reality. Místo zájmu na plnění závazku a na vyřešení sporu je dnes v podstatě minimálně každý druhý spor v rozhodčím řízení provázen maximální snahou stran (samozřejmě strany žalovan, či protižalované) o napadání pravomoci (příslušnosti), o maximální množství procesních obstrukcí, o nalezení jakéhokoliv důvodu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu po jeho vydání a pod. Výjimkou nejsou ani vysoce neprofesionální útoky proti rozhodcům ve smyslu umělého konstruování jejich vyloučení. Naproti tomu strana žalující, resp. ten, kdo má v řízení úspěch, je vždy zainteresovaným na tom, aby dosáhl co nejdříve pravomocného rozhodnutí, které lze podrobit nucenému výkonu za pomoci veřejné moci, ať by měl takový výkon probíhat ve kterémkoliv státě. Je tedy jasné, že jsou to právě strany v řízení a tedy tzv. uživatelné systému rozhodčího řízení, kteří se sami spoléhají na veřejnou moc a hledají v ní v maximální míře oporu. Lze též bez nadsázky tvrdit, že bez veřejnoprávního rámce rámce pro rozhodčí řízení (ať již v jakémkoliv státě) by v dnešní době ztratilo rozhodčí řízení svého reálného a s realitou spjatého opodstatnění. Podle autora je ona častá smluvní teorie něčím, co snad odpovídá optimálnímu obrazu, svědčí však o naprosté absenci reality ze strany těch, kteří tuto teorii podporů. To je též důvod, proč se autor v rámci svého možná smíšeného přístupu přiklání blíže na onu pomyslnou jurisdikční miskou vážení ve sporu mezi základem smluvním a základem jurisdikčním. Má-li proto autor ještě blíže vymezit svůj názor, pak za samotný a primární základ pro rozhodčí řízení považuje legální rámec, který je však iniciován jednak dohodou stran v podobě rozhodčí smlouvy a

jednak konkrétním sporem, který vymezuje předmět řízení v případě sporu v procesním smyslu.

I.1.4. Autonomní teorie

Poslední teorií je teorie autonomní, která s ohledem na výše popsaná specifika považuje rozhodčího řízení za druh řízení *sui generis*, na které nelze automaticky aplikovat ani obecné smluvní zásady, ani úpravu civilního řízení před obecnými soudy. Podle této teorie je nezbytně specifický také vztah mezi osobou rozhodce a stranami.. V žádném případě na tento vztah nelze podle předmětné teorie nahlížet z pohledu klasické smluvní doktríny jakožto na běžný smluvní vztah, kdy si strany „najímají“ soukromoprávní subjekt (zde rozhodce) za účelem rozhodnutí jejich sporu. Rovněž tak, jako je podle této teorie za specifické považováno samotné rozhodčí řízení, je za vztah *sui generis* nutné považovat i vztah mezi rozhodcem a stranami.

I.2 Přístup vybraných zemí

I.2.1. [CZE] [ČESKÁ REPUBLIKA]

I.2.1.1. Právní východiska

Rozhodčí řízení je upraveno v zákoně č. 216/1994 Sb. ze dne 01. listopadu 1994 o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále RozŘ). Podle jeho § 2 odst. 1 se strany mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Kromě právě citovaného ustanovení RozŘ není v českém právním řádu žádná speciální úprava, podle které by se řídil vztah mezi rozhodci a stranami. Přestože není pochyb o tom, že se ve vztahu stran a rozhodce objevují prvky civilněprávního charakteru (např. sjednání a úhrada poplatku za rozhodčí řízení a odměny rozhodce v rozhodčích řízeních *ad hoc*, když třeba v řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – RS HKAK nebo u jiného stálého rozhodčího

soudu tento problém nevzniká, když třeba dle řádu RS HKAK je úhrada poplatku nezbytnou podmínkou projednání a rozhodnutí sporu a odměna je rozhodci následně vyplácena ze strany RS HKAK), není obecně možné konstatovat, že celý tento vztah je čistě občanskoprávní. Jedná se o vztah, kde je množství jeho prvků (práv a povinností rozhodce) upraveno přímo předpisy legis arbitri. K některým úkonům jsou pro případ neexistence dohody stran příslušné přímo [obecné] soudy, ať již jde o jmenování rozhodce, možnost zbavení rozhodce mlčenlivosti, jeho vyloučení apod. Existuje tu tedy ze strany soudů poměrně významná kontrolní funkce podporující judiciální charakter rozhodčího řízení. Již jen proto se mezi rozhodci a stranami nemůže jednat o čistě smluvní vztah, a již vůbec ne o vztah pouze soukromoprávní založený výlučně na obecných smluvních zásadách občanského práva. Pokud bychom vůbec takový základ připustili, jednalo by se spíše o specifický vztah [sui generis]

Stálé rozhodčí soudy mohou být v [CZE] zřízeny pouze na základě zákona, což rovněž nasvědčuje tomu, že stát vyjadřuje kvalifikovaný zájem na garanci určitých standardů ze strany jím aprobovaných rozhodčích soudů, resp. tyto nemohou vzniknout bez zákonného základu. Pokud by platilo, že rozhodčí řízení je založeno výhradně na smluvním ujednání stran, byl by takový zásah státu nejen zbytečný, ale směřoval vůči smluvnímu charakteru tohoto institutu. V každém případě legální rámec pro konstituování stálých rozhodčích soudů může být pouze podpůrným argumentem a sám o sobě neznamená, že stát sleduje určitou doktrínu. Nelze tak v žádném případě dospět k závěru, že v zemích, kde takový legislativní základ existence stálých rozhodčích soudů dán není, by byla naopak sledována doktrína smluvní.

Další argumenty podporující jurisdikční základ rozhodčího řízení v kontextu české úpravy: (●) Podání rozhodčí žaloby má totožné účinky, jako kdyby žaloba byla podána u obecného soudu. (●) Podle § 16 RozŘ [CZE], podle kterého uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc, nebo došlo-li ke zrušení rozhodčího nálezu a podá-li strana znovu u soudu nebo u jiného příslušného orgánu žalobu nebo návrh na pokračování v řízení do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci nebo o zrušení rozhodčího nálezu, zůstávají účinky podané žaloby zachovány. (●) Stejně tak rozhodčí nález, který nelze dále přezkoumat, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkum, nabývá tento dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný¹². Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být doručeno

¹² Viz § 28 odst. 2 RozŘ [CZE].

stranám a po doručení je opatřeno doložkou o právní moci,¹³ Právě institut nabytí právní moci je institutem, který je typický pro judičiální charakter rozhodování. Jen těžko bychom totiž hledali analogii, pokud by výsledek rozhodčího řízení byl chápán výhradně jako určitá kvalifikovaná dohoda stran o řešení sporu zachycená rozhodcem v rozhodčím nálezu.¹⁴ Rozhodcem vydaný rozhodčí nález je tedy možné chápat jakožto jurisdikční akt, kterému zákonodárce propůjčuje charakter vykonatelného titulu. (●) K tomuto se vztahuje i fakt, že si stát ponechává možnost zpětné kontroly v souvislosti s institutem zrušení rozhodčího nálezu soudem dle ustanovení § 31 a násl. zákona o rozhodčím řízení. (●) Rozhodci nemohou v rámci své funkce postupovat zcela neomezeně, jsou naopak ze zákona vázáni rozhodnout spor dle platného práva, jestliže je strany výslovně nezmocní k rozhodnutí na základě spravedlnosti.¹⁵ Stejně jako u soudce je tedy možné konstatovat, že posláním / úkolem rozhodce je nalézat právo. Stálé rozhodčí soudy jsou povinny po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu uschovat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení. (●) Rozhodci v rozhodčích řízeních ad hoc jsou poté povinni do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení. Tato povinnost předat rozhodčí nález do úschovy soudu nenastává, pouze byl-li rozhodčí nález vydán mimo území České republiky.¹⁶ Zákon o rozhodčím řízení současně podpůrně stanoví (když primárně je dávana přednost dohodě stran o způsobu vedení sporu) analogická aplikace občanského soudního řádu v případě neexistence dohody stran o způsobu vedení sporu¹⁷. Rozhodce sice není bezprostředně povinen takové procesními předpisy pro občanského soudního řízení bez dalšího analogicky aplikovat, v praxi se však rozhodci na tuto právní úpravu často odvolávají a tato je jimi minimálně zohledňována. (●) [Obecné] soudy plní v rozhodčím řízení i další podpůrné funkce, když rozhodci jsou např. ve smyslu ustanovení § 20 odst. 2 oprávněni dožádat příslušný obecní soud o

¹³ Viz § 28 odst. 1 RozŘ [CZE].

¹⁴ Obdobné instituty lze nalézt i v jiných právních řádech, byť může být stát od státu sporné, jaký charakter má v konkrétním státu předmětný institut a do jaké míry nasvědčuje spíše jurisdikčnímu základu rozhodčího řízení, či nikoliv. Podle názoru autora je to však nerozhodné.

Jen například:

Čl. 193 odst. 3 IPRG [SUI] (v orient. překladu cit.): *Na žádost strany rozhodčí senát potvrdí, že nález byl vydán v souladu s ustanoveními tohoto Zákona; takové potvrzení má stejný účinek, jako uložení nálezu [u soudu].*

¹⁵ Viz § 25 odst. 3 RozŘ [CZE]. (cit.): *Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným; mohou však spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, jestliže je k tomu strany výslovně pověřily. Ve smyslu ustanovení § 37 zákona o rozhodčím řízení platí, že jde-li v rozhodčím řízení o vztah s mezinárodním prvkem, rozhodci rozhodují spor podle práva, které strany zvolily. Zvoleným právem nebo právním řádem rozhodným na základě kolizních norem se rozumí, pokud z volby stran neplyne jinak, hmotné právo; nepřihlíží se přitom ke kolizně právním předpisům práva stranami zvoleného nebo jinak rozhodného. Nezvolí-li si strany hmotné právo výše uvedeným způsobem, užijí rozhodci právo státu určené podle tuzemských kolizně právních předpisů.*

¹⁶ V § 29 odst. 1 a odst. 2 RozŘ [CZE].

¹⁷ Viz § 44 RozŘ [CZE] (cit.): *Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení před soudem podle tohoto zákona obdobně ustanovení občanského soudního řádu.*

provedení procesních úkonů, které nemohou rozhodci sami provést. Soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřipustný s tím, že soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.

Takto vymezená a ostatně i další charakteristika rozhodčího řízení tedy nasvědčí, že zákonodárce danou úpravou pouze svěřil / delegoval výkon některých svých pravomocí souvisejících s rozhodováním sporů mezi soukromoprávními subjekty. Tento závěr je ostatně ve své většině (až na výjimky) přijímán také českou odbornou veřejností. Citovat lze např. Z. Kučeru¹⁸, K Růžičku¹⁹ aj.²⁰ Vliv role a funkce státu na rozhodčí řízení nepopírá ani N. Rozehnalová, která se kloní ke smíšené teorii rozhodčího řízení a zejména poukazuje na skutečnost (kterou zdůrazňuje), že i když má ustavení rozhodce či rozhodčího senátu soukromoprávní charakter a je možné řízení realizovat jen na základě existující dohody stran, tak si vlastní řízení zachovává svou veřejnoprávní povahu. Stát jednak realizuje své kontrolní pravomoci vůči rozhodčím soudům a napomáhá skrze státní soudy tam, kde rozhodci nemohou určité úkony vykonat, jednak přiznává rozhodčímu nálezu při splnění určitých podmínek stejné účinky jako soudnímu rozhodnutí.²¹

I přes výše uvedené a přes poměrně intenzivní diskuse o případné větší kontrole rozhodčího řízení je nutné konstatovat, že judikatura českých soudů přiřazuje rozhodčímu řízení čistě smluvní charakter. Podle těchto (níže citovaných) rozhodnutí není činnost rozhodců možné charakterizovat jakožto nalézání práva, nýbrž jedná se o vyjasňování / narovnávání existujícího závazkového vztahu stran v zastoupení a na základě svobodné vůle stran. V této souvislosti se ovšem Ústavní soud ČR v roce 2002²² již nikterak nevyrovnal se skutečností, zda na tomto základě může „pouhá“ dohoda stran získat charakter vykonatelného rozhodnutí. Další otázkou zůstává, do jaké míry je předmětné rozhodnutí Ústavního soudu ČR z roku 2002 nutno chápat jako výraz závazného právního (ústavněprávního) názoru, když nadto veškerá následná rozhodnutí se nikterak nesnaží o vlastní přístup k problematice a jen odkazují na ono zásadní rozhodnutí z roku 2002. Pozdější rozhodnutí si totiž očividně nekladou za cíl vyjádřit se k charakteru rozhodčího řízení a v podstatě jde výhradně o rozhodnutí, která

¹⁸ KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé. 5. opravené a doplněné vydání. Nakladatelství Doplněk, 2001, s. 401.

¹⁹ RŮŽIČKA, K.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin Advokacie*, 2003, č. 5

²⁰ Srov. též například BĚLOHLÁVEK, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vyd., Praha: C.H.Beck, 2004, s. 19.

²¹ ROZEHNALOVÁ, N.: Právo mezinárodního obchodu. Brno: MU v Brně, 2004, s. 456–457.

²² Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV.ÚS 174/02 z 15. července 2002.

se s danou otázkou vypořádávají z hlediska pravomoci (příslušnosti) Ústavního soudu ČR k projednání a rozhodnutí konkrétní ústavní stížnosti. Obecně se lze často setkat s názory (zejména v zahraničí), které sice výslovně konstatují, že rozhodčí senát není soudním orgánem ve smyslu příslušné právní úpravy daného státu, ale s ohledem na charakter rozhodčího řízení jako takového je nutné na něj některé instituty upravující občanské soudní řízení analogicky aplikovat.

I.2.1.2. Rozhodnutí Ústavního soudu ČR související s problematikou rozhodčího řízení

I.2.1.2.1. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV ÚS 174/02 z 15. července 2002.²³

Předseda rozhodčího senátu, který ve věci rozhodoval, ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že tento svůj právní názor nekonzultoval s ostatními členy „bývalého“ senátu, je projevem jeho osobních názorů a nelze je interpretovat jako stanovisko Rozhodčího soudu ve smyslu § 30 odst. 3 ÚstSZ [CZE] ve znění pozdějších předpisů. Senát, který ve věci rozhodoval, byl ustanoven vůli stran ad hoc a nelze jej ztotožňovat se senátem obecného soudu. Rozhodčí soud je soukromou osobou, která je soudem jen podle názvu, nepatří do soustavy soudů podle zákona o soudech a soudcích a není orgánem veřejné moci. Má povahu odborné organizace zprostředkávající služby pro osoby, které chtějí, aby rozhodce jejich právní vztah vyjasnil a napevno postavil. Charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je činností narovnávací ve smyslu § 585 ObčZ. [CZE]. Výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovanou svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud, kterou mu svěřili. Rozhodčí nález nevydává rozhodčí soud, ale rozhodci. Je vynutitelný z důvodu vynutitelnosti závazku, který byl rozhodcem v zastoupení stran uzavřen. Z tohoto pohledu Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky není v řízení o ústavní stížnosti pasivně legitimován.

²³ Publikováno in: Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR [CZE], sv. 27, usnesení evid. č. 20, s. 257 a násl.

Dále se Ústavní soud zabýval otázkou, zda předmětný rozhodčí nález je pravomocným rozhodnutím orgánu veřejné moci ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Úst. [CZE], resp. ve smyslu ust. § 72 odst. 1 písm. a) ÚstSZ [CZE], přičemž dospěl k závěru, že Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky není orgánem veřejné moci, a tudíž ani jeho rozhodčí nálezy nemohou být rozhodnutím orgánu veřejné moci ve smyslu cit. ustanovení Úst. [CZE] a ÚstSZ. Podle § 1 odst. 2 písm. b) Řádu RS HKAK rozhoduje tento rozhodčí soud spory, jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. V tomto směru jeho názor [názor Ústavního soudu vyjádřený v předmětném rozhodnutí] koresponduje s výše uvedenými tvrzeními předsedy rozhodčího senátu, že charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovanou svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud.

I.2.1.2.2. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II ÚS 3059/08 z 15. ledna 2009:

Ústavní soud odkazuje na svá dřívější rozhodnutí²⁴. Vycházel v nich z toho, že rozhodovací činnost rozhodčího soudu, resp. rozhodce, je založená na smlouvě, která deleguje vůli stran, a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku. Rozhodce (rozhodčí soud) nenalézá právo, nýbrž tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tak není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud.

I.2.1.2.3. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. I ÚS 339/02 z 26. ledna 2004 pod sp. zn. I.ÚS 339/02

Zachování ústavních požadavků v řízení před rozhodcem nebo rozhodčím soudem je zaručeno možností soudního přezkumu²⁵ podle části čtvrté

²⁴ Viz Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. I. ÚS 339/02, sp. zn. IV. ÚS 511/03, sp. zn. III. ÚS 166/05 či sp. zn. III ÚS 145/03.

²⁵ Již z této samotné formulace vyplývá, že došlo ke zřejmému nepochopení účelu a smyslu úpravy této části RozŘ [CZE], když nejde o žádný přezkum ve smyslu analogie s vyšší instancí (ve srovnání s řízením soudním). Účelem je výlučně poskytnutí možnosti obrany stran v případě, že došlo k porušení některých základních principů rozhodčího řízení.

zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (srov. důvody uvedené v ustanovení § 31 RozŘ [CZE]). Toliko rozhodnutí obecného soudu, podle části čtvrté RozŘ [CZE], může být napadeno ústavní stížností (srov. usnesení sp. zn. III. ÚS 460/01.²⁶ Stěžovatel této možnosti nevyužil a nevyčerpal tak všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně práva poskytuje ve smyslu shora citovaného § 75 odst. 1 ve spojení s § 72 odst. 2 zákona o Ústavním soudu. Tato skutečnost činí jeho ústavní stížnost návrhem nepřipustným podle § 43 odst. 1 písm. e) ÚstSZ [CZE]. Charakter rozhodčí činnosti, byť ve věcech, v nichž by jinak rozhodovaly obecné soudy, je založen na vůli stran delegovat smlouvou urovnání a řešení jejich sporu, ať již skutkového či právního, na třetí subjekt. Výsledek rozhodčí činnosti (rozhodčí nález) je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce vyjasňuje existující závazkový vztah v zastoupení stran, nikoliv v zastoupení státu. Jeho moc tedy není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od vlastní soukromé moci stran určovat si svůj vlastní osud.²⁷

I.2.1.2.4. Usnesení Ústavního soudu ČR vydané dne 4. prosince 2003 pod sp. zn. IV.ÚS 511/03

Ústavní soud setrvává na názoru, že rozhodčí senát ustanovený jako senát ad hoc na základě jmenování předsedou Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je soukromou osobou, nepatří do soustavy soudů podle hlavy čtvrté Úst. [CZE] a podle zákona o soudech a soudcích a není orgánem veřejné moci. Rozhodčí soud má povahu odborné organizace zprostředkovávající služby pro osoby, které chtějí, aby rozhodce jejich právní vztah vyjasnil a napevno postavil, takže rozhodčí nálezy Rozhodčího soudu ani rozhodčích senátů jmenovaných ad hoc nemohou být rozhodnutím orgánu veřejné moci ve smyslu ustanovení čl. 87 odst. 1 písmeno d) Úst. [CZE] a § 72 odst. 1 písmeno a) ÚstSZ [CZE]. Rozhodci rozhodují spory, jestliže jejich pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. V tomto směru je charakter rozhodčí činnosti založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodci (stejně jako Rozhodčí soud samotný) nenalézají právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňují, tedy narovnávají) závazkový vztah v zastoupení stran. Jejich moc není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud. Závazek

²⁶ publikováno in: Sbíрка nálezů a usnesení Ústavního soudu [CZE], sv. 24, usnesení č. 41, s. 563 a násl.

²⁷ Na tomto místě se předmětné rozhodnutí odvolává na Usnesení Ústavního soudu ČR [CZE], sp. zn. IV. ÚS 174/02 ze dne 15. července 2002.

nalezený rozhodci je vynutitelný z důvodu vynutitelnosti závazku, který byl rozhodci v zastoupení stran uzavřen.

I.2.1.2.5. Usnesení Ústavního soudu ČR vydané dne 29. dubna 2005 pod sp. zn. III.ÚS 166/05

V usnesení Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 174/02 je judikováno, že rozhodčí soud, tedy i rozhodce, není orgánem veřejné moci, a tudíž ani jeho rozhodčí nálezy nemohou být rozhodnutím orgánu veřejné moci podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky a § 72 odst. 1 písm. a) ÚstSZ [CZE]. Rozhodčí soudy a rozhodci rozhodují spory, jestliže jejich pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. Charakter rozhodčí činnosti je založen smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku, a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud. S uvedeným názorem se Ústavní soud ČR [CZE] ztotožňuje i ve návrhu navrhovatelky v této konkrétní věci. Proto předmětný návrh posoudil jako návrh, k jehož projednání není Ústavní soud ČR [CZE] příslušný a jako takový jej odmítl [§ 43 odst. 1 písm. d) ÚstSZ].

I.2.1.2.6. Usnesení Ústavního soudu ČR vydané dne 12. září 2003 pod sp. zn. III.ÚS 145/03

Ústavní soud se otázkou, zda rozhodčí nálezy (Rozhodčího soudu) je pravomocným rozhodnutím orgánu veřejné moci podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Úst. [CZE], resp. podle § 72 odst. 1 písm. a) ÚstSZ [CZE] zabýval již ve svém usnesení ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02 a dospěl k závěru, že tomu tak není, neboť Rozhodčí soud nelze považovat za orgán veřejné moci. Ústavní soud ČR [CZE] vycházel z toho, že charakter rozhodčí činnosti je založen smlouvou delegující vůli stran, její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný, přičemž rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran a jeho moc není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud. V uvedeném rozhodnutí Ústavní soud poukázal rovněž na své usnesení ze dne

1. 11. 2001, sp. zn. III. ÚS 460/01²⁸ s tím, že i kdyby dospěl k jinému závěru o povaze rozhodčího nálezu, tedy že rozhodčí nález je pravomocným rozhodnutím orgánu veřejné moci, byl by nucen ústavní stížnost podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona jako nepřipustnou odmítnout pro nevyčerpání prostředků ve smyslu § 75 odst. 1 ÚstSZ [CZE] odmítnout, protože stěžovatel na základě vlastního svobodného rozhodnutí nahradil pořad práva dohodou o respektování rozhodčího nálezu. Od výše uvedených závěrů nemá Ústavní soud ČR [CZE] důvod se odchýlovat ani v posuzovaném případě. Je si sice vědom toho, že na povahu fakultativního (mezinárodního) rozhodčího řízení v právní teorii existují rozdílné názory.²⁹ Pokud by se však na danou otázku pohlíželo z hlediska mezinárodního práva (veřejného), přičemž toto hledisko je s ohledem na fungování rozhodčího řízení v praxi rozhodující, je třeba vycházet z názoru strany [v tomto řízení], že rozhodci a stále institucionální rozhodčí soudy nepůsobí jako orgány státu a na rozhodčí řízení a úkony při něm prováděné se nehledí jako na projevy výkonu státní moci.³⁰ Z této skutečnosti plyne, že až na výjimky (viz níže) nelze úkony rozhodce či rozhodčího soudu přičítat konkrétnímu státu. Jinak řečeno, strany si mohou pro řešení svých sporů zvolit, jsou-li pro to splněny zákonem stanovené podmínky, cestu soudní nebo cestu rozhodčího řízení. Ve druhém případě si však jsou, resp. musí být vědomy toho, že role státu se omezuje pouze na vytvoření právního rámce, v jakém má rozhodčí řízení fungovat, a především, že ingerence státu v konkrétní věci připadá v úvahu až ex post v podobě zrušení rozhodčího nálezu či zastavení výkonu rozhodnutí soudem, a to jen v některých případech;³¹ v nich je ovšem třeba se domáhat svých práv (nejprve) u příslušného obecného soudu, a eventuálně teprve poté, resp. po vyčerpání všech prostředků ochrany práv, u soudu ústavního. Poukazuje-li stěžovatelka na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, jedná se, dle názoru Ústavního soudu [CZE], o argumentaci neadekvátní. V prvním případě šlo o rozhodčí řízení nikoliv fakultativní, nýbrž obligatorní, u kterého je z hlediska ochrany základních práv a svobod třeba vycházet z toho, že nuceným "přesunem" určitých sporů na rozhodčí řízení se stát nemůže samozřejmě zprostit plnění svých závazků vyplývajících z čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech, a tak za ni odpovídá tak, jako by se jednalo o "jeho" orgán. Obdobně tomu bylo i ve druhém případě, kdy věc stěžovatelů projednával zákonem (1977 Act) zřízený orgán (Arbitration Tribunal), v jehož pravomoci bylo v eventuálním sporu stanovit výši náhrady za zestátněný majetek stěžovatelů. Proto i v tomto případě je bezpochyby možno přičítat jednání zmíněného "rozhodčího řízení" (jednalo se spíše o zvláštní orgán soudního typu) přímo státu, s důsledky z toho plynoucími.

²⁸ Publikován in: Ústavní soud ČR [CZE]: Sbirka nálezů a usnesení, Vol. 24, usnesení evid. č. 41, Praha, 2002.

²⁹ Na tomto místě se Ústavní soud ČR [CZE] v rozhodnutí odvolává na Rozehnalová, N.: Transnacionální právo mezinárodního obchodu, Brno: Masarykova univerzita, Brno, 1994, s. 142.

³⁰ Na tomto místě se Ústavní soud ČR [CZE] v rozhodnutí odvolává na KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé, Brno: Doplněk, 1994, s. 394 a násl..

³¹ Odvolává se na § 31 a násl. RozŘ [CZE].

I.2.1.2.7. Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II ÚS 2169/07 z 3. září 2007:

Ústavní soud ČR [CZE] ve zde posuzované věci odkazuje na svá dřívější rozhodnutí.³² Vycházel v nich z toho, že rozhodovací činnost rozhodčího soudu, resp. rozhodce, je založená na smlouvě, která deleguje vůli stran, a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku. Rozhodce (rozhodčí soud) nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tak není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud. Ústavní soud ČR [CZE] se proto nemohl návrhem dále zabývat, neboť by přezkoumával rozhodnutí jiného subjektu než orgánu veřejné moci. Tím by překročil meze stanovené čl. 87 odst. 1 písm. d) Úst.. Nezbylo mu proto, než návrh podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. d) ÚstSZ [CZE] odmítnout jako návrh, k jehož projednání není příslušný.

Obdobně se česká soudní praxe staví i k otázce odpovědnosti rozhodců za jejich činnost. Odkázat je možné například na rozsudek Nejvyššího soudu ČR [CZE], sp. zn. 32 Cdo 1044/2005 z 28. listopadu 2007, který vychází z výše citovaného Usnesení Ústavního soudu ČR [CZE], sp. zn. IV.ÚS 174/02 a konstatuje, že rozhodčí nálezy vydávané rozhodčími senáty, popř. jedinými rozhodci v rámci působnosti Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky jsou rozhodčími nálezy tohoto Rozhodčího soudu. Nejde o nálezy rozhodců.³³ Z toho, že se rozhodnutí rozhodčího senátu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky přičítá Rozhodčímu soudu, je zřejmé, že rozhodci neodpovídají za škodu vzniklou rozhodováním, neboť rozhodují jménem Rozhodčího soudu. Ve sporu o náhradu takové škody proto není rozhodce věcně pasivně legitimován. Pochybnosti zde nevznikají, pokud jde o soukromoprávní základ odpovědnosti za škodu. Odpovědnost za škodu je institutem smluvního práva a napovídajícím smluvnímu charakteru rozhodčího řízení. Je tedy možné uzavřít, že tak, jako v dalších státech, neexistuje v České republice zcela jednotný názor a doktrinální přístup týkající se povahy rozhodčího

³² Odvolává se zejména (jako příklad) na tato usnesení RS HKAK: sp. zn. I. ÚS 339/02, sp. zn. IV. ÚS 511/03, sp. zn. III. ÚS 166/05, sp. zn. III ÚS 145/03.

³³ Odvolává se na Usnesení Ústavního soudu ČR [CZE], sp. zn. IV ÚS 174/02.

řízení a daná otázka je spíše řešena s ohledem na jednotlivé části rozhodčího řízení.³⁴

I.2.2. [SVK] [SLOVENSKÁ REPUBLIKA]

Rozhodčí řízení ve Slovenské republice je upraveno v zákoně č. 244/2002 Z.z. z 3. dubna 2002 o rozhodcovskom konaní (dále jen ZRK [SVK]). Rozhodčí smlouva (rozhodcovská zmluva) je v § 3 odst. 1 ZRK [SVK] definována jako dohoda mezi smluvními stranami o tom, že všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly anebo vzniknou v určeném smluvním anebo v jiném právním vztahu, se rozhodnou v rozhodčím řízení. Tato dohoda může mít buď formu samostatné smlouvy nebo může být uzavřena jako rozhodčí doložka k samostatné smlouvě. Výslovně je zde zakotven princip samostatnosti rozhodčí doložky, který je ostatně možno dnes považovat za mezinárodně uznávaný princip. Ustanovení § 5 odst. 3 ZRK [SVK] na podporu tohoto principu stanoví, že pokud smluvní strany odstoupí od smlouvy, takové odstoupení se nedotýká rozhodčí doložky, která je její součástí, pokud se smluvní strany nedohodly jinak.

Z celkové koncepce slovenské úpravy je možné vyvodit, že se zákonodárce přiklání spíše k jurisdikční teorii rozhodčího řízení. Koncepčně je totiž rozhodčí řízení upraveno jako způsob nalézání práva, který je státem aprobovaný a na zajištění jehož základních podmínek a minimálních standardů má stát zájem. Slovenská úprava vyžaduje dohodu stran ohledně osoby rozhodce tím, že vyžaduje splnění "požadovaných zkušeností" a naplnění podmínky bezúhonnosti³⁵ Ustanovuje-li rozhodce stranami sporu určená osoba (appointing authority) nebo soud, je při výběru povinna přihlížet k jeho kvalifikaci dle dohody stran a okolnostem, které zabezpečí ustanovení nezávislého a nestranného rozhodce.³⁶ Kterákoliv osoba, jež přijme výkon funkce rozhodce, je ze zákona vykonávat tuto svou funkci nestranně a s odbornou starostlivostí tak, aby byla zabezpečená spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků a aby nedocházelo k

³⁴ Podle názoru autora spíše vždy v návaznosti na konkrétní případy a přiznávat předmětných rozhodnutím zobecňující charakter pro českou právní doktrínu je značně problematické.

³⁵ Viz § 6 odst. 1 ZRK [SVK] (cit.): *Rozhodcom sa môže stať každá fyzická osoba, na ktorej sa zmluvné strany dohodnú, ak je plnoletá, spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, má skúsenosti na výkon funkcie rozhodcu a je bezúhonná a ak osobitný predpis alebo tento zákon neustanovuje inak.*

³⁶ Viz ustanovení § 6 odst. 3 ZRK [SVK] (cit.): *Ak rozhodcu ustanovuje zmluvnými stranami vybraná právnická osoba alebo fyzická osoba (ďalej len "vybraná osoba"), alebo súd (§ 8 ods. 2), je povinný pri tom prihliadať na kvalifikáciu požadovanú od rozhodcu podľa dohody zmluvných strán a na okolnosti, ktoré zabezpečia ustanovenie nezávislého a nestranného rozhodcu. Vybraná osoba alebo osoba, ktorá koná v mene vybranej osoby, musí pritom spĺňať podmienky podľa odseku 1.*

porušování jejich práv a právem chráněných zájmů a aby se práva na jejich úkor nezneužívala. Tato povinnost tedy nevzniká uzavřením jakési quasi smlouvy mezi rozhodcem a stranami sporu, nýbrž jde o závazek rozhodce vyplývající pro něj přímo ze zákona. Kontrola státu nad výkonem funkce rozhodce je dána i tím, že pokud se rozhodce stane nezpůsobilým svou funkci vykonávat nebo z jiného důvodu bez zbytečného odkladu nekoná, tak za předpokladu, že sám ze své funkce neodstoupí a strany se nebudou schopné dohodnout na jeho odvolání, je kterákoliv ze smluvních stran oprávněná podat u vybrané osoby (tzv. appointing authority) anebo u příslušného soudu návrh, aby bylo rozhodnuto o zániku funkce takového rozhodce. Proti takovému rozhodnutí není možné podat odvolání.

Zákon - ZRK [SVK] - v § 18 výslovně (analogicky k úpravě civilního řízení před obecnými soudy dle občanského soudního řádu) specifikuje náležitosti žaloby podané u rozhodčího soudu, resp. u rozhodce či rozhodců pověřených k rozhodování sporu ad hoc.³⁷ Rozhodci je dále svěřena pravomoc nařídit ve věci předběžné opatření,³⁸ O výkon takového rozhodnutí o předběžném opatření je možné požádat soud, v jehož obvodě má k výkonu dojít.

Rovněž se zahájením rozhodčího řízení a vydáním rozhodčího nálezu se pojí stejné účinky, jaké by nastaly, pokud by žaloba byla podána u [obecného] soudu příslušného k jejímu projednání a tento by rozhodl pravomocným rozsudkem. Platí tedy, že podání žaloby u rozhodčího soudu anebo přijetí žaloby druhým účastníkem rozhodčího řízení, pokud do té doby ještě nedošlo k ustanovení fóra, má stejné právní účinky, jako kdyby byla žaloba podána u [obecného] soudu.³⁹ Doručený rozhodčí nález, který není možné dále přezkoumat ve smyslu příslušné právní úpravy představované ustanovením § 37 ZRK [SVK],⁴⁰ má pro strany stejné účinky, jaké by měl pravoplatný (tj. pravomocný) rozsudek [obecného] soudu. Také další ustanovení ZRK [SVK] a povinností rozhodců při

³⁷ V této souvislosti je nutné podotknout, že slovenská právní úprava zavádí v ustanovení § 7 odst. 1 legislativní zkratku, podle které se výrazem „rozhodčí soud“ rozumí nejen stálý rozhodčí soud zřízený ve smyslu této právní úpravy, ale jakékoliv fórum či jediný rozhodce pověřený rozhodnutím sporu (a to i v řízení ad hoc). Používání analogické terminologie dle občanského soudního řádu se slovenský zákonodárce drží i nadále, když pro rozhodčí nález zavádí pojem „rozsudek“ (rozhodcovský rozsudok).

³⁸ Viz ustanovení § 22 odst. 1 zákona (cit.:) Ak sa účastníci rozhodcovského konania nedohodli inak, môže rozhodcovský súd po začatí rozhodcovského konania na žiadosť účastníka rozhodcovského konania nariadiť predbežné opatrenie, ktoré považuje za nevyhnutné s ohľadom na predmet sporu. Rozhodcovský súd môže od účastníka rozhodcovského konania žiadať, aby poskytol primeranú zábezpeku v súvislosti s predbežným opatrením.

³⁹ Viz ustanovení § 19 odst. 1 zákona

⁴⁰ přičemž možnost přezkumu rozhodčího nálezu jiným rozhodcem se strany musí v rozhodčí smlouvě / doložce výslovně dohodnout

rozhodování sporudle této úpravy poskytují prostor pro závěr, že činnost rozhodců lze kvalifikovat jako nalézání práva a nejedná se o řízení, v němž by určený rozhodce (-i) vedli strany ke smírnému řešení sporu a byli pouze jakýmsi garantem dohody stran (čímž není nikterak zpochybněna povinnost rozhodců vést strany a poskytnout jim dostatečný prostor ke smírnému vyřešení sporné záležitosti Stejně jako v České republice [CZE] mohou strany požádat, aby byl obsah této dohody o smíru zachycen ve formě rozhodčího nálezu, který má i v tomto případě pro strany povahu a účinky právoplatného [pravomocného] rozsudku).

Zákon zde konkrétně stanoví náležitosti rozhodčího nálezu a podmínky, za kterých může být vznesený nárok přiznán, obsahuje základní procesní pravidla, určuje hmotné právo, na jehož základě je rozhodce povinen spor rozhodnout. Stejně jako v České republice nepanuje mezi odbornou veřejností shoda ohledně charakteru rozhodčího řízení (v této souvislosti je mimo jiné možné upozornit také na skutečnost, že do dnešního dne nejcitovanější judikát v České republice, tj. Usnesení ÚS ČR, sp. zn. IV.ÚS 174/02 z 15. VII. 2002 pod, je založeno na stanovisku jednoho z nejuznávanějších slovenských akademiků, který byl v předmětném řízení vedeném před RS HKAK HKČR a AK ČR, jež bylo předmětem rozhodování ÚS ČR, předsedou rozhodčího senátu.

Posun v charakteristice a zákonném vymezení rozhodčího řízení v [SVK] zcela jistě znamenala příprava novely ZRK [SVK] Tato byla dokonce schválena dne 9. III. 2010 Národní radou SR [SVK] a měla nabýt účinnosti dne 1. VII. 2010. Předmětná novela ovšem nikdy nevstoupila v platnost, když prezident [SVK] odmítl novelizační zákon podepsat. Nová úprava byla ze strany odborné veřejnosti zabývající se rozhodčím řízením od počátku přijímána s rozpaky a zejména jí byla vyčítána až přílišná regulace rozhodčího řízení. Kritické hlasy hovořily zejména o tom, že novela by ve svém důsledku mohla vést ke ztrátě atraktivnosti tohoto alternativního způsobu řešení sporu vzhledem k omezením, která měla být nově zavedena. Není účelem na tomto místě předložené změny jakkoliv hodnotit po věcné stránce, tj. s ohledem na jejich přínos pro praxi rozhodčího řízení v [SVK]. Dané změny jsou popisovány a hodnoceny výhradně s ohledem na jejich návaznost na některý z doktrinálních přístupů k rozhodčímu řízení. Obecně došlo ke zpřísnění dohledu nad stálými rozhodčími soudy, zejména ve vztahu k rozhodčím soudům, resp. rozhodčím řízením, jejichž předmětem by měly být spory vzniklé ze spotřebitelských smluv a pracovněprávní spory. Kromě toho měla být posílena kontrolní a sankční role ministertva spravedlnosti SR [SVK] jako dohlížejícího orgánu. Za zásadní [takto plánovanou] změnu je možné považovat nový způsob zřízení

stálého rozhodčího soudu, a to v případě zřízení rozhodčího soudu u právnické osoby na základě zákona.⁴¹ Zřetelně se zde projevuje inspirace úpravou platnou v České republice, kde stále rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona. Objevily se názory, že právě zmiňovaná kontrolní funkce státu společně se snahou o zavedení a vynucování určitých minimálních standardů, které by měli všichni rozhodci dodržovat, by do budoucna mohla umožnit přenesení rozhodování sporů z určitých druhů závazkových / právních vztahů právě do oblasti rozhodčího řízení s tím, že by byla výslovně zakotvena pravomoc stálých rozhodčích soudů k jejich rozhodování. Za takového stavu by zřejmě nebylo pochyby o to, že je zde státem delegována pravomoc k rozhodování konkrétních sporů na rozhodce a tedy o jurisdikčním přístupu k celému institutu rozhodčího řízení.

Stanovuje se zodpovědnost zřizovatele rozhodčího soudu za dodržování veškerých povinností, které jsou v souvislosti s činností rozhodčího soudu stanoveny. Výslovně byla v novele zavedena možnost podávat vůči postupu rozhodčího soudu stížnost. Tato stížnost může směřovat vůči porušování práva na projednání věci bez zbytečných průtahů, proti porušování zásad důstojnosti rozhodčího řízení osobami podílejícími se na plnění úkolů rozhodčího soudu, anebo proti jiným nedostatkům v činnosti rozhodčího soudu, které souvisí s projednáváním věcmi anebo s postupem rozhodců, předsednictva rozhodčího soudu, členů předsednictva rozhodčího soudu anebo jiných osob podílejících se na činnosti rozhodčího soudu. Výslovně bylo stanoveno, že na vyřízení stížností a žádostí o prošetření vyřízení stížnosti na postup rozhodčího soudu se přiměřeně vztahují ustanovení zvláštního právního předpisu, kterým je např. § 63 až § 70 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdech a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znění pozdějších předpisů a zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach. Odkaz na zákon o soudech, resp. jeho analogická aplikace zcela jasně dokládá, že zákonodárce chápe rozhodčí řízení v jurisdikčním smyslu. Umocňuje to dále možnost podat žádost, aby stížnost byla prošetřena MS SR [SVK], jestliže se bude jednat o stížnost týkající se řízení ve věci spotřebitelské smlouvy a stěžovatel nebude s vyřízením své stížnosti ze strany rozhodčího soudu / případně zřizovatele takového rozhodčího soudu spokojen. Zřizovatel rozhodčího soudu měl být dále na základě žádosti Ministerstvem spravedlnosti SR [SVK] povinen předkládat tomuto orgánu informace o své činnosti a o činnosti jím zřízeného stálého rozhodčího soudu a jeho rozhodců. Stejně tak bylo ve vztahu k rozhodčím soudům plánováno

⁴¹ Viz § 12 odst. 1 ZRK [SVK], které mělo nově končit větou (cit. :) „*Stály rozhodcovský súd môže byť zriadený aj zákonom pri právnickej osobe, ktorá sa na účely tohto zákona považuje za zriaďovateľa.*“

zavedení povinnosti předkládat MS SR [SVK] každoroční zprávu týkající se vyřizování spotřebitelských sporů⁴²

Speciální úprava měla být zavedena ve vztahu k rozhodování spotřebitelských sporů. U nich novela počítala se zavedením zvláštního oprávnění sdružení na ochranu spotřebitelů, které mělo být legitimováno k podání návrhu příslušnému soudu, na jehož základě by tento uložil zřizovateli rozhodčího soudu, aby se každý jeho stálý rozhodčí soud zdržel rozhodování spotřebitelských sporů. Podmínkou takového rozhodnutí mělo být, že v důsledku činnosti těchto rozhodčích soudů dochází k opakovanému porušování práv spotřebitelů a spotřebitelům tímto vznikla škoda převyšující celkově částmelo mít možnost domáhat se vydání předběžného opatření se stejným negaturním účinkem pokud jde oprávnění rozhodčího soudu k rozhodování spotřebitelských sporů. Soud by měl při svém rozhodování přihlídnout zejména k tomu, zda již v minulosti bylo takovéto porušení práv účastníků spotřebitelského sporu rozhodčímu soudu vytýkáno soudem nebo kontrolním orgánem a zřizovatel příslušného rozhodčího soudu o této skutečnosti mohl vědět. Kromě toho měly být zavedeny zvláštní požadavky na formu a obsah rozhodčích doložek u spotřebitelských smluv (nikoliv jako rozhodčí doložka, nýbrž výlučně jako smlouva zachycená v samostatné listině). S ohledem na diskuzi o charakteru rozhodčího řízení na Slovensku je nutné především upozornit na skutečnost, že k rozhodování spotřebitelských sporů měly být dle návrhu novely příslušné výhradně stálé rozhodčí soudy, které od Ministerstva spravedlnosti SR [SVK] získají a po celou dobu rozhodován sporu budou držitelem licence k rozhodování spotřebitelských sporů. Je nutné také upozornit, že získání licence mělo podléhat a mělo být podmíněno splněním vcelku přísných požadavků. Povinné mělo být například udržování kauce ve výši 200.000,00 EUR, která by sloužila k zajištění finančních povinností v souvislosti s odpovědností zřizovatele za činnost stálého rozhodčího soudu. Kromě specifických požadavků na kvalifikaci rozhodců rozhodujících spotřebitelské spory (mělo jít o kvalifikační kritéria stanovená přímo zákonem a nikoliv o požadavky na rozhodce, jež by byly v souladu s jejich zájmy dány dohodou stran sporu) novela zamýšlela zásadně omezit volnost stran pokud jde o dohody o způsobu vedení sporu. Bezvýjimečně totiž stanovila, že pravidla pro rozhodčí řízení o spotřebitelském právu se nesmí odchýlit v neprospěch spotřebitele od pravidel občanského soudního

⁴² Viz nové navrhované ustanovení § 15b odst. 2, který stanoví (cit.): Zriaďovateľ je na základe podkladov ním zriadeného rozhodcovského súdu povinný vyhotoviť a predložiť ministeRS HKAKtvu správu o činnosti stáleho rozhodcovského súdu pri rozhodovaní spotrebiteľských sporov v rozhodcovskom konaní za kalendárny rok, a to najneskôr do 31. marca nasledujúceho kalendárneho roka; súčasťou tejto správy musia byť aj informácie o podaných sťažnostiach a o vybavovaní sťažností na postup rozhodcovského súdu vrátane výsledkov vybavovania z hľadiska opodstatnenosti podaných sťažností. V tejto lehote je zriaďovateľ povinný správu predložiť iným orgánom verejnej moci, ak to ustanovuje osobitný predpis.

řádu pro soudní řízení v prvním stupni. Obdobné restriktivní zásahy státu měly být zavedeny i pro řešení sporů pracovněprávních.

Výše uvedené by na první pohled bez jakýchkoliv pochybností ukazovalo na jurisdikční charakter rozhodčího řízení v [SVK]. Na místě je zde ale použití podmiňovacího způsobu, když do citované novely byl současně zařazen prvek typický naopak pro smluvní doktrínu a svědčící naopak spíše smluvnímu charakteru vztahu mezi rozhodcem a stranami. Nově zařazené ustanovení § 15c ZRK [SVK] mělo totiž výslovně zavést civilněprávní odpovědnost rozhodce za škody způsobené jeho činností.⁴³ Nad veškerou pochybnost je tak stanoveno, že rozhodci nepožívají z titulu výkonu své funkce imunit tak, jak je tomu u soudců. I přes tuto aplikaci občanského práva na jeden z aspektů vztahu mezi rozhodcem a stranami sporu není dle mého názoru možné dovozovat obecný občanskoprávní vztah mezi těmito subjekty, když je zejména nutné zohlednit, že značná část povinností rozhodce (a to i pokud jde o jeho vztah a závazky vůči stranám sporu) je stanovena přímo zákonem, aniž by bylo možné se od této úpravy odchýlit. Zcela jistě bude zajímavé sledovat, jaký bude další osud tohoto návrhu, tj. jakým směrem se bude úprava rozhodčího řízení v [SVK] nadále ubírat.

I.2.3. [POL] [POLSKO]

V Polsku je úprava rozhodčího řízení upravena v čl. 1154–1217 (část pátá) k.p.c. [POL]. Tato úprava obsahuje prvky odpovídající jak smluvní, tak jurisdikční teorii. Není obsažena žádná zvláštní úprava vztahu mezi rozhodcem a stranami / nejedná se o speciální zvláště upravený vztah (např. jakožto samostatný smluvní typ). Samotné zařazení úpravy rozhodčího řízení do právního předpisu, kterým se řídí civilní soudní řízení, je možné považovat za indikátor, jakým způsobem zákonodárce na otázku rozhodčího řízení nahlíží (tedy jako na státem aprobovanou variantu k rozhodčímu řízení). Daná úprava se použije na rozhodce / rozhodčí senát jmenovaný k projednání a rozhodnutí jednotlivého sporu (tzv. rozhodčí řízení ad hoc), jakož i na rozhodčí senáty jmenované v rámci stálých

⁴³ (Cit.:) *Zriadovateľ zodpovedá za činnosť stáleho rozhodcovského súdu a jeho rozhodcov vrátane škody vzniknutej z činnosti stáleho rozhodcovského súdu a jeho rozhodcov; tým nie je dotknutá zodpovednosť rozhodcu za škodu podľa Občianskeho zákonníka. Ak o rozhodcovskom rozhodnutí rozhodovali viacerí rozhodcovia, za nezákonné rozhodcovské rozhodnutie nezodpovedá rozhodca, ktorého pri hlasovaní o príslušnom rozhodcovskom rozhodnutí prehlasovali ostatní rozhodcovia a ktorý pripojil k zápisnici o hlasovaní svoje odchylné stanovisko.*

rozhodčích soudů⁴⁴. Předpokladem k projednání a rozhodnutí sporu rozhodčím soudem je dohoda stran, která musí obsahovat vymezení předmětu sporu nebo právního vztahu, ze kterého spor již vznikl nebo teprve v budoucnu vzniknout může (rozhodčí smlouva). Jakákoliv ujednání stran obsažená v rozhodčí smlouvě, která by porušovala zásadu rovnosti stran, zejména ujednání, na jehož základě by pouze jedna ze stran byla oprávněna podat žalobu k rozhodčímu soudu, jsou neplatná. Tento princip je zopakován v ustanovení čl. 1169 § 3 k.p.c. [POL]., podle kterého nejsou účinná ujednání, podle kterých by byla jedné ze stran poskytnuta větší práva spojená se jmenováním rozhodce.⁴⁵ Rozhodčí smlouva může určit stálý rozhodčí soud, který bude příslušný k projednání sporu. Není-li dohodnuto jinak, jsou strany vázány pravidly stálého rozhodčího soudu platnými v době uzavření rozhodčí smlouvy.⁴⁶ Úprava tohoto typu není ničím neobvyklým. Stálé rozhodčí soudy jsou obecně oprávněné vlastní řády, které ve své většině pokrývají většinu aspektů vztahu mezi rozhodcem a stranami. Za těchto okolností je ale nutné položit si otázku, do jaké míry je možné hodnotit jako tzv. klasický soukromoprávní smluvní vztah situaci, kdy dva subjekty svým konkludentně svým jednáním vysloví souhlas s tím, že rozhodčí řízení bude probíhat v souladu s pravidly / podmínkami zpracovanými třetí osobou. Takový vztah zcela jistě nemá charakter obvyklého soukromoprávního vztahu mezi dvěma subjekty. Polský zákon dále obsahuje speciální úpravu ve vztahu k obchodním společnostem. V tomto ohledu stanoví, že je-li rozhodčí smlouva obsažena v zakladatelské listině, resp. ve stanovách (statutu) obchodní společnosti, zavazuje společnost i její společníky ve sporech ze vztahů vzniklých při činnosti této společnosti. Tato úprava se analogicky přiměřeně uplatňuje a použije se i na rozhodčí smlouvu obsaženou ve statutu různých forem sdružení / družstev.⁴⁷ Speciální úprava platí ve vztahu k pracovněprávním sporům, u nichž může být rozhodčí smlouva uzavřena pouze po vzniku sporu.⁴⁸

⁴⁴ Viz čl. 1158 § 2 k.p.c. [POL]. (cit.:) *Przepisy części niniejszej stosuje się zarówno do sądu polubownego powołanego do rozstrzygnięcia poszczególnego sporu, jak i składu orzekającego powołanego w ramach stałego sądu polubownego.*

⁴⁵ Viz čl. 1169 § 3 k.p.c. [POL] (cit.:) *Postanowienia umowy przyznające jednej ze stron więcej uprawnień przy powołaniu sądu polubownego są bezskuteczne.*

⁴⁶ Viz čl. 1161 k.p.c. [POL]. (cit.:) § 1. *Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć (zapis na sąd polubowny). § 2. Bezskuteczne są postanowienia zapisu na sąd polubowny naruszające zasadę równości stron, w szczególności uprawniające tylko jedną stronę do wytoczenia powództwa przed sądem polubownym przewidzianym w zapisie albo przed sądem. § 3. Zapis na sąd polubowny może wskazywać stały sąd polubowny jako właściwy do rozstrzygnięcia sporu. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, wiąże je regulamin stałego sądu polubownego obowiązujący w dacie zawarcia zapisu na sąd polubowny.*

⁴⁷ Viz čl. 1163 k.p.c. [POL] (cit.:) § 1. *Zamieszczony w umowie (statucie) spółki handlowej zapis na sąd polubowny dotyczący sporów ze stosunku spółki wiąże spółkę oraz jej wspólników. § 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie spółdzielni lub stowarzyszenia.*

⁴⁸ Viz čl. 1164 k.p.c. [POL].

V rámci rozhodčího řízení ovšem mají v Polsku značné podpůrné pravomoci i obecné soudy: (●) Zejména je nutné upozornit, že podání rozhodčí žaloby, tj. předložení sporu k rozhodnutí v rozhodčím řízení, nevylučuje možnost vydání soudního opatření za účelem zajištění nároků uplatněných v rozhodčím řízení.⁴⁹ (●) Svou roli hraje soud také při jmenování⁵⁰ či odvolávání⁵¹ rozhodčího senátu / jednotlivých rozhodců, kde strany mají právo obrátit se v souvislosti s těmito úkony za určitých okolností na řádný soud. I tuto úpravu lze vykládat ve prospěch jurisdikční teorie, když pokud by se v případě rozhodčího řízení jednalo opravdu o čistě soukromoprávní smluvní vztah, stát by zde prostřednictvím svých orgánů (obecných soudů) jen těžko mohl nahrazovat vůli stran, resp. v jejich zastoupení určit konkrétní soukromoprávní subjekt, který bude mít pravomoc k rozhodnutí sporu stran. (●) Strany se na soud mohou obrátit také v případě, kdy se rozhodce vzdá své funkce nebo dojde-li k odvolání rozhodce stranami nebo soudem dvakrát. V takovém případě může druhá strana požádat soud o jmenování nového (náhradního) rozhodce za protistranu. Strana může podat žádost ve lhůtě jednoho týdne ode dne, kdy se o vzdání se funkce nebo odvolání nového (náhradního) rozhodce dozvěděla⁵². Při jmenování rozhodce soud přihlíží k odborným předpokladům rozhodce v souladu s dohodou stran, jakož i k předpokladům pro jeho nezávislé a nestranné rozhodování. Dále při jmenování jediného rozhodce nebo předsedajícího rozhodce ve sporech mezi stranami

⁴⁹ Viz čl. 1166 § 1 k.p.c. [POL] (cit.): Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie wyłącza możliwości zabezpieczenia przez sąd roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym.

⁵⁰ Dle ustanovení čl. 1172 k.p.c. [POL] v případě, že rozhodce nebo předsedající rozhodce má být jmenován třetí osobou, jež tak neučiní ve lhůtě stanovené stranami nebo jestliže tato lhůta sjednána nebyla, může každá ze stran ve lhůtě jednoho měsíce od doručení výzvy, aby tak učinila, **požádat soud, aby jmenoval rozhodce nebo předsedajícího rozhodce, není-li stranami dohodnuto něco jiného**. V polském originálním znění zní příslušné ustanovení (čl. 1172 k.p.c. [POL] takto (cit.): *Jeżeli według umowy stron arbitra lub arbitra przewodniczącego ma powołać osoba trzecia, która nie dokonała tego w terminie przez strony określonym, a gdy strony tego terminu nie określiły, w terminie miesiąca od dnia wezwania jej, aby to uczyniła, każda ze stron może wystąpić do sądu z wnioskiem o powołanie arbitra lub arbitra przewodniczącego, chyba że strony postanowiły inaczej.*

⁵¹ Dle ustanovení čl. 1176 § 2 k.p.c. [POL] platí, že pokud nedojde k vyloučení rozhodce ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy strana uplatnila u rozhodčího senátu důvody pro vyloučení rozhodce v souladu s postupem dohodnutým stranami, strana, která vyloučení uplatňuje, může ve lhůtě následujících dvou týdnů požádat soud o vyloučení rozhodce. Jakákoliv dohoda stran, která by byla v rozporu s tímto ustanovením, není účinná. V polském originálním znění zní příslušné ustanovení (čl. 1176 § 2) takto: *Jeżeli w terminie miesiąca od dnia, w którym strona zgłosiła do sądu polubownego żądanie wyłączenia arbitra w trybie określonym przez strony, arbiter nie zostanie wyłączony, strona żądająca wyłączenia może w terminie następných dwóch tygodni wystąpić do sądu z wnioskiem o wyłączenie arbitra. Odmienne postanowienia umowy stron są bezskuteczne.* Stejně tak může ve smyslu ustanovení čl. 1177 odst. 2 k.p.c. [POL] kterékoliv ze stran požádat / navrhnout, aby byl rozhodce odvolán soudem, je-li zřejmé, že rozhodce není způsobilý plnit své úkoly ve stanovené lhůtě nebo je-li s jejich plněním v bezdůvodném prodlení. V polském originálním znění zní příslušné ustanovení následovně: *Na wniosek którejkolwiek ze stron sąd może odwołać arbitra, jeżeli jest oczywiste, że arbiter nie wykona swych czynności w odpowiednim terminie, lub jeżeli opóźnia się z ich wykonywaniem bez uzasadnionej przyczyny.*

⁵² Viz čl. 1178 § 2 k.p.c. [POL] (cit.): *Jeżeli ustąpienie lub odwołanie przez strony lub sąd arbitra powołanego przez jedną ze stron miało miejsce dwukrotnie, druga strona może zażądać, aby sąd wyznaczył nowego (zastępczego) arbitra za stroną przeciwną. Z wnioskiem takim strona może wystąpić w terminie tygodnia od dnia, w którym dowiedziała się, że nowy (zastępczy) arbiter powołany przez stronę przeciwną ustąpił lub został odwołany.*

s bydlištěm nebo sídlem v různých státech, soud zváží potřebu jmenování osoby, která není spojena s žádným z těchto států.⁵³

V souladu s principy jurisdikční teorie nemůže rozhodce posuzovat spor, který mu byl předložen, libovolně, ale je vázán povinností řídit se při rozhodování věci právem rozhodným pro daný vztah. Pouze byl-li k tomu stranami výslovně zmocněn, může rozhodnout spor na základě obecných prvních zásad nebo zásad spravedlnosti.⁵⁴ V souladu s podpůrnou a kontrolní funkcí obecných soudů je dáno i pravidlo stanovující, že rozhodčí soud může požádat okresní soud, který je oprávněn provádět dokazování nebo jiné úkony, aby provedl důkaz nebo jiný procesní úkon, který rozhodčí soud nemůže učinit. Strany a rozhodci se mohou zúčastnit důkazního řízení u okresního soudu a mají právo klást otázky.⁵⁵ Regulatorní zásahy státu se v Polsku týkají i oblastí, která má ve vztahu mezi rozhodcem a stranami pravděpodobně nejvíce soukromoprávní charakter (resp. charakter, kde by pravděpodobně bylo nejjednodušeji možné aplikovat obecné smluvní zásady), tj. otázka nákladů řízení a odměny rozhodce. Polská úprava stanoví, že pokud se rozhodce a strany nedohodnou na částce odměny a náhrady nákladů, může rozhodce požádat soud o určení výše odměny vyplývající z objemu práce a z hodnoty předmětu sporu, jakož i o určení částky nákladů, které mají být nahrazeny.⁵⁶ Jako ostatně v případě většiny národních právních předpisů upravujících rozhodčí řízení (lex arbitri) si i v Polsku stát ponechává kontrolu nad tím, zda byly splněny veškeré podmínky pro konání rozhodčího řízení, a to formou institutu návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, který může být kteroukoliv ze stran ve lhůtě 3 měsíců od jeho doručení nebo od okamžiku, kdy se strana dozvěděla o důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podán u příslušného obecného soudu.⁵⁷ Zákonné důvody pro zrušení rozhodčího nálezu odpovídají

⁵³ Viz čl. 1173 k.p.c. [POL] (cit.:) § 1. *Powołując arbitra, sąd bierze pod uwagę kwalifikacje, jakie arbiter powinien mieć stosownie do porozumienia stron, oraz inne okoliczności, które zapewniają powołanie na arbitra osoby niezależnej i bezstronnej.* § 2. *Powołując jedynego arbitra albo arbitra przewodniczącego w sporze między stronami mającymi miejsce zamieszkania lub siedzibę w różnych państwach, sąd powinien rozważyć potrzebę powołania osoby niezwiązanej z żadnym z tych państw.*

⁵⁴ Viz čl. 1194 § 1 k.p.c. [POL] (cit.:) *Sąd polubowny rozstrzyga spór według prawa właściwego dla danego stosunku, a gdy strony go do tego wyraźnie upoważniły - według ogólnych zasad prawa lub zasad słuszności.*

⁵⁵ Viz čl. 1192 § 1 k.p.c. [POL] (cit.:) *Sąd polubowny może zwrócić się o przeprowadzenie dowodu lub wykonanie innej czynności, której sąd polubowny nie może wykonać, do sądu rejonowego, w którego okręgu dowód lub czynność powinna być przeprowadzona. W postępowaniu dowodowym przed sądem rejonowym mogą wziąć udział strony i arbitrzy z prawem zadawania pytań.*

⁵⁶ Viz čl. 1179 § 2 k.p.c. [POL] (cit.:) *Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia i zwracanych wydatków nie nastąpiło porozumienie arbitra ze stronami, arbiter może žádać, aby sąd ustalił jego wynagrodzenie stosownie do nakladu pracy oraz wartości przedmiotu sporu, a także wydatki podlegające zwrotowi.*

⁵⁷ Viz čl. 1208 k.p.c. [POL] (cit.:) § 1. *Skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia wyroku lub jeżeli strona wniosła o uzupełnienie, sprostowanie bądź wykładně wyroku - w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia przez sąd polubowny orzeczenia rozstrzygającego o tym wniosku.* § 2. *Jeżeli skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego oparto na podstawie określonej w art. 1206 § 1 pkt 5 lub 6, termin do wniesienia skargi*

standardní evropské praxi. Jedná se především o případy, kdy (i) rozhodčí smlouva nebyla řádně uzavřena nebo je neplatná, neúčinná či byla v souladu s aplikovatelným právem zrušena; (ii) Strana nebyla řádně informována o jmenování rozhodce, zahájení rozhodčího řízení nebo jí jinak nebyla poskytnuta možnost k věci se vyjádřit; (iii) Rozhodčí nález byl vydán ve věci, na kterou se rozhodčí smlouva nevztahuje nebo přesahuje předmět rozhodčí smlouvy, přičemž ale platí, že skutečnost, že se na věc rozhodčí smlouva nevztahuje není důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu, pokud strana, která se řízení účastnila, nenamítla tuto skutečnost ve vztahu k uplatněným nárokům; (iv) Složení rozhodčího soudu nebo základní pravidla rozhodčího řízení nebyly v souladu s dohodou stran nebo právními předpisy; (v) Rozhodčí nález byl vydán v důsledku trestného činu nebo na základě padělaných nebo falešných listin; (vi) V téže věci již bylo mezi stranami vydáno pravomocné rozhodnutí soudu; (vii) Je zjištěn nedostatek arbitrability nebo (viii) rozhodčí nález odporuje *ordre public*.⁵⁸ Rozhodci mají dále povinnost uchovávat veškeré listiny spojené s rozhodčím řízením, resp. ukládat veškerou spisovou dokumentaci spolu s původním vyhotovením rozhodčího nálezu u příslušného obecného soudu. Povinnost ukládat spisy u obecného soudu se nevztahuje na stálé rozhodčí soudy, které jsou oprávněny archivovat jmenované listiny ve svém vlastním archivu s tím, že tyto na žádost poskytnou obecnému soudu nebo jinému oprávněnému orgánu.⁵⁹ I tato povinnost, zejména určení obecných soudů jako místa, kde bude veškerá dokumentace týkající se rozhodčího řízení archivována, není ničím jiným, než výrazem kontrolní / regulační funkce, kterou si stát hodlá nad průběhem rozhodčího řízení ponechat a jejímž

liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie. Strona nie może jednak żądać uchylenia wyroku sądu polubownego po upływie pięciu lat od dnia doręczenia jej wyroku sądu polubownego.

⁵⁸ Viz čl. 1206 k.p.c. [POL] (cit.:) § 1. *Strona może w drodze skargi żądać uchylenia wyroku sądu polubownego, jeżeli: 1) brak było zapisu na sąd polubowny, zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego, 2) strona nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym, 3) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub wykracza poza zakres takiego zapisu, jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach objętych zapisem na sąd polubowny daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach nieobjętych tym zapisem lub wykraczających poza jego zakres, wyrok może być uchylony jedynie w zakresie spraw nieobjętych zapisem lub wykraczających poza jego zakres; przekroczenie zakresu zapisu na sąd polubowny nie może stanowić podstawy uchylenia wyroku, jeżeli strona, która brała udział w postępowaniu, nie zgłaszała zarzutów co do rozpoznania roszczeń wykraczających poza zakres zapisu, 4) nie zachowano wymagań co do składu sądu polubownego lub podstawowych zasad postępowania przed tym sądem, wynikających z ustawy lub określonych przez strony, 5) wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony, 6) w tej samej sprawie między tymi samymi stronami zapadł prawomocny wyrok sądu. § 2. Uchylenie wyroku sądu polubownego następuje także wtedy, gdy sąd stwierdził, że: 1) według ustawy spór nie może być rozstrzygnięty przez sąd polubowny, 2) wyrok sądu polubownego jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).*

⁵⁹ Viz čl. 1204 k.p.c. [POL] (cit.:) § 1. *Akta sprawy wraz z oryginałem wyroku sąd polubowny składa w sądzie. § 2. Stałe sądy polubowne mogą przechowywać akta we własnych archiwach i wówczas powinny udostępniać je sądowi oraz innym uprawnionym organom na ich żądanie. § 3. W razie ponownego rozpoznania sprawy przez sąd polubowny sąd ten jest uprawniony do wglądu w złożone akta.*

prostřednictvím demonstruje, že se v případě rozhodčího řízení jedná o státem aprobovanou formu autoritativního řešení sporů.

Naproti tomu se v polské úpravě rozhodčího řízení objevují prvky, které jsou charakteristické a nasvědčují naopak také smluvnímu pojetí rozhodčího řízení. Zákon například výslovně odkazuje na princip autonomie stran ohledně určení pravidel a postupu, jimiž se má rozhodčí řízení řídit. Jestliže se strany na žádném konkrétním postupu nedohodnou, jsou rozhodci oprávněni vést řízení způsobem, který sami uznají za vhodný. Zákonodárce přitom stanoví, že nejsou jakkoliv vázáni úpravou týkající se civilního soudního řízení.⁶⁰ Na rozdíl od většiny moderních úprav nemá výsledek rozhodčího řízení v Polsku (zde vydaný rozhodčí nález) charakter přímo vykonatelného rozhodnutí, když tento je nejprve nutné nechat uznat obecným soudem. Jde tedy o povinné exequaturní řízení přibližně podle německého modelu. Teprve v důsledku exequaturního rozhodnutí soudem je rozhodčí nález závazný stejně, jako rozhodnutí soudu nebo jako smír schválený v řízení před soudem.⁶¹ Soud rozhoduje o uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu nebo smíru schváleného v rozhodčím řízení na návrh strany. Strana je povinna připojit k návrhu originál nebo ověřenou kopii rozhodčího nálezu nebo smíru schváleného v rozhodčím řízení, jakož i originál nebo úředně ověřenou kopii rozhodčí smlouvy. Nejsou-li rozhodčí nález nebo smír nebo rozhodčí smlouva vyhotoveny v polském jazyce, předloží strana úředně ověřený překlad v polském jazyce.⁶² O uznání rozhodčího nálezu nebo smíru schváleného v rozhodčím řízení, které nejsou způsobilé výkonu, rozhoduje soud v neveřejném zasedání.⁶³ Potvrzení vykonatelnosti rozhodčího nálezu nebo smíru schváleného v rozhodčím řízení, které jsou způsobilé vykonatelné, provádí soud tak, že k rozhodčímu nálezu nebo ke smíru připojí doložku vykonatelnosti.⁶⁴ Ani v tomto směru

⁶⁰ Viz čl. 1184 k.p.c. [POL] (cit.:) § 1. *Jeżeli przepis ustawy nie stanowi inaczej, strony mogą uzgodnić zasady i sposób postępowania przed sądem polubownym. § 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny może, z zastrzeżeniem przepisów ustawy, prowadzić postępowanie w taki sposób, jaki uzna za właściwy. Sąd polubowny nie jest związany przepisami o postępowaniu przed sądem.*

⁶¹ Viz čl. 1212 § 1 k.p.c. [POL] (cit.:) *Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta mają moc prawną na równi z wyrokiem sądu lub ugodą zawartą przed sądem po ich uznaniu przez sąd albo po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności.*

⁶² Viz čl. 1213 k.p.c. [POL] (cit.:) *O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed tym sądem zawartej sąd orzeka na wniosek strony. Do wniosku strona jest obowiązana załączyć oryginał lub poświadczony przez sąd polubowny odpis jego wyroku lub ugody przed nim zawartej, jak również oryginał zapisu na sąd polubowny lub úředowo poświadczony jeho odpis. Jeżeli wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta albo zapis na sąd polubowny nie są sporządzone w języku polskim, strona jest obowiązana dołączyć uwierzytelniony ich překlad na język polski.*

⁶³ Viz čl. 1214 § 1 k.p.c. [POL] (cit.:) *O uznaniu wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nienadających się do wykonania w drodze egzekucji, sąd orzeka postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym. Na postanowienie sądu slúží zažalenie.*

⁶⁴ Viz čl. 1214 § 2 k.p.c. [POL] (cit.:) *Sąd stwierdza wykonalność wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nadających się do wykonania w drodze egzekucji, nadając im klauzulę wykonalności.*

ovšem nemá soud úplnou pravomoc, když zákon (k.p.c. [POL]) přesně stanoví důvody, pro které soud může uznání nebo výkon rozhodčího nálezu zamítnout. Konkrétně tak může učinit za předpokladu, že (i) spor nemůže být podle zákona předmětem rozhodčího řízení (nedostatek objektivní arbitrability) nebo (ii) uznání nebo výkon rozhodčího nálezu nebo smíru schváleného v rozhodčím řízení by bylo v rozporu se základními principy veřejného pořádku Polské republiky (*ordre public*).⁶⁵ Výše uvedené platí také pro rozhodčí nálezy, které na základě žádosti stran zaznamenávají jejich dohodu o smírném řešení sporu. Platí, že i takovéto rozhodčí nálezy mají zcela totožné účinky, jako rozhodčí nálezy, v nichž rozhodci vydají své autoritativní stanovisko, neboť strany nebyly s to se na jakémkoliv smírném řešení sporu shodnout.⁶⁶

I.2.4. [DEU] [NĚMECKO]

Stejně ako v Polsku [POL], je i ve Spolkové republice Německo [DEU] (ostatně stejně jako v dalších evropských zemí, jak bude níže ukázáno) problematika rozhodčího řízení upravena v předpisu, jehož účelem je úprava civilního řízení soudního (*Zivilprozessordnung*), konkrétně v jeho knize desáté. To ovšem stejně jako v [POL] neznamená, že by se na rozhodčí řízení a zejména na průběh rozhodčího řízení automaticky použila tato úprava aplikovatelná právě na soudní řízení. Celé rozhodčí řízení je i zde do značné míry podřízeno státní (resp. soudní) kontrole, když obecné soudy hrají poměrně značnou podpůrnou roli a v mnoha případech se na něj strany či přímo rozhodčí senát mohou obrátit s návrhem na rozhodnutí konkrétní otázky. Ani německá úprava výslovně nevymezuje vztah mezi rozhodcem a stranami, jak bude uvedeno níže. V teorii je přijímána soukromoprávní povaha tohoto vztahu, a to na rozdíl od rozhodčího řízení jako takového, u něhož je očividně většinou přijímán judiciální charakter rozhodčího řízení, resp. jeho charakteristika jakožto řízení, jehož cílem je autoritativní rozhodnutí sporu. Rozhodce je tak osobou, která na základě delegované soudní pravomoci nalézá právo.

⁶⁵ Viz čl. 1214 § 3 k.p.c. [POL] (cit.): *Sąd odmawia uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, jeżeli: 1) według przepisów ustawy spór nie może być poddany pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, 2) uznanie lub wykonanie wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).*

⁶⁶ Viz čl. 1196 § 2 k.p.c. [POL] (v orig. znění, cit.): *Na wniosek stron sąd polubowny może nadać ugodzie formę wyroku. Wyrok sądu polubownego wydany na podstawie ugody stron powinien odpowiadać wymaganiom art. 1197 i zawierać stwierdzenie, że jest wyrokiem sądu polubownego. Wyrok taki ma takie same skutki jak każdy inny wyrok sądu polubownego.*

Citovaná kniha 10 ZPO (DEU) zejména vymezuje v § 1029 a § 1030 podmínky pro konání rozhodčího řízení. Vymezena je zde povaha a obsah rozhodčí doložky, přičemž zavádí zvláštní pojmy pro dohodu o podřízení konkrétního nebo všech sporů z určitého právního vztahu (ať již smluvního nebo mimosmluvního) pravomoci rozhodců uzavřenou jakožto samostatného úkonu: Schiedsabrede (dohoda o rozhodčím řízení) a pro tutéž dohodu tvořící ustanovení v určité smlouvě: Schiedsklausel (rozhodčí doložka / klausule). V obou případech se dohoda může týkat jak sporu již existujícího, tak potenciálních sporů, které mohou teoreticky z daného právního vztahu vzniknout. Kromě obecných náležitostí jsou v ustanovení § 1031 odst. 5 stanoveny speciální požadavky pro rozhodčí smlouvu týkající se spotřebitelských sporů (resp. pokud je jednou ze stran rozhodčí smlouvy spotřebitel). Tato dohoda musí být obsažena v samostatném dokumentu (ať již v písemné či elektronické podobě) a nesmí obsahovat jakákoliv další ujednání.⁶⁷ Kromě obvyklých prostředků, s jejichž pomocí stát vykonává kontrolu, zda byly splněny všechny podmínky pro konání rozhodčího řízení, je v [DEU] stranám poskytnuta možnost podat u obecného soudu až do okamžiku konstitování rozhodčího senátu návrh na, aby soud konstatoval přípustnost či nepřípustnost rozhodčího řízení.⁶⁸ Existence rozhodčí smlouvy stejně tak nebrání tomu, aby soud jak před, tak po zahájení rozhodčího řízení nařídil na návrh některé ze stran předběžné nebo zajišťující opatření ve vztahu k předmětu rozhodčího řízení.⁶⁹ O své pravomoci rozhoduje sice rozhodčí senát / rozhodci, ale jejich rozhodnutí ohledně vlastní příslušnosti není pro obecné soudy závazné. Ve smyslu této zásady jsou obecné soudy příslušné k rozhodnutí nejen v případě, kdy jedna ze stran požaduje projednání věci / podá žalobu u obecného soudu, ale také v případě kdy rozhodce vysloví svou příslušnost a některá ze stran s tímto rozhodnutím nesouhlasí. V takovém případě je možné ve lhůtě 1 měsíce od rozhodnutí rozhodce požádat, aby soud otázku pravomoci rozhodl.⁷⁰ Princip, že rozhodnutí rozhodců ohledně vlastní příslušnosti k projednání a rozhodnutí sporu není pro obecné soudy závazné (přičemž ovšem není nikterak zpochybněna pravomoc rozhodců o své příslušnosti rozhodovat –

⁶⁷ Viz § 1031 odst. 5 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) *Schiedsvereinbarungen, an denen ein Verbraucher beteiligt ist, müssen in einer von den Parteien eigenhändig unterzeichneten Urkunde enthalten sein. Die schriftliche Form nach Satz 1 kann durch die elektronische Form nach § 126a des Bürgerlichen Gesetzbuchs ersetzt werden. Andere Vereinbarungen als solche, die sich auf das schiedsrichterliche Verfahren beziehen, darf die Urkunde oder das elektronische Dokument nicht enthalten; dies gilt nicht bei notarieller Beurkundung.*

⁶⁸ Viz § 1032 odst. 2 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) *Bei Gericht kann bis zur Bildung des Schiedsgerichts Antrag auf Feststellung der Zulässigkeit oder Unzulässigkeit eines schiedsrichterlichen Verfahrens gestellt werden.*

⁶⁹ Viz § 1033 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) *Eine Schiedsvereinbarung schließt nicht aus, dass ein Gericht vor oder nach Beginn des schiedsrichterlichen Verfahrens auf Antrag einer Partei eine vorläufige oder sichernde Maßnahme in Bezug auf den Streitgegenstand des schiedsrichterlichen Verfahrens anordnet.*

⁷⁰ Viz § 1040 odst. 3 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) *Hält das Schiedsgericht sich für zuständig, so entscheidet es über eine Rüge nach Absatz 2 in der Regel durch Zwischenentscheid. In diesem Fall kann jede Partei innerhalb eines Monats nach schriftlicher Mitteilung des Entscheids eine gerichtliche Entscheidung beantragen. Während ein solcher Antrag anhängig ist, kann das Schiedsgericht das schiedsrichterliche Verfahren fortsetzen und einen Schiedsspruch erlassen.*

tzv. princip Kompetenz–Kompetenz v rámci principu separability vyjadřující striktní oddělení smlouvy hlavní od smlouvy rozhodčí,⁷¹ vyplývá a byl potvrzen mimo jiné i v rozhodnutích obecných soudů, citovat lze např. rozhodnutí BGH (DEU) ze dne 13. ledna 2005 - III ZR 265/03, které potvrzuje, že jakékoliv ujednání stran, které by konečnou pravomoc k rozhodnutí ohledně platnosti rozhodčí doložky svěřovalo přímo rozhodcům, je nepřípustné (aniž by tím byla dotčena platnost rozhodčí smlouvy jako takové). Obecné soudy jsou dle tohoto rozhodnutí příslušné k rozhodnutí otázky příslušnosti rozhodců k projednání konkrétní věci, aniž by musely vyčkat, jak se k této otázce rozhodce postaví. I v tomto smyslu si tedy stát nad rozhodčím řízením ponechává značnou pravomoc⁷².

Obecné soudy mají dále rozsáhlé pravomoci ve vztahu ke konstituování rozhodčího senátu, prostřednictvím tohoto institutu se zejména může bránit strana, která byla v důsledku dohody stran ohledně způsobu jmenování rozhodců oproti druhé straně znevýhodněna a poškozena. V takovém případě může požadovat, aby byl rozhodce či rozhodci určen odlišně od takové dohody stran,⁷³ tj. způsobem, který by odpovídal základnímu právu stran spojenému s rozhodčím řízením a poskytl jí odpovídající vliv na konstituování rozhodčího senátu. Kterákoliv ze stran je oprávněna podat u příslušného obecného soudu návrh na jmenování rozhodce (případně nařízení nezbytných opatření tak, aby mohlo dojít k řádnému konstituování rozhodčího senátu), jestliže má být spor rozhodnut jediným rozhodcem, na jehož osobě se strany nebyly schopné shodnout, jestliže došlo k porušení procesu, který byl stranami pro konstituování rozhodčího senátu sjednán, pokud druhá ze stran nejmenuje do jednoho měsíce po obdržení výzvy k provedení tohoto úkonu svého rozhodce, za předpokladu, že rozhodci jmenovaní stranami nebudou s to učinit dohodu ohledně osoby předsedy rozhodčího senátu nebo když osoba, která byla stranami pověřena k určení rozhodce / -ů (tzv. appointing authority) neplní své povinnosti. Soud je v těchto případech povinen zohlednit požadavky / předpoklady, na nichž se

⁷¹ Srov. například JURATOWITCH, B. et McNEIL, M., S.: The Doctrine of Separability and Consent to Arbitrate. *Arb. Int.*, 2008, rč. 24, č. 3, s. 475 a násl.

⁷² a) Den Parteien der Schiedsvereinbarung ist es nach dem In-Kraft-Treten des Schiedsverfahrens-Neuregelungsgesetzes verwehrt, eine Kompetenz-Kompetenz des Schiedsgerichts zu begründen mit der Folge, dass dessen Zuständigkeitsbeurteilung die staatlichen Gerichte bindet. b) Auf Grund einer Kompetenz-Kompetenz-Klausel ist das staatliche Gericht nicht gehalten, vor einer Entscheidung über die Schiedseinrede die Zuständigkeitsentscheidung des Schiedsgerichts (§ 10410 Abs. 1 Satz 1 ZPO) abzuwarten. c) Eine Schiedsabrede, an der ein Verbraucher beteiligt ist, kann durch formularmäßigen Schiedsvertrag getroffen werden, sofern die Formerfordernisse des § 1031 Abs. 5 ZPO erfüllt sind. Es ist nicht erforderlich, dass auf Seiten des Verwenders ein besonderes Bedürfnis an der Einsetzung des Schiedsgerichts besteht. (amtl. Ls.)

⁷³ Viz § 1034 odst. 2 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.): *Gibt die Schiedsvereinbarung einer Partei bei der Zusammensetzung des Schiedsgerichts ein Übergewicht, das die andere Partei benachteiligt, so kann diese Partei bei Gericht beantragen, den oder die Schiedsrichter abweichend von der erfolgten Ernennung oder der vereinbarten Ernennungsregelung zu bestellen. Der Antrag ist spätestens bis zum Ablauf von zwei Wochen, nachdem der Partei die Zusammensetzung des Schiedsgerichts bekannt geworden ist, zu stellen. § 1032 Abs. 3 gilt entsprechend.*

strany v souvislosti se jmenováním rozhodce shodly, stejně jako je povinen zohlednit veškeré okolnosti a postupovat při jmenování rozhodce tak, aby byla zajištěna jeho nezávislost a nestrannost. V případě, že jsou stranami rozhodčího řízení subjekty různých států, měl by být jmenovaný rozhodce jiné státní příslušnosti, než je státní příslušnost těchto stran⁷⁴.

Obdobně byla zákonem stanovena oprávnění soudu ve vztahu k odmítnutí rozhodce. Jestliže strana odmítne konkrétního rozhodce, přičemž takovéto odmítnutí nebude akceptováno (buď v rámci procedury, kterou si mezi sebou strany ohledně odmítnutí rozhodce smluvily nebo dle úpravy obsažené v ustanovení § 1037 odst. 2 ZPO (DEU), které se použije v případě absence jakékoliv dohody stran, jež by takový proces stanovovala), může být u [obecného] soudu, podán návrh, aby tento o oprávněnosti odmítnutí rozhodce rozhodl. Tento návrh je nutné podat ve lhůtě jednoho měsíce od okamžiku, kdy se strana dozví, že jí provedené odmítnutí rozhodce nebylo akceptováno.⁷⁵ Soudní rozhodnutí o ukončení funkce rozhodce je možné navrhnout i tehdy, pokud rozhodce není schopen nebo neplní v přiměřené lhůtě své povinnosti, přičemž ze své funkce dobrovolně neodstoupí a strany se nejsou schopny dohodnout na jeho odvolání.⁷⁶

⁷⁴ Viz § 1035 odst. 3 až 5 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) [...] (3) *Fehlt eine Vereinbarung der Parteien über die Bestellung der Schiedsrichter, wird ein Einzelschiedsrichter, wenn die Parteien sich über seine Bestellung nicht einigen können, auf Antrag einer Partei durch das Gericht bestellt. In schiedsrichterlichen Verfahren mit drei Schiedsrichtern bestellt jede Partei einen Schiedsrichter; diese beiden Schiedsrichter bestellen den dritten Schiedsrichter, der als Vorsitzender des Schiedsgerichts tätig wird. Hat eine Partei den Schiedsrichter nicht innerhalb eines Monats nach Empfang einer entsprechenden Aufforderung durch die andere Partei bestellt oder können sich die beiden Schiedsrichter nicht binnen eines Monats nach ihrer Bestellung über den dritten Schiedsrichter einigen, so ist der Schiedsrichter auf Antrag einer Partei durch das Gericht zu bestellen.* (4) *Haben die Parteien ein Verfahren für die Bestellung vereinbart und handelt eine Partei nicht entsprechend diesem Verfahren oder können die Parteien oder die beiden Schiedsrichter eine Einigung entsprechend diesem Verfahren nicht erzielen oder erfüllt ein Dritter eine ihm nach diesem Verfahren übertragene Aufgabe nicht, so kann jede Partei bei Gericht die Anordnung der erforderlichen Maßnahmen beantragen, sofern das vereinbarte Bestellungsverfahren zur Sicherung der Bestellung nichts anderes vorsieht.* (5) *Das Gericht hat bei der Bestellung eines Schiedsrichters alle nach der Parteivereinbarung für den Schiedsrichter vorgeschriebenen Voraussetzungen zu berücksichtigen und allen Gesichtspunkten Rechnung zu tragen, die die Bestellung eines unabhängigen und unparteiischen Schiedsrichters sicherstellen. Bei der Bestellung eines Einzelschiedsrichters oder eines dritten Schiedsrichters hat das Gericht auch die Zweckmäßigkeit der Bestellung eines Schiedsrichters mit einer anderen Staatsangehörigkeit als derjenigen der Parteien in Erwägung zu ziehen.*

⁷⁵ Viz § 1037 odst. 3 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) *Bleibt die Ablehnung nach dem von den Parteien vereinbarten Verfahren oder nach dem in Absatz 2 vorgesehenen Verfahren erfolglos, so kann die ablehnende Partei innerhalb eines Monats, nachdem sie von der Entscheidung, mit der die Ablehnung verweigert wurde, Kenntnis erlangt hat, bei Gericht eine Entscheidung über die Ablehnung beantragen; die Parteien können eine andere Frist vereinbaren. Während ein solcher Antrag anhängig ist, kann das Schiedsgericht einschließlich des abgelehnten Schiedsrichters das schiedsrichterliche Verfahren fortsetzen und einen Schiedsspruch erlassen.*

⁷⁶ Viz § 1038 odst. 1 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:) *Ist ein Schiedsrichter rechtlich oder tatsächlich außerstande, seine Aufgaben zu erfüllen, oder kommt er aus anderen Gründen seinen Aufgaben in*

Za předpokladu, že se strany nedohodnou jinak, je rozhodce oprávněn nařít na návrh strany předběžné nebo zajišťující opatření ve vztahu k předmětu sporu, která považuje za nezbytná. Tato opatření však nejsou automaticky vykonatelná. Naopak jejich vykonatelnost může připustit pouze soud, a to jen za předpokladu, že návrh na nařízení takových opatření nebyl již podán u obecného soudu, který je jinak oprávněn o takových návrzích rozhodovat podle § 1033 ZPO [DEU]. Obdobně jsou obecné soudy příslušné pro nařízení změn či zrušení takto nařízených opatření.⁷⁷

Byť německá úprava poskytuje značnou smluvní volnost ohledně pravidel použitelných na řízení, v žádném případě to neznamená, že zde nejsou stanovena alespoň základní pravidla týkající se průběhu rozhodčího řízení. Rovněž to svědčí o zájmu státu, aby rozhodčí řízení v konané v rámci jeho působnosti, bylo podrobena alespoň minimálním procesním standardům, které i v případě takto delegované pravomoci státu [delegování této pravomoci ve prospěch rozhodců] zajistí, že i v řízení před soukromoprávním subjektem (rozhodcem) nebude porušeno a naopak bude zajištěno a garantováno právo stran na spravedlivý proces. Zákonodárce výslovně stanoví, že dohoda stran o způsobu vedení sporu nesmí být v rozporu s kogentními předpisy dle knihy X. ZPO [DEU].⁷⁸ Tentýž předpis zakotvuje též podpůrnou funkci obecných soudů, které mohou být rozhodčím senátem nebo s jeho souhlasem některou ze stran požádány o provedení důkazů nebo jiných procesních úkonů, k nimž rozhodčí senát sám není oprávněn. V takovém případě postupuje [obecný] soud v souladu s příslušnými pro něj použitelnými procesními předpisy. Rozhodce je vždy oprávněn účastnit se dokazování prováděného obecným soudem a vznášet v jeho průběhu dotazy.⁷⁹ Rozhodci nejsou v žádném případě oprávněni

angemessener Frist nicht nach, so endet sein Amt, wenn er zurücktritt oder wenn die Parteien die Beendigung seines Amtes vereinbaren. Tritt der Schiedsrichter von seinem Amt nicht zurück oder können sich die Parteien über dessen Beendigung nicht einigen, kann jede Partei bei Gericht eine Entscheidung über die Beendigung des Amtes beantragen.

⁷⁷ Viz § 1041 odst. 1 až 3 ZPO (DEU) (v orig. znění, cit.): (1) *Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht auf Antrag einer Partei vorläufige oder sichernde Maßnahmen anordnen, die es in Bezug auf den Streitgegenstand für erforderlich hält. Das Schiedsgericht kann von jeder Partei im Zusammenhang mit einer solchen Maßnahme angemessene Sicherheit verlangen.* (2) *Das Gericht kann auf Antrag einer Partei die Vollziehung einer Maßnahme nach Absatz 1 zulassen, sofern nicht schon eine entsprechende Maßnahme des einstweiligen Rechtsschutzes bei einem Gericht beantragt worden ist. Es kann die Anordnung abweichend fassen, wenn dies zur Vollziehung der Maßnahme notwendig ist.* (3) *Auf Antrag kann das Gericht den Beschluss nach Absatz 2 aufheben oder ändern.*

⁷⁸ Viz § 1042 odst. 3 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.): *Im Übrigen können die Parteien vorbehaltlich der zwingenden Vorschriften dieses Buches das Verfahren selbst oder durch Bezugnahme auf eine schiedsrichterliche Verfahrensordnung regeln.*

⁷⁹ Viz § 1050 odst. 1 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.): *Das Schiedsgericht oder eine Partei mit Zustimmung des Schiedsgerichts kann bei Gericht Unterstützung bei der Beweisaufnahme oder die Vornahme sonstiger richterlicher Handlungen, zu denen das Schiedsgericht nicht befugt ist, beantragen. Das Gericht erledigt den Antrag, sofern es ihn nicht für unzulässig hält, nach seinen für*

rozhodovat spor dle svého volného uvážení. Jsou však povinni postupovat v souladu s rozhodným právem, kterým se rozumí právo zvolené stranami a v případě absence takové volby právní řád, s nímž má předmět řízení nejužší spojení. Zásady spravedlnosti je rozhodce oprávněn použít pouze za předpokladu, že k tomu bude stranami výslovně zmocněn.⁸⁰

Mezi stranami má rozhodčí nález účinky pravomocného soudního rozhodnutí.⁸¹ I zde je ovšem možné, aby některá ze stran podala u obecného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu, přičemž takovýto návrh musí být podán ve lhůtě 3 měsíc od doručení rozhodčího nálezu. Obecný soud v tomto případě neplní roli další instance, která by rozhodčí nález přezkoumávala po věcné stránce, ale pouze kontroluj, zda byly splněny základní předpoklady pro konání rozhodčího řízení. Proto může být rozhodčí nález zrušen výhradně ze zákonem stanovených důvodů, kterými jsou v případě Spolkové republiky Německo následující situace: (i) osoba, která předmětnou rozhodčí doložku uzavřela, k tomu neměla dle pro ni rozhodného práva nezbytnou právní subjektivitu nebo je rozhodčí smlouva dle rozhodného práva (v případě, že strany rozhodné právo nezvolily, dle právního řádu Spolkové republiky Německo) neplatná, (ii) jestliže strana nebyla řádně informována o zahájení rozhodčího řízení nebo o konstituování rozhodčího senátu nebo jí jiným způsobem nebylo umožněno uplatnit v řízení svá práva, (iii) rozhodčí nález se týká záležitosti / sporu, který nespadá do předmětu rozhodčího smlouvy nebo rozhodčí nález obsahuje výrok / rozhodnutí přesahující hranice rozhodčí smlouvy (v případě, že se tento důvod týká jen části rozhodčího nálezu, kterou lze od jeho zbytku oddělit, zruší soud jen tuto část), (iv) konstituování rozhodčího senátu nebo průběh řízení neodpovídají předmětné právní úpravě ZPO [DEU] nebo v jejím rámci přípustné dohodě stran, přičemž lze předpokládat, že tato skutečnost měla na obsah rozhodčího nálezu vliv, (v) chybí zde objektivní arbitrabilita dle právního řádu Spolkové republiky Německo nebo (vi) uznání a výkon rozhodčího nálezu by vedlo k výsledku,

die Beweisaufnahme oder die sonstige richterliche Handlung geltenden Verfahrensvorschriften. Die Schiedsrichter sind berechtigt, an einer gerichtlichen Beweisaufnahme teilzunehmen und Fragen zu stellen.

⁸⁰ Viz § 1051 odst. 1 až 3 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.): (1) *Das Schiedsgericht hat die Streitigkeit in Übereinstimmung mit den Rechtsvorschriften zu entscheiden, die von den Parteien als auf den Inhalt des Rechtsstreits anwendbar bezeichnet worden sind. Die Bezeichnung des Rechts oder der Rechtsordnung eines bestimmten Staates ist, sofern die Parteien nicht ausdrücklich etwas anderes vereinbart haben, als unmittelbare Verweisung auf die Sachvorschriften dieses Staates und nicht auf sein Kollisionsrecht zu verstehen.* (2) *Haben die Parteien die anzuwendenden Rechtsvorschriften nicht bestimmt, so hat das Schiedsgericht das Recht des Staates anzuwenden, mit dem der Gegenstand des Verfahrens die engsten Verbindungen aufweist.* (3) *Das Schiedsgericht hat nur dann nach Billigkeit zu entscheiden, wenn die Parteien es ausdrücklich dazu ermächtigt haben. Die Ermächtigung kann bis zur Entscheidung des Schiedsgerichts erteilt werden.*

⁸¹ Der Schiedsspruch hat unter den Parteien die Wirkungen eines rechtskräftigen gerichtlichen Urteils.

který je neslučitelný s veřejným pořádkem (*ordre public*)⁸². Výše uvedené analogicky platí také pro rozhodčí nálezy, jejichž obsahem je na žádost stran převzatá dohoda o smírném řešení sporu, kterou strany v průběhu řízení uzavřely. Tyto rozhodčí nálezy (jestliže jsou řádně jakožto rozhodčí nález označeny) pak mají totožné účinky, jako jakýkoliv jiný rozhodčí nález. Předpokladem vydání takového rozhodčího nálezu je, že dohoda stran o řešení sporu neodporuje veřejnému pořádku (*ordre public*) [DEU].⁸³

Skutečnost, že má rozhodčí nález mezi stranami účinky pravomocného rozsudku ještě sama o sobě neznamená, že by tento byl bez dalšího vykonatelný, resp. že by příslušná strana mohla bez dalších formalit pouze na základě rozhodčího nálezu zahájit vykonávací řízení / požádat o výkon rozhodnutí. Vykonatelnost rozhodčího nálezu je vždy nutné nechat potvrdit obecným soudem. Soud zde již rozhodčí nález jako takový dále nepřezkoumává a odmítnout potvrdit vykonatelnost může jen ve zvláštních případech, a to pouze za předpokladu, že je zjištěn některý z důvodů, pro které je možné daný rozhodčí nález zrušit. Soud důvody pro zrušení rozhodčího nálezu nezohlední, jestliže v okamžik podání návrhu na prohlášení vykonatelnosti již došlo k zamítnutí návrhu na zrušení

⁸² Viz § 1059 odst. 2 až 3 ZPO [DEU] (v orig. znění, cit.:...) (2) *Ein Schiedsspruch kann nur aufgehoben werden, 1. wenn der Antragsteller begründet geltend macht, dass a) eine der Parteien, die eine Schiedsvereinbarung nach den §§ 1029, 1031 geschlossen haben, nach dem Recht, das für sie perRS HKAKönlich maßgebend ist, hierzu nicht fähig war, oder dass die Schiedsvereinbarung nach dem Recht, dem die Parteien sie unterstellt haben oder, falls die Parteien hierüber nichts bestimmt haben, nach deutschem Recht ungültig ist oder b) er von der Bestellung eines Schiedsrichters oder von dem schiedsrichterlichen Verfahren nicht gehörig in Kenntnis gesetzt worden ist oder dass er aus einem anderen Grund seine Angriffs- oder Verteidigungsmittel nicht hat geltend machen können oder c) der Schiedsspruch eine Streitigkeit betrifft, die in der Schiedsabrede nicht erwähnt ist oder nicht unter die Bestimmungen der Schiedsklausel fällt, oder dass er Entscheidungen enthält, welche die Grenzen der Schiedsvereinbarung überschreiten; kann jedoch der Teil des Schiedsspruchs, der sich auf Streitpunkte bezieht, die dem schiedsrichterlichen Verfahren unterworfen waren, von dem Teil, der Streitpunkte betrifft, die ihm nicht unterworfen waren, getrennt werden, so kann nur der letztgenannte Teil des Schiedsspruchs aufgehoben werden; oder d) die Bildung des Schiedsgerichts oder das schiedsrichterliche Verfahren einer Bestimmung dieses Buches oder einer zulässigen Vereinbarung der Parteien nicht entsprochen hat und anzunehmen ist, dass sich dies auf den Schiedsspruch ausgewirkt hat; oder 2. wenn das Gericht feststellt, dass a) der Gegenstand des Streites nach deutschem Recht nicht schiedsfähig ist oder b) die Anerkennung oder Vollstreckung des Schiedsspruchs zu einem Ergebnis führt, das der öffentlichen Ordnung (*ordre public*) widerspricht. (3) Sofern die Parteien nichts anderes vereinbaren, muss der Aufhebungsantrag innerhalb einer Frist von drei Monaten bei Gericht eingereicht werden. Die Frist beginnt mit dem Tag, an dem der Antragsteller den Schiedsspruch empfangen hat. Ist ein Antrag nach § 1058 gestellt worden, verlängert sich die Frist um höchstens einen Monat nach Empfang der Entscheidung über diesen Antrag. Der Antrag auf Aufhebung des Schiedsspruchs kann nicht mehr gestellt werden, wenn der Schiedsspruch von einem deutschen Gericht für vollstreckbar erklärt worden ist.*

⁸³ Viz § 1053 odst. 1 až 2 ZPO (DEU) (v orig. znění, cit.:) (1) *Vergleichen sich die Parteien während des schiedsrichterlichen Verfahrens über die Streitigkeit, so beendet das Schiedsgericht das Verfahren. Auf Antrag der Parteien hält es den Vergleich in der Form eines Schiedsspruchs mit vereinbartem Wortlaut fest, sofern der Inhalt des Vergleichs nicht gegen die öffentliche Ordnung (*ordre public*) verRS HKAKtößt. (2) Ein Schiedsspruch mit vereinbartem Wortlaut ist gemäß § 1054 zu erlassen und muss angeben, dass es sich um einen Schiedsspruch handelt. Ein solcher Schiedsspruch hat dieselbe Wirkung wie jeder andere Schiedsspruch zur Sache.*

rozhodčího nálezu z daných důvodů. Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu (vyjma nedostatku objektivní arbitrability a rozporu rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem) nebudou také zohledněny, jestliže uplynuly zákonem stanovené lhůty k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, aniž by byl tento návrh protistranou podán⁸⁴.

Z uvedeného je vidět, že stát si v [DEU] zachovává na rozhodčím řízením značné pravomoci a kontrolu a toto je odbornou veřejností chápáno ve smyslu alternativy k soudnímu řízení, která ovšem vychází / je povolena pravomocí státu, přičemž jsou garantována základní pravidla procesu, jehož výsledkem je nalezení práva a které může také posloužit jako základ pro výkon rozhodnutí. Soudní povahu rozhodčího řízení v [DEU] potvrzuje judikatura (v orient. překladu:) [...] Rozhodčí řízení je [...] hmotněprávní nalézání práva [...] Rozhodce je povolán stejně jako soudce státního soudu k rozhodování právního sporu a stejně jako tento závazně prohlašuje, co je po právu. Rozhodčí soud v tomto případě / zde nastupuje na místo [obecného] soudu.⁸⁵

V souladu s touto zásadou, resp. jejím vyjádřením je např. rozsudek Správního soudu v Berlíně vydaný dne 11. června 2008 pod sp. zn. VG 2 A 69.07, v jehož rámci jmenovaný soud konstatoval, že § 3 odst. 1 písm. g) Informationsfreiheitsgesetz se vztahuje také na rozhodčí řízení. Citovaným ustanovením je konstatováno, že (v orient. překladu, cit.:) nárok na přístup k informacím nevzniká za předpokladu, kdy by uveřejnění informací mohlo mít nepříznivé / škodlivé účinky na konání probíhajícího soudního řízení, nárok osoby na spravedlivý proces nebo provedení trestněprávních, přestupkových nebo disciplinárních šetření.⁸⁶ Soud v této souvislosti konstatoval, že s ohledem na smysl a účel předmětného ustanovení zákona o svobodném přístupu k informacím není žádný důvod, vyjmout rozhodčí řízení z působnosti tohoto předpisu, když si naopak rozhodčí soudy a

⁸⁴ Viz § 1060 ZPO (DEU) (v orig. znění, cit.:) (1) *Die Zwangsvollstreckung findet statt, wenn der Schiedsspruch für vollstreckbar erklärt ist.* (2) *Der Antrag auf Vollstreckbarerklärung ist unter Aufhebung des Schiedsspruchs abzulehnen, wenn einer der in § 1059 Abs. 2 bezeichneten Aufhebungsgründe vorliegt. Aufhebungsgründe sind nicht zu berücksichtigen, soweit im Zeitpunkt der Zustellung des Antrags auf Vollstreckbarerklärung ein auf sie gestützter Aufhebungsantrag rechtskräftig abgewiesen ist. Aufhebungsgründe nach § 1059 Abs. 2 Nr. 1 sind auch dann nicht zu berücksichtigen, wenn die in § 1059 Abs. 3 bestimmten Fristen abgelaufen sind, ohne dass der Antragsgegner einen Antrag auf Aufhebung des Schiedsspruchs gestellt hat.*

⁸⁵ V orig. znění (cit.:) *Schiedsgerichtsbarkeit ist [...] materiell Rechtsprechung [...] Der Schiedsrichter ist wie der staatlicher Richter zur Entscheidung eines Rechtsstreits berufen, er hat wie dieser endgültig und bindend auszusprechen, was rechtens ist. Das Schiedsgericht tritt dabei an die Stelle des staatlichen Gerichts.*

⁸⁶ V orig. znění (cit.:) *Der Anspruch auf Informationszugang besteht nicht, wenn das Bekanntwerden der Information nachteilige Auswirkungen haben kann auf: die Durchführung eines laufenden Gerichtsverfahrens, den Anspruch einer Person auf ein faires Verfahren oder die Durchführung strafrechtlicher, ordnungswidrigkeitsrechtlicher oder disziplinarischer Ermittlungen.*

účastníci rozhodčího řízení zasluhují tu samou ochranu. Soud uvedl, že rozhodčí soudy sice nevykovají veřejnou moc a nevydávají žádné výsostné akty. Podle § 1056 ZPO (DEU) však má rozhodčí nález mezi stranami účinek právoplatného soudního rozsudku. Rozhodčí řízení tak snižuje zatížení státních soudů. Na základě toho soud dovodil, že rozhodčímu řízení je nutné (z hlediska zákona o svobodném přístupu k informacím) poskytnout ochranu ve stejném rozsahu jako soudním řízením. Jestliže by byly umožněny nepříznivé / škodlivé účinky ve vztahu k rozhodčímu řízení v důsledku povinného přístupu k informacím, bylo by tím zpochybněno stejné postavení soudního a rozhodčího řízení a bylo by zde nebezpečí, že rozhodčí řízení ztratí svou funkci snižování zatížení státních soudů.⁸⁷

Na rozdíl od jurisdikční teorie, která je pro Německo charakteristická, pokud jde o definici rozhodčího řízení jako takového, odlišuje německá právní teorie vztah rozhodce a stran, kde je obecně přijímán jeho soukromoprávní smluvní charakter. Všeobecná shoda panuje mezi odbornou veřejností i při vymezení této smlouvy, když daný vztah je obecně podřazován pod tzv. služební smlouvu (Dienstvertrag) ve smyslu § 611 a násl. BGB. V teorii se dále objevily názory, které počítají s rozhodčím řízením, v jehož rámci nevznikne rozhodci za výkon jeho funkce nárok na odměnu. V takovém případě bývá daný vztah charakterizován jako tzv. Auftrag, tj. smlouva o bezplatném obstarávání záležitostí jiné osoby.

I.2.5. [AUT] [RAKOUSKO]

Také v Rakousku je úprava rozhodčího řízení obsažena jakožto zvláštní typ řízení v právním předpisu upravujícím civilní soudní řízení. Tímto

⁸⁷ V [plném] orig. znění soud konstatoval (cit.): *Nach diesem Sinn und Zweck des § 3 Nr. 1 Buchst. g IFG besteht kein Anlass, schiedsrichterliche Verfahren aus dem Anwendungsbereich der VoRS HKAKchrift zu nehmen. Vielmehr verdienen die Schiedsgerichte und die Beteiligten schiedsrichterlicher Verfahren denselben Schutz. Ein Schiedsgericht übt zwar keine öffentliche Gewalt aus, setzt keine Hoheitsakte. Schiedsgerichtsbarkeit ist gleichwohl materiell Rechtsprechung (BGHZ 51, 255 <258; 68, 59 <61>). Der Schiedsrichter ist wie der staatliche Richter zur Entscheidung eines Rechtsstreits berufen, er hat wie dieser endgültig und bindend auszusprechen, was rechtens ist. Das Schiedsgericht tritt dabei an die Stelle des staatlichen Gerichts (BGHZ 68, 59 <61>). Der Schiedsrichter genießt deswegen auch den haftungsrechtlichen Schutz des § 839 Abs. 2 BGB (BGHZ 15, 12 <14 f.>). Der Schiedsspruch hat nach § 1056 ZPO unter den Parteien die Wirkung eines rechtskräftigen gerichtlichen Urteils. Schiedsrichterliche Verfahren entlasten deshalb auch die staatlichen Gerichte (vgl. Münch, in: Münchener Kommentar zur ZPO, Bd. 3, 2. Aufl. 2001, Vor § 1025 Rn. 2). Vor diesem Hintergrund muss der Schiedsgerichtsbarkeit der Schutz des § 3 Nr. 1 Buchst. g IFG im selben Umfang wie staatlichen Gerichten gegeben werden. Ließe man nachteilige Auswirkungen auf schiedsrichterliche Verfahren durch einen Informationszugang zu, stellte man die Gleichrangigkeit von Schiedsgerichtsbarkeit und staatlicher Gerichtsbarkeit in Frage und liefe Gefahr, der Schiedsgerichtsbarkeit ihre entlastenden Funktionen zu nehmen.*

předpisem je rakouský Zivilprozessordnung, přičemž rozhodčí řízení je konkrétně upraveno v šesté části, čtvrtém oddílu. Obdobně jako v jiných zemích i zde již samotné systematické zařazení dané úpravy naznačuje, jakým způsobem je na rozhodčí řízení v Rakousku nazíráno. Předmětná úprava se soustřeďuje na rozlišení úkonů, jež v rámci kontrolní a podpůrné funkce přísluší obecným soudům. Rozhodčí smlouva je zde vymezena totožným způsobem jako v německé úpravě, tedy jakožto dohoda stran o tom, že určené spory mezi nimi se k projednání a rozhodnutí podřizují pravomoci rozhodců. Taková dohoda se může týkat jak sporu již existujícího, tak potenciálních sporů, které mohou teoreticky z daného právního vztahu vzniknout a může se vztahovat jak na smluvní tak mimosmluvní nároky (vztahy).⁸⁸ Rovněž v Rakousku je samozřejmě možné uzavřít rozhodčí smlouvu buď formou samostatného ujednání nebo jako zvláštní doložku / ustanovení v příslušné smlouvě. Na rozdíl od [DEU] však rakouská úprava neobsahuje výslovné rozlišení mezi Schiedsabrede a Schiedsklausel. Rakouská úprava se dále podrobně zabývá konkurencí rozhodců a obecných soudů. V případě, že rozhodci vysloví svou nepřislušnost, nemůže obecný soud odmítnout žalobu s odkazem na existenci rozhodčí doložky. Podáním žaloby u příslušného [obecného] soudu se strana vzdává práva napadnout rozhodnutí, kterým bylo ze strany rozhodčího senátu rozhodnuto o jeho nepřislušnosti. Jestliže je jako první podána žaloba u [obecného] soudu a předmět této žaloby se shoduje s předmětem existující rozhodčí smlouvy, je soud povine tuto žalobu odmítnout s výjimkou případů, kdy se i druhá strana pustí do projednávání sporu před tímto soudem (a vysloví tak s jeho příslušností souhlas) nebo pokud soud zkonstatuje neplatnost namítané rozhodčí doložky. Je stanoveno obecné pravidlo, že jestliže došlo k zahájení rozhodčího řízení sjednaným způsobem, není možné v téže věci zahájit jiné řízení (lis pendens), kromě případu, kdy byla řádně podána námitka nepřislušnosti rozhodců (a to nejpozději při zahájení projednávání sporu) a nelze očekávat, že o této námitce bude v přiměřené době rozhodnuto. V neposlední řadě se stanoví pravidlo, že v případě rozhodnutí o nedostatku příslušnosti rozhodců nebo obecného soudu zůstávají zachovány účinky žaloby, jestliže tato bude neprodleně podána u orgánu, který byl označen za příslušný.⁸⁹

⁸⁸ Viz § 581 odst. 1 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Die Schiedsvereinbarung ist eine Vereinbarung der Parteien, alle oder einzelne Streitigkeiten, die zwischen ihnen in Bezug auf ein bestimmtes Rechtsverhältnis vertraglicher oder nichtvertraglicher Art entstanden sind oder künftig entstehen, der Entscheidung durch ein Schiedsgericht zu unterwerfen. Die Schiedsvereinbarung kann in Form einer selbständigen Vereinbarung oder in Form einer Klausel in einem Vertrag geschlossen werden.*

⁸⁹ Viz § 584 odst. 1 až 4 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): (1) *Wird vor einem Gericht Klage in einer Angelegenheit erhoben, die Gegenstand einer Schiedsvereinbarung ist, so hat das Gericht die Klage zurückzuweisen, sofern der Beklagte nicht zur Sache vorbringt oder mündlich verhandelt, ohne dies zu rügen. Dies gilt nicht, wenn das Gericht feststellt, dass die Schiedsvereinbarung nicht vorhanden oder undurchführbar ist. Ist ein solches Verfahren noch vor einem Gericht anhängig, so kann ein Schiedsverfahren dennoch eingeleitet oder fortgesetzt werden und ein Schiedsspruch ergehen.* (2) *Hat ein Schiedsgericht seine Zuständigkeit für den Gegenstand des Streits verneint, weil hierüber keine Schiedsvereinbarung vorhanden ist oder die Schiedsvereinbarung undurchführbar ist, so darf das Gericht eine Klage darüber nicht mit der Begründung zurückweisen, dass für die Angelegenheit ein*

Soudům přísluší stejně jako v ostatních státech značná podpůrná funkce v průběhu rozhodčího řízení. Ve smyslu ustanovení § 585 ZPO [AUT] platí, že samotná existence rozhodčí smlouvy nevylučuje, aby se strana ať již před zahájením nebo v průběhu rozhodčího řízení domáhala u [obecného] soudu nařízení předběžných nebo zajišťovacích opatření.⁹⁰ Jestliže se strany nedohodnou jinak, jsou k nařízení předběžných nebo zajišťovacích opatření na návrh příslušné strany příslušné i rozhodci, a to za předpokladu, že takový postup rozhodce považuje ve vztahu k předmětu sporu za nezbytný neboť by bez daných opatření (jejich nařízení) bylo prosazení vzneseného nároku znemožněno či značně ztíženo nebo hrozí neodvratná škoda. Rozhodce je povinen před nařízením takového opatření poskytnout prostor straně, která by měla být opatřením postížena, aby se k návrhu mohla vyjádřit. Dané opatření je možné nařídit pouze písemně s tím, že každé straně musí být doručen jeden exemplář příslušného rozhodnutí. Rozhodce nemá pravomoc jím nařízené rozhodnutí vykonat; k tomu je oprávněn na návrh strany příslušný [obecný] soud. V případě, že nařízené opatření neodpovídá rakouskému právu, je obecný soud oprávněn vykonat opatření, které svým účelem nejbližší odpovídá opatření nařízenému rozhodci. Obecný soud je oprávněn pojmout rozhodcem nařízené předběžné nebo zajišťovací opatření odlišně, tak, aby bylo zajištěno dosažení jeho účelu. Obecný soud není oprávněn rozhodci nařízené opatření věcně hodnotit a jeho výkon může odmítnout pouze v přesně specifikovaných případech, konkrétně (i) jestliže leží sídlo rozhodčího soudu v Rakousku a nařízené opatření je postíženo chybou, která by měla za následek, resp. byla by důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu z konkrétních důvodů, (ii) jestliže leží sídlo rozhodčího soudu v zahraničí a nařízené opatření je stíženo chybou, v jejímž důsledku by takovému zahraničnímu rozhodčímu nálezu bylo v Rakousku odepřeno uznání a výkon, (iii) výkon rozhodnutí by byl v rozporu s dřívějším soudním opatřením které bylo ve věci vydáno (v

Schiedsgericht zuständig ist. Mit der Erhebung der Klage bei Gericht erlischt das Recht des Klägers HKAK, nach § 611 eine Klage auf Aufhebung der Entscheidung zu erheben, mit welcher das Schiedsgericht seine Zuständigkeit verneint hat. (3) Ist ein Schiedsverfahren anhängig, so darf über den geltend gemachten Anspruch kein weiterer Rechtsstreit vor einem Gericht oder einem Schiedsgericht durchgeführt werden; eine wegen desselben Anspruches angebrachte Klage ist zurückzuweisen. Dies gilt nicht, wenn die Unzuständigkeit des Schiedsgerichts vor diesem spätestens mit der Einlassung in die Sache gerügt wurde und eine Entscheidung des Schiedsgerichtes hierüber in angemessener Dauer nicht zu erlangen ist. (4) Wird eine Klage von einem Gericht wegen Zuständigkeit eines Schiedsgerichtes oder von einem Schiedsgericht wegen Zuständigkeit eines Gerichtes oder eines anderen Schiedsgerichtes zurückgewiesen oder wird in einem Aufhebungsverfahren ein Schiedsspruch wegen Unzuständigkeit des Schiedsgerichts aufgehoben, so gilt das Verfahren als gehörig fortgesetzt, wenn unverzüglich Klage vor dem Gericht oder Schiedsgericht erhoben wird. (5) Eine Partei, die sich zu einem früheren Zeitpunkt in einem Verfahren auf das Vorhandensein einer Schiedsvereinbarung berufen hat, kann später nicht mehr geltend machen, dass diese nicht vorliegt, es sei denn, die maßgebenden Umstände haben sich seither geändert.

⁹⁰ Eine Schiedsvereinbarung schließt nicht aus, dass eine Partei vor oder während des Schiedsverfahrens bei einem Gericht eine vorläufige oder sichernde Maßnahme beantragt und dass das Gericht eine solche Maßnahme anordnet.

případě opatření nařízeného zahraničním soudem uznáno), (iv) opatření neodpovídá rakouskému právu a nebylo požadováno žádné vhodné zajišťovací opatření dle rakouského práva. Před výkonem rozhodnutí by měl být straně, vůči níž opatření směřuje, poskytnut prostor k vyjádření. Pokud nebyla tato strana před vydáním rozhodnutí o výkonu nařízeného opatření slyšena, může se proti rozhodnutí o povolení výkonu opatření odvolat dle ustanovení § 394 EO [AUT]. Namítány ale mohou být výhradně důvody pro odepření výkonu opatření tak, jak byly tyto výše popsány. Soud není oprávněn k rozhodnutí ohledně nároku na náhradu škody ve smyslu citovaného ustanovení § 394 EO [AUT]. Výkon nařízeného opatření bude na návrh zrušen, jestliže: (i) uběhla lhůta, po níž bylo dané opatření nařízeno, (ii) rozhodce dané opatření omezil nebo zrušil, (iii) jsou zde dány překážky výkonu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 399 odst. 1 až 4 exekučního řádu za předpokladu, že taková námitka nebyla již neúspěšně uplatněna před rozhodci a proti rozhodnutí rozhodců v této věci mohou být vzneseny žádné z výše vypočtených důvodů pro odmítnutí rozhodnutí a (iv) bylo poskytnuto zajištění (k jehož požadování je rozhodce / rozhodčí senát oprávněn) a nařízené opatření se tak stalo nadbytečným.⁹¹ Stát zde tedy

⁹¹ Viz § 593 odst. 1 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): (1) *Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht auf Antrag einer Partei vorläufige oder sichernde Maßnahmen gegen eine andere Partei nach deren Anhörung anordnen, die es in Bezug auf den Streitgegenstand für erforderlich hält, weil sonst die Durchsetzung des Anspruchs vereitelt oder erheblich erschwert werden würde oder ein unwiederbringlicher Schaden droht. Das Schiedsgericht kann von jeder Partei im Zusammenhang mit einer solchen Maßnahme angemessene Sicherheit fordern.* (2) *Maßnahmen nach Abs. 1 sind schriftlich anzuordnen; jeder Partei ist ein unterfertigtes Exemplar der Anordnung zuzustellen. In Schiedsverfahren mit mehr als einem Schiedsrichter genügt die Unterschrift des Vorsitzenden oder im Falle seiner Verhinderung eines anderen Schiedsrichters, sofern der Vorsitzende oder der andere Schiedsrichter auf der Anordnung vermerkt, welches Hindernis der Unterfertigung entgegensteht. § 606 Abs. 2, 3, 5 und 6 gelten entsprechend.* (3) *Auf Antrag einer Partei hat das Bezirksgericht, bei dem der Gegner der gefährdeten Partei zur Zeit der ersten Antragstellung seinen Sitz, Wohnsitz oder gewöhnlichen Aufenthalt im Inland hat, sonst das Bezirksgericht, in dessen Sprengel die dem Vollzug der einstweiligen Verfügung dienende Handlung vorzunehmen ist, eine solche Maßnahme zu vollziehen. Sieht die Maßnahme ein dem inländischen Recht unbekanntes Sicherungsmittel vor, so kann das Gericht auf Antrag nach Anhörung des Antragsgegners jenes Sicherungsmittel des inländischen Rechts vollziehen, welches der Maßnahme des Schiedsgerichts am nächsten kommt. Dabei kann es die Maßnahme des Schiedsgerichts auf Antrag auch abweichend fassen, um die Verwirklichung ihres Zwecks zu gewährleisten.* (4) *Das Gericht hat die Vollziehung einer Maßnahme nach Abs. 1 abzulehnen, wenn 1. der Sitz des Schiedsgerichts im Inland liegt und die Maßnahme an einem Mangel leidet, der bei einem inländischen Schiedsspruch einen Aufhebungsgrund nach § 611 Abs. 2, § 617 Abs. 6 und 7 oder § 618 darstellen würde; 2. der Sitz des Schiedsgerichts nicht im Inland liegt und die Maßnahme an einem Mangel leidet, der bei einem ausländischen Schiedsspruch einen Grund für die Versagung der Anerkennung oder Vollstreckbarerklärung darstellen würde; 3. die Vollziehung der Maßnahme mit einer früher beantragten oder erlassenen inländischen oder früher erlassenen und anzuerkennenden ausländischen gerichtlichen Maßnahme unvereinbar ist; 4. die Maßnahme ein dem inländischen Recht unbekanntes Sicherungsmittel vorsieht und kein geeignetes Sicherungsmittel des inländischen Rechts beantragt wurde.* (5) *Das Gericht kann den Antragsgegner vor Entscheidung über die Vollziehung der Maßnahme nach Abs. 1 hören. Wenn der Antragsgegner vor der Beschlussfassung nicht gehört wurde, kann er gegen die Bewilligung der Vollziehung Widerspruch im Sinne von § 397 EO einlegen. In beiden Fällen kann der Antragsgegner nur geltend machen, dass ein Grund zur Versagung der Vollziehung nach Abs. 4 vorliegt. In diesem Verfahren ist das Gericht nicht befugt, gemäß § 394 EO über Schadenersatzansprüche zu entscheiden.* (6) *Das Gericht hat die Vollziehung auf Antrag aufzuheben, wenn 1. die vom Schiedsgericht bestimmte Geltungsdauer der Maßnahme abgelaufen ist; 2. das Schiedsgericht die Maßnahme eingeschränkt oder aufgehoben hat; 3. ein Fall*

současně poskytuje rozhodcům oprávnění rozhodovat o opatřeních nezbytných k řádnému zajištění výkonu finálního rozhodnutí ve věci / rozhodčího nálezu, ponechává si však pravomoc takto nařízená rozhodnutí kontrolovat a prostřednictvím důvodů zakládajících možnost odmítnutí výkonu nařízených opatření stanovuje rozhodcům hranice ohledně obsahu nařízených opatření.

Obecným soudů náleží dále podpůrná a kontrolní role i ve vztahu ke konstituování rozhodčího senátu. O jmenování rozhodce může kterákoliv ze stran příslušný obecný soud požádat za situace, kdy (i) se strany neshodnou na osobě jediného rozhodce,⁹² (ii) v případě vícečlenného rozhodčího senátu nejmenuje příslušná strana v předepsané lhůtě řádně svého / své rozhodce⁹³, (iii) jedná-li příslušná strana v rozporu s ujednáním týkajícím se procedury vedoucí ke konstituování rozhodčího senátu nebo se strany sjednaným způsobem nejsou schopny na osobách rozhodců shodnout,⁹⁴ (iv) neplní-li řádně určená osoba pověřená jmenováním rozhodců (tzv. appointing authority) řádně své úkoly⁹⁵. Příslušný návrh je možné podat za předpokladu, že strany nezajistily řádné jmenování rozhodců žádným jiným způsobem. Soud je stejně tak oprávněn jmenovat na návrh rozhodce, jestliže stojí na jedné straně více osob, které nejsou schopné se na osobě společného rozhodce shodnout⁹⁶ a případně i v situaci, kdy nastane jakákoliv jiná výše neuvedená překážka znemožňující řádné konstituování rozhodčího senátu

von § 399 Abs. 1 Z 1 bis 4 EO vorliegt, sofern ein solcher Umstand nicht bereits vor dem Schiedsgericht erfolglos geltend gemacht wurde und der diesbezüglichen Entscheidung des Schiedsgerichts keine Anerkennungs Hindernisse (Abs. 4) entgegenstehen; 4. eine Sicherheit nach Abs. 1 geleistet wurde, welche die Vollziehung der Maßnahme entbehrlich macht.

⁹² Viz § 587 odst. 2 bod 1 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) *In Schiedsverfahren mit einem Einzelschiedsrichter wird der Schiedsrichter, wenn sich die Parteien über seine Bestellung nicht binnen vier Wochen nach Empfang einer entsprechenden schriftlichen Aufforderung einer Partei durch die andere Partei einigen können, auf Antrag einer Partei durch das Gericht bestellt.*

⁹³ Viz § 587 odst. 2 bod 4 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) *Hat eine Partei einen Schiedsrichter nicht binnen vier Wochen nach Empfang einer entsprechenden schriftlichen Aufforderung durch die andere Partei bestellt oder empfangen die Parteien nicht binnen vier Wochen nach der Bestellung der Schiedsrichter von diesen die Mitteilung über den von ihnen zu bestellenden Schiedsrichter, so ist der Schiedsrichter auf Antrag einer Partei durch das Gericht zu bestellen.*

⁹⁴ Viz § 587 odst. 3 bod 1 a 2 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) *Haben die Parteien ein Verfahren für die Bestellung vereinbart und 1. handelt eine der Parteien nicht entsprechend diesem Verfahren oder 2. können die Parteien oder die Schiedsrichter eine Einigung entsprechend diesem Verfahren nicht erzielen, so kann jede Partei bei Gericht die entsprechende Bestellung von Schiedsrichtern beantragen, sofern das vereinbarte Bestellungsverfahren zur Sicherung der Bestellung nichts anderes vorsieht.*

⁹⁵ Viz § 587 odst. 3 bod 3 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) *Haben die Parteien ein Verfahren für die Bestellung vereinbart und erfüllt ein Dritter eine ihm nach diesem Verfahren übertragene Aufgabe innerhalb von drei Monaten nach Empfang einer entsprechenden schriftlichen Mitteilung nicht,, so kann jede Partei bei Gericht die entsprechende Bestellung von Schiedsrichtern beantragen, sofern das vereinbarte Bestellungsverfahren zur Sicherung der Bestellung nichts anderes vorsieht.*

⁹⁶ Viz § 587 odst. 5 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) *Können sich mehrere Parteien, die gemeinsam einen oder mehrere Schiedsrichter zu bestellen haben, darüber nicht innerhalb von vier Wochen nach Empfang einer entsprechenden schriftlichen Mitteilung einigen, so ist der Schiedsrichter oder sind die Schiedsrichter auf Antrag einer Partei vom Gericht zu bestellen, sofern das vereinbarte Bestellungsverfahren zur Sicherung der Bestellung nichts anderes vorsieht.*

(nebyl –li za účelem jejího odstranění sjednán speciální postup).⁹⁷ Soud je v těchto případech povinen zohlednit požadavky / předpoklady, na nichž se strany v souvislosti se jmenováním rozhodce dohodly, stejně jako je povinen zohlednit veškeré okolnosti a postupovat při jmenování rozhodce tak, aby byla zajištěna jeho nezávislost a nestrannost.⁹⁸

Rakouská právní úprava dále vymezuje pravomoci soudu v souvislosti s odmítnutím či odvoláním rozhodce. O důvodech pro odmítnutí rozhodce rozhoduje primárně samotný rozhodčí senát, jestliže však dospěje k závěru, že zde žádné důvody pro odmítnutí rozhodce nejsou dány, může strana, která se odmítnutí rozhodce dožaduje, požádat v předepsané lhůtě o rozhodnutí soud.⁹⁹ V případě, že zvolený rozhodce není s to svou funkci dále vykonávat nebo ji v přiměřené lhůtě neplní, může se každá ze stran dožadovat, aby obecný soud rozhodl o odvolání takového rozhodce, pokud (i) rozhodce ze své funkce dobrovolně neodstoupí, (ii) strany se neshodnou na jeho odvolání a (iii) stranami sjednaný proces pro ukončení funkce rozhodce, resp. pro řešení takovéto situace nepovede k požadovanému výsledku¹⁰⁰. Z rakouské úpravy rozhodčího řízení jednoznačně vyplývá (byť tato skutečnost není v textu zákona výslovně uvedena), že strany jsou oprávněny sjednat konkrétní požadavky, které by měl rozhodce splňovat, přičemž právě skutečnost, že rozhodce neodpovídá takto dohodnutým předpokladům, je jedním z důvodů, pro které může strana určeného rozhodce odmítnout. Tento postup, kdy strany zohledňují a je jim dána možnost zcela svobodně určit osobu, kterou strany považují k rozhodnutí sporu za nejvhodnější, patří k základním znakům rozhodčího řízení a k jeho největším výhodám, když umožňuje stranám zvolit jakožto rozhodce osobu,

⁹⁷ Viz § 587 odst. 6 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Der Schiedsrichter oder die Schiedsrichter sind auf Antrag einer Partei vom Gericht auch zu bestellen, wenn seine oder ihre Bestellung aus anderen in den vorhergehenden Absätzen nicht geregelten Gründen nicht innerhalb von vier Wochen nach Empfang einer entsprechenden schriftlichen Mitteilung der einen an die andere Partei erfolgen kann oder auch das Bestellungsverfahren zur Sicherung der Bestellung nicht binnen angemessener Zeit zur Bestellung führt.*

⁹⁸ Viz § 587 odst. 8 rakouského ZPO (cit.): *Das Gericht hat bei der Bestellung eines Schiedsrichters alle nach der Parteivereinbarung für den Schiedsrichter vorgesehenen Voraussetzungen angemessen zu berücksichtigen und allen Gesichtspunkten Rechnung zu tragen, welche die Bestellung eines unabhängigen und unparteiischen Schiedsrichters sicherstellen.*

⁹⁹ Viz § 589 odst. 3 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Bleibt eine Ablehnung nach dem von den Parteien vereinbarten Verfahren oder nach dem in Abs. 2 vorgesehenen Verfahren erfolglos, so kann die ablehnende Partei binnen vier Wochen, nachdem ihr die Entscheidung, mit der die Ablehnung verweigert wurde, zugegangen ist, bei Gericht eine Entscheidung über die Ablehnung beantragen. Gegen diese Entscheidung ist kein Rechtsmittel zulässig. Während ein solcher Antrag anhängig ist, kann das Schiedsgericht einschließlich des abgelehnten Schiedsrichters das Schiedsverfahren fortsetzen und einen Schiedsspruch erlassen.*

¹⁰⁰ Viz § 590 odst. 2 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Jede Partei kann bei Gericht eine Entscheidung über die Beendigung des Amtes beantragen, wenn der Schiedsrichter entweder außer Stande ist, seine Aufgaben zu erfüllen, oder er diesen in angemessener Frist nicht nachkommt und 1. der Schiedsrichter von seinem Amt nicht zurücktritt, 2. sich die Parteien über dessen Beendigung nicht einigen können oder 3. das von den Parteien vereinbarte Verfahren nicht zur Beendigung des Schiedsrichteramtes führt. Gegen diese Entscheidung ist ein Rechtsmittel nicht zulässig.*

kteřá disponuje např. specifickými znalostmi ve vztahu k předmětu sporu nebo má jiné vlastnosti, které mohou být pro rozhodnutí sporu zásadní a umožní rozhodci lepší pochopení a posouzení podstaty sporu. V tomto ohledu rakouská úprava nestanoví jakákoliv omezení s výjimkou obecných podmínek pro výkon funkce rozhodce.

O své vlastní příslušnosti je oprávněn rozhodnout rozhodčí senát / rozhodci. Obecné soudy rozhodují o pravomoci / příslušnosti rozhodců k projednání a rozhodnutí sporu za předpokladu, že je podán návrh na zrušení rozhodčího nálezu s odůvodněním, že daný konkrétní rozhodčí senát nebyl oprávněn ve věci rozhodnout. I zde je tedy v podstatě zachován tzv. princip Kompetenz – Kompetenz, kdy jsou sice rozhodci oprávněni o své příslušnosti / pravomoci samostatně rozhodovat, takovéto rozhodnutí není ovšem pro obecné soudy závazné.

Přestože i v Rakousku je rozhodčí řízení vedeno zásadou smluvní volnosti stran, která stranám poskytuje široké pravomoci ohledně určení způsobu vedení sporu, nemůže být taková dohoda v rozporu s kogentními předpisy. I zde se tedy projevuje regulační snaha státu zajistit stranám v rámci rozhodčího řízení alespoň minimální procesní standardy, což může být chápáno jako výraz jurisdikčního pojetí rozhodčího řízení.¹⁰¹ Pro úplnost je vhodné poznamenat, že rakouský ZPO obsahuje poměrně podrobnou úpravu průběhu rozhodčího řízení pro případ, že strany neučiní v tomto smyslu žádnou konkrétní dohodu. Podpůrná role obecného soudu se projevuje také v samotném průběhu řízení, kdy je rozhodčí senát, pověřený člen rozhodčího senátu nebo se souhlasem rozhodčího senátu některá ze stran oprávněna požadovat, aby [obecný] soud provedl nezbytná opatření, k nimž nejsou sami rozhodci oprávněni, přičemž takováto „podpora“ může spočívat také v tom, že obecný soud dožádá v rámci své pravomoci u příslušného zahraničního orgánu (soudního či mimosoudního) provedení potřebného / požadovaného úkonu. Rozhodci, stejně jako strany jsou oprávněny účastnit se dokazování, které na dožádání provádí obecný soud a jsou oprávněny klást v rámci tohoto dokazování dotazy. Analogicky zde platí ustanovení § 289 ZPO,¹⁰² které v rakouském civilním řízení obecně zakotvuje nárok stran účastnit se dokazování a k průběhu dokazování se vyjádřit.¹⁰³

¹⁰¹ Viz § 594 odst. 1 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) *Vorbehaltlich der zwingenden Vorschriften dieses Abschnitts können die Parteien die Verfahrensgestaltung frei vereinbaren. Dabei können sie auch auf Verfahrensordnungen Bezug nehmen. Fehlt eine solche Vereinbarung, so hat das Schiedsgericht nach den Bestimmungen dieses Titels, darüber hinaus nach freiem Ermessen vorzugehen.*

¹⁰² Viz § 289 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.:) (1) *Die Parteien können bei der Beweisaufnahme zugegen sein; sie können an die Zeugen und Sachverständigen diejenigen Fragen durch den Vorsitzenden oder den die Beweisaufnahme leitenden Richter stellen lassen oder mit deren*

Stát stanoví primární povinnost rozhodců postupovat při řešení / rozhodování sporu v souladu s právním řádem, který strany samy zvolily (s tím, že označení určitého právního řádu má a musí být chápáno jako volba tohoto hmotného práva, bez přihlídnutí k jeho kolizním předpisům. V případě, že strany žádné rozhodné právo nezvolí, jsou rozhodci oprávněni rozhodovat dle právních předpisů / právního řádu, který považují za nejvhodnější (rozhodci jsou tedy vždy vázáni postupovat v souladu s platným právem a nemohou postupovat zcela libovolně). K rozhodnutí na základě zásad spravedlnosti jsou rozhodci oprávněni pouze tehdy, pokud je strany k tomuto výslovně zmocní.¹⁰⁴ Rozhodci tak nepochybně činí více, než nalézají dohodu stran a jejich činnost lze v každém případě označit jako nalézání práva.

Rozhodčí řízení končí vydání rozhodčího nálezu, který má mezi stranami účinky právoplatného rozsudku,¹⁰⁵ jehož formu, náležitosti a doručení ZPO [AUT] upravuje. Stranám je současně umožněno uzavřít v průběhu řízení smír, který by byl zachycen ve formě rozhodčího nálezu. Výrok takového rozhodčího nálezu v takovém případě odpovídá dohodě stran, přičemž

Zustimmung selbst stellen, welche sie zur Aufklärung oder Vervollständigung der Aussage, sowie zur Aufklärung des Streitverhältnisses oder der für die Beweiskraft der Aussagen wesentlichen Verhältnisse für dienlich erachten. Fragen, welche dem Richter unangemessen erscheinen, hat er zurückzuweisen. (2) Mit der Beweisaufnahme ist, soweit dies nach Lage der Sache geschehen kann, vorzugehen, wenn auch keine der vrständigten Parteien erschienen ist. Es kann jedoch vom erkennenden Gerichte, oder, so lange die Beweisaufnahme noch nicht beendet ist, auch von dem beauftragten oder ersuchten Richter eine Ergänzung der Beweisaufnahme zugelassen werden, wenn die Partei glaubhaft macht, dass ihr durch ein unvorhergesehenes Ereignis verursachtes Nichterscheinen eine wesentliche Unvollständigkeit der Beweisaufnahme zur Folge hatte und wenn zugleich die Ergänzung der Beweisaufnahme ohne erhebliche Verzögerung des Rechtsstreites stattfinden kann.

¹⁰³ Viz § 602 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Das Schiedsgericht, vom Schiedsgericht hiezu beauftragte Schiedsrichter oder eine der Parteien mit Zustimmung des Schiedsgerichts können bei Gericht die Vornahme richterlicher Handlungen beantragen, zu deren Vornahme das Schiedsgericht nicht befugt ist. Die Rechtshilfe kann auch darin bestehen, dass das Gericht ein ausländisches Gericht oder eine Behörde um die Vornahme solcher Handlungen ersucht. § 37 Abs. 2 bis 5 und §§ 38, 39 und 40 JN gelten entsprechend mit der Maßgabe, dass die Rechtsmittelbefugnis gemäß § 40 JN dem Schiedsgericht und den Parteien des Schiedsverfahrens zusteht. Das Schiedsgericht oder ein vom Schiedsgericht beauftragter Schiedsrichter und die Parteien sind berechtigt, an einer gerichtlichen Beweisaufnahme teilzunehmen und Fragen zu stellen. § 289 ist sinngemäß anzuwenden.*

¹⁰⁴ Viz § 603 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): (1) Das Schiedsgericht hat die Streitigkeit in Übereinstimmung mit den Rechtsvorschriften oder Rechtsregeln zu entscheiden, die von den Parteien vereinbart worden sind. Die Vereinbarung des Rechts oder der Rechtsordnung eines bestimmten Staates ist, sofern die Parteien nicht ausdrücklich etwas anderes vereinbart haben, als unmittelbare Verweisung auf das materielle Recht dieses Staates und nicht auf sein Kollisionsrecht zu verstehen. (2) Haben die Parteien die anzuwendenden Rechtsvorschriften oder Rechtsregeln nicht bestimmt, so hat das Schiedsgericht jene Rechtsvorschriften anzuwenden, die es für angemessen erachtet. (3) Das Schiedsgericht hat nur dann nach Billigkeit zu entscheiden, wenn die Parteien es ausdrücklich dazu ermächtigt haben.

¹⁰⁵ Viz § 607 rakouského ZPO (cit.): Der Schiedsspruch hat zwischen den Parteien die Wirkung eines rechtskräftigen gerichtlichen Urteils.

dohoda stran o smírném řešení sporu nesmí odporovat rakouskému veřejnému pořádku (*ordre public*). Takový rozhodčí nález musí splňovat veškeré náležitosti a má totožné účinky jako rozhodčí nález, kterým rozhodci vydali ve věci autoritativní rozhodnutí¹⁰⁶. Rozhodci jsou povinni projednat se stranami / dohodnout se na uchování / archivaci jak rozhodčího nálezu, tak dokladů prokazujících jeho řádné doručení.¹⁰⁷ Vydaný tuzemský (rakouský) rozhodčí nález má automaticky bez dalšího účinky vykonatelného rozhodnutí, což opět nasvědčuje jurisdikčnímu pojetí rozhodčího řízení, když pokud by byl rozhodčí nález chápán jako pouhé zachycení vůle stran, nebyl by zde žádný důvod pro to, aby měl takový doklad charakter přímo vykonatelného rozhodnutí, resp. jeho vykonatelnost by měla být nejprve potvrzena příslušným státním orgánem. V případě rozhodčího konaného podle rakouských předpisů řízení potvrzuje právní moc a vykonatelnost rozhodčího řízení na žádost strany na originálním vyhotovení dokumentu předseda rozhodčího senátu nebo jeho jiný člen, pokud nemůže být doložka vyznačena přímo předsedou.¹⁰⁸ Uznání a výkon zahraničních rozhodčích nálezů se řídí právní úpravou obsaženou v exekučním řádu, pokud není stanoveno jinak mezinárodním právem, případně pokud něco jiného nestanoví úprava komunitární.¹⁰⁹ Se zahraničními rozhodčími nálezy je tedy zacházeno analogicky tak, jako by se jednalo o autoritativní rozhodnutí vydané na základě mu svěřené pravomoci příslušným orgánem jiného státu. Účinky rozhodčího nálezu nemohou strany sporu o své vůli v rámci smluvní volnosti vyloučit či změnit, jak bylo konstatované např. v rozhodnutí OGH, sp. zn. 2 Ob 382/57 z 11. září 1957.¹¹⁰

¹⁰⁶ Viz § 605 bod 2 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Vergleichen sich die Parteien während des Schiedsverfahrens über die Streitigkeit und sind die Parteien fähig, über den Gegenstand des Streits einen Vergleich abzuschließen, so können sie beantragen, dass das Schiedsgericht den Vergleich in Form eines Schiedsspruchs mit vereinbartem Wortlaut festhält, sofern der Inhalt des Vergleichs nicht gegen Grundwertungen der österreichischen Rechtsordnung (ordre public) verstößt. Ein solcher Schiedsspruch ist gemäß § 606 zu erlassen. Er hat dieselbe Wirkung wie jeder Schiedsspruch in der Sache.*

¹⁰⁷ Viz § 606 odst. 5 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Der Schiedsspruch und die Urkunden über dessen Zustellung sind gemeinschaftliche Urkunden der Parteien und der Schiedsrichter. Das Schiedsgericht hat mit den Parteien eine allfällige Verwahrung des Schiedsspruchs sowie der Urkunden über dessen Zustellung zu erörtern.*

¹⁰⁸ Viz § 606 odst. 6 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Der Vorsitzende, im Falle seiner Verhinderung ein anderer Schiedsrichter, hat auf Verlangen einer Partei die Rechtskraft und Vollstreckbarkeit des Schiedsspruchs auf einem Exemplar des Schiedsspruchs zu bestätigen.*

¹⁰⁹ Viz § 614 odst. 1 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Die Anerkennung und Vollstreckbarerklärung ausländischer Schiedssprüche richten sich nach den Bestimmungen der Exekutionsordnung, soweit nicht nach Völkerrecht oder in Rechtsakten der Europäischen Union anderes bestimmt ist. Das Formerfordernis für die Schiedsvereinbarung gilt auch dann als erfüllt, wenn die Schiedsvereinbarung sowohl den Formvorschriften des § 583 als auch den Formvorschriften des auf die Schiedsvereinbarung anwendbaren Rechts entspricht.*

¹¹⁰ Über die gesetzlich gewährleistete Rechtskraft eines Schiedsspruches können die Parteien nicht disponieren.

Obecným soudům přísluší funkce přezkoumávat, zda byly splněny základní státem určené podmínky pro konání rozhodčího řízení, a to pomocí žaloby na zrušení rozhodčího nálezu (kterou je analogicky možné podat také v případě rozhodčího nálezu, kterým je rozhodováno o příslušnosti / pravomoci rozhodců k projednání a rozhodnutí sporu). Důvody pro zrušení rozhodčího senátu jsou následující: (i) neexistuje řádná rozhodčí smlouva nebo nastala situace, kdy rozhodci odmítli svou příslušnost, přestože existuje řádná rozhodčí smlouva nebo některá ze stran neměla dle pro ni rozhodného práva nezbytnou subjektivitu, (ii) jestliže strana nebyla řádně informována o zahájení rozhodčího řízení nebo o konstituování rozhodčího senátu nebo jí jiným způsobem nebylo umožněno uplatnit v řízení svá práva, (iii) rozhodčí nález se týká záležitosti / sporu, který nespadá do předmětu rozhodčího smlouvy nebo rozhodčí nález obsahuje výrok / rozhodnutí přesahující hranice rozhodčí smlouvy (v případě, že se tento důvod týká jen části rozhodčího nálezu, kterou lze od jeho zbytku oddělit, zruší soud jen tuto část), (iv) konstituování rozhodčího senátu nebo průběh řízení neodpovídají předmětné právní úpravě rakouského ZPO nebo v jejím rámci přípustné dohodě stran, (v) rozhodčí řízení proběhlo způsobem neslučitelným s rakouským veřejným pořádkem, (vi) jsou splněny předpoklady stanovené v ustanovení § 530 odst. 1 bod 1 – 5 rakouského ZPO¹¹¹ ve vztahu k rozsudkům vydaným obecnými soudy pro to, aby mohl být podán návrh na znovuotevření řízení, (vii) chybí zde objektivní arbitrabilita dle rakouského právního řádu nebo (viii) uznání a výkon rozhodčího nálezu by vedlo k výsledku, který je neslučitelný s veřejným pořádkem (*ordre public*). Poslední dva body důvody zrušení rozhodčího nálezu zkoumá soud z úřední povinnosti. Příslušnou žalobu je nutné podat do tří měsíců ode dne doručení rozhodčího nálezu. Je nutné konstatovat, že samotné zrušení rozhodčího nálezu se nikterak nedotýká platnosti rozhodčí smlouvy. Neúčinnost rozhodčí smlouvy vysloví na návrh strany soud pouze v případě, že již došlo v souladu s příslušnou právní úpravou dvakrát ke zrušení rozhodčího nálezu týkajícího se jednoho a téhož předmětu a je

¹¹¹ (1) Ein Verfahren, das durch eine die Sache erledigende Entscheidung abgeschlossen worden ist, kann auf Antrag einer Partei wieder aufgenommen werden, 1. wenn eine Urkunde, auf welche die Entscheidung gegründet ist, fälschlich angefertigt oder verfälscht ist; 2. wenn sich ein Zeuge, ein Sachverständiger oder der Gegner bei seiner Vernehmung einer falschen Beweisaussage (§ 288 StGB) schuldig gemacht hat und die Entscheidung auf diese Aussage gegründet ist; 3. wenn die Entscheidung durch eine als Täuschung (§ 108 StGB), als Unterschlagung (§ 134 StGB), als Betrug (§ 146 StGB), als Urkundenfälschung (§ 223 StGB), als Fälschung besonders geschützter Urkunden (§ 224 StGB) oder öffentlicher Beglaubigungszeichen (§ 225 StGB), als mittelbare unrichtige Beurkundung oder Beglaubigung (§ 228 StGB), als Urkundenunterdrückung (§ 229 StGB), oder als Versetzung von Grenzzeichen (§ 230 StGB) gerichtlich strafbare Handlung des Vertreters der Partei, ihres Gegners oder dessen Vertreters erwirkt wurde; 4. wenn sich der Richter bei der Erlassung der Entscheidung oder einer der Entscheidung zugrunde liegenden früheren Entscheidung in Beziehung auf den Rechtsstreit zum Nachteil der Partei einer nach dem Strafgesetzbuch zu ahndenden Verletzung seiner Amtspflicht schuldig gemacht hat; 5. wenn ein strafgerichtliches Erkenntnis, auf welches die Entscheidung gegründet ist, durch ein anderes rechtskräftig gewordenes Urteil aufgehoben ist;

podán návrh na zrušení v pořadí již třetího rozhodčího nálezu v té samé věci.¹¹²

Kromě již uvedeného zasahuje stát do průběhu rozhodčího řízení / do smluvní volnosti stran, když omezuje a stanovuje zvláštní podmínky pro sjednání rozhodčí smlouvy a konání rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech, stejně jako ve věcech pracovních. Kromě splnění těchto speciálních podmínek týkajících se možnosti rozhodčí smlouvu sjednat zde platí některá speciální pravidla ohledně průběhu řízení a navíc došlo k rozšíření důvodů, pro které je možné rozhodčí nález zrušit. Skutečnost, že stát zde autoritativně požaduje, aby bylo rozhodčí řízení prováděno určitým konkrétním způsobem, naznačuje, že zde stát propůjčuje jinému subjektu oprávnění autoritativně namísto obecných soudů rozhodovat spory vzniklé mezi dvěma subjekty v rámci jejich závazkových vztahů.

Pokud jde o vztah mezi rozhodcem a stranami, neobsahuje rakouský ZPO žádnou konkrétní úpravu. Ustanovení § 594 ZPO [AUT] výslovně vylučuje omezení odpovědnosti rozhodců vůči stranám¹¹³ (jak to analogicky činí předpisy řady států) a lze tedy vycházet z toho, že v případě porušení svých povinností je rozhodce odpovědný ve smyslu obecné soukromoprávní

¹¹² Viz § 611 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit. cit.): (1) *Gegen einen Schiedsspruch kann nur eine Klage auf gerichtliche Aufhebung gestellt werden. Dies gilt auch für Schiedssprüche, mit welchen das Schiedsgericht über seine Zuständigkeit abgesprochen hat.* (2) *Ein Schiedsspruch ist aufzuheben, wenn 1. eine gültige Schiedsvereinbarung nicht vorhanden ist, oder wenn das Schiedsgericht seine Zuständigkeit verneint hat, eine gültige Schiedsvereinbarung aber doch vorhanden ist, oder wenn eine Partei nach dem Recht, das für sie persönlich maßgebend ist, zum Abschluss einer gültigen Schiedsvereinbarung nicht fähig war; 2. eine Partei von der Bestellung eines Schiedsrichters oder vom Schiedsverfahren nicht gehörig in Kenntnis gesetzt wurde oder sie aus einem anderen Grund ihre Angriffs- oder Verteidigungsmittel nicht geltend machen konnte; 3. der Schiedsspruch eine Streitigkeit betrifft, für welche die Schiedsvereinbarung nicht gilt, oder er Entscheidungen enthält, welche die Grenzen der Schiedsvereinbarung oder das Rechtsschutzbegehren der Parteien überschreiten; betrifft der Mangel nur einen trennbaren Teil des Schiedsspruchs, so ist dieser Teil aufzuheben; 4. die Bildung oder Zusammensetzung des Schiedsgerichts einer Bestimmung dieses Abschnitts oder einer zulässigen Vereinbarung der Parteien widerspricht; 5. das Schiedsverfahren in einer Weise durchgeführt wurde, die Grundwertungen der österreichischen Rechtsordnung (ordre public) widerspricht; 6. die Voraussetzungen vorhanden sind, unter denen nach § 530 Abs. 1 Z 1 bis 5 ein gerichtliches Urteil mittels Wiederaufnahmsklage angefochten werden kann; 7. der Gegenstand des Streits nach inländischem Recht nicht schiedsfähig ist; 8. der Schiedsspruch Grundwertungen der österreichischen Rechtsordnung (ordre public) widerspricht.* (3) *Die Aufhebungsgründe des Abs. 2 Z 7 und 8 sind auch von Amts wegen wahrzunehmen.* (4) *Die Klage auf Aufhebung ist innerhalb von drei Monaten zu erheben. Die Frist beginnt mit dem Tag, an welchem der Kläger den Schiedsspruch oder den ergänzenden Schiedsspruch empfangen hat. Ein Antrag nach § 610 Abs. 1 Z 1 oder 2 verlängert diese Frist nicht. Im Fall des Abs. 2 Z 6 ist die Frist für die Aufhebungsklage nach den Bestimmungen über die Wiederaufnahmsklage zu beurteilen.* (5) *Die Aufhebung eines Schiedsspruchs berührt nicht die Wirksamkeit der zugrunde liegenden Schiedsvereinbarung. Wurde bereits zweimal ein Schiedsspruch über den selben Gegenstand rechtskräftig aufgehoben und ist ein weiterer hierüber ergehender Schiedsspruch aufzuheben, so hat das Gericht auf Antrag einer der Parteien gleichzeitig die Schiedsvereinbarung hinsichtlich dieses Gegenstandes für unwirksam zu erklären.*

¹¹³ Viz § 594 odst. 4 ZPO [AUT] (v orig. znění, cit.): *Ein Schiedsrichter, welcher die durch Annahme der Bestellung übernommene Verpflichtung gar nicht oder nicht rechtzeitig erfüllt, haftet den Parteien für allen durch seine schuldhaftige Weigerung oder Verzögerung verursachten Schaden.*

úpravy. Tato skutečnost nemusí ovšem ještě nezbytně znamenat, že by se Rakousko přiklánílo výhradně ke smluvní teorii rozhodčího řízení. Naopak je zde často zdůrazňován veřejnoprávní zájem na standardech, za nichž by rozhodčí řízení mělo probíhat. Citovat lze např. následující soudní rozhodnutí OGH, sp. zn. 5 Ob 123/03d¹¹⁴ z 13. ledna 2004. Vztah mezi rozhodci a stranami je tak možno chápat jako vztah *sui generis*, vycházející jednak ze smluvní volnosti a práva stran na volbu rozhodce a na druhé straně ze zvláštního postavení rozhodce, které lze spíše přirovnat k úloze soudce při nalézání práva.

I.2.6. [SUI] [ŠVÝCARSKO]

Švýcarská úprava rozhodčího řízení je rozdělena dle toho, zda se jedná o tuzemské nebo zahraničí rozhodčí řízení. Tuzemské řízení je v současné době upraveno v Konkordátu o rozhodčím řízení (Konkordat über die Schiedsgerichtsbarkeit) ze dne 27. března 1969.¹¹⁵ V současné době je ale již schválena nová právní úprava, když problematika rozhodčího řízení bude včleněna do právního předpisu zabývajícího se civilním řízením (švýcarského ZPO – Zivilprozessordnung), což je nově schválený celošvýcarský předpis, který od 1. ledna 2011 nahradí stávajících 26 kantonálních zákonů upravujících civilní soudní řízení. Zařazení rozhodčího řízení do ZPO je možné chápat jako posun, který pouze potvrzuje dlouhodobě existující teoretické vymezení rozhodčího řízení ve švýcarském právu. Podle toho byl doposud ve Švýcarsku tradičně přiznáván „quasi-judiciální“ charakter / alternativní způsob autoritativního řešení sporů. V případě mezinárodního rozhodčího řízení se jeho úprava řídí švýcarským zákonem o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. prosince 1987.

I.2.6.1. Konkordát

¹¹⁴ Rzhodnutí OGH, sp. zn. 5 Ob 123/03d z 13. ledna 2004 (v orig. znění, cit.:) *Weil ein Schiedsspruch die in Schriftform durch Schiedsrichter gefällte Sachentscheidung über einen objektiv schiedsfähigen Gegenstand aufgrund eines Parteienantrags ist, hat das Fehlen einer dieser Grundvoraussetzungen zur Folge, dass kein Schiedsspruch, also ein Nicht-Schiedsspruch vorliegt, der ipso facto wirkungslos ist, ohne dass es der Aufhebung nach § 595 ZPO bedürfte. Weil es sich in allen Fällen um zwingendes Recht im öffentlichen Interesse geordneter Rechtsprechung handelt, muss es den Parteien verwehrt sein, solche Nicht-Schiedssprüche durch Unterlassung der Anfechtung zu wirksamen Schiedssprüchen werden zu lassen. Die Anfechtbarkeit setzt grundsätzlich die Wirksamkeit voraus, die in solchen Fällen fehlt.*

¹¹⁵ Spolkovou radou byla tato úprava odsouhlasena dne 27. srpna 1969

Analogicky k terminologii používané v [DEU] rozlišuje dosavadní švýcarská úprava mezi rozhodčí smlouvou (Schiedsvertrag), kterým strany podřizují rozhodčímu řízení určitý již existující spor, a rozhodčí doložkou, která se vztahuje k budoucím potenciálním sporům, jež mohou z určitého právního vztahu vzniknout. Dohromady používá právní úprava pro oba případy výraz Schiedsabrede (dohoda o rozhodčím řízení).¹¹⁶ Rozhodčí smlouva nesmí nikterak omezovat postavení právníků v rozhodčím řízení (ať již jako rozhodců, tajemníků nebo zástupců stran).¹¹⁷ Obecné soudy hrají i zde značnou kontrolní a podpůrnou roli, když v rámci rozhodčího řízení plní následující úkony: (i) náhradní jmenován rozhodců, v případě, že tito nebudou jmenováni v souladu s právní úpravou či dohodu stran přímo stranami či jimi určeným subjektem, (ii) plní roli při odmítnutí či odvolání rozhodce, stejně jako plní roli v procesu náhrady takto odmítnutého či odvolaného rozhodce, (iii) působí při prodloužení funkce rozhodce, (iv) spoluúčinkuje na základě žádosti rozhodčího senátu / rozhodců při provádění důkazů, (v) je u něj ukládá rozhodčí nález a doručuje jej stranám, (vi) rozhoduje o přípustných právních prostředcích a (vii) potvrzuje vykonatelnost rozhodčích nálezů.¹¹⁸

Rozhodci jsou oprávněni rozhodovat o své pravomoci / příslušnosti k projednání s rozhodnutí sporu,¹¹⁹ proti jejich rozhodnutí v tomto směru je ovšem možné podat návrh, aby bylo předmětné rozhodnutí prohlášeno za neplatné.¹²⁰ Pokud jde pravomoc [obecného] soudu ve vztahu k jmenování rozhodčího senátu, návrh na jmenování rozhodce soudem jsou strany oprávněny učinit ve chvíli, kdy se strany neshodnou na osobě jediného rozhodce, kdy druhá strana svého rozhodce v rozporu se svými povinnostmi

¹¹⁶ Viz čl. 4 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Die Schiedsabrede wird als Schiedsvertrag oder als Schiedsklausel abgeschlossen.* 2. *Im Schiedsvertrag unterbreiten die Parteien eine bestehende Streitigkeit einem Schiedsgericht zur Beurteilung.* 3. *Die Schiedsklausel kann sich nur auf künftige Streitigkeiten beziehen, die sich aus einem bestimmten Rechtsverhältnis ergeben können.*

¹¹⁷ Viz čl. 7 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): Jede Bestimmung einer Schiedsklausel, welche die Beiziehung von Juristen im Schiedsverfahren als Schiedsrichter, Sekretär oder Parteivertreter unter HKAKagt, ist nichtig.

¹¹⁸ Viz čl. 3 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): Das obere ordentliche Zivilgericht des Kantons, in dem sich der Sitz des Schiedsgerichtes befindet, ist unter Vorbehalt von Artikel 45 Absatz 2 die zuständige richterliche Behörde, welche a. die Schiedsrichter ernennt, wenn diese nicht von den Parteien oder einer von ihnen beauftragten Stelle bezeichnet worden sind; b. über die Ablehnung und die Abberufung von Schiedsrichtern entscheidet und für deren Ersetzung sorgt; c. die Amtsdauer der Schiedsrichter verlängert; d. auf Gesuch des Schiedsgerichtes bei der Durchführung von Beweismassnahmen mitwirkt; e. den Schiedsspruch zur Hinterlegung entgegennimmt und ihn den Parteien zustellt; f. über Nichtigkeitsbeschwerden und Revisionsgesuche entscheidet; g. die Vollstreckbarkeit des Schiedsspruches bescheinigt.

¹¹⁹ Viz čl. 8 odst. 1 švýcarského konkordátu (cit.): Werden die Gültigkeit oder der Inhalt und die Tragweite der Schiedsabrede vor dem Schiedsgericht bestritten, so befindet dieses über seine eigene Zuständigkeit durch Zwischen- oder Endentscheid.

¹²⁰ Viz čl. 9 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Der Zwischenentscheid, in dem das Schiedsgericht sich für zuständig oder unzuständig erklärt, unterliegt der Nichtigkeitsbeschwerde im Sinne von Artikel 36 Buchstabe b.*

nejmenuje, jestliže se jmenování členové rozhodčího senátu neshodnou na volbě předsedy rozhodčího senátu.¹²¹ Právní úprava umožňuje stranám jmenovaného rozhodce ze zákonem daných důvodů odmítnout. Z hlediska postavení rozhodce, resp. charakteru rozhodčího řízení je zásadní úprava ustanovení čl. 18 Konkordátu [SUI], podle kterého pro rozhodce platí (kromě jiného) analogicky důvody pro vyloučení soudců [obecných] soudců ve smyslu spolkového zákona ze dne 16. prosince 1943 o spolkové organizaci činnosti soudnictví.¹²² Rozhodcům se zde tedy přiznává analogicky postavení soudců, což nasvědčuje tomu, že rozhodčí řízení je minimálně v tuzemských věcech chápáno striktně v jurisdikčním smyslu s tím, že konkrétní rozhodce je sice zvolen dohodou stran, jeho obecná pravomoc k rozhodnutí sporů a jeho celkové postavení mu je ale propůjčeno státem. V případě popření / neuznání důvodu pro vyloučení rozhodce rozhoduje příslušný soud. Strany jsou v tomto případě připuštěny k provádění důkazů.¹²³ Odvolat rozhodce mohou strany, pokud se na tom vzájemně shodnou (předepsána je písemná forma takové dohody). Současně může ze závažných důvodů na návrh strany ukončit funkci rozhodce příslušný soud.¹²⁴ V případě, že dojde k ukončení funkce rozhodce (ať již z jakéhokoliv důvodu, tj. ať již tento bude odvolán, odstoupí, budou vůči němu vzneseny námitky, případně zemře-li), platí pro jmenování nového rozhodce totožný proces, jakým byl ustanoven rozhodce původní. Pokud není tento způsob možný, jmenuje v takovém případě nového rozhodce opět soud, za předpokladu, že se rozhodčí smlouva nestane v důsledku výše popsané nastalé skutečnosti neplatná.¹²⁵ V případě pochybností, resp. nejsou-li strany s to se v tomto bodě shodnout, rozhoduje obecný soud po slyšení rozhodčího senátu i ohledně toho, do jaké míry jsou nadále platné procesní úkony, jichž se účastnil původní / nyní nahrazený člen rozhodčího

¹²¹ Viz čl. 12 odst. 1 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Können die Parteien sich über die Bestellung des Einzelschiedsrichters nicht einigen oder bestellt eine Partei den oder die von ihr zu bezeichnenden Schiedsrichter nicht oder einigen die Schiedsrichter sich nicht über die Wahl des Obmanns, so nimmt auf Antrag einer Partei die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde die Ernennung vor, sofern nicht die Schiedsabrede eine andere Stelle hierfür vorsteht.*

¹²² Viz čl. 18 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Die Parteien können die Schiedsrichter aus den im Bundesgesetz vom 16. Dezember 1943 über die Organisation der Bundesrechtspflege genannten Gründen für die Ausschließung und Ablehnung der Bundesrichter sowie aus den in einer von ihnen anerkannten Schiedsordnung oder in der Schiedsabrede vorgesehenen Gründen ablehnen.*

¹²³ Viz čl. 21 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Im Bestreitungsfall entscheidet die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde über den Ausstand. 2. Die Parteien sind dabei zur Beweisführung zuzulassen.*

¹²⁴ Viz čl. 22 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Jeder Schiedsrichter kann durch schriftliche Vereinbarung der Parteien abberufen werden. 2. Auf Antrag einer Partei kann die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde einem Schiedsrichter aus wichtigen Gründen das Amt entziehen.*

¹²⁵ Viz čl. 23 odst. 1 a 2 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Stirbt ein Schiedsrichter, hat er den Ausstand zu nehmen, wird er abberufen oder tritt er zurück, so wird er nach dem Verfahren ersetzt, das bei seiner Bestellung oder Ernennung befolgt wurde. 2. Kann er nicht auf diese Weise ersetzt werden, so wird der neue Schiedsrichter durch die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde ernannt, es sei denn, die Schiedsabrede habe ihrem Inhalte nach als dahingefallen zu gelten.*

senátu.¹²⁶ Dle předmětné švýcarské úpravy (Konkordat [SUI]) mohou strany v rozhodčí smlouvě funkci rozhodce časově vymezit. Příslušný obecný soud může v takovém případě na základě návrhu stran nebo samotného rozhodčího senátu tuto lhůtu prodloužit. Podá-li jedna ze stran takovýto návrh, je druhá strana oprávněna se k tomuto vyjádřit, resp. být ve věci slyšena.¹²⁷ Strany mají současně právo podat kdykoliv u příslušného obecného soudu stížnost ohledně průtahů v řízení,¹²⁸ což je jinak klasický institut občanského soudního řízení, který by neměl nalézt uplatnění, pokud by byl vztah mezi rozhodcem a stranami považován za čistě soukromoprávní.

Pokud jde o samotný průběh řízení, garantuje stát stranám smluvní volnost. Neexistuje-li taková dohoda stran a neurčí procesí postup svým usnesením rozhodčí senát, použije se na rozhodčí řízení analogicky právní úprava civilního soudního řízení, konkrétně spolkový zákon ze dne 4. prosince 1947 o spolkovém civilním procesu.¹²⁹ I přes značnou volnost, která je stranám, pokud jde o stanovení pravidel řízení dána, považoval stát za nutné stanovit v ustanovení čl. 25 Konkordatu [SUI]¹³⁰ minimální standardy řízením (ve smyslu práva na spravedlivý proces), které musí být stranám zaručeny. Je zřejmé, že stát používá pro rozhodčí řízení totožná kritéria, a zásady, jaké jsou uplatňovány. Naopak přístup, který by spíše odpovídal smluvnímu pojetí rozhodčího řízení, je možné vidět ohledně oprávnění nařídít předběžná / zajišťující opatření, které je svěřeno výhradně obecným soudům. Rozhodce je oprávněn předložit stranám svůj návrh ohledně případných opatření, jež považuje za vhodné, nemá ale žádné prostředky, jak takové opatření prosadit, když jedinou možností je, že se strany návrhu

¹²⁶ Viz čl. 23 odst. 3 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.:) Können die Parteien sich hierüber nicht einigen, so entscheidet die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde nach Anhörung des Schiedsgerichtes,

inwieweit die Prozesshandlungen, bei denen der ersetzte Schiedsrichter mitgewirkt hat, weiter gelten.

¹²⁷ Viz čl. 16 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Die Parteien können in der Schiedsabrede oder in einer späteren Vereinbarung das dem Schiedsgericht übertragene Amt befristen.* 2. *In diesem Falle kann die Amtsdauer, sei es durch Vereinbarung der Parteien, sei es auf Antrag einer Partei oder des Schiedsgerichtes, durch Entscheid der in Artikel 3 vorgesehenen richterlichen Behörde jeweils um eine bestimmte Frist verlängert werden.* 3. *Stellt eine Partei einen solchen Antrag, so ist die andere dazu anzuhören.*

¹²⁸ Viz čl. 17 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.:) *Die Parteien können jederzeit bei der in Artikel 3 vorgesehenen richterlichen Behörde wegen Rechtsverzögerung Beschwerde führen.*

¹²⁹ Viz čl. 24 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Das Verfahren vor dem Schiedsgericht wird durch Vereinbarung der Parteien oder in Ermangelung einer solchen durch Beschluss des Schiedsgerichtes bestimmt.* 2. *Wird das Verfahren weder durch Vereinbarung der Parteien noch durch Beschluss des Schiedsgerichtes festgelegt, so ist das Bundesgesetz vom 4. Dezember 1947 über den Bundeszivilprozess sinngemäss anwendbar.*

¹³⁰ Das gewählte Verfahren hat auf jeden Fall die Gleichberechtigung der Parteien zu gewährleisten und jeder von ihnen zu gestatten: *a.* das rechtliche Gehör zu erlangen und insbesondere ihre Angriffs- und Verteidigungsmittel tatsächlicher und rechtlicher Art vorzubringen; *b.* jederzeit im Rahmen eines ordnungsgemässen Geschäftsganges in die Akten Einsicht zu nehmen; *c.* den vom Schiedsgericht angeordneten Beweisverhandlungen und mündlichen Verhandlungen beizuwohnen; *d.* sich durch einen Beauftragten eigener Wahl vertreten oder verbeiständen zu lassen.

rozhodce podřídí dobrovolně.¹³¹ Dokazování je obecně prováděno před rozhodci, je-li ale provedení určitého úkonu v rámci dokazování svěřeno výhradně státní moci, přísluší rozhodcům požádat o součinnost příslušný obecný soud, který následně při provádění důkazu postupuje v souladu s pro něj platnou kantonální právní úpravou.¹³² V neposlední řadě nastupuje role obecného soudu v případě, že některá ze stran vznesla v rámci rozhodčího řízení námitku započtení, která se týká závazkového vztahu, ohledně něhož není rozhodce oprávněn rozhodovat (a to ani na základě rozhodčí doložky, ani dle následné dohody stran). Straně, která námitku započtení vznesla, je v takovém případě stanovena lhůta k podání žaloby u příslušného soudu s tím, že rozhodčí řízení je přerušeno do doby, než soud ve věci rozhodne (kdy rozhodce na návrh strany řízení opět zahájí).¹³³

Při svém rozhodování nemohou rozhodci postupovat dle své vlastní vůle, ale naopak jsou povinni hodnotit případ v souladu a dle aplikovatelného práva s výjimkou případů, kdy strany zmocní rozhodce k rozhodování na základě zásad spravedlnosti¹³⁴, což opět potvrzuje charakter rozhodčího řízení jakožto autoritativního nalézání práva. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu, jehož náležitosti jsou v konkordátu výslovně upraveny včetně požadavku, na zachycení skutkového stavu a právní posouzení případu, jestliže strany na tyto náležitosti výslovně nerezignují¹³⁵. Přípustný je také rozhodčí nález zachycující dohodu stran o smírném řešení

¹³¹ Viz čl. 26 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Zur Anordnung voRS HKAKorglicher Massnahmen sind allein die staatlichen Gerichte zuständig.* 2. *Die Parteien können sich jedoch freiwillig den vom Schiedsgericht vorgeschlagenen voRS HKAKorglichen Massnahmen unterziehen.*

¹³² Viz čl. 27 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. Das Schiedsgericht nimmt die Beweise selber ab. 2. Ist die Durchführung einer Beweismassnahme der staatlichen Gewalt vorbehalten, so kann das Schiedsgericht die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde um ihre Mitwirkung eRS HKAKuchen. Diese handelt dabei gemäss ihrem kantonalen Recht.

¹³³ Viz čl. 29 odst. 1 a 2 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. Erhebt eine Partei die Verrechnungseinrede und beruft sie sich dabei auf ein Rechtsverhältnis, welches das Schiedsgericht weder aufgrund der Schiedsabrede noch aufgrund einer nachträglichen Vereinbarung der Parteien beurteilen kann, so wird das Schiedsverfahren ausgesetzt und der Partei, welche die Einrede erhoben hat, eine angemessene Frist zur Geltendmachung ihrer Rechte vor dem zuständigen Gericht gesetzt. 2. Hat das zuständige Gericht einen Entscheid gefällt, so wird das Verfahren auf Antrag einer Partei wieder aufgenommen.

¹³⁴ Viz čl. 31 odst. 3 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) Das Schiedsgericht entscheidet nach den Regeln des anwendbaren Rechts, es sei denn, die Parteien hätten es in der Schiedsabrede ermächtigt, nach Billigkeit zu urteilen.

¹³⁵ Viz čl. 33 odst. 1 a 2 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. Der Schiedsspruch enthält: *a.* die Namen der Schiedsrichter; *b.* die Bezeichnung der Parteien; *c.* die Angabe des Sitzes des Schiedsgerichtes; *d.* die Anträge der Parteien oder, in Ermangelung von Anträgen, eine Umschreibung der Streitfrage; *e.* sofern die Parteien nicht ausdrücklich darauf verzichtet haben: die Darstellung des Sachverhaltes, die rechtlichen Entscheidungsgründe und gegebenenfalls die Billigkeitserwägungen; *f.* die Spruchformel über die Sache selbst; *g.* die Spruchformel über die Höhe und die Verlegung der Verfahrenskosten und der Parteientschädigungen. Der Schiedsspruch ist mit dem Datum zu versehen und von den Schiedsrichtern zu unterzeichnen. Die Unterschrift der Mehrheit der Schiedsrichter genügt, wenn im Schiedsspruch vermerkt wird, dass die Minderheit die Unterzeichnung verweigert.

sporu¹³⁶. Rozhodci jsou dále vázáni povinností zajistit uložení rozhodčího nálezu u příslušného obecného soudu. V případě, že rozhodčí nález není vyhotoven v jedné z úředních řečí švýcarského spříseženství, je příslušný soud oprávněný požadovat ověřený překlad rozhodčího nálezu (do jednoho z úředních jazyků). Rozhodčí nález se ukládá v jednom originálním vyhotovení a dále v tolika opisech, kolik je účastníků řízení. Soud následně stranám rozhodčí nález doručuje s oznámením data jeho uložení (za předpokladu, že strany neprohlásí, že netrvají na uložení rozhodčího nálezu u soudu a jeho doručení prostřednictvím soudního orgánu, když v takovém případě doručuje rozhodčí nález stranám přímo rozhodčí senát¹³⁷. Charakter rozhodčího řízení jakožto řízení, v jehož rámci je autoritativně nalézáno právo a analogická aplikace pravidel civilního soudního řízení je tak nad veškerou pochybnost.

Na základě specificky stanovených důvodů může být u příslušného obecného soudu podána stížnost pro zmatečnost / návrh na prohlášení rozhodčího nálezu za neplatný a jeho zrušení. Důvody pro napadení rozhodčího nálezu jsou následující: (i) rozhodčí senát nebyl řádně konstituován, (ii) rozhodčí senát chybně rozhodl o své příslušnosti, (iii) bylo rozhodováno ve věci, která není předmětem rozhodčí smlouvy nebo naopak nebylo rozhodnuto o všech vznesených nárocích, (iv) v průběhu řízení došlo k porušení práva na spravedlivý proces, tak jak je dodržení jeho jednotlivých částí / zásad požadováno v ustanovení čl. 25 konkordátu¹³⁸, (v) rozhodčí senát rozhodl nad rámec vzneseného žalobního petitu / přiznal jiný než požadovaný nárok, aniž by zákonný předpis takovýto postup umožňoval, (vi) rozhodčí nález je svévolný, tj. jeho závěry očividně neodpovídají obsahu spisové dokumentace nebo rozhodčí nález obsahuje očividné porušení práva nebo spravedlnosti, (vii) rozhodčí nález byl vydán

¹³⁶ Viz čl. 34 Konkordát [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Das Vorliegen einer den Streit beendenden Einigung der Parteien wird vom Schiedsgericht in der Form eines Schiedsspruches festgestellt.*

¹³⁷ Viz čl. 35 Konkordát [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht sorgt für die Hinterlegung des Schiedsspruches bei der in Artikel 3 vorgesehenen richterlichen Behörde.* 2. *Der Schiedsspruch wird im Original und im Falle von Absatz 4 in ebenso vielen Abschriften hinterlegt, als Parteien am Verfahren beteiligt sind.* 3. *Ist der Schiedsspruch nicht in einer der Amtssprachen der Schweizerischen Eidgenossenschaft abgefasst, so kann die Behörde, bei der er hinterlegt wird, eine beglaubigte Uebersetzung verlangen.* 4. *Diese Behörde stellt den Schiedsspruch den Parteien zu und teilt ihnen das Datum der Hinterlegung mit.* 5. *Die Parteien können auf die Hinterlegung des Schiedsspruches verzichten. Sie können ausserdem darauf verzichten, dass ihnen der Schiedsspruch durch die richterliche Behörde zugestellt wird; in diesem Falle erfolgt die Zustellung durch das Schiedsgericht.*

¹³⁸ Viz čl. 25 Konkordát [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Das gewählte Verfahren hat auf jeden Fall die Gleichberechtigung der Parteien zu gewährleisten und jeder von ihnen zu gestatten: a. das rechtliche Gehör zu erlangen und insbesondere ihre Angriffs- und Verteidigungsmittel tatsächlicher und rechtlicher Art vorzubringen; b. jederzeit im Rahmen eines ordnungsgemässen Geschäftsganges in die Akten Einsicht zu nehmen; c. den vom Schiedsgericht angeordneten Beweisverhandlungen und mündlichen Verhandlungen beizuwohnen; d. sich durch einen Beauftragten eigener Wahl vertreten oder verbeiständen zu lassen.*

po uplynutí doby, na kterou byli rozhodci do své funkce ustanoveni, (viii) nebyly dodrženy požadavky kladené na rozhodčí nález v ustanovení čl. 33 Konkordatu [SUI] nebo je výrok rozhodčího nálezu nesrozumitelný či si vzájemně odporující, (ix) stanovená odměna rozhodců je očividně nepřiměřená.¹³⁹ Podání tohoto návrhu je možné teprve ve chvíli, kdy jsou vyčerpány všechny právní prostředky, jejichž použití v rámci rozhodčího řízení strany sjednaly. Předmětný návrh nemá odkladný účinek, tento může ovšem soud na návrh strany takovému návrhu přiznat (viz. ustanovení čl. 38 Konkordatu [SUI]).¹⁴⁰ Soud je oprávněn po slyšení stran vrátit rozhodčí nález zpět a stanovit v této souvislosti rozhodcům lhůtu k jeho opravě či doplnění.¹⁴¹ Není-li rozhodčí nález rozhodcům, případně tito ve stanovené lhůtě rozhodčí nález dle pokynů soudu neopraví či nedoplní, rozhodne soud ze své pravomoci o neplatnosti rozhodčího nálezu a zruší jej (v případě, že se důvod zrušení rozhodčího nálezu týká jen některé jeho části, bude zrušena pouze tato část za předpokladu, že ji lze od zbytku rozhodčího nálezu oddělit). V případě, že je rozhodčí nález napaden výhradně z důvodu nepřiměřeně vysoké odměny rozhodců, která byla stanovena, zruší obecný soud pouze tuto část výroku a rozhodne o výši odměny sám. V případě zrušení rozhodčího nálezu vydají jmenovaní rozhodci nové rozhodnutí, pokud nejsou odmítnuti z důvodu jejich účasti na dřívějším řízení nebo z jiného důvodu.¹⁴² Oprávnění státu zasahovat do práv rozhodců na odměnu není možné takto chápat jinak než jako odmítnutí koncepce čistě soukromoprávního vztahu mezi rozhodcem a stranami. Pokud by tento vztah byl chápán analogicky jako třeba vztah založený mandátní smlouvou

¹³⁹ Viz čl. 36 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Gegen den Schiedsspruch kann bei der in Artikel 3 vorgesehenen richterlichen Behörde Nichtigkeitsbeschwerde erhoben werden, um geltend zu machen, a. das Schiedsgericht sei nicht ordnungsgemäss zusammengesetzt gewesen; b. das Schiedsgericht habe sich zu Unrecht zuständig oder unzuständig erklärt; c. es habe über Streitpunkte entschieden, die ihm nicht unterbreitet wurden, oder es habe Rechtsbegehren unbeantragt gelassen (Art. 32 bleibt vorbehalten); d. eine zwingende Verfahrensvorschrift im Sinne von Artikel 25 sei verletzt worden; e. das Schiedsgericht habe einer Partei mehr oder, ohne dass besondere Gesetzesvorschriften es erlauben, anderes zugesprochen, als sie verlangt hat; f. der Schiedsspruch sei willkürlich, weil er auf offensichtlich aktenwidrigen tatsächlichen Feststellungen beruht oder weil er eine offenbare Verletzung des Rechtes oder der Billigkeit enthält; g. das Schiedsgericht habe nach Ablauf seiner Amtsdauer entschieden; h. die Vorschriften des Artikels 33 seien missachtet worden oder die Spruchformel sei unverständlich oder widersprüchlich; i. die vom Schiedsgericht festgesetzten Entschädigungen der Schiedsrichter seien offensichtlich übersetzt.*

¹⁴⁰ (Cit.): *Die Nichtigkeitsbeschwerde hat keine aufschiebende Wirkung. Die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde kann ihr jedoch auf Gesuch einer Partei diese Wirkung gewähren.*

¹⁴¹ Viz čl. 39 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Die mit der Nichtigkeitsbeschwerde befasste richterliche Behörde kann, nach Anhörung der Parteien und wenn sie es als sachdienlich erachtet, den Schiedsspruch an das Schiedsgericht zurückweisen und ihm eine Frist zur Berichtigung oder Ergänzung desselben setzen.*

¹⁴² Viz čl. 40 *Konkordat* [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *1. Wird der Schiedsspruch nicht an das Schiedsgericht zurückgewiesen oder von diesem nicht fristgerecht berichtigt oder ergänzt, so entscheidet die richterliche Behörde über die Nichtigkeitsbeschwerde und hebt bei deren Gutheissung den Schiedsspruch auf. 2. Die Aufhebung kann auf einzelne Teile des Schiedsspruches beschränkt werden, sofern nicht die andern davon abhängen. 3. Liegt der Nichtigkeitsgrund des Artikels 36 Buchstabe i vor, so hebt die richterliche Behörde nur den Kostenspruch auf und setzt selber die Entschädigungen der Schiedsrichter fest. 4. Wird der Schiedsspruch aufgehoben, so fällen die gleichen Schiedsrichter einen neuen Entscheid, soweit sie nicht wegen ihrer Teilnahme am früheren Verfahren oder aus einem anderen Grunde abgelehnt werden.*

o poskytnutí služeb či odpovídající jinému smluvnímu typu, musela by otázka odměny rozhodce za výkon jeho funkce náležet výhradně do rámce smluvní volnosti stran.

Zájem státu na řádném průběhu rozhodčího řízení a zpětná kontrola podmínek pro jeho konání se neomezuje jen na výše uvedené důvody pro zrušení rozhodčího nálezu. Zákon stanoví rovněž důvody, pro které je možné podat u příslušného soudního orgánu opravný prostředek tehdy, kdy byl rozhodčí nález získán jednáním naplňujícím dle švýcarského práva znaky trestného činu (příp. takové jednání mělo na průběh rozhodčího řízení a vydání rozhodčího nálezu vliv). Nestačí však pouze tvrdit takové jednání, nýbrž toto jednání musí být potvrzeno rozsudkem vydaným v trestním řízení s výjimkou případů, že by takového rozsudku nebylo možné v trestním řízení dosáhnout z jiných důvodů, než je nedostatek důkazů. Druhým případem, kdy lze proti rozhodčímu nálezu podat opravný prostředek se týká situace, kdy byl rozhodčí nález vydán bez toho, aby rozhodci byli obeznámeni se zásadními skutečnostmi nebo důkazy. Strana, která tento opravný prostředek uplatnila, nese důkazní břemeno o tom, že jí nebylo v rozhodčím řízení umožněno tyto skutečnosti či důkazy v řízení před rozhodci samotným uplatnit.¹⁴³ Pokud uplatněné důvody pro podání opravného prostředku uznány obecným soudem jako dostačující, vrátí soud věc rozhodcům k novému projednání s tím. Přitom dosavadní rozhodci, u nichž nastaly překážky výkonu funkce, jsou nahrazeni rozhodci jinými. Je-li nutné takto rekonstituovat rozhodčí senát, platí analogicky zákonná úprava postupu jmenování rozhodců, stejně jako možnost funkci rozhodců časově omezit.¹⁴⁴

K tomu, aby měl vydaný rozhodčí nález účinky vykonatelného rozhodnutí / soudního rozsudku je nutné, aby příslušný [obecný] soud vykonatelnost tohoto dokumentu na návrh strany potvrdil, a to za předpokladu, že se jedná o spor, který je arbitrabilní (ve smyslu čl. 5 Konkordatu [SUI]), jestliže byl rozhodčí nález stranami uznán, nebyly vůči němu vzneseny žádné námitky,

¹⁴³ Viz čl. 41 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.): *Die Revision kann verlangt werden: a. wenn durch Handlungen, die das schweizerische Recht als strafbar erklärt, auf den Schiedsspruch eingewirkt worden ist; diese Handlungen müssen durch ein Strafurteil festgestellt sein, es sei denn, ein Strafverfahren könne aus anderen Gründen als mangels Beweisen nicht zum Urteil führen; b. wenn der Schiedsspruch in Unkenntnis erheblicher, vor der Beurteilung eingetretener Tatsachen oder von Beweismitteln, die zur Erhaltung erheblicher Tatsachen dienen, gefällt worden ist und es dem Revisionskläger nicht möglich war, diese Tatsachen oder Beweismittel im Verfahren beizubringen.*

¹⁴⁴ Viz čl. 43 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.): 1. *Wird das Revisionsgesuch gutgeheissen, so weist die richterliche Behörde die Streitsache zur Neubeurteilung an das Schiedsgericht zurück.* 2. *Verhinderte Schiedsrichter werden gemäss den Vorschriften von Artikel 3 ersetzt.* 3. *Muss ein neues Schiedsgericht gebildet werden, so werden die Schiedsrichter gemäss den Vorschriften der Artikel 10–12 bestellt oder ernannt.* 4. *Im Falle der Rückweisung an das Schiedsgericht ist Artikel 16 sinngemäss anwendbar.*

resp. nebyl podán návrh na jeho zrušení nebo na základě takového řádného a včas podaného návrhu nebyl příznám ve vztahu k rozhodčímu nálezu odkladný účinek, případně pokud byl podaný návrh již odložen či zamítnut. Konkordat [SUI] výslovně stanoví, že předběžný výkon rozhodčího nálezu není možný.¹⁴⁵

I.2.6.2. Nová úprava ZPO [SUI] od 1. ledna 2011

V nové celošvýcarské úpravě civilního soudního řízení (ZPO [SUI]), která začne ve Švýcarsku platit k 01. lednu 2011, je rozhodčí řízení zařazeno do části třetí. Tato úprava se vztahuje na rozhodčí řízení před rozhodčími soudy se sídlem v [SUI] pokud není stanovena příslušnost švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém. Strany mohou sjednat, že namísto této úpravy se na rozhodčí řízení mezi nimi bude vztahovat úprava zákona o mezinárodním právu soukromém, přičemž takováto dohoda musí být uzavřena písemně nebo ve formě, která umožní důkaz ohledně obsahu dohody ve formě textu¹⁴⁶. Je možné konstatovat, že tato nově schválená úprava se pokud jde o koncepční řešení a celkovou systematiku rozhodčího řízení neliší zásadním způsobem od stávajícího zákona. Zůstává zachována vysoká podpůrná funkce obecných soudů, když tyto jsou stále příslušné k následujícím úkonům: (i) rozhoduje o přípustných právních prostředcích, (ii) potvrzuje vykonatelnost rozhodčích nálezů a tyto přebírá k uložení, (iii) náhradní jmenování, odmítnutí či odvolání rozhodce; stejně tak plní soud úlohu při nahrazení takto odmítnutého či odvolaného rozhodce, (iv) působí při prodloužení funkce rozhodce, (v) poskytuje rozhodcům podporu při procesních úkonech.¹⁴⁷ Rozhodcům je svěřena pravomoc rozhodovat ve

¹⁴⁵ Viz čl. 44 *Konkordat [SUI]* (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Auf Gesuch einer Partei bescheinigt die in Artikel 3 vorgesehene richterliche Behörde, dass ein Schiedsspruch, der Artikel 5 nicht widerspricht, gleich einem gerichtlichen Urteil vollstreckbar ist, sofern: a. die Parteien ihn ausdrücklich anerkannt haben; b. oder gegen ihn binnen der Frist des Artikels 37 Absatz 1 keine Nichtigkeitsbeschwerde eingereicht worden ist; c. oder einer rechtzeitig eingereichten Nichtigkeitsbeschwerde keine aufschiebende Wirkung gewährt worden ist; d. oder eine erhobene Nichtigkeitsbeschwerde dahingefallen oder abgewiesen worden ist.* 2. *Die Vollstreckbarkeitsbescheinigung wird am Schluss des Schiedsspruches angebracht.* 3. *Die vorläufige Vollstreckung eines Schiedsspruches ist ausgeschlossen.*

¹⁴⁶ Viz čl. 353 odst. 2 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) Die Parteien können die Geltung dieses Teils durch eine ausdrückliche Erklärung in der Schiedsvereinbarung oder in einer späteren Übereinkunft ausschliessen und die Anwendung der Bestimmungen des zwölften Kapitels des IPRG vereinbaren. Die Erklärung bedarf der Form gemäss Artikel 358.

¹⁴⁷ Viz čl. 356 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. Der Kanton, in dem sich der Sitz des Schiedsgerichts befindet, bezeichnet ein oberes Gericht, das zuständig ist für: a. Beschwerden und Revisionsgesuche; b. die Entgegennahme des Schiedsspruchs zur Hinterlegung und die Bescheinigung der Vollstreckbarkeit. 2. Ein vom Sitzkanton bezeichnetes anderes oder aveRS HKAK zusammengesetztes Gericht ist als einzige Instanz zuständig für: a. die Ernennung, Ablehnung, Abberufung und ERS HKAKetzung der Schiedsrichterinnen und Schiedsrichter; b. die Verlängerung der Amtsdauer des Schiedsgerichts; c. die UnteRS HKAKtützung des Schiedsgerichts bei den Verfahrenshandlungen.

věcech platnosti, obsahu, rozsahu (působnosti) rozhodčí smlouvy, stejně jako řádného konstituování rozhodčího senátu, jestliže některá ze stran vznesla v tomto směru námitky¹⁴⁸. Proti těmto rozhodnutím mohou strany podat opravné prostředky k soudu (viz. ustanovení čl. 393 ZPO [SUI]).

Stranám je umožněno určit (dohodnout) způsob jmenování členů / konstituování rozhodčího senátu. V případě sporů týkajících se nájmu bytových prostor je značně omezena možnost výběru subjektů, které mohou být činné jako rozhodci (které mohou strany výkonem této funkce pověřit).¹⁴⁹ Na příslušný [obecný] soud se strany se žádostí o jmenování rozhodce mohou obrátit v případech, kdy se strany neshodnou na osobě jediného rozhodce či předsedy rozhodčího senátu, kdy druhá strana svého rozhodce v rozporu se svými povinnostmi nejmenuje, či jestliže se jmenování členové rozhodčího senátu neshodnou na volbě předsedy rozhodčího senátu. Obecné soudy jsou v případech, kdy se strany shodly na vícečlenném senátu, oprávněny k jmenování všech jeho členů. Jestliže jsou splněny podmínky pro jmenování rozhodce (-ů) [obecným] soudem, nemůže tento odmítnout jejich určení, ledaže by při zkoumání podkladů vyšlo najevo, že mezi stranami nebyla uzavřena rozhodčí smlouva.¹⁵⁰ Při jmenování rozhodců mohou strany časově omezit období jejich působnosti. Jestliže se v případě potřeby strany neshodnou na prodloužení mandátu rozhodce, může o takovém prodloužení rozhodnout na návrh kterékoliv ze stran obecný soud.¹⁵¹ Strany mají právo se k jmenovaným členům rozhodčího senátu vyjádřit, resp. je ze stanovených důvodů odmítnout. Pro úplnost je třeba připomenout, že jedním ze zákonem stanovených důvodů pro odmítnutí rozhodce je skutečnost, že ten neodpovídá požadavkům, které

¹⁴⁸ Viz čl. 359 odst. 1 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): Werden die Gültigkeit der Schiedsvereinbarung, ihr Inhalt, ihre Tragweite oder die richtige Konstituierung des Schiedsgerichts vor dem Schiedsgericht bestritten, so entscheidet diesel darüber mit Zwischenentscheid oder im Entscheid über die Hauptsache.

¹⁴⁹ Viz čl. 361 odst. 4 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *In den Angelegenheiten aus Miete und Pacht von Wohnräumen können die Parteien einzig die Schlichtungsbehörde als Schiedsgericht einsetzen.*

¹⁵⁰ Viz čl. 362 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Sieht die Schiedsvereinbarung keine andere Stelle für die Ernennung vor oder ernennt diese die Mitglieder nicht innert angemessener Frist, so nimmt das nach Artikel 356 Absatz 2 zuständige staatliche Gericht auf Antrag einer Partei die Ernennung vor, wenn: a. die Parteien sich über die Ernennung der Einzelschiedsrichterin, des Einzelschiedsrichters, der Präsidentin oder des Präsidenten nicht einigen; b. eine Partei die von ihr zu bezeichnenden Mitglieder nicht innert 30 Tagen seit Aufforderung ernennt; oder c. die Schiedsrichterinnen und Schiedsrichter sich nicht innert 30 Tagen seit ihrer Ernennung über die Wahl der Präsidentin oder des Präsidenten einigen.* 2. *Im Falle einer Mehrparteienschiedssache kann das nach Artikel 356 Absatz 2 zuständige staatliche Gericht alle Mitglieder ernennen.* 3. *Wird ein staatliches Gericht mit der Ernennung betraut, so muss es die Ernennung vornehmen, es sei denn, eine summarische Prüfung ergebe, dass zwischen den Parteien keine Schiedsvereinbarung besteht.*

¹⁵¹ Viz čl. 366 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *In der Schiedsvereinbarung oder in einer späteren Vereinbarung können die Parteien die Amtsdauer des Schiedsgerichts befristen.* 2. *Die Amtsdauer, innert der das Schiedsgericht den Schiedsspruch zu fällen hat, kann verlängert werden: a. durch Vereinbarung der Parteien; b. auf Antrag einer Partei oder des Schiedsgerichts durch Entscheid des nach Artikel 356 Absatz 2 zuständigen staatlichen Gerichts.*

strany ohledně osoby rozhodce sjednaly.¹⁵² Strany tak mohou dohodnout, že rozhodcem nemůže být jakákoliv osoba, nýbrž například pouze osoba s určitými specifickými vlastnostmi či znalostmi. Lze sice očekávat, že se tyto požadované vlastnosti či znalosti budou vztahovat k předmětu sporu, zákon však žádnou takovou to podmínku nestanoví a teoreticky je tak přípustné, aby si strany ohledně osoby rozhodce sjednaly podmínky, které na první pohled nepřinesou ve vztahu k projednávanému sporu žádný zvláštní význam či přidanou hodnotu). V případě, že strany nesjednají žádný konkrétní postup (pravidla postupu) pro řízení ohledně odmítnutí rozhodce (zejména není-li určen konkrétní subjekt, který by o vyloučení rozhodoval), a popře-li daný rozhodce poté, co byl s námitkami strany seznámen, jejich význam (relevantnost), tj. jestliže rozhodce na základě vznesených námitek dobrovolně neodstoupí, může strana podat návrh na rozhodnutí o oprávněnosti uvedených důvodů pro odmítnutí rozhodce u příslušného [obecného] soudu.¹⁵³ Obdobný postup platí ohledně odvolání rozhodce. Strany se na odvolání rozhodce mohou kdykoliv shodnout. Pokud mezi stranami shoda ohledně odvolání konkrétního rozhodce nepanuje a není-li příslušný rozhodce schopen plnit své povinnosti v rozumné lhůtě nebo s řádnou pečlivostí, může strana požádat soud (jestliže za tímto účelem nebyl určen jiný subjekt), aby daného rozhodce odvolal.¹⁵⁴ V případě, že dojde k ukončení funkce rozhodce, platí pro jmenování nového rozhodce obecně stejný postup, který se aplikoval na ustanovení rozhodce původního (nebylo-li dohodnuto jinak). Pokud použití tohoto postupu není možné, jmenuje v takovém případě nového rozhodce opět soud za předpokladu, že rozhodčí smlouva takovou možnost nevyklučuje nebo nedojde-li v důsledku ukončení mandátu jednoho rozhodce k rozpadu celého rozhodčího senátu.¹⁵⁵ Na rozdíl od předchozí úpravy v případě pochybností, resp. nejsou-li strany s to se v tomto bodě shodnout, rozhoduje nově konstituovaný rozhodčí senát

¹⁵² Viz čl. 367 odst. 1 písm. a) ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Ein Mitglied des Schiedsgerichts kann abgelehnt werden, wenn: a. es nicht den von den Parteien vereinbarten Anforderungen entspricht; [...].*

¹⁵³ Viz čl. 369 odst. 3 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Bestreitet das abgelehnte Mitglied die Ablehnung, so kann die gesuchstellende Partei innert 30 Tagen einen Entscheid von der von den Parteien bezeichneten Stelle oder, wenn keine solche bezeichnet wurde, von dem nach Artikel 356 Absatz 2 zuständigen staatlichen Gericht verlangen.*

¹⁵⁴ Viz čl. 370 odst. 2 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Ist ein Mitglied des Schiedsgerichts ausser Stande, seine Aufgabe innert nützlicher Frist oder mit der gehörigen Sorgfalt zu erfüllen, so kann auf Antrag einer Partei die von den Parteien bezeichnete Stelle oder, wenn keine solche bezeichnet wurde, das nach Artikel 356 Absatz 2 zuständige staatliche Gericht dieses Mitglied absetzen.*

¹⁵⁵ Viz čl. 371 odst. 1 a 2 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *1. Ist ein Mitglied des Schiedsgerichts zu ersetzen, so gilt das gleiche Verfahren wie für seine Ernennung, sofern die Parteien nichts anderes vereinbart haben oder vereinbaren. 2. Kann es nicht auf diese Weise ersetzt werden, so wird das neue Mitglied durch das nach Artikel 356 Absatz 2 zuständige staatliche Gericht ernannt, es sei denn, die Schiedsvereinbarung schliesse diese Möglichkeit aus oder falle nach Ausscheiden eines Mitglieds des Schiedsgerichts dahin.*

o tom, do jaké míry jsou nadále platné procesní úkony, jichž se účastnil původní / nyní nahrazený člen rozhodčího senátu.¹⁵⁶

V případě konkurence současně zahájeného řízení před obecným a rozhodčím soudem zavádí zákon rovné postavení rozhodčího senátu a [obecných] soudů když stanoví, že za těchto okolností orgán (bez ohledu na to jaký orgán), u něhož bylo řízení zahájeno později, přeruší řízení do doby, kdy orgán, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, rozhodne o své pravomoci / příslušnosti.¹⁵⁷ Je tak potvrzeno postavení rozhodců jakožto subjektů, jimž byla státem propůjčena pravomoc k autoritativnímu rozhodování sporů a které jsou oprávněny rozhodovat o své pravomoci (čímž není nikterak dotčena pravomoc rozhodců k rozhodování ohledně námitek vůči rozhodčímu nálezu (konečnému či částečnému), kterým rozhodci rozhodli o své pravomoci.

V případě, že mezi stranami neexistuje dohoda o způsobu vedení řízení – postupu v řízení - (výslovná či učiněná odkazem na procesní pravidla), jsou v těchto otázkách oprávněni rozhodovat přímo rozhodci a v případě existence potřebného zmocnění předseda rozhodčího soudu. To ovšem neznamená, že by rozhodci nebyli vázáni dodržovat základní zásady a pravidla spravedlivého kontradiktorního řízení a mohli vést řízení bez ohledu na ně (byť již jednotlivé konkrétní zásady a požadavky, jimž musí rozhodčí řízení vyhovět, nejsou na rozdíl od původní úpravy v ZPO [SUI] výslovně uvedeny). Obdobně jako v případě civilního soudního řízení jsou strany povinny neprodleně uplatnit veškeré případné námitky, které vůči procesnímu postupu rozhodců mají, když jinak tyto nebudou zohledněny.¹⁵⁸ Jak rozhodci (jestliže strany vzájemnou dohodou takovou možnost nevyloučí), tak [obecné] soudy mohou v průběhu řízení přistoupit k nařízení nezbytných předběžných a zajišťovacích opatření. Zachován zde zůstal

¹⁵⁶ Viz čl. 371 odst. 3 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Können sich die Parteien nicht darüber einigen, welche Prozesshandlungen, an denen das ersetzte Mitglied mitgewirkt hat, zu wiederholen sind, so entscheidet das neu konstituierte Schiedsgericht.*

¹⁵⁷ Viz čl. 372 odst. 2 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Werden bei einem staatlichen Gericht und einem Schiedsgericht Klagen über denselben Streitgegenstand zwischen denselben Parteien rechtshängig gemacht, setzt das zuletzt angerufene Gericht das Verfahren aus, bis das zuerst angerufene Gericht über seine Zuständigkeit entschieden hat.*

¹⁵⁸ Viz čl. 373 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Die Parteien können das Schiedsverfahren: a. selber regeln; b. durch Verweis auf eine schiedsgerichtliche Verfahrensordnung regeln; c. einem Verfahrensrecht ihrer Wahl unterstellen.* 2. *Haben die Parteien das Verfahren nicht geregelt, so wird dieses vom Schiedsgericht festgelegt.* 3. *Die Präsidentin oder der Präsident des Schiedsgerichts kann über einzelne Verfahrensfragen allein entscheiden, wenn eine entsprechende Ermächtigung der Parteien oder der andern Mitglieder des Schiedsgerichts vorliegt.* 4. *Das Schiedsgericht muss die Gleichbehandlung der Parteien und ihren Anspruch auf rechtliches Gehör gewährleisten und ein kontradiktorisches Verfahren durchführen.* 5. *Jede Partei kann sich vertreten lassen.* 6. *Verstöße gegen die Verfahrensregeln sind sofort zu rügen, andernfalls können sie später nicht mehr geltend gemacht werden.*

dosud platný princip, podle kterého takováto opatření rozhodčího senátu nemají povahu přímo vykonatelného rozhodnutí. Jsou tedy odvislé od toho, zda se jim strany dobrovolně podrobí. Jestliže se tak nestane, nastupuje zde opět funkce [obecného] soudu s tím, že příslušný návrh jsou oprávněny podat jak strany, tak samotný rozhodčí senát. V této souvislosti a z hlediska pochopení povahy tohoto opatření může být zajímavé zjištění, že každý takový návrh strany musí být následně odsouhlasen rozhodci. Nelze tedy vycházet z toho, že nařízení předběžného či zajišťujícího opatření má povahu nevynutitelného soukromoprávního opatření, když v konečném důsledku je to vždy rozhodce / rozhodčí senát, který má největší dispoziční pravomoc ve vztahu k těmto nařízením. Jsou-li tedy rozhodci přesvědčeni o jejich správnosti, jsou schopni je prostřednictvím obecného soudu autoritativně nařídit. V případě hrozící škody může být požadováno složení záruky. Strana, která navrhla (neoprávněně) nařízení předběžného či zajišťujícího opatření, ručí za případnou škodu, která by mohla v souvislosti s jeho nařízením protistraně vzniknout, ledaže prokáže, že návrh byl podán v dobré víře (v takovém případě je soud oprávněn povinnost k náhradě škody buď zcela zamítnout nebo přiměřeně snížit). Nárok na náhradu škody je možné vznést v probíhajícím rozhodčím řízení. Požadovaná záruka (kauce) se straně vrátí v okamžiku, kdy je zřejmé, že nebudou vzneseny žádné nároky, v případě pochybností určí rozhodčí senát lhůtu k uplatnění nároku (podání žaloby).¹⁵⁹ Dokazování se obecně provádí před rozhodci, jestliže je ale k provedení určitého úkonu nezbytná součinnost obecného soudu, požádá rozhodčí senát příslušný obecný soud o jejich provedení s tím, že se členové senátu takových úkonů účastní a mohou klást dotazy.¹⁶⁰ Oproti stávající úpravě se v novém ZPO [SUI] objevuje novinka. Tou dochází k posílení jurisdikčního charakteru rozhodčího řízení, když je pravomoci rozhodčího senátu svěřeno i rozhodování ohledně nároků, jejichž započtení se vzneseným žalobním nárokem je uváděno jakožto obrana, a to bez ohledu na to, jestli ohledně tvrzeného započteného nároku existuje

¹⁵⁹ Viz čl. 374 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das staatliche Gericht oder, sofern die Parteien nichts anderes vereinbart haben, das Schiedsgericht kann auf Antrag einer Partei vorsorgliche Massnahmen einschliesslich solcher für die Sicherung von Beweismitteln anordnen.* 2. *Unterzieht sich die betroffene Person einer vom Schiedsgericht angeordneten Massnahme nicht freiwillig, so trifft das staatliche Gericht auf Antrag des Schiedsgerichts oder einer Partei die erforderlichen Anordnungen; stellt eine Partei den Antrag, so muss die Zustimmung des Schiedsgerichts eingeholt werden.* 3. *Ist ein Schaden für die andere Partei zu befürchten, so kann das Schiedsgericht oder das staatliche Gericht die Anordnung vorsorglicher Massnahmen von der Leistung einer Sicherheit abhängig machen.* 4. *Die gesuchstellende Partei haftet für den aus einer ungerechtfertigten vorsorglichen Massnahme erwachsenen Schaden. Beweist sie jedoch, dass sie ihr Gesuch in guten Treuen gestellt hat, so kann das Gericht die Ersatzpflicht herabsetzen oder gänzlich von ihr entbinden. Die geschädigte Partei kann den Anspruch im hängigen Schiedsverfahren geltend machen.* 5. *Eine geleistete Sicherheit ist freizugeben, wenn feststeht, dass keine Schadenersatzklage erhoben wird; bei Ungewissheit setzt das Schiedsgericht eine Frist zur Klage.*

¹⁶⁰ Viz čl. 375 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht nimmt die Beweise selber ab.* 2. *Ist für die Beweisabnahme oder für die Vornahme sonstiger Handlungen des Schiedsgerichts staatliche Rechtshilfe erforderlich, so kann das Schiedsgericht das nach Artikel 356 Absatz 2 zuständige staatliche Gericht um Mitwirkung ersuchen. Mit Zustimmung des Schiedsgerichts kann dies auch eine Partei tun.* 3. *Die Mitglieder des Schiedsgerichts können an den Verfahrenshandlungen des staatlichen Gerichts teilnehmen und Fragen stellen.*

platná rozhodčí doložka, či nikoliv. Stát zde opět deleguje část své soudní pravomoci na rozhodce, když jim svěřuje autoritativní rozhodnutí ve věci, o které by byly jinak oprávněny jednat a rozhodovat obecné soudy, a to i přes to, že zde neexistuje žádná dohoda stran, která by vyloučení příslušnosti obecných soudů vyloučila. Tato úprava je ostatně logická i z praktického hlediska. Opačný přístup by totiž ve svém důsledku mohl vést k omezení práva strany na řádnou obranu, dokonce nelze vyloučit, že by svým způsobem mohlo dojít také k omezení smluvní volnosti. Strany by totiž byly prakticky nuceny do rozhodnutí, zda pravomoci rozhodců budou podléhat všechny jejich vzájemné vztahy (nebo žádný), resp. by byla značně zúžena možnost vzájemného započtení (k tomu by strany přistupovaly s daleko větší opatrností, pokud by věděly, že následné uplatnění tohoto úkonu před příslušným orgánem nebude možné. Vzájemnou žalobu je ve smyslu smluví volnosti stran a jejich nezbytné shodě na tom, aby byl určitý jejich vztah podřazen rozhodčímu řízení, možno podat jen za předpokladu, že se jedná o nárok podléhající mezi stranami uzavřené rozhodčí smlouvě.¹⁶¹ Rozhodci jsou oprávněni požadovat v souvislosti s projednáním případu přiměřenou zálohu na náklady řízení, na jejíž úhradě mohou projednání případu učinit závislým. V případě, že jedna ze stran svou část zálohy neuhradí, může tuto část uhradit buď druhá strana. V případě, že tak neučiní, je její chování vykládáno tak, že na dalším konání rozhodčího řízení nadále nemá zájem. V takovém případě může daná strana zahájit opětovně rozhodčí řízení nebo vznést žalobu u obecného soudu.¹⁶² Stát zde tak v zájmu zajištění řádného projednání a rozhodnutí sporu jednoznačně zasahuje do smluvní volnosti stran, když pokud bychom striktně vycházeli ze smluvní doktríny a charakteristiky rozhodčího řízení jakožto soukromoprávního vztahu mezi rozhodcem a stranami, byl by nárok na úhradu nákladů řízení čistě soukromoprávním nárokem, kde by veškeré důsledky plynoucí z porušení povinnosti měly podléhat přímo soukromoprávní úpravě, aniž by takové porušení povinností mělo vliv na samotný základ rozhodčí smlouvy / dohody stran podřídít své spory z určitého právního závazkového vztahu pravomoci rozhodců. Uvedený princip platí analogicky i pro zajištění případného odškodnění žalované strany. Rozhodci jsou totiž oprávněni po žalobci, u něhož vzniknou pochybnosti ohledně platební morálky, požadovat na základě návrhu žalované strany zajištění jejího případného

¹⁶¹ Viz čl. 377 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Erhebt eine Partei die Verrechnungseinrede, so kann das Schiedsgericht die Einrede beurteilen, unabhängig davon, ob die zur Verrechnung gestellte Forderung unter die Schiedsvereinbarung fällt oder ob für sie eine andere Schiedsvereinbarung oder eine Gerichtsstandsvereinbarung besteht.* 2. *Eine Widerklage ist zulässig, wenn sie eine Streitsache betrifft, die unter eine übereinstimmende Schiedsvereinbarung der Parteien fällt.*

¹⁶² Viz čl. 378 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht kann einen VoRS HKAKchuss für die mutmasslichen Verfahrenskosten verlangen und die Durchführung des Verfahrens von dessen Leistung abhängig machen. Soweit die Parteien nichts anderes vereinbart haben, bestimmt es die Höhe des Vorschusses jeder Partei.* 2. *Leistet eine Partei den von ihr verlangten Vorschuss nicht, so kann die andere Partei die gesamten Kosten vorschiesen oder auf das Schiedsverfahren verzichten. Verzichtet sie auf das Schiedsverfahren, so kann sie für diese Streitsache ein neues Schiedsverfahren einleiten oder Klage vor dem staatlichen Gericht erheben.*

nároku na odškodnění.¹⁶³ Na rozdíl od [obecného] soudního řízení nová švýcarská úprava výslovně zamezuje možnost osvobození od povinnosti hradit náklady řízení¹⁶⁴.

Rovněž podle nové zákonné úpravy jsou rozhodci i nadále vázáni rozhodovat v souladu s platným právem, když nemohou v řízení postupovat libovolně, jsou všaj povinni předmět sporu posoudit na základě právních pravidel / předpisů zvolených stranami. V souladu se zásadami spravedlnosti může rozhodčí senát postupovat pouze tehdy, jestliže k tomu byl stranami výslovně zmocněn. Není-li jakékoliv dohody stran ohledně rozhodného práva a současně rozhodci nebyli zmocněni rozhodnout spor podle zásad spravedlnosti, postupují rozhodci tak, že použijí právo, na jehož základě by spor rozhodl obecný soud.¹⁶⁵ I nadále zůstává v nové úpravě poměrně detailní vymezení požadavků týkajících se formy a obsahu rozhodčího nálezu, které jsou stanoveny analogicky a odpovídají požadavkům kladeným v právních státech na soudní rozhodnutí. Zejména je stanovena povinnost, resp. požadavek na zachycení skutkového stavu a právní posouzení případu, jestliže strany na tyto náležitosti nálezu výslovně nerezignují.¹⁶⁶ Přípustný je také rozhodčí nález zachycující dohodu stran o smírném řešení sporu.¹⁶⁷ Nově je výslovně stanoveno, že rozhodčí nález má účinky pravomocného vykonatelného soudního rozhodnutí.¹⁶⁸ Rozhodčí nález se každé ze stran doručuje. Každá ze stran je přitom oprávněna uložit na vlastní náklady jedno vyhotovení rozhodčího nálezu u příslušného [obecného] soudu (k čemuž by nebyl důvod, pokud by byl tento považován za pouhou soukromoprávní listinu). Obecný soud dále na návrh příslušné strany potvrzuje vykonatelnost rozhodčího nálezu.¹⁶⁹

¹⁶³ Viz čl. 379 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Erscheint die klagende Partei zahlungsunfähig, so kann das Schiedsgericht auf Antrag der beklagten Partei verfügen, dass deren mutmassliche Parteienschädigung innert bestimmter Frist sicherzustellen ist. Für die beklagte Partei gilt Artikel 378 Absatz 2 sinngemäss.*

¹⁶⁴ Viz čl. 380 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Die unentgeltliche Rechtspflege ist ausgeschlossen.*

¹⁶⁵ Viz čl. 381 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht entscheidet: a. nach den Rechtsregeln, welche die Parteien gewählt haben; oder b. nach Billigkeit, wenn es von den Parteien dazu ermächtigt worden ist. 2. Fehlt eine solche Wahl oder eine solche Ermächtigung, so entscheidet es nach dem Recht, das ein staatliches Gericht anwenden würde.*

¹⁶⁶ Viz čl. 384 odst. 1 písm. e) ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Der Schiedsspruch enthält: sofern die Parteien nicht darauf verzichtet haben: die Darstellung des Sachverhaltes, die rechtlichen Entscheidungsgründe und gegebenenfalls die Billigkeitserwägungen.*

¹⁶⁷ Viz čl. 385 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Erledigen die Parteien während des Schiedsverfahrens die Streitsache, so hält das Schiedsgericht auf Antrag die Einigung in Form eines Schiedsspruches fest.*

¹⁶⁸ Viz čl. 387 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Mit der Eröffnung hat der Schiedsspruch die Wirkung eines rechtskräftigen und vollstreckbaren gerichtlichen Entscheids.*

¹⁶⁹ Viz čl. 386 nového švýcarského ZPO (cit.): 1. *Jeder Partei ist ein Exemplar des Schiedsspruches zuzustellen. 2. Jede Partei kann auf ihre Kosten beim nach Artikel 356 Absatz 1 zuständigen staatlichen Gericht ein Exemplar des Schiedsspruches hinterlegen. 3. Auf Antrag einer Partei stellt dieses Gericht eine Vollstreckbarkeitsbescheinigung aus.*

Proti rozhodčímu nálezu je možné ze stanovených důvodů podat námitky (stížnost=opravný prostředek). Stát si tak (prostřednictvím [obecných] soudů) udržuje kontrolu nad tím, že byly splněny základní požadavky pro konání rozhodčího řízení a současně základní předepsané zásady rozhodčího řízení. Strany jsou oprávněny svou dohodou ovlivnit, zda bude o případném zrušení rozhodčího nálezu rozhodovat spolkový¹⁷⁰ nebo kantonální¹⁷¹ soud. V obou případech platí pro dané řízení příslušná úprava civilního soudního řízení. Návrh je možné podat teprve v okamžiku, kdy byly vyčerpány všechny případné opravné prostředky, které mohly strany v rozhodčí smlouvě případně sjednat.¹⁷² Napaden může být jak konečný, tak částečný náleze, ovšem u částečných rozhodčích nálezů lze pouze namítat, že nedošlo k řádnému jmenování rozhodčího senátu nebo že se tento neoprávněně prohlásil ve věci za příslušný či nepřislušný.¹⁷³ Důvody pro napadení rozhodčího nálezu jsou následující: (i) rozhodčí senát nebyl řádně konstituován, (ii) rozhodčí senát chybně rozhodl o své příslušnosti, (iii) bylo rozhodováno ve věci, která není předmětem rozhodčí smlouvy nebo naopak nebylo rozhodnuto o všech vznesených nárocích, (iv) v průběhu řízení došlo k porušení práva na spravedlivý proces, konkrétně práva na stejné zacházení se stranami a nárok stran na to, být v řízení slyšen, (v) rozhodčí nález je svévolný, tj. jeho závěry očividně neodpovídají obsahu spisové dokumentace nebo rozhodčí nález obsahuje očividné porušení práva nebo spravedlnosti, (vi) stanovená odměna rozhodců, resp. určené náklady rozhodčího řízení jsou očividně nepřiměřené.¹⁷⁴

¹⁷⁰ Viz čl. 389 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Der Schiedsspruch unterliegt der Beschwerde an das Bundesgericht.* 2. *Für das Verfahren gelten die Bestimmungen des Bundesgerichtsgesetzes vom 17. Juni 2005, soweit dieses Kapitel nichts anderes bestimmt.*

¹⁷¹ Viz čl. 390 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Die Parteien können durch eine ausdrückliche Erklärung in der Schiedsvereinbarung oder in einer späteren Übereinkunft vereinbaren, dass der Schiedsspruch mit Beschwerde beim nach Artikel 356 Absatz 1 zuständigen kantonalen Gericht angefochten werden kann.* 2. *Für das Verfahren gelten die Artikel 319 327, soweit dieses Kapitel nichts anderes bestimmt. Das kantonale Gericht entscheidet endgültig.*

¹⁷² Viz čl. 391 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Die Beschwerde ist erst nach Ausschöpfung der in der Schiedsvereinbarung vorgesehenen schiedsgerichtlichen Rechtsmittel zulässig.*

¹⁷³ Viz čl. 392 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Anfechtbar ist: a. jeder Teil- oder Endschiedsspruch; b. ein Zwischenschiedsspruch aus den in Artikel 393 Buchstaben a und b genannten Gründen.*

¹⁷⁴ Viz čl. 393 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Ein Schiedsspruch kann nur angefochten werden, wenn: a. die Einzelschiedsrichterin oder der Einzelschiedsrichter vorRS HKAKchriftswidrig ernannt oder das Schiedsgericht vorRS HKAKchriftswidrig zusammengesetzt worden ist; b. sich das Schiedsgericht zu Unrecht für zuständig oder für unzuständig erklärt hat; c. das Schiedsgericht über Streitpunkte entschieden hat, die ihm nicht unterbreitet wurden, oder wenn es Rechtsbegehren unbeurteilt gelassen hat; d. der Grundsatz der Gleichbehandlung der Parteien oder der Grundsatz des rechtlichen Gehörs HKAK verletzt wurde; e. er im Ergebnis willkürlich ist, weil er auf offensichtlich aktenwidrigen tatsächlichen Feststellungen oder auf einer offensichtlichen Verletzung des Rechts oder der Billigkeit beruht; f. die vom Schiedsgericht festgesetzten Entschädigungen und Auslagen der Mitglieder des Schiedsgerichts offensichtlich zu hoch sind.*

Soud je oprávněn po vyslechnutí stran vrátit rozhodčí nález zpět a stanovit v této souvislosti rozhodcům lhůtu k jeho opravě či doplnění.¹⁷⁵ Jestliže rozhodčí nález nebude vrácen rozhodcům, případně tito ve stanovené lhůtě rozhodčí nález dle pokynů soudu neopraví či nedoplní, rozhodne soud ze své pravomoci o neplatnosti rozhodčího nálezu a zruší jej (v případě, že se důvod zrušení rozhodčího nálezu týká jen některé jeho části, bude zrušena pouze tato část za předpokladu, že ji lze od zbytku rozhodčího nálezu oddělit). V případě, že je rozhodčí nález napaden výhradně z důvodu nepřiměřeně vysoké odměny rozhodců a / nebo nákladů řízení, které byly stanoveny, zruší obecný soud pouze tuto část výroku a rozhodne o výši odměny, resp. nákladů řízení, které jsou strany povinny hradit, sám. V případě zrušení rozhodčího nálezu vydají jmenovaní rozhodci nové rozhodnutí, nově je ale zakotveno pravidlo, že rozhodci jsou při novém rozhodnutí vázáni názorem vysloveným soudem v rámci jeho rozhodnutím, kterým byl případ předán zpět rozhodcům k novému rozhodnutí¹⁷⁶.

Zájem státu na řádném průběhu rozhodčího řízení a zpětná kontrola podmínek pro jeho konání se neomezuje jen na výše uvedené důvody pro zrušení rozhodčího nálezu, ale zákon stanovuje také důvody, na jejichž základě je možné podat u příslušného soudního orgánu proti dovolání, a to konkrétně v případech, kdy byl rozhodčí nález vydán bez toho, aniž by rozhodci byli obeznámeni se zásadními skutečnostmi nebo důkazy, přičemž straně, která opravný prostředek vnesla, nebylo v rámci rozhodčího řízení umožněno tyto skutečnosti či důkazy v samotném řízení uplatnit, přičemž se ale nelze opírat o skutečnosti nebo důkazní prostředky nastalé teprve po vydání rozhodčího nálezu. Druhý případ, kdy je možné podat proti rozhodčímu nálezu opravný prostředek, se vztahuje na situace, kdy byl rozhodčí nález získán pomocí jednání naplňujícího dle švýcarského práva znaky trestného činu či přestupku (resp. takovéto jednání mělo na průběh rozhodčího řízení a vydání rozhodčího nálezu vliv v neprospěch jedné ze stran). Není nutné, aby existence trestného činu či přestupku byla potvrzena příslušným rozsudkem vydaným v trestněprávním řízení, v případě, že není možné trestní řízení provést, je možné doložit existenci tvrzených činů jinými důkazními prostředky. Posledním zákonem stanoveným důvodem pro podání opravného prostředku je tvrzení, že uznání žaloby učiněné v

¹⁷⁵ Viz čl. 394 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) *Die Rechtsmittelinstanz kann den Schiedsspruch nach Anhörung der Parteien an das Schiedsgericht zurückweisen und ihm eine Frist zur Berichtigung oder Ergänzung setzen.*

¹⁷⁶ Viz čl. 395 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.:) 1. *Wird der Schiedsspruch nicht an das Schiedsgericht zurückgewiesen oder von diesem nicht fristgerecht berichtigt oder ergänzt, so entscheidet die Rechtsmittelinstanz über die Beschwerde und hebt bei deren Gutheissung den Schiedsspruch auf.* 2. *Wird der Schiedsspruch aufgehoben, so entscheidet das Schiedsgericht nach Massgabe der Erwägungen im Rückweisungsentscheid neu.* 3. *Die Aufhebung kann auf einzelne Teile des Schiedsspruches beschränkt werden, sofern die andern nicht davon abhängen.* 4. *Wird der Schiedsspruch wegen offensichtlich zu hoher Entschädigungen und Auslagen angefochten, so kann die Rechtsmittelinstanz über diese selber entscheiden.*

řízení, zpětvzetí žaloby nebo mezi stranami uzavřený smír jsou neplatné. Dále ZPO [SUI] připouští napadení rozhodčího nálezu z důvodu tvrzeného porušení Evropské úmluvy o lidských právech [EULP], jestliže jsou současně splněny následující podmínky: (i) Evropský soudní dvůr pro lidská práva v konečném rozhodnutí konstatoval porušení Evropské úmluvy o lidských právech nebo jejích protokolů, (ii) odškodnění se v daném případě nejví jako vhodný prostředek pro odstranění následků daného porušení Evropské úmluvy a (iii) opravný prostředek vůči rozhodčímu nálezu je nezbytný za účelem odstranění následků porušení EÚLP.¹⁷⁷ Na řízení se použijí příslušná pravidla stanovená v novém ZPO [SUI].¹⁷⁸ Pokud jsou vznesené důvody pro podání opravného prostředku uznány obecným soudem za dostačující, vrátí soud věc rozhodcům k novému projednání s tím, že v případě dojde k nahrazení rozhodců, jestliže rozhodčí senát není dále kompletní. Při nutnosti konstituování nového senátu platí analogicky zákonná úprava procesu jmenování, resp. nahrazení rozhodců.¹⁷⁹

I.2.6.3. Mezinárodní řízení – spolkový zákon o mezinárodním právu soukromém (IPRG [SUI])

Úprava obsažená v IPRG [SUI] se použije pro rozhodčí řízení, resp. pro rozhodčí soudy se sídlem (místem řízení) ve Švýcarsku, pokud při uzavření rozhodčí smlouvy alespoň jedna ze stran neměla své sídlo nebo svůj obvyklý pobyt v [SUI]. Strany ovšem mohou vzájemnou dohodou použití této úpravy vyloučit a podřídít svůj vztah výše uvedené úpravě platné pro rozhodčí řízení tuzemské.¹⁸⁰ Pokud jde o konkurenci rozhodčího a civilního

¹⁷⁷ Viz čl. 396 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Eine Partei kann beim nach Artikel 356 Absatz 1 zuständigen staatlichen Gericht die Revision eines Schiedsspruchs verlangen, wenn: a. sie nachträglich erhebliche Tatsachen erfährt oder entscheidende Beweismittel findet, die sie im früheren Verfahren nicht beibringen konnte; ausgeschlossen sind Tatsachen und Beweismittel, die erst nach dem Schiedsspruch entstanden sind; b. wenn ein Strafverfahren ergeben hat, dass durch ein Verbrechen oder ein Vergehen zum Nachteil der betreffenden Partei auf den Schiedsspruch eingewirkt wurde; eine Verurteilung durch das Strafgericht ist nicht erforderlich; ist das Strafverfahren nicht durchführbar, so kann der Beweis auf andere Weise erbracht werden; c. geltend gemacht wird, dass die Klageanerkennung, der Klagerückzug oder der schiedsgerichtliche Vergleich unwirksam ist.* 2. *Die Revision wegen Verletzung der EMRK kann verlangt werden, wenn: a. der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte in einem endgültigen Urteil festgestellt hat, dass die EMRK oder die Protokolle dazu verletzt worden sind; b. eine Entschädigung nicht geeignet ist, die Folgen der Verletzung auszugleichen; und c. die Revision notwendig ist, um die Verletzung zu beseitigen.*

¹⁷⁸ Viz čl. 398 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Für das Verfahren gelten die Artikel 330 und 331.*

¹⁷⁹ Viz čl. 399 ZPO [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Heisst das Gericht das Revisionsgesuch gut, so hebt es den Schiedsspruch auf und weist die Sache zur Neubeurteilung an das Schiedsgericht zurück. 2. Ist das Schiedsgericht nicht mehr vollständig, so ist Artikel 371 anwendbar.*

¹⁸⁰ Viz čl. 176 odst. 1 a 2 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Die Bestimmungen dieses Kapitels gelten für Schiedsgerichte mit Sitz in der Schweiz, sofern beim Abschluss der Schiedsvereinbarung wenigstens eine Partei ihren Wohnsitz oder ihren gewöhnlichen Aufenthalt nicht*

soudního řízení, IPRG [SUI] ve svém čl. 7 stanoví povinnost švýcarských soudů odmítnout svou příslušnost v případech, kdy strany ohledně předmětu sporu uzavřely platnou rozhodčí smlouvu, ledaže se žalovaná strana bez výhrad pustí do řízení, obecný soud zjistí, že tvrzená rozhodčí smlouva je bezpředmětná, neúčinná nebo nesplnitelná, nebo rozhodčí soud nemůže být ustanoven z důvodů, za které zjevně nese odpovědnost žalovaný v rozhodčím řízení¹⁸¹. Obecně je možné konstatovat, že nároky na rozhodčí smlouvu jsou zde stanoveny méně přísně, než jak je tomu u tuzemských švýcarských řízení. Koncepce v obou úpravách (pro tuzemské i pro mezinárodní rozhodčí řízení) je však do značné míry obdobná.

Ohledně konstituování rozhodčího senátu platí, že rozhodci jsou prioritně jmenováni dohodou stran. Není-li takové dohody, je možné obrátit se na příslušný [obecný] soud. Ten analogicky použije kantonální předpisy o jmenování, odvolání nebo nahrazení rozhodců. Je-li obecný soud pověřen jmenováním rozhodce, musí tomuto požadavku vyhovět, ledaže z celkového prověření vyplývá, že strany rozhodčí smlouvu neuzavřely.¹⁸² I v tomto případě počítá zákonodárce výslovně s tím, že strany stanoví na osobu rozhodce konkrétní specifické požadavky (a jak již bylo řečeno, jedná se o jeden ze základních atributů rozhodčího řízení a jeden z důvodů, na základě kterého se strany pro rozhodčí řízení rozhodují), když toto je uváděno jako jeden z důvodů, na jehož základě může strana rozhodce odmítnout. Pokud strany neupravily speciální postup pro řízení o odmítnutí rozhodce, rozhoduje ve sporných případech s konečnou platností obecný soud.¹⁸³

Průběh řízení obecně podléhá dohodě stran, která se zohlední přednostně. Jestliže strany pravidla řízení samy nestanoví, tak pravidla řízení, v případě

in der Schweiz hatte. 2. Die Bestimmungen dieses Kapitels gelten nicht, wenn die Parteien schriftlich die Anwendung dieses Kapitels ausgeschlossen und die ausschliessliche Anwendung der kantonalen Bestimmungen über die Schiedsgerichtsbarkeit vereinbart haben.

¹⁸¹ Viz čl. 7 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Haben die Parteien über eine schiedsfähige Streitsache eine Schiedsvereinbarung getroffen, so lehnt das angerufene schweizerische Gericht seine Zuständigkeit ab, es sei denn: a. der Beklagte habe sich vorbehaltlos auf das Verfahren eingelassen; b. das Gericht stelle fest, die Schiedsvereinbarung sei hinfällig, unwirksam oder nicht erfüllbar, oder c. das Schiedsgericht könne nicht bestellt werden aus Gründen, für die der im Schiedsverfahren Beklagte offensichtlich einzustehen hat.*

¹⁸² Viz čl. 179 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *1. Die Schiedsrichter werden gemäss der Vereinbarung der Parteien ernannt, abberufen oder ersetzt. 2. Fehlt eine solche Vereinbarung, so kann der Richter am Sitz des Schiedsgerichts angerufen werden; er wendet sinngemäss die Bestimmungen des kantonalen Rechts über die Ernennung, Abberufung oder Ersetzung von Schiedsrichtern an. 3. Ist ein staatlicher Richter mit der Ernennung eines Schiedsrichters betraut, so muss er diesem Begehren stattgeben, es sei denn, eine summarische Prüfung ergebe, dass zwischen den Parteien keine Schiedsvereinbarung besteht.*

¹⁸³ Viz čl. 180 odst. 1 písm. a) a odst. 3 IPR [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *1a Ein Schiedsrichter kann abgelehnt werden wenn er nicht den von den Parteien vereinbarten Anforderungen entspricht. [...] 3. Soweit die Parteien das Ablehnungsverfahren nicht geregelt haben, entscheidet im Bestreitungsfall der Richter am Sitz des Schiedsgerichts endgültig.*

nutnosti, stanoví rozhodčí soud, ať už přímo nebo s přihlédnutím k zákonu nebo rozhodčímu jednacímu řádu konkrétního rozhodčího soudu. Ani v takovém případě není volnost rozhodců při určování postupu v řízení bezmezná a nezávisle na zvolených pravidlech řízení rozhodci / rozhodčí soud ve všech případech zajistí rovné zacházení se stranami, jakož i jejich nárok na právní slyšení v kontradiktorním řízení.¹⁸⁴ Stát tak dbá na to, aby byly v každém případě v řízení dodrženy určité minimální standardy občanského soudního řízení. Jestliže tuto možnost strany výslovně nevyloučí, může rozhodčí soud na návrh jedné strany nařídit předběžné nebo zajišťovací opatření. Stejně jako v případě tuzemského švýcarského rozhodčího řízení nemá takové opatření rozhodčího senátu povahu přímo vykonatelného rozhodnutí a pokud se strana, vůči níž je nařízené opatření namířeno, nepodrobí dotčenému nařízenému opatření dobrovolně, může rozhodčí soud požádat o součinnost obecný soud, který postupuje v souladu s příslušnou platnou úpravou týkající se předběžných a zajišťovacích opatření. Rozhodčí soud nebo státní soudce mohou nařízení předběžných nebo zajišťovacích opatření podmínit poskytnutím přiměřených jistot.¹⁸⁵ Primárně platí, že dokazování probíhá před zvoleným rozhodčím soudem, ovšem v případě, je-li pro provedení důkazního řízení potřebná právní pomoc státu, může rozhodčí soud nebo jedna ze stran se souhlasem rozhodčího soudu požádat obecný soud o součinnost a provedení příslušného důkazu. Tento pak postupuje dle pro něj platných zákonných pravidel provádění důkazů v civilním soudním řízení.¹⁸⁶ Obdobná úprava platí i pro jakékoliv další procesní úkony, které by bylo nutné v průběhu rozhodčího řízení provést a k nimž je potřeba součinnost státních soudů¹⁸⁷.

Stejně jako v ostatních případech je rozhodčí senát oprávněn rozhodovat sám o své příslušnosti k projednání a rozhodnutí sporu. Rozhodčí senát

¹⁸⁴ Viz čl. 182 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Die Parteien können das schiedsrichterliche Verfahren selber oder durch Verweis auf eine schiedsgerichtliche Verfahrensordnung regeln; sie können es auch einem Verfahrensrecht ihrer Wahl unterstellen.* 2. *Haben die Parteien das Verfahren nicht selber geregelt, so wird dieses, soweit nötig, vom Schiedsgericht festgelegt, sei es direkt, sei es durch Bezugnahme auf ein Gesetz oder eine schiedsgerichtliche Verfahrensordnung.* 3. *Unabhängig vom gewählten Verfahren muss das Schiedsgericht in allen Fällen die Gleichbehandlung der Parteien sowie ihren Anspruch auf rechtliches Gehör in einem kontradiktorischen Verfahren gewährleisten.*

¹⁸⁵ Viz čl. 183 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht auf Antrag einer Partei vorsorgliche oder sichernde Massnahmen anordnen.* 2. *Unterzieht sich der Betroffene nicht freiwillig der angeordneten Massnahme, so kann das Schiedsgericht den staatlichen Richter um Mitwirkung ersuchen; dieser wendet sein eigenes Recht an.* 3. *Das Schiedsgericht oder der staatliche Richter können die Anordnung vorsorglicher oder sichernder Massnahmen von der Leistung angemessener Sicherheiten abhängig machen.*

¹⁸⁶ Viz čl. 184 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht nimmt die Beweise selber ab.* 2. *Ist für die Durchführung des Beweisverfahrens staatliche Rechtshilfe erforderlich, so kann das Schiedsgericht oder eine Partei mit Zustimmung des Schiedsgerichtes den staatlichen Richter am Sitz des Schiedsgerichtes um Mitwirkung ersuchen; dieser wendet sein eigenes Recht an.*

¹⁸⁷ Viz čl. 185 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Ist eine weitere Mitwirkung des staatlichen Richters erforderlich, so ist der Richter am Sitz des Schiedsgerichts zuständig.*

rozhoduje o své příslušnosti bez ohledu na to, že již před státním soudem nebo jiným rozhodčím soudem probíhá žaloba s tímž předmětem mezi stejnými stranami, ledaže by závažné důvody vyžadovaly přerušení řízení,¹⁸⁸ což ovšem v žádném případě neznamená, že by takovéto rozhodnutí bylo závazné pro obecné soudy (i zde si tedy stát ponechává finální pravomoc nad otázkou, zda byly splněny veškeré podmínky pro konání rozhodčího řízení a potvrzuje tak, že rozhodčí řízení není ničím jiným než přenesenou pravomocí k autoritativnímu rozhodování sporů), když ve smyslu ustanovení čl. 190 odst. 2 písm. b) IPRG [SUI] je případ, kdy rozhodce chybně rozhodl o své příslušnosti jedním z důvodů, na jehož základě může dojít na základě návrhu strany ke zrušení rozhodčího nálezu. I přesto, že se zde jedná o úpravu mezinárodního rozhodčího řízení, kde se tradičně uplatní smluvní volnost stran ještě více, než je tomu v případě rozhodčího řízení tuzemského (příp. bez mezinárodního prvku), jsou i zde rozhodci vázáni povinností postupovat nikoliv svévolně, ale v souladu s právem / právo nalézat, pouze je zde poskytnut větší prostor pro rozhodnutí, které právo je pro daný právní vztah rozhodné. Rozhodci jsou tak primárně vázáni dohodou stran. V případě, že takovéto dohody není, rozhoduje rozhodčí senát podle práva, se kterým má předmět sporu nejužší vazba. Zásady spravedlnosti je možné použít výhradně v případě, že k tomu byly rozhodci stranami výslovně zmocněny.¹⁸⁹

Švýcarský IPRG [SUI] již nestanoví tak striktní a konkrétní požadavky na formu a obsah rozhodčího nálezu, jak je tomu v případě rozhodčích nálezů tuzemských (a naopak umožňuje stranám prostřednictvím své dohody stanovit v tomto smyslu požadavky), z čehož ale nelze v žádném případě vyvozovat, že by se stát vzdal veškeré kontroly nad tímto dokumentem a např. kromě základních pravidel výslovně stanoví, že tento musí obsahovat odůvodnění.¹⁹⁰ Vyhlášením se nález stává konečným / pravomocným a může být zrušen (na návrh strany, která rozhodčí nález z uvedených důvodů napadne) výhradně na základě následujících skutečností: (i) pokud jediný rozhodce byl jmenován způsobem v rozporu s předpisy nebo jestliže byl rozhodčí soud ustanoven způsobem v rozporu s předpisy, (ii) pokud se

¹⁸⁸ Viz čl. 186 odst. 1 a odst. 1bis IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht entscheidet selbst über seine Zuständigkeit. Ibis. Es entscheidet über seine Zuständigkeit ungeachtet einer bereits vor einem staatlichen Gericht oder einem anderen Schiedsgericht hängigen Klage über denselben Gegenstand zwischen denselben Parteien, es sei denn, dass beachtenswerte Gründe ein Aussetzen des Verfahrens erfordern.*

¹⁸⁹ Viz čl. 187 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Das Schiedsgericht entscheidet die Streitsache nach dem von den Parteien gewählten Recht oder, bei Fehlen einer Rechtswahl, nach dem Recht, mit dem die Streitsache am engsten zusammenhängt. 2. Die Parteien können das Schiedsgericht ermächtigen, nach Billigkeit zu entscheiden.*

¹⁹⁰ Viz čl. 189 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Der Entscheid ergeht nach dem Verfahren und in der Form, welche die Parteien vereinbart haben. 2. Fehlt eine solche Vereinbarung, so wird er mit Stimmenmehrheit gefällt oder, falls sich keine Stimmenmehrheit ergibt, durch den Präsidenten des Schiedsgerichts. Der Entscheid ist schriftlich abzufassen, zu begründen, zu datieren und zu unterzeichnen. Es genügt die Unterschrift des Präsidenten.*

rozhodčí soud neprávem prohlásil za příslušný nebo nepřislušný, (iii) pokud rozhodčí soud rozhodl o sporných otázkách, které mu nebyly předloženy nebo jestliže ponechal žalobní petit bez posouzení, (iv) pokud byla porušena zásada rovného zacházení se stranami nebo zásada slyšení, (v) pokud rozhodčí nález není slučitelný s *ordre public*. U částečných / mezeitímních rozhodčích nálezů lze namítat pouze to, že nedošlo k řádnému jmenování (konstituování) rozhodčího senátu nebo že se tento neoprávněně prohlásil ve věci za příslušný či nepřislušný (námitka pravomoci [příslušnosti]).¹⁹¹ Řízení o zrušení rozhodčího nálezu probíhá podle pravidel platných pro obecné civilní soudní řízení, a to před Spolkovým [nejvyšším] soudem,¹⁹² jehož příslušnost je založena přímo v IPRG [SUI].¹⁹³ Nemá-li žádná ze stran bydliště, obvyklý pobyt nebo provozovnu v [SUI], mohou strany výslovným prohlášením v rozhodčí doložce nebo v některém pozdějším písemném ujednání možnost popřít rozhodčí nález zcela vyloučit; mohou vyloučit i jen jednotlivé důvody popření podle výše citovaného článku 190 odstavec 2 IPRG [SUI]. V takovém případě a za předpokladu, že má být rozhodčí nález vykonán v [SUI], postupuje se ve smyslu NYConv.¹⁹⁴

Každá strana může na vlastní náklady uložit u příslušného švýcarského [obecného] soudu jedno vyhotovení (stejnopis) rozhodčího nálezu s tím, že na žádost strany vystaví tento obecný soud potvrzení o vykonatelnosti nálezu. Stejně tak na žádost strany potvrdí rozhodčí soud, že rozhodčí výrok byl vyneset v souladu s tímto zákonem; takové potvrzení je rovnocenné soudnímu uložení rozhodčího nálezu¹⁹⁵. V případě cizích rozhodčích nálezů

¹⁹¹ Viz čl. 190 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.) 1. *Mit der Eröffnung ist der Entscheid endgültig.* 2. *Der Entscheid kann nur angefochten werden:* a. *wenn der Einzelschiedsrichter vorschriftswidrig ernannt oder das Schiedsgericht vorschriftswidrig zusammengesetzt wurde;* b. *wenn sich das Schiedsgericht zu Unrecht für zuständig oder unzuständig erklärt hat;* c. *wenn das Schiedsgericht über Streitpunkte entschieden hat, die ihm nicht unterbreitet wurden oder wenn es Rechtsbegehren unbeurteilt gelassen hat;* d. *wenn der Grundsatz der Gleichbehandlung der Parteien oder der Grundsatz des rechtlichen Gehörs verletzt wurde;* e. *wenn der Entscheid mit dem Ordre public unvereinbar ist.* 3. *Vorentscheide können nur aus den in Absatz 2, Buchstaben a und b genannten Gründen angefochten werden; die Beschwerdefrist beginnt mit der Zustellung des Vorentscheides.*

¹⁹² Jde o řízení jednoinstanční.

¹⁹³ Viz čl. 191 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): *Einzige Beschwerdeinstanz ist das schweizerische Bundesgericht. Das Verfahren richtet sich nach Artikel 77 des Bundesgerichtsgesetzes vom 17. Juni 2005*

¹⁹⁴ Viz čl. 192 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Hat keine der Parteien Wohnsitz, gewöhnlichen Aufenthalt oder eine Niederlassung in der Schweiz, so können sie durch eine ausdrückliche Erklärung in der Schiedsvereinbarung oder in einer späteren schriftlichen Übereinkunft die Anfechtung der Schiedsentscheide vollständig ausschliessen; sie können auch nur einzelne Anfechtungsgründe gemäss Artikel 190 Absatz 2 ausschliessen.* 2. *Haben die Parteien eine Anfechtung der Entscheide vollständig ausgeschlossen und sollen die Entscheide in der Schweiz vollstreckt werden, so gilt das New Yorker Übereinkommen vom 10. Juni 1958 über die Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Schiedssprüche sinngemäss.*

¹⁹⁵ Viz čl. 193 IPRG [SUI] (v orig. německém znění, cit.): 1. *Jede Partei kann auf ihre Kosten beim schweizerischen Gericht am Sitz des Schiedsgerichts eine Ausfertigung des Entscheides hinterlegen.* 2. *Auf Antrag einer Partei stellt das Gericht eine Vollstreckbarkeitsbescheinigung aus.* 3. *Auf Antrag*

se postupuje v souladu s již zmiňovanou NYConv. Z uvedeného je zřejmé, že rozhodčí nález je ve Švýcarsku chápán jako autoritativní finální rozhodnutí ve věci, jež je výsledkem nalézání práva ze strany rozhodců a kterému stát propůjčuje vykonatelnost a účinky rozhodnutí vydaných příslušnými státními soudy.

I.2.7. [FRA] [FRANCIE]

Rovněž Francie má úpravu rozhodčího řízení obsaženu v předpise týkajícím se občanského soudního řízení. Tím je La Nouveau Code de procédure civile.¹⁹⁶ Výjimkou je úprava oprávnění uzavřít rozhodčí smlouvu, která podléhá francouzskému občanskému zákoníku (Code Civile).¹⁹⁷ Rozhodčí řízení je upraveno v knize čtvrté tohoto právního předpisu. V souladu s ustálenou praxí ve většině ostatních zemí rozlišuje francouzská úprava mezi rozhodčí doložkou a rozhodčí smlouvou. V případě rozhodčí doložky je požadováno, aby tato byla přímo inkorporována do smlouvy, které se týká, případně do jiné listiny tvořící součást smlouvy. Stejně tak musí být již přímo v rozhodčí doložce určení rozhodci nebo musí být alespoň dojednan způsob, jakým budou tito určeni.¹⁹⁸ V případě, že se z důvodu na straně stran (resp. z důvodu nedostatku jejich kooperace při aplikaci sjednaného způsobu určení rozhodců) nebo proto, že strany tuto možnost v rozhodčí doložce sjednaly, je rozhodce jmenován soudem, ledaže by z jeho strany bylo zjištěno, že rozhodčí doložka je neplatná nebo nedostatečná s tím, že na jejím základě nelze rozhodčí senát konstituovat. V takovém případě soud tuto skutečnost konstatuje.¹⁹⁹ Rozhodčí smlouvou se rozumí smlouva, na jejímž základě strany podřizují pravomoci rozhodců spor, který mezi nimi již vznikl.²⁰⁰ Ve smlouvě musí být jasně vymezen předmět, jehož se týká, a dál musí být určení rozhodci nebo způsob jejich následného určení. Jestliže rozhodce určený smlouvou odmítne převzít svou funkci, smlouva se stává

einer Partei bescheinigt das Schiedsgericht, dass der Schiedsspruch nach den Bestimmungen dieses Gesetzes ergangen ist; eine solche Bescheinigung ist der gerichtlichen Hinterlegung gleichwertig.

¹⁹⁶ Výraz „Nový“ se pro tento předpis vžil proto, že tato úprava nahrazovala původní předpis z roku 1806 totožného názvu

¹⁹⁷ Code civile, čl. 2059 až čl. 2061.

¹⁹⁸ Viz čl. 1443 NCPC [FRA] (cit.): *La clause compromissoire doit, à peine de nullité, être stipulée par écrit dans la convention principale ou dans un document auquel celle-ci se réfère. Sous la même sanction, la clause compromissoire doit, soit désigner le ou les arbitres, soit prévoir les modalités de leur désignation.*

¹⁹⁹ Viz čl. 1444 NCPC [FRA] (cit.): *Si, le litige né, la constitution du tribunal arbitral se heurte à une difficulté du fait de l'une des parties ou dans la mise en oeuvre des modalités de désignation, le président du tribunal de grande instance désigne le ou les arbitres. Toutefois, cette désignation est faite par le président du tribunal de commerce si la convention l'a expressément prévu. Si la clause compromissoire est soit manifestement nulle, soit insuffisante pour permettre de constituer le tribunal arbitral, le président le constate et déclare n'y avoir lieu à désignation.*

²⁰⁰ Viz čl. 1447 NCPC [FRA] (cit.): *Le compromis est la convention par laquelle les parties à un litige né soumettent celui-ci à l'arbitrage d'une ou plusieurs personnes*

neplatnou.²⁰¹ Smlouva musí být uzavřena písemně, přičemž může být zaznamenána i v dokumentu podepsaném stranami a rozhodcem.²⁰² Francouzská úprava klade značný důraz na smluvní volnost stran a je tedy stanoveno, že strany mohou podřídit svůj spor rozhodčímu řízení i za předpokladu, že již bylo zahájeno řízení před obecným soudem.²⁰³ Obecné soudy jsou v případě existence rozhodčí smlouvy nebo rozhodčí doložky povinny odmítnout svou pravomoc, a to i tehdy, jestliže samotní rozhodčí doposud svou pravomoc nepřijali / nedošlo k zahájení rozhodčího řízení, kromě případů, kdy je rozhodčí smlouva / doložka zřejmě neplatná.²⁰⁴ Zákon vyžaduje, aby se rozhodčí senát sestával vždy z lichého počtu rozhodců s tím, že pokud strany určí pouze jejich sudý počet poslední člen senátu je určen způsobem, na němž se strany dohodly, není-li takové dohody, je tento určen již jmenovanými rozhodci a nemohou-li se ani tito shodnout, jmenuje posledního rozhodce obecný soud.²⁰⁵

Dle francouzské úpravy je působnost rozhodců vždy časově omezena. Zákon přitom výslovně stanoví, že pokud strany neurčí konkrétní období, na které jsou jmenováni, trvá jejich mandát 6 měsíců ode dne, kdy poslední z nich přijal své jmenování. Působnost rozhodců může být prodloužena buď na základě dohody stran nebo se některá z nich i přímo rozhodčí senát může obrátit na [obecný] soud, který má oprávnění „funkční období“ rozhodců prodloužit.²⁰⁶ Jakkoliv tedy francouzská úprava primárně preferuje ve všech aspektech konsensus stran ohledně jednotlivých aspektů rozhodčího řízení, i zde stát systematickým zařazením této problematiky do zákonné úpravy civilního soudního řízení a stanovením podpůrné funkce obecných soudů

²⁰¹ Viz čl. 1448 NCPC [FRA] (cit.): *Le compromis doit, à peine de nullité, déterminer l'objet du litige. Sous la même sanction, il doit soit désigner le ou les arbitres, soit prévoir les modalités de leur désignation. Le compromis est caduc lorsqu'un arbitre qu'il désigne n'accepte pas la mission qui lui est confiée..*

²⁰² Viz čl. 1449 NCPC [FRA] (cit.): *Le compromis est constaté par écrit. Il peut l'être dans un procès-verbal signé par l'arbitre et les parties.*

²⁰³ Viz čl. 1450 NCPC [FRA] (cit.): *Les parties ont la faculté de compromettre même au cours d'une instance déjà engagée devant une autre juridiction. **Anglická [nezávazná] verze:** The parties have the right to refer their dispute to an out-of-court settlement even where they are engaged in an already instituted proceeding before another court.*

²⁰⁴ Viz čl. 1458 NCPC [FRA] (cit.): *Lorsqu'un litige dont un tribunal arbitral est saisi en vertu d'une convention d'arbitrage est porté devant une juridiction de l'Etat, celle-ci doit se déclarer incompétente. Si le tribunal arbitral n'est pas encore saisi, la juridiction doit également se déclarer incompétente à moins que la convention d'arbitrage ne soit manifestement nulle. Dans les deux cas, la juridiction ne peut relever d'office son incompétence.*

²⁰⁵ Viz čl. 1454 NCPC [FRA] (cit.): *Lorsque les parties désignent les arbitres en nombre pair, le tribunal arbitral est complété par un arbitre choisi, soit conformément aux prévisions des parties, soit, en l'absence de telles prévisions, par les arbitres désignés, soit à défaut d'accord entre ces derniers, par le président du tribunal de grande instance.*

²⁰⁶ Viz čl. 1456 NCPC [FRA] (cit.): *Si la convention d'arbitrage ne fixe pas de délai, la mission des arbitres ne dure que six mois à compter du jour où le dernier d'entre eux l'a acceptée. Le délai légal ou conventionnel peut être prorogé soit par accord des parties, soit, à la demande de l'une d'elles ou du tribunal arbitral, par le président du tribunal de grande instance ou, dans le cas visé à l'article 1444, alinéa 2, par le président du tribunal de commerce.*

dává najevo, že se jedná o řízení, které je z jeho strany určitým způsobem aprobováno a ze strany státu jsou zde stanoveny minimální limity a standardy týkající se průběhu řízení.

Pro případy, kdy strany výslovně ve své dohodě nestanoví příslušnost konkrétního soudu pro případy, kdy je tento v souladu s úpravou obsaženou ve francouzském zákoníku civilního soudního řízení plnit subsidiární funkce, jsou pravidla soudní příslušnosti určena přímo zákonem, stejně jako je stanoveno, že rozhodnutí soudu je v těchto případech konečné, kromě situace, kdy soud nejmenuje dle ustanovení čl. 1444 NCPC rozhodce s odůvodněním, že rozhodčí smlouva neexistuje nebo je neplatná. Proti tomuto rozhodnutí je možno podat opravný prostředek analogicky k rozhodnutí týkajícím se soudní pravomoci / příslušnosti. Příslušný návrh může podat vždy jedna ze stran nebo přímo rozhodčí senát²⁰⁷.

Funkce rozhodce je v [FRA] chápána striktně jako osobní mandát vázaný na osobu rozhodce s tím, že odkaz na organizace / právnické osoby ve smyslu rozhodčích soudů je chápán jako odkaz na instituci, již je pouze svěřena organizace rozhodčího řízení (tato tedy není pověřena samotným projednáním a rozhodnutím sporu).²⁰⁸ Za průběh rozhodčího řízení jsou odpovědní výhradně rozhodci, kteří určují nezbytná procesní pravidla. Zákon výslovně stanoví, že při výkonu své funkce nejsou nikterak vázáni procesními pravidly civilního soudního řízení (neurčí-li strany jinak). Stejně tak jsou rozhodcům svěřeny pravomoci určené jinak obecným soudům, když jsou například oprávněni vynutit si od stran předložení důkazů, které mají tyto ve svém držení.²⁰⁹ Svědci jsou slyšeni bez toho, aniž by byli vzati pod přísahu. Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že francouzská úprava se přiklání k čistě smluvnímu pojetí rozhodčího řízení. Na druhou stranu je

²⁰⁷ Viz čl. 1457 NCPC [FRA] (cit.): *Dans les cas prévus aux articles 1444, 1454, 1456 et 1463, le président du tribunal, saisi comme en matière de référé par une partie ou par le tribunal arbitral, statue par ordonnance non susceptible de recours. Toutefois, cette ordonnance peut être frappée d'appel lorsque le président déclare n'y avoir lieu à désignation pour une des causes prévues à l'article 1444 (alinéa 3). L'appel est formé, instruit et jugé comme en matière de contredit de compétence. Le président compétent est celui du tribunal qui a été désigné par la convention d'arbitrage ou, à défaut, celui dans le ressort duquel cette convention a situé les opérations d'arbitrage. Dans le silence de la convention, le président compétent est celui du tribunal du lieu où demeure le ou l'un des défendeurs à l'incident ou, si le défendeur ne demeure pas en France, celui du tribunal du lieu où demeure le demandeur.*

²⁰⁸ Viz čl. 1451 NCPC [FRA] (cit.): *La mission d'arbitre ne peut être confiée qu'à une personne physique ; celle-ci doit avoir le plein exercice de ses droits civils. Si la convention d'arbitrage désigne une personne morale, celle-ci ne dispose que du pouvoir d'organiser l'arbitrage.*

²⁰⁹ Viz čl. 1460 NCPC [FRA] (cit.): *Les arbitres règlent la procédure arbitrale sans être tenus de suivre les règles établies pour les tribunaux, sauf si les parties en ont autrement décidé dans la convention d'arbitrage. Toutefois, les principes directeurs du procès énoncés aux articles 4 à 10, 11 (alinéa 1) et 13 à 21 sont toujours applicables à l'instance arbitrale. une partie détient un élément de preuve, l'arbitre peut aussi lui enjoindre de le produire.*

však zcela zřejmé, že stát zde stanovuje základní rámec, v němž má jakékoliv rozhodčí řízení probíhat. Francouzský NCPC je předpisem, v němž je ve značné míře (v každém případě v míře větší, než jak tak činí jakýkoliv předpis legis arbitri jiného státu, který je předmětem rozboru v tomto příspěvku) přímo odkazuje v konkrétních bodech na úpravu civilního soudního řízení, jež se na rozhodčí řízení ze zákona použije analogicky, resp. od které se ani strany dohodou (v rámci své diskrece ohledně určení pracovních pravidel) nemohou odchýlit. Jde především o (●) základní zásady francouzského civilního řízení (jako například povinná aplikace ustanovení čl. 4-10, čl. 11 odst. 1 a čl. 13-21 ve smyslu výslovného odkazu obsaženého v čl. 1460 NCPC [FRA]), (●) otázky spojené s postupem v řízení a pravomocí rozhodovat v případech, kdy je zpochybněn podpis či pravost některé z listin předložených v řízení²¹⁰ a (●) v neposlední řadě se analogicky uplatní úprava přerušování řízení použitelná pro civilní proces²¹¹.

Na rozdíl od jiných států je funkce rozhodce zakotvena v úpravě jako více definitivní, když jsou zde dány pouze velmi omezené možnosti ukončení funkce rozhodce. Zákon rozhodcům stanoví přímou povinnost dokončit svůj úkol / rozhodnout spor, přičemž k odvolání rozhodce může dojít pouze na základě dohody stran.²¹² Jednou jmenovaný rozhodce může odstoupit nebo být odmítnout některou ze stran jen z důvodů, které vznikly až po jeho jmenování. V případě sporů ohledně aplikace tohoto pravidla je k rozhodnutí příslušný [obecný] soud.²¹³ Rozhodcům je svěřena pravomoc rozhodovat ohledně své pravomoci a jejího rozsahu (pravidlo Kompetenz-Kompetenz).²¹⁴ Zákon přesně stanoví okamžik ukončení rozhodčího řízení. I v tomto bodu je patrná provázanost této úpravy s osobou rozhodce (zákon tedy nepočítá s institutem jmenování náhradního rozhodce, byť je nutné vycházet z toho, že v rámci smluvní volnosti stran mohou tyto takový postup v rámci dohody o konstituování rozhodčího senátu sjednat). Rozhodčí řízení v zásadě končí společně s koncem mandátu rozhodce, ať již

²¹⁰ Viz čl. 1467 NCPC [FRA] (cit.): *Sauf convention contraire, l'arbitre a le pouvoir de trancher l'incident de vérification d'écriture ou de faux conformément aux dispositions des articles 287 à 294 et de l'article 299. En cas d'inscription de faux incidente, l'article 313 est applicable devant l'arbitre. Le délai d'arbitrage continue à courir du jour où il a été statué sur l'incident.*

²¹¹ Viz čl. 1465 NCPC [FRA] (cit.): *L'interruption de l'instance arbitrale est régie par les dispositions des articles 369 à 376.*

²¹² Viz čl. 1462 NCPC [FRA] (cit.): *Tout arbitre doit poursuivre sa mission jusqu'au terme de celle-ci. Un arbitre ne peut être révoqué que du consentement unanime des parties..*

²¹³ Viz čl. 1463 NCPC [FRA] (cit.): *Un arbitre ne peut s'abstenir ni être récusé que pour une cause de récusation qui se serait révélée ou serait survenue depuis sa désignation. Les difficultés relatives à l'application du présent article sont portées devant le président du tribunal compétent.*

²¹⁴ Viz čl. 1466 NCPC [FRA] (cit.): *Si, devant l'arbitre, l'une des parties conteste dans son principe ou son étendue le pouvoir juridictionnel de l'arbitre, il appartient à celui-ci de statuer sur la validité ou les limites de son investiture.*

tento skončil jakýmkoliv způsobem (smrt, odvolání, vyloučení, odstoupení či uplynutí doby, na kterou byla funkce rozhodce omezena).²¹⁵

Analogicky k rozsudkům [obecných] soudů stanovuje francouzský zákon formální a obsahové náležitosti rozhodčího nálezu a je požadováno, aby tento obsahoval kromě popisu skutkového stavu a argumentace stran také odůvodnění²¹⁶. Rozhodce je povinen postupovat při rozhodování sporu v souladu s aplikovatelným právem, jestliže ho strany výslovně nepověřili roli mediátora (jehož úkolem by bylo vést strany ke smírnému řešení sporu, byť by toto nutně nemuselo být v souladu s aplikovatelnou právní úpravou), resp. pokud ho nepověřili k rozhodnutí sporu v souladu se zásadami spravedlnosti jakožto *amiable compositeur*²¹⁷. Vydáním rozhodčího nálezu končí mandát rozhodce, s výjimkou případů, kdy může rozhodce nález vyložit, opravit písařské či jiné chyby nebo provést jeho doplnění. Pro tento postup platí analogicky a použijí se příslušná ustanovení úpravy civilního soudního řízení. V případě, že rozhodčí senát nemůže být rekonstituován, přechází pravomoc k těmto úkonům na [obecný] soud.²¹⁸

Rozhodčí nález je považován za konečné rozhodnutí ve věci.²¹⁹ Jeho výkon je možný pouze na základě rozhodnutí příslušného obecného soudu, přičemž návrh jsou oprávněni podat jak sami rozhodci, tak kterýkoliv ze stran.²²⁰ Na rozdíl od mnoha úprav, kde je po splnění formálních požadavků rozhodnutí o výkonu rozhodčího nálezu do značné míry formální, francouzská úprava umožňuje obecnému soudu předložený rozhodčí nález posoudit a případně jeho vykonatelnost odmítnout. Každé takové rozhodnutí

²¹⁵ Viz čl. 1464 NCPC [FRA] (cit.): *L'instance arbitrale prend fin, sous réserve des conventions particulières des parties : 1° Par la révocation, le décès ou l'empêchement d'un arbitre ainsi que par la perte du plein exercice des ses droits civils ; 2° Par l'abstention ou la récusation d'un arbitre ; 3° Par l'expiration du délai d'arbitrage.*

²¹⁶ Viz čl. 1471 NCPC [FRA] (cit.): *La sentence arbitrale doit exposer succinctement les prétentions respectives des parties et leurs moyens. La décision doit être motivée.*

²¹⁷ Viz čl. 1474 NCPC [FRA] (cit.): *L'arbitre tranche le litige conformément aux règles de droit, à moins que, dans la convention d'arbitrage, les parties ne lui aient conféré mission de statuer comme amiable compositeur.*

²¹⁸ Viz čl. 1475 NCPC [FRA] (cit.): *La sentence dessaisit l'arbitre de la contestation qu'elle tranche. L'arbitre a néanmoins le pouvoir d'interpréter la sentence, de réparer les erreurs et omissions matérielles qui l'affectent et de la compléter lorsqu'il a omis de statuer sur un chef de demande. Les articles 461 à 463 sont applicables. Si le tribunal arbitral ne peut être à nouveau réuni, ce pouvoir appartient à la juridiction qui eût été compétente à défaut d'arbitrage.*

²¹⁹ Viz čl. 1476 NCPC [FRA] (cit.): *La sentence arbitrale a, dès qu'elle est rendue, l'autorité de la chose jugée relativement à la contestation qu'elle tranche.*

²²⁰ Viz čl. 1477 NCPC [FRA] (cit.): *La sentence arbitrale n'est susceptible d'exécution forcée qu'en vertu d'une décision d'exequatur émanant du tribunal de grande instance dans le ressort duquel la sentence a été rendue. A cet effet, la minute de la sentence accompagnée d'un exemplaire de la convention d'arbitrage est déposée par l'un des arbitres ou par la partie la plus diligente au secrétariat de la juridiction.*

musí být řádně odůvodněno.²²¹ V této fázi se již řízení zcela dostává do režimu civilního soudního řízení. Je stanoveno, že proti rozhodnutí, kterým byl rozhodčí nález uznán vykonatelným, není možné podat opravný prostředek, dané rozhodnutí může být ovšem v mezích pravomoci soudu podrobena přezkumu při řízení, v němž soud rozhoduje o opravném prostředku / návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.²²² Oproti tomu v případech, kdy soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odmítne, je možné uplatnit opravný prostředek s tím, že odvolací soud v takovém případě na žádost stran vezme v úvahu také důvody pro napadení rozhodčího nálezu, které byly strany oprávněny namítnout vůči rozhodčímu nálezu v rámci dostupných opravných prostředků.²²³ Analogicky platí pro rozhodčí nález, resp. je možné použít pravidla upravující předběžnou vykonatelnost rozhodčího nálezu, přičemž výkon rozhodčího nálezu (včetně předběžné vykonatelnosti) je soud oprávněn nařídit také v řízení, které bylo zahájeno na základě napadení rozhodčího nálezu jednou ze stran.

Pokud jde o opravné prostředky, tyto se (logicky) nepoužijí analogicky jako v případě rozsudků [obecných] soudů. Je ovšem nutné konstatovat, že oproti jiným zemím, které [obecným] soudům ponechávají výhradní pravomoc k rozhodování o tom, zda byly splněny základní podmínky pro konání rozhodčího řízení s tím, že [obecné] soudy nejsou jakkoliv oprávněny provádět hodnocení věci samé, francouzská úprava poskytuje stranám širokou možnost kontroly a opravných prostředků proti rozhodčímu nálezu a daná úprava je analogická rozsudkům obecných soudů a je výslovně navázána na pravidla civilního soudního řízení. Obecně není možné podat proti rozhodčímu nálezu kasační stížnost. Takový návrh je ovšem oprávněna podat třetí osoba, a to u soudu, který by byl jinak příslušný k projednání sporu, pokud by nebylo rozhodčí smlouvy.²²⁴ Proti rozhodčímu nálezu však lze podat i odvolání, jestliže strany tuto možnost v rozhodčí smlouvě výslovně nevyloučili. Odvolání není možné proti rozhodčímu nálezu, při jehož vydání byli rozhodci pověřeni jednat jako *amiable compositeur*,²²⁵

²²¹ Viz čl. 1478 NCPC [FRA] (cit.): *L'exequatur est apposé sur la minute de la sentence arbitrale. L'ordonnance qui refuse l'exequatur doit être motivée.*

²²² Viz čl. 1488 NCPC [FRA].

²²³ Viz čl. 1489 NCPC [FRA].

²²⁴ Viz čl. 1481 NCPC [FRA] (cit.): *La sentence arbitrale n'est pas susceptible d'opposition ni de pourvoi en cassation. Elle peut être frappée de tierce opposition devant la juridiction qui eût été compétente à défaut d'arbitrage, sous réserve des dispositions de l'article 588 (alinéa 1).*

²²⁵ Oprávnění rozhodců rozhodnout spor na základě právních principů a nebytí vázání národním právem.

Srov. též například UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration [Vzorový zákon: UNCITRAL o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech] (1985): čl. 28 odst. 3.

Srov. též například tyto národní předpisy o rozhodčím řízení: (●) Zákon o civilním řízení soudním kanadské provincie Québec, čl. 944.10; (●) Zákon o rozhodčím řízení Nizozemska: čl. 182; (●) IPRG [SUI]: čl. 182; (●) Zákon o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech Ruské federace: čl. 28 odst. 1; (●) Italský zákon o civilním řízení soudním [ITA]: čl. 834 odst. 1, část I; (●) ZPO [DEU]: § 1051 odst. 1; (●) Arbitration Act 1986 (Anglie a Wales): oddíl 23, čl. 46 odst. 1 písm. b).

příp. na základě spravedlnosti. I v takovém případě je stranám umožněno tuto možnost výslovně sjednat.²²⁶ Odvolání je možné pouze v případě, že se strana jeho prostřednictvím domáhá, aby byl rozhodčí nález zrušen nebo prohlášen za neplatný. V případě, že rozhodce na základě pověření stran rozhodoval věc na základě spravedlnosti jako, bude soud postupovat totožným způsobem.²²⁷ Z přesně stanovených důvodů je možné požadovat zrušení rozhodčího nálezu i v případě, kdy strany v rámci své dohody tuto možnost výslovně vyloučily. To opět svědčí o tom, že stát chápe rozhodčí řízení jako řízení, kde je autoritativně rozhodováno ve věci a současně trvá na zajištění určitých minimálních procesních standardů. Veřejná moc tedy fakticky i *de iure* vylučuje, aby strany v rámci své smluvní volnosti určily pro řízení takové podmínky, které by z hlediska civilního kontradiktorního řízení byly nepřijatelné. Je tak současně dosaženo toho, že může následně u takových rozhodnutí garantovat jejich vykonatelnost. V každém případě se tedy kterákoliv ze stran může domáhat zrušení rozhodčího nálezu z následujících důvodů: (i) rozhodci ve věci rozhodli, aniž by existovala řádná rozhodčí smlouva či v případech, kdy je rozhodčí smlouva neplatná nebo vypršel časový limit, na který byli rozhodci jmenováni, (ii) v případě, že došlo k vadnému konstituování rozhodčího senátu nebo nebyla dodržena pravidla pro jmenování jediného rozhodce, (iii) kde rozhodci rozhodli tak, že jejich rozhodnutí není v souladu s úlohou, která jim byla rozhodčí smlouvou stranami svěřena, (iv) kde nebyl dodržen princip zapojení všech

Srov. též například – TETLEY, *The General Maritime Law – The Lex Maritima*. *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 1994, rč. 20, s. 105-145; BLOHORN-BRENNER, B. *Conciliation, amiable composition et médiation judiciaires dans les conflits individuels du travail*. *Rev. arb.* 1999, s. 785 a násl.; BOULARD, H. *L'expérience versaillaise de l'amiable composition*. *Gaz. Pal.* 8-9 déc. 1995, s. 4 a násl.; BREDIN, J.-D. *L'amiable composition et le contrat*. *Rev. arb.*, 1984, s. 259 a násl.; DELVOLVÉ, J.-L. *Essai sur la motivation des sentences arbitrales*. *Rev. arb.* 1989, s. 149 a násl.; FOULETIER, M. *Recherches sur l'équité en droit public français – LGDJ, 2002*; JARROSSON, Ch. *L'amiable compositeur est-il astreint à vérifier la conformité de sa solution à l'équité ?*, note sous C. civ. II, 18 oct. 2001 [poznámka k rozhodnutí Court d'assation, civ., II. senát, 18. října 2001]. *Rev. arb.*, 2002, č. 2, s. 359 a násl.; LAGARDE, X. *Droit processuel et modes alternatifs de règlement des litiges*. *Rev. arb.*, 2001, s. 423 a násl.; LEVEL, P. *L'amiable composition dans le décret du 14 mai 1980*. *Rev. arb.*, 1980, s. 651 a násl.; LOQUIN, E. *L'obligation pour l'amiable compositeur de motiver sa sentence*. *Rev. arb.*, 1976, s. 223 a násl.; LOQUIN, E. *L'amiable composition en droit comparé international*. Ed. Litec, 1980; LOQUIN, E. *Pouvoirs et devoirs de l'amiable compositeur*. *Rev. arb.*, 1985, s. 199 a násl.; MATRAY, L. *L'amiable composition en droit comparé*. In: *Liber amicorum, Commission du Droit et Vie des affaires, Bruxelles*, 1998, s. 309 a násl.; PERCEROU, R. *L'arbitrage en questions : intervention au Colloque du Centre des affaires de Rennes, Sem. Jur. n°3 suppl. 14 oct. 1999, JCP, 1999 a násl.*; RONTCHEVSKI, N., note, sous Civ. 2ème, 15 février 2001. *Bulletin*, 2001, II, č. 26, s. 19 a násl., D., 4 octobre 2001, n° 34, *Jurispr.*, p. 2780-2782; VELLAS: *Expertise, amiable composition, et non-droit dans le commerce international*, *Melanges Hebraud*, 1981, s. 875 a násl.; LOQUIN, E. *L'obligation pour l'amiable compositeur de motiver sa sentence*. *Rev. arb.*, 1989, s. 149 a násl. a v celé řadě dalších publikovaných prací.

²²⁶ Viz čl. 1482 NCPC [FRA] (cit.): La sentence arbitrale est susceptible d'appel à moins que les parties n'aient renoncé à l'appel dans la convention d'arbitrage. Toutefois, elle n'est pas susceptible d'appel lorsque l'arbitre a reçu mission de statuer comme amiable compositeur, à moins que les parties n'aient expressément réservé cette faculté dans la convention d'arbitrage

²²⁷ Viz čl. 1483 NCPC [FRA] (cit.): Lorsque, suivant les distinctions faites à l'article 1482, les parties n'ont pas renoncé à l'appel, ou qu'elles se sont réservées expressément cette faculté dans la convention d'arbitrage, la voie de l'appel est seule ouverte, qu'elle tende à la réformation de la sentence arbitrale ou à son annulation. Le juge d'appel statue comme amiable compositeur lorsque l'arbitre avait cette mission.

stran, (v) v případech, kdy je rozhodčí nález neplatný z důvodu nedodržení základních požadavků (zákon stanoví, že neplatnost rozhodčího nálezu je spojena s případy, kdy v rozporu se zákonnými požadavky neobsahuje rozhodčí nález odůvodnění, nejsou uvedena jména rozhodců a datum vydání rozhodčího nálezu nebo tento není řádně podepsaný) a (vi) kdy rozhodce jednal v rozporu s veřejným pořádkem²²⁸. V případě, že soud rozhoduje o zrušení rozhodčího nálezu, činí tak v souladu s hranicemi stanovenými pro rozhodnutí sporu rozhodcům, pokud strany neprojeví jiný úmysl.²²⁹ Jestliže je návrh na zrušení rozhodčího nálezu nebo jeho prohlášení za neplatný odmítnut, poskytuje toto rozhodnutí soudu rozhodčímu nálezu vykonatelnost.²³⁰ Pro rozhodčí nález platí obdobná možnost přezkumného řízení jakožto pro jiná soudní rozhodnutí ú pro rozsudky obecných soudů.²³¹

Francouzská úprava dále obsahuje specifickou úpravu vztahující se k mezinárodnímu rozhodčímu řízení. Je zde zakotvena volnost stran, co se týče stanovení postupu pro jmenování rozhodců s tím, že jestliže se rozhodčí řízení koná na území Francie nebo v případech, kdy strany sjednaly aplikovatelnost francouzských procesních pravidel, mohou se strany obrátit na stanovený soud, jestliže není stanoven jiný postup.²³² Rozhodci jsou v případech mezinárodního rozhodčího řízení oprávněni určit pravidla, jimiž se toto bude řídit, za předpokladu, že neexistuje žádná dohoda stran v tomto smyslu, která by měla jinak přednost.²³³ V případě, že

²²⁸ Viz čl. 1484 NCPC [FRA] (cit.): LorsKque, suivant les distinctions faites à l'article 1482, les parties ont renoncé à l'appel, ou qu'elles ne se sont pas expressément réservées cette faculté dans la convention d'arbitrage, un recours en annulation de l'acte qualifié sentence arbitrale peut néanmoins être formé malgré toute stipulation contraire. Il n'est ouvert que dans les cas suivants : 1° Si l'arbitre a statué sans convention d'arbitrage ou sur convention nulle ou expirée ; 2° Si le tribunal arbitral a été irrégulièrement composé ou l'arbitre unique irrégulièrement désigné ; 3° Si l'arbitre a statué sans se conformer à la mission qui lui avait été conférée ; 4° Lorsque le principe de la contradiction n'a pas été respecté ; 5° Dans tous les cas de nullité prévus à l'article 1480 ; 6° Si l'arbitre a violé une règle d'ordre public.

²²⁹ Viz čl. 1485 NCPC [FRA] (cit.): Lorsque la juridiction saisie d'un recours en annulation annule la sentence arbitrale, elle statue sur le fond dans les limites de la mission de l'arbitre, sauf volonté contraire de toutes les parties.

²³⁰ Viz čl. 1490 NCPC [FRA] (cit.): Le rejet de l'appel ou du recours en annulation confère l'exequatur à la sentence arbitrale ou à celles de ses dispositions qui ne sont pas atteintes par la censure de la cour.

²³¹ Viz čl. 1490 NCPC [FRA] (cit.): Le recours en révision est ouvert contre la sentence arbitrale dans les cas et sous les conditions prévus pour les jugements. Il est porté devant la cour d'appel qui eût été compétente pour connaître des autres recours contre la sentence.

²³² Viz čl. 1490 NCPC [FRA] (cit.): *Directement ou par référence à un règlement d'arbitrage, la convention d'arbitrage peut désigner le ou les arbitres ou prévoir les modalités de leur désignation. Si pour les arbitrages se déroulant en France ou pour ceux à l'égard desquels les parties ont prévu l'application de la loi de procédure française, la constitution du tribunal arbitral se heurte à une difficulté, la partie la plus diligente peut, sauf clause contraire, saisir le président du tribunal de grande instance de Paris selon les modalités de l'article 1457.*

²³³ Viz čl. 1495 NCPC [FRA] (cit.): *La convention d'arbitrage peut, directement ou par référence à un règlement d'arbitrage, régler la procédure à suivre dans l'instance arbitrale ; elle peut aussi soumettre celle-ci à la loi de procédure qu'elle détermine. Dans le silence de la convention, l'arbitre règle la procédure, autant qu'il est besoin, soit directement, soit par référence à une loi ou à un règlement d'arbitrage.*

se rozhodčí řízení řídí francouzským právem, aplikují se výše popsaná procesní pravidla (s výjimkou přípustných opravných prostředků vůči rozhodčímu nálezu) za předpokladu neexistence jiné dohody stran²³⁴. Rozhodci spor rozhodují v souladu s právem určeným stranami a v případě absence takové volby v souladu s právními předpisy, které považuje za vhodné (při zohlednění obchodních zvyklostí)²³⁵. Přestože lze tedy tato pravidla považovat za poněkud volnější, než jsou pravidla, jimiž jsou vázáni rozhodci v tuzemském rozhodčím řízení, stát i za těchto okolností váže rozhodce k rozhodování na základě a v souladu s platným právem, ledaže by rozhodci strany výslovně zmocnily k rozhodování na základě zásad spravedlnosti²³⁶.

Cizí rozhodčí nálezy je možné ve Francii uznat a vykonat za předpokladu, že navrhovatel prokáže jeho existenci a současně nebude výkon nebo uznání v rozporu s francouzským veřejným pořádkem / *ordre public*.²³⁷ Podmínkou je předložení rozhodčího nálezu a příslušné rozhodčí smlouvy, přičemž je nutné předložit tyto dokumenty v ověřeném překladu.²³⁸ Pro samotný proces uznání vykonatelnosti platí analogicky pravidla týkající se potvrzení vykonatelnosti u tuzemských rozhodčích nálezů.²³⁹ Proti rozhodnutí o odmítnutí uznání a výkonu zahraničního rozhodčího nálezu je přípustné odvolání.²⁴⁰ Proti rozhodnutí o uznání a výkonu lze podat odvolání z následujících důvodů: (i) rozhodci ve věci rozhodli, aniž by existovala řádná rozhodčí smlouva či v případech, kdy je rozhodčí smlouva neplatná nebo vypršel časový limit, na který byli rozhodci jmenováni, (ii) v případě, že došlo k chybě při konstituování rozhodčího senátu nebo nebyla dodržena pravidla pro jmenování jediného rozhodce, (iii) kde bylo rozhodnuto tak, že rozhodčí nález překračuje rozsah rozhodčí smlouvy, (iv) kde nebyl dodržen princip rovné účasti stran a v případě, (v) kdy rozhodce jednal v rozporu

²³⁴ Viz čl. 1495 NCPC [FRA] (cit.): *Lorsque l'arbitrage international est soumis à la loi française, les dispositions des titres I, II et III du présent livre ne s'appliquent qu'à défaut de convention particulière et sous réserve des articles 1493 et 1494.*

²³⁵ Viz čl. 1496 NCPC [FRA] (cit.): *L'arbitre tranche le litige conformément aux règles de droit que les parties ont choisies ; à défaut d'un tel choix, conformément à celles qu'il estime appropriées. Il tient compte dans tous les cas des usages du commerce.*

²³⁶ Viz čl. 1497 NCPC [FRA] (cit.): *L'arbitre statue comme amiable compositeur si la convention des parties lui a conféré cette mission.*

²³⁷ Viz čl. 1498 NCPC [FRA] (cit.): *Les sentences arbitrales sont reconnues en France si leur existence est établie par celui qui s'en prévaut et si cette reconnaissance n'est pas manifestement contraire à l'ordre public international. Sous les mêmes conditions, elles sont déclarées exécutoires en France par le juge de l'exécution.*

²³⁸ Viz čl. 1499 NCPC [FRA] (cit.): *L'existence d'une sentence arbitrale est établie par la production de l'original accompagné de la convention d'arbitrage ou des copies de ces documents réunissant les conditions requises pour leur authenticité. Si ces pièces ne sont pas rédigées en langue française, la partie en produit une traduction certifiée par un traducteur inscrit sur la liste des experts.*

²³⁹ Viz čl. 1500 NCPC [FRA] (cit.): *Les dispositions des articles 1476 à 1479 sont applicables.*

²⁴⁰ Viz čl. 1501 NCPC [FRA] (cit.): *La décision qui refuse la reconnaissance ou l'exécution est susceptible d'appel.*

s veřejným pořádkem.²⁴¹ V těchto případech, resp. z těchto důvodů je také možné podat návrh za prohlášení rozhodčího nálezu za neplatný. V rámci tohoto řízení je automaticky také posuzována otázka vykonatelnosti takového rozhodnutí.²⁴² Obecně pro toto řízení neplatí úprava opravných prostředků vůči tuzemským rozhodčím nálezům s výjimkou toho, že stejně jako v těchto domácích případech i zde rozhoduje soud v souladu s příslušnou právní úpravou aplikovatelnou na civilní soudní řízení. Také platí, že zamítnutí vznesených opravných prostředků propůjčuje rozhodčímu nálezům vykonatelnost. Francouzská úprava tedy zachází obdobně jako s autoritativními soudními rozhodnutími i se zahraničními rozhodčími nálezmi.²⁴³

I.2.8. [UK] [SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ: Právo Anglie a Wales]

Ve Velké Británii jsou otázky spojené rozhodčím řízením řešeny pro Anglii a Wales v zákoně o rozhodčím řízení z roku 1996 [Arbitration Act (1986)]. V úvodu této úpravy jsou výslovně specifikovány principy, na nichž je rozhodčí řízení založeno. Těmito principy jsou (i) dosažení spravedlivého vyřešení sporu nestranným senátem bez zbytečných průtahů a nákladů, (ii) autonomie stran pokud jde o způsob (postup při) řešení jejich sporu, jestliže jejich dohoda nenení v rozporu s veřejným, pořádkem a (iii) princip subsidiarity asistence obecných soudů, když jejich působnost je možná pouze za předpokladu, že je jim určitá pravomoc svěřena přímo citovaným zákonem.²⁴⁴ Subsidiární pravomoc soudu platí i v případech, kdy místo rozhodčího řízení nebylo určeno nebo se nachází mimo Anglii, a to pokud ve věcech zajištění svědků a dalších úkonů uvedených v sekci 44 AA (1996), pokud soud nedospěje k závěru, že takový postup je s ohledem na

²⁴¹ Viz čl. 1502 NCPC [FRA] (cit.): *L'appel de la décision qui accorde la reconnaissance ou l'exécution n'est ouvert que dans les cas suivants : 1° Si l'arbitre a statué sans convention d'arbitrage ou sur convention nulle ou expirée ; 2° Si le tribunal arbitral a été irrégulièrement composé ou l'arbitre unique irrégulièrement désigné ; 3° Si l'arbitre a statué sans se conformer à la mission qui lui avait été conférée ; 4° Lorsque le principe de la contradiction n'a pas été respecté ; 5° Si la reconnaissance ou l'exécution sont contraires à l'ordre public international.*

²⁴² Viz čl. 1504 NCPC [FRA] (cit.): *La sentence arbitrale rendue en France en matière d'arbitrage international peut faire l'objet d'un recours en annulation dans les cas prévus à l'article 1502. L'ordonnance qui accorde l'exécution de cette sentence n'est susceptible d'aucun recours. Toutefois, le recours en annulation emporte de plein droit, dans les limites de la saisine de la cour, recours contre l'ordonnance du juge de l'exécution ou dessaisissement de ce juge.*

²⁴³ Viz čl. 1507 NCPC [FRA] (cit.): *Les dispositions du titre IV du présent livre, à l'exception de celles de l'alinéa 1er de l'article 1487 et de l'article 1490, ne sont pas applicables aux voies de recours.*

²⁴⁴ Článek 1 AA (1996) (v orig. znění, cit.): *The provisions of this Part are founded on the following principles, and shall be construed accordingly (a) the object of arbitration is to obtain the fair resolution of disputes by an impartial tribunal without unnecessary delay or expense, (b) the parties should be free to agree how their disputes are resolved, subject only to such safeguards as are necessary in the public interest, (c) in matters governed by this Part the court should not intervene except as provided by this Part.*

místo řízení (sídlo rozhodčího soudu) nevhodné.²⁴⁵ Stejně tak jsou soudy oprávněny poskytnout v rámci rozhodčího řízení, u nichž nebylo určeno sídlo rozhodčího senátu, i jakoukoliv jinou podporu za předpokladu, že po s ohledem na vztah k oblasti působnosti tohoto zákona považuje za vhodné²⁴⁶.

Soud plní funkce nejen podpůrné, nýbrž může v některých věcech sám rozhodovat. Je k tomu oprávněn například při prodlužování lhůty v případech, kdy to považuje za vhodné a dospěje-li k závěru, že strany musely s takovou možností počítat a nebylo by spravedlivé trvat na dodržení původního ujednání. Může se jednat o lhůtu, kterou strany sjednaly pro zahájení rozhodčího řízení nebo jiného řízení, které dle dohody stran musí rozhodčí žalobě obligatorně předcházet. Tato lhůta však musí být sjednána pod sankcí nežalovatelnosti daného nároku. Toto prodloužení je možné učinit i před tím, než původní lhůta uplyne a strany se proti němu mohou odvolat pouze se svolením soudu (toto pravidlo platí obecně pro veškeré úkony, které soud v rámci své pravomoci ve vztahu k rozhodčímu řízení činí). Tímto opatřením není nikterak dotčena otázka promlčení samotného nároku.²⁴⁷ Stejně tak existuje speciální úprava ohledně počítání lhůt ve vztahu k promlčení, kde může soud nařídít, že se do promlčecí doby ohledně sporu, který byl předmětem zrušeného nebo částečně rušeného rozhodčího nálezu, nezapočítává doba mezi zahájením původního rozhodčího řízení a rozhodnutím, kterým byl rozhodčí nález vydaný v tomto

²⁴⁵ Článek 2 odst. 3 AA (1996) (v orig. znění cit.): *The powers conferred by the following sections apply even if the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland or no seat has been designated or determined (a) section 43 (securing the attendance of witnesses), and (b) section 44 (court powers exercisable in support of arbitral proceedings) but the court may refuse to exercise any such power if, in the opinion of the court, the fact that the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland, or that when designated or determined the seat is likely to be outside England and Wales or Northern Ireland, makes it inappropriate to do so.*

²⁴⁶ Článek 2 odst. 4 AA (1996) (v orig. znění cit.): *The court may exercise a power conferred by any provision of this Part not mentioned in subsection (2) or (3) for the purpose of supporting the arbitral process where (a) no seat of the arbitration has been designated or determined, and (b) by reason of a connection with England and Wales or Northern Ireland the court is satisfied that it is appropriate to do so.*

²⁴⁷ Článek 12 AA (1996) (v orig. znění cit.): (1) *Where an arbitration agreement to refer future disputes to arbitration provides that a claim shall be barred, or the claimant's right extinguished, unless the claimant takes within a time fixed by the agreement some step (a) to begin arbitral proceedings, or (b) to begin other dispute resolution procedures which must be exhausted before arbitral proceedings can be begun, the court may by order extend the time for taking that step. (2) Any party to the arbitration agreement may apply for such an order (upon notice to the other parties), but only after a claim has arisen and after exhausting any available arbitral process for obtaining an extension of time. (3) The court shall make an order only if satisfied (a) that the circumstances are such as were outside the reasonable contemplation of the parties when they agreed the provision in question, and that it would be just to extend the time, or (b) that the conduct of one party makes it unjust to hold the other party to the strict terms of the provision in question. (4) The court may extend the time for such period and on such terms as it thinks fit, and may do so whether or not the time previously fixed (by agreement or by a previous order) has expired. (5) An order under this section does not affect the operation of the Limitation Acts (see section 13). (6) The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section.*

řízení částečně nebo úplně zrušen.²⁴⁸ Je tedy zřejmé, že stát dbá na to, aby rozhodnutí vydané v rozhodčím řízení nebylo pro strany poškozující a snaží se zajistit takové podmínky pro konání rozhodčího řízení, aby tento způsob řešení sporu mohl být státem aprobevován.

Jako v jiných státech, i podle předmětné úpravy pro Anglii a Wales hraje soud významnou úlohu při konstitování rozhodčího senátu. Je tedy otázkou, zda je v případě, kdy byla při jmenování rozhodců vykonána pravomoc [obecného] soudu, možné hovořit o přímém soukromoprávním / smluvním vztahu mezi rozhodcem a stranami. Zákon konkrétně stanoví pravidla pro jmenování rozhodců a současně stanoví jejich porušení (v důsledku čehož by za normálních okolností nebylo možné rozhodčí senát konstitovat a započít rozhodčí řízení jako takové, tj. zejména projednání věci). Speciální úprava pro případ, kdy každá ze stran je povinna jmenovat jednoho rozhodce stanoví, že pokud tak jedna ze stran neučiní, zatímco druhá strana svého rozhodce v souladu s použitelnými pravidly řádně jmenovala, může tato strana určit druhé straně dodatečnou lhůtu pro jmenování rozhodce s tím, že pokud ani v takové dodatečné lhůtě nebude druhá strana reagovat, stane se jí jmenovaný rozhodce jediným rozhodcem s účinky, jako kdyby se strany na jeho jmenování vzájemně shodly. Nastane-li tato situace, je strana, která byla v prodlení se jmenováním rozhodce, oprávněna obrátit se na [obecný] soud s návrhem, aby bylo toto jmenování zrušeno.²⁴⁹ Strany jsou oprávněny sjednat postup pro případ, kdy se z jakékoliv důvodu nepodaří konstitovat rozhodčí senát v souladu s jejich dohodou nebo ve smyslu příslušné právní úpravy. Není-li takové dohody nebo pokud není v rozporu s uvedenou dohodou, může se každá ze stran obrátit na soud se žádostí, aby ten vykonal své zákonem mu svěřené pravomoci ve vztahu ke konstitování rozhodčího senátu. Jde o tyto pravomoci soudu: (i) vydat pokyny ohledně jmenování rozhodců, (ii) rozhodnout, že rozhodčí senát byl konstituován na základě již proběhách

²⁴⁸ Článek 13 odst. 2 AA (1996) (v orig. znění cit.): *The court may order that in computing the time prescribed by the Limitation Acts for the commencement of proceedings (including arbitral proceedings) in respect of a dispute which was the subject matter (a) of an award which the court orders to be set aside or declares to be of no effect, or (b) of the affected part of an award which the court orders to be set aside in part, or declares to be in part of no effect the period between the commencement of the arbitration and the date of the order referred to in paragraph (a) or (b) shall be excluded.*

²⁴⁹ Článek 17 AA (1996) (v orig. znění cit.): (1) *Unless the parties otherwise agree, where each of two parties to an arbitration agreement is to appoint an arbitrator and one party ("the party in default") refuses to do so, or fails to do so within the time specified, the other party, having duly appointed his arbitrator, may give notice in writing to the party in default that he proposes to appoint his arbitrator to act as sole arbitrator. (2) If the party in default does not within 7 clear days of that notice being given (a) make the required appointment, and (b) notify the other party that he has done so, the other party may appoint his arbitrator as sole arbitrator whose award shall be binding on both parties as if he had been so appointed by agreement. (3) Where a sole arbitrator has been appointed under subsection (2), the party in default may (upon notice to the appointing party) apply to the court which may set aside the appointment. (4) The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section.*

jmenování, (iii) zrušit již učiněné jmenování, (iv) provést nezbytné jmenování sám. Jmenování rozhodce soudem má obdobné účinky, jako kdyby rozhodce určily strany dohodou.²⁵⁰ Při výkonu svých pravomocí ve vztahu ke jmenování rozhodců je soud povinen přihlížet k jakékoliv dohodě stran ohledně kvalifikačních předpokladů rozhodce.²⁵¹ Zákodárce tedy výslovně předpokládá, že strany mohou mít na rozhodce zvláštní požadavky, přičemž použitý výraz „qualifications“ není dle mého názoru možné vykládat výhradně ve smyslu formálního certifikovaného vzdělání, nýbrž měl by se vztahovat na veškeré osobní, jakož i osobnostní předpoklady, které strany považují pro řádné projednání a rozhodnutí sporu za nezbytné. Pokud se strany dohodnou na jmenování osoby, která bude vykonávat funkci tzv. „umpire“ – tj. rozhodčího, který se rozhodovacího procesu neúčastní do chvíle, kdy jmenování rozhodci nejsou schopny se na některé otázky shodnout / rozhodnout o ní, má soud pravomoci i ve vztahu k této osobě, a to za situace, kdy jmenování rozhodci nejsou schopni dospět k rozhodnutí, ale současně v rozporu s aplikovatelnou úpravou nepředávají věc osobě jmenované jako „umpire“.²⁵² Soud zde může potřebné nahrazení provést sám.²⁵³ Analogicky k oprávněním v souvislosti s konstituováním rozhodčího senátu se uplatní totožné postupy a soud má tatáž oprávnění pro případ, kdy se místo rozhodce uvolní / tento přestane v dané funkci působit

²⁵⁰ Článek 18 odst. 2-4 AA (1996) (v orig. znění cit.): [...] (2) *If or to the extent that there is no such agreement any party to the arbitration agreement may (upon notice to the other parties) apply to the court to exercise its powers under this section.* (3) *Those powers are (a) to give directions as to the making of any necessary appointments, (b) to direct that the tribunal shall be constituted by such appointments (or any one or more of them) as have been made, (c) to revoke any appointments already made, (d) to make any necessary appointments itself.* (4) *An appointment made by the court under this section has effect as if made with the agreement of the parties.*

²⁵¹ Článek 19 AA (1996) (v orig. znění cit.): In deciding whether to exercise, and in considering how to exercise, any of its powers under section 16 (procedure for appointment of arbitrators) or section 18 (failure of appointment procedure), the court shall have due regard to any agreement of the parties as to the qualifications required of the arbitrators.

²⁵² Viz například REDMAN, J., H. A Concise Treatise on the Law of Arbitrations and Awards, BiblioLife, LLC, 2009, s. 301-302 a j.1110273363, VER PLOEG, Chr., D. Other Models for Labor-Management Dispute Resolution: The Wisconsin Experiment. William Mitchell Legal Studies Research Paper No. 2010-12, William Mitchell College of Law; v elektronické verzi dostupné sub <http://ssrn.com/abstract=1607140> [poslední návštěva 21. listopadu 2010]. REDFERN, A. Law and practice of international commercial arbitration. London: Thomson / Sweet & Maxwell, 2004, s. 157, marg. 3-46 až 3-48. Poprvé zřejmě podrobně pojednáno in: BACON, M. A new abridgment of the law, Vol I, London: A. strahan, 1832, s. 279-280.

Analogicky ostatně také v [USA]. Viz například 9 USC 5 Sec. 5 – „Appointment of arbitrators or umpire“ a j.

²⁵³ Článek 21 odst. 4-5 AA (1996) (v orig. znění cit.): [...] (4) *Decisions, orders and awards shall be made by the other arbitrators unless and until they cannot agree on a matter relating to the arbitration. In that event they shall forthwith give notice in writing to the parties and the umpire, whereupon the umpire shall replace them as the tribunal with power to make decisions, orders and awards as if he were sole arbitrator.* (5) *If the arbitrators cannot agree but fail to give notice of that fact, or if any of them fails to join in the giving of notice, any party to the arbitral proceedings may (upon notice to the other parties and to the tribunal) apply to the court which may order that the umpire shall replace the other arbitrators as the tribunal with power to make decisions, orders and awards as if he were sole arbitrator.*

(za předpokladu, že strany v tomto smyslu a pro tento případ neuzavřely zvláštní dohodu).²⁵⁴

Analogicky k úpravě jmenování jsou obecným soudům svěřeny pravomoci při odvolání rozhodců. Jeho funkce ovšem nastupuje subsidiárně teprve ve chvíli, kdy má soud za prokázané, že strana předtím, než se na něj se žádostí o odvolání rozhodce obrátila, vyčerpala veškeré prostředky, které byly v tomto směru sjednány. Soud může odvolat rozhodce z následujících důvodů: (i) pochyby o jeho nestrannosti, (ii) nedostatek kvalifikace požadované stranami, (iii) není-li rozhodce fyzicky nebo psychicky schopen vést řízení nebo jsou o této jeho kapacitě pochybnosti, (iv) rozhodce řízení řádně nevede nebo jsou v řízení zdržení, které mohou dané straně způsobit značnou škodu. Před rozhodnutím je soud povinen příslušného rozhodce vyslechnout. Odvolá-li soud rozhodce, rozhodne současně o jeho spravedlivé odměně.²⁵⁵ To ostatně rovněž naznačuje, že vztah mezi rozhodcem a stranami není čistě smluvním vztahem, když není důvod automaticky předpokládat, že vznikl-li spor ohledně jeho odvolání, trvá tento současně i ohledně odměny / náhrady nákladů, které rozhodci náleží). V případě, že rozhodce rezignuje a není v tomto ohledu žádná dohoda stran, může rezignující rozhodce požádat soud o vydání rozhodnutí, kterým by byl zproštěn veškeré odpovědnosti v souvislosti s rezignací a současně bylo rozhodnuto o jeho případném nároku na odměnu.²⁵⁶ Soud zde fakticky nahrazuje smluvní vůli stran ohledně těch prvků výkonu funkce rozhodce, které mají obecně nejvíce soukromoprávní charakter, resp. které by mohly být předmětem soukromoprávního vztahu mezi rozhodcem a stranami.

²⁵⁴ Viz čl. 27 odst. 3 AA (1996).

²⁵⁵ Článek 24 odst. 1, 2, 4 a 5 AA (1996) (cit.): (1) *A party to arbitral proceedings may (upon notice to the other parties, to the arbitrator concerned and to any other arbitrator) apply to the court to remove an arbitrator on any of the following grounds (a) that circumstances exist that give rise to justifiable doubts as to his impartiality, (b) that he does not possess the qualifications required by the arbitration agreement, (c) that he is physically or mentally incapable of conducting the proceedings or there are justifiable doubts as to his capacity to do so, (d) that he has refused or failed (i) properly to conduct the proceedings, or (ii) to use all reasonable despatch in conducting the proceedings or making an award, and that substantial injustice has been or will be caused to the applicant. (2) If there is an arbitral or other institution or person vested by the parties with power to remove an arbitrator, the court shall not exercise its power of removal unless satisfied that the applicant has first exhausted any available recourse to that institution or person. [...] (4) Where the court removes an arbitrator, it may make such order as it thinks fit with respect to his entitlement (if any) to fees or expenses, or the repayment of any fees or expenses already paid. (5) The arbitrator concerned is entitled to appear and be heard by the court before it makes any order under this section.*

²⁵⁶ Článek 25 odst. 3 a 4 AA (1996) (cit.): (3) *An arbitrator who resigns his appointment may (upon notice to the parties) apply to the court (a) to grant him relief from any liability thereby incurred by him, and (b) to make such order as it thinks fit with respect to his entitlement (if any) to fees or expenses or the repayment of any fees or expenses already paid. (4) If the court is satisfied that in all the circumstances it was reasonable for the arbitrator to resign, it may grant such relief as is mentioned in subsection (3)(a) on such terms as it thinks fit.*

Dalšími oblastmi, v nichž se podle anglické úpravy subsidiární úloha obecných soudů projevuje, a kde tyto mohou v rámci jim zákonem svěřené pravomoci vykonávat určité úkony / rozhodovat o dílčích otázkách, jsou otázky spojené s doručováním v řízení.²⁵⁷ Totéž platí i pro určování (resp. prodlužování) lhůt k plnění určitých povinností²⁵⁸ a určení způsobu doručování oznámení, tak, jak je jejich notifikace zákonem požadována.²⁵⁹

Strany jsou rozhodcům společně a nerozdílně odpovědné za úhradu jejich odměny a nákladů řízení. Strany mohou kdykoliv požádat soud, aby určil přiměřenou výši daných částek, aniž by tím byl dotčen jakýkoliv smluvní nárok rozhodce na odměnu.²⁶⁰ Přestože by toto ustanovení nasvědčovalo spíše smluvnímu charakteru vztahu rozhodce a stran, je možné konstatovat, že právě otázka odměny je jednou z oblastí, kde si tyto subjekty mohou volně sjednat vzájemná práva a povinnosti, je současně nutné konstatovat, že v jiných oblastech dostává tento vztah naopak veřejnoprávní charakter, když např. analogicky k pozici soudce obecného soudu není rozhodce ze své činnosti odpovědný.²⁶¹ Tato úprava by přitom byla zbytečná, resp. nelogická, pokud by činnost rozhodce byla chápána výhradně jako smluvní mandát k určité činnosti, který tento převzal.

Obecně jsou rozhodci oprávněni rozhodovat o své pravomoci. Pokud se ovšem na tom všechny strany sporu shodnou nebo pokud se tak stane se souhlasem rozhodčího senátu, může být tato otázka předložena k rozhodnutí soudu s tím. Soud je oprávněn v takovém případě nejprve posoudit, zda je nezbytné, aby o dané otázce rozhodoval soud sám a nikoliv rozhodci. Přitom důvody, proč byla otázka namísto rozhodcům předložena soudu, je nutné v žádosti uvést. Za předpokladu, že rozhodnutí ohledně pravomoci rozhodců zahrnuje právní otázku obecného významu nebo je dán jiný

²⁵⁷ Viz článek 77 AA (1996).

²⁵⁸ Viz článek 79 AA (1996).

²⁵⁹ Viz článek 80 AA (1996).

²⁶⁰ Článek 28 odst. 2, 3 a 5 AA (1996) (cit.: [...]) (2) *Any party may apply to the court (upon notice to the other parties and to the arbitrators) which may order that the amount of the arbitrators' fees and expenses shall be considered and adjusted by such means and upon such terms as it may direct.* (3) *If the application is made after any amount has been paid to the arbitrators by way of fees or expenses, the court may order the repayment of such amount (if any) as is shown to be excessive, but shall not do so unless it is shown that it is reasonable in the circumstances to order repayment.* [...]) (5) *Nothing in this section affects any liability of a party to any other party to pay all or any of the costs of the arbitration (see sections 59 to 65) or any contractual right of an arbitrator to payment of his fees and expenses.*

²⁶¹ Článek 24 odst. 1 AA (1996) (cit.:) (1) *An arbitrator is not liable for anything done or omitted in the discharge or purported discharge of his functions as arbitrator unless the act or omission is shown to have been in bad faith.* [...]

zvláštní důvod, je proti konečnému rozhodnutí soudu s jeho souhlasem možné odvolání.²⁶²

Rozhodci jsou oprávněni (nestanoví-li dohoda stran jinak) rozhodovat o postupu v řízení a činit veškeré nezbytné procesní kroky (za předpokladu, že budou dodržena pravidla spravedlivého procesu), vč. zajišťování důkazů, vylachu svědků pod přísahou a stejně může nařídít žalobci složení jistiny (zálohy) na náklady řízení.²⁶³ Stejně tak je rozhodčí senát oprávněn činit prozatímní rozhodnutí.²⁶⁴ Z tohoto hlediska tedy bez ohledu na prezentované doktríny postavení rozhodců koncipováno analogicky jako postavení soudců a rozhodčí řízení získává jasně jurisdikční charakter. Tím není nikterak dotčena podpůrná funkce soudů ve vztahu k některým procesním úkonům. Za předpokladu, že dohoda stran tuto možnost poskytuje, jestliže se tak stane se souhlasem rozhodčího senátu nebo jestliže žádost vznesou rozhodčí senát sám, je možné požádat soud o vydání rozhodnutí, kterým by bylo straně, jež nesplnila pokyny / nařízení rozhodčího senátu, nařízeno těmto vyhovět. Předpokladem, aby soud takovému návrhu vyhověl a předmětné nařízení vydal je, že byly vyčerpány

²⁶² Článek 32 AA (1996) (cit.): (1) *The court may, on the application of a party to arbitral proceedings (upon notice to the other parties), determine any question as to the substantive jurisdiction of the tribunal. A party may lose the right to object (see section 73).* (2) *An application under this section shall not be considered unless (a) it is made with the agreement in writing of all the other parties to the proceedings, or (b) it is made with the permission of the tribunal and the court is satisfied (i) that the determination of the question is likely to produce substantial savings in costs, (ii) that the application was made without delay, and (iii) that there is good reason why the matter should be decided by the court.* (3) *An application under this section, unless made with the agreement of all the other parties to the proceedings, shall state the grounds on which it is said that the matter should be decided by the court.* (4) *Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal may continue the arbitral proceedings and make an award while an application to the court under this section is pending.* (5) *Unless the court gives leave, no appeal lies from a decision of the court whether the conditions specified in subsection (2) are met.* (6) *The decision of the court on the question of jurisdiction shall be treated as a judgment of the court for the purposes of an appeal. But no appeal lies without the leave of the court which shall not be given unless the court considers that the question involves a point of law which is one of general importance or is one which for some other special reason should be considered by the Court of Appeal.*

²⁶³ Článek 24 odst. 2-6 AA (1996) (cit.): [...] (2) *Unless otherwise agreed by the parties the tribunal has the following powers.* (3) *The tribunal may order a claimant to provide security for the costs of the arbitration. This power shall not be exercised on the ground that the claimant is (a) an individual ordinarily resident outside the United Kingdom, or (b) a corporation or association incorporated or formed under the law of a country outside the United Kingdom, or whose central management and control is exercised outside the United Kingdom.* (4) *The tribunal may give directions in relation to any property which is the subject of the proceedings or as to which any question arises in the proceedings, and which is owned by or is in the possession of a party to the proceedings (a) for the inspection, photographing, preservation, custody or detention of the property by the tribunal, an expert or a party, or (b) ordering that samples be taken from, or any observation be made of or experiment conducted upon, the property.* (5) *The tribunal may direct that a party or witness shall be examined on oath or affirmation, and may for that purpose administer any necessary oath or take any necessary affirmation.* (6) *The tribunal may give directions to a party for the preservation for the purposes of the proceedings of any evidence in his custody or control.*

²⁶⁴ Článek 39 odst. 1 AA (1996) (cit.): 1) *The parties are free to agree that the tribunal shall have power to order on a provisional basis any relief which it would have power to grant in a final award.* [...]

veškeré možnosti, které mají strany nebo rozhodčí senát v tomto ohledu k dispozici a současně musí být prokázáno, že strana, vůči níž měl návrh směřovat, skutečně porušila autoritativně vydané rozhodnutí, které jí bylo ze strany rozhodčího senátu adresováno.²⁶⁵ Se souhlasem rozhodčího senátu nebo na základě dohody stran může dojít k využití soudních prostředků k zajištění svědků (jestliže se tento nachází na území Velké Británie a místo rozhodčího řízení se současně nachází v působnosti AA/1986/) nebo zajištění listin či jiných důkazních prostředků. Nikomu ovšem tímto postupem nelze uložit více povinností (tj. nemohou být zajištěny jiné důkazy), než jaké by bylo možné uložit v civilního soudním řízení.²⁶⁶ Soudu je také (nestanoví-li dohoda stran jinak) svěřeno provádění následujících procesních opatření: (i) provádění důkazů či svědeckých výslechů, (ii) uchovávání důkazů, (iii) nařízení opatření ve vztahu k majetku, který je předmětem řízení (jeho zajištění, zkoumání, úschova atd.), (iv) prodej zboží, jež je předmětem řízení, (v) vydání předběžného opatření či ustanovení prozatímního správce. V případě hrozícího prodlení může soud jednat výhradně na návrh strany. Pokud nehrozí riziko prodlení, může soud jednat jen na základě vzájemné dohody stran nebo pokud je žádost učiněna se svolením rozhodčího senátu. Soud je oprávněn jednat pouze potud, pokud není k příslušným úkonům oprávněn přímo rozhodčí senát (či jiný subjekt) či v té míře, v jaké ten jednat nemůže.²⁶⁷

²⁶⁵ Článek 42 AA (1996) (cit.): (1) *Unless otherwise agreed by the parties, the court may make an order requiring a party to comply with a peremptory order made by the tribunal.* (2) *An application for an order under this section may be made (a) by the tribunal (upon notice to the parties), (b) by a party to the arbitral proceedings with the permission of the tribunal (and upon notice to the other parties), or (c) where the parties have agreed that the powers of the court under this section shall be available.* (3) *The court shall not act unless it is satisfied that the applicant has exhausted any available arbitral process in respect of failure to comply with the tribunal's order.* (4) *No order shall be made under this section unless the court is satisfied that the person to whom the tribunal's order was directed has failed to comply with it within the time prescribed in the order or, if no time was prescribed, within a reasonable time.* (5) *The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section.*

²⁶⁶ Viz čl. 43 AA (1996).

²⁶⁷ Článek 44 AA (1996) (cit.): (1) *Unless otherwise agreed by the parties, the court has for the purposes of and in relation to arbitral proceedings the same power of making orders about the matters listed below as it has for the purposes of and in relation to legal proceedings.* (2) *Those matters are (a) the taking of the evidence of witnesses, (b) the preservation of evidence, (c) making orders relating to property which is the subject of the proceedings or as to which any question arises in the proceedings (i) for the inspection, photographing, preservation, custody or detention of the property, or (ii) ordering that samples be taken from, or any observation be made of or experiment conducted upon, the property; and for that purpose authorising any person to enter any premises in the possession or control of a party to the arbitration, (d) the sale of any goods the subject of the proceedings, (e) the granting of an interim injunction or the appointment of a receiver.* (3) *If the case is one of urgency, the court may, on the application of a party or proposed party to the arbitral proceedings, make such orders as it thinks necessary for the purpose of preserving evidence or assets.* (4) *If the case is not one of urgency, the court shall act only on the application of a party to the arbitral proceedings (upon notice to the other parties and to the tribunal) made with the permission of the tribunal or the agreement in writing of the other parties.* (5) *In any case the court shall act only if or to the extent that the arbitral tribunal, and any arbitral or other institution or person vested by the parties with power in that regard, has no power or is unable for the time being to act effectively.* (6) *If the court so orders, an order made by it under this section shall cease to have effect in whole or in part on the order of the tribunal or of any such arbitral or other institution or person having power to act in relation to the*

Strany jsou na základě vzájemného souhlasu oprávněny požádat soud o právní stanovisko / výklad k určité otázce. Stejně může být postupováno i se souhlasem rozhodčího senátu a soud takové žádosti vyhová, jestliže vyřešení dané otázky přinese úsporu nákladů a žádost byla učiněna neodkladně. V případě, že se strany dohodly, že se vzdávají nároku, aby součástí rozhodčího nálezu bylo odůvodnění, vzdávají se tím současně také této možnosti žádat soud o předběžný výklad určité právní otázky.²⁶⁸ Rozhodci jsou vázáni postupovat v řízení v souladu s platným právem (zvoleným stranami) a pouze na základě dohody stran na základě jiných pravidel, která strany nebo rozhodčí soud určí. V případě, že strany jakoukoliv dohodu ohledně rozhodného práva neučiní, rozhoduje soud spor na základě práva určeného pomocí kolizních norem, které rozhodci považují za použitelné.²⁶⁹

Pokud jde o rozhodčí nález, je předmětem dohody stran, v jakém rozsahu je rozhodčí senát oprávněn rozhodnout. Obecně přitom platí, že rozhodci jsou oprávněni uložit povinnost k plněním analogicky, jako to činí svými rozhodnutími [obecné] soudy. Je-li je funkce rozhodců časově omezena, může soud tuto lhůtu prodloužit pokud dojde k závěru, že by jinak nebyly dodrženy zásady spravedlnosti. Příslušnou žádost mohou podat jak strany (resp. jedna z nich), tak i rozhodčí senát. V případě, že se strany v průběhu sporu dohodnou na smírném řešení sporu, je možné vydat rozhodčí nález, v němž bude tato dohoda stran zachycena. Takový rozhodčí nález má totožné účiny, jako jakýkoliv jiný rozhodčí nález.²⁷⁰ Zákon stanoví podmínky ohledně formy a obsahu rozhodčího nálezu, které svou povahou odpovídají požadavkům daným na rozsudky obecných soudů a i z tohoto hlediska lze tedy usuzovat na jurisdikční charakter rozhodčího řízení. Způsob doručení rozhodčího nálezu podléhá dohodě stran. Rozhodčí senát může odmítnout doručit / předat stranám rozhodčí nález do okamžiku, dokud nebudou stranami uhrazeny veškeré náklady řízení a odměna rozhodců. V takovém případě může některá ze stran opět požádat (jestliže byly vyčerpány veškeré dostupné prostředky v rozhodčím řízení), aby soud nařídil předání rozhodčího nálezu na základě úhrady jím stanovené částky. Toto ustanovení nikterak nevyklučuje výše popsanou společnou odpovědnost stran za úhradu daných částek tak, jak výše popsáno.²⁷¹

subject matter of the order. (7) The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section.

²⁶⁸ Viz Článek 45 AA (1996).

²⁶⁹ Viz Článek 46 AA (1996).

²⁷⁰ Viz čl. 51 AA (1996).

²⁷¹ Článek 56 AA (1996) (cit.): (1) The tribunal may refuse to deliver an award to the parties except upon full payment of the fees and expenses of the arbitrators. (2) If the tribunal refuses on that ground to deliver an award, a party to the arbitral proceedings may (upon notice to the other parties and the tribunal) apply to the court, which may order that (a) the tribunal shall deliver the award on the

Rozhodčí nález je konečný a závazný pro všechny zúčastněné strany. Tím není dotčeno právo strany použít vůči němu všechny dostupné opravné prostředky, stanovené ať již dohodou stran nebo na základě zákona o rozhodčím řízení.²⁷² Rozhodčí senát dále rozhoduje ohledně nákladů řízení, přičemž právní úprava stanoví, jakých nákladů se rozhodnutí týká, jakým způsobem mají být tyto mezi strany rozděleny, přičemž za podmínky, že taková dohoda je učiněna až po začátku sporu, mohou se strany dohodnout, že veškeré náklady ponese pouze jedna z nich. Není-li dohody stran ohledně toho, jaké náklady řízení lze uplatnit a je tak možné požadovat jejich náhradu, může o této otázce rozhodnout rozhodčí senát. Přitom je současně povinen uvést důvody, svého rozhodnutí a provést specifikaci daných nákladů pro každou stranu sporu. Jestliže nahraditelné náklady neurčí ani rozhodčí senát, může tak na návrh strany učinit soud, nebo případně soud určí způsob, jakým mají být dané náklady určeny. Není-li stanoveno jinak, nahrazují se nebo by se nahrazovat měly v zásadě všechny rozumně vynaložené náklady. V pochybnostech se přitom má za to, že náklady byly vynaloženy účelně. Tato úprava se nedotýká nároku rozhodců, znalců, právních poradců / zástupců jmenovaných či přibraných rozhodčím senátem na úhradu jejich odměny a nákladů.²⁷³ Vzhledem k tomu, že by podle

payment into court by the applicant of the fees and expenses demanded, or such lesser amount as the court may specify, (b) the amount of the fees and expenses properly payable shall be determined by such means and upon such terms as the court may direct, and (c) out of the money paid into court there shall be paid out such fees and expenses as may be found to be properly payable and the balance of the money (if any) shall be paid out to the applicant. (3) For this purpose the amount of fees and expenses properly payable is the amount the applicant is liable to pay under section 28 or any agreement relating to the payment of the arbitrators. (4) No application to the court may be made where there is any available arbitral process for appeal or review of the amount of the fees or expenses demanded. (5) References in this section to arbitrators include an arbitrator who has ceased to act and an umpire who has not replaced the other arbitrators. (6) The above provisions of this section also apply in relation to any arbitral or other institution or person vested by the parties with powers in relation to the delivery of the tribunal's award. As they so apply, the references to the fees and expenses of the arbitrators shall be construed as including the fees and expenses of that institution or person. (7) The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section. (8) Nothing in this section shall be construed as excluding an application under section 28 where payment has been made to the arbitrators in order to obtain the award.

²⁷² Článek 58 AA (1996) (cit.): (1) Unless otherwise agreed by the parties, an award made by the tribunal pursuant to an arbitration agreement is final and binding both on the parties and on any persons claiming through or under them. (2) This does not affect the right of a person to challenge the award by any available arbitral process of appeal or review or in accordance with the provisions of this Part.

²⁷³ Článek 63 AA (1996) (cit.): (1) The parties are free to agree what costs of the arbitration are recoverable. (2) If or to the extent there is no such agreement, the following provisions apply. (3) The tribunal may determine by award the recoverable costs of the arbitration on such basis as it thinks fit. If it does so, it shall specify (a) the basis on which it has acted, and (b) the items of recoverable costs and the amount referable to each. (4) If the tribunal does not determine the recoverable costs of the arbitration, any party to the arbitral proceedings may apply to the court (upon notice to the other parties) which may (a) determine the recoverable costs of the arbitration on such basis as it thinks fit, or (b) order that they shall be determined by such means and upon such terms as it may specify. (5) Unless the tribunal or the court determines otherwise (a) the recoverable costs of the arbitration shall be determined on the basis that there shall be allowed a reasonable amount in respect of all costs reasonably incurred, and (b) any doubt as to whether costs were reasonably incurred or were reasonable in amount shall be resolved in favour of the paying party. (6) The above provisions have

anglické koncepcce neodpovídalo zásadám spravedlnosti, pokud by byl rozhodčí senát oprávněn rozhodovat sám o svých nákladech a odměně bez jakékoliv kontroly (přičemž již jen samotná skutečnost, že zákon tuto možnost vůbec připouští, resp. s takovou variantou počítá dokládá, že vztah mezi rozhodcem a stranami nemá výlučně smluvní charakter), stanoví zákon výslovně, že rozhodci mají nárok pouze na jen na rozumné náklady a odměnu, které odpovídají okolnostem. V případě, že ohledně této otázky panuje spor, může se kterákoliv ze stran obrátit na soud se žádostí o určení výše těchto nákladů.²⁷⁴ Tím není nikterak dotčen nárok rozhodců na odměnu.

Rozhodčí nález může být se souhlasem soudu vykonán stejně, jako jsou vykonávány rozsudky [obecných] soudů vydané v civilním řízení. Rozhodčí nález nebude vykonán pokud strana, vůči níž nález směřuje, prokáže nedostatek pravomoci rozhodčího senátu k jejímu vydání.²⁷⁵ Rozhodčí nález může být napaden u soudu dále z tohoto důvodu, tj. pro nedostatek pravomoci rozhodců, samostatně, přičemž zpochybněno může takto být jakékoliv rozhodnutí rozhodčího senátu. Případně lze navrhopvat, aby soud určil, že rozhodčí nález ve věci samé nemá z důvodu nedostatku pravomoci žádné účinky. Soud v takovém případě může rozhodčí nález potvrdit, změnit nebo zrušit.²⁷⁶ Dále mohou být vůči rozhodčímu nálezu vzneseny

effect subject to section 64 (recoverable fees and expenses of arbitrators). (7) Nothing in this section affects any right of the arbitrators, any expert, legal adviser or assessor appointed by the tribunal, or any arbitral institution, to payment of their fees and expenses.

²⁷⁴ Článek 64 AA (1996) (cit.): (1) Unless otherwise agreed by the parties, the recoverable costs of the arbitration shall include in respect of the fees and expenses of the arbitrators only such reasonable fees and expenses as are appropriate in the circumstances. (2) If there is any question as to what reasonable fees and expenses are appropriate in the circumstances, and the matter is not already before the court on an application under section 63(4), the court may on the application of any party (upon notice to the other parties) (a) determine the matter, or (b) order that it be determined by such means and upon such terms as the court may specify. (3) Subsection (1) has effect subject to any order of the court under section 24(4) or 25(3)(b) (order as to entitlement to fees or expenses in case of removal or resignation of arbitrator). (4) Nothing in this section affects any right of the arbitrator to payment of his fees and expenses.

²⁷⁵ Článek 66 AA (1996) (cit.): (1) An award made by the tribunal pursuant to an arbitration agreement may, by leave of the court, be enforced in the same manner as a judgment or order of the court to the same effect. (2) Where leave is so given, judgment may be entered in terms of the award. (3) Leave to enforce an award shall not be given where, or to the extent that, the person against whom it is sought to be enforced shows that the tribunal lacked substantive jurisdiction to make the award. The right to raise such an objection may have been lost (see section 73). (4) Nothing in this section affects the recognition or enforcement of an award under any other enactment or rule of law, in particular under Part II of the Arbitration Act 1950 (enforcement of awards under Geneva Convention) or the provisions of Part III of this Act relating to the recognition and enforcement of awards under the New York Convention or by an action on the award.

²⁷⁶ Článek 67 AA (1996) (cit.): (1) *A party to arbitral proceedings may (upon notice to the other parties and to the tribunal) apply to the court (a) challenging any award of the arbitral tribunal as to its substantive jurisdiction; or (b) for an order declaring an award made by the tribunal on the merits to be of no effect, in whole or in part, because the tribunal did not have substantive jurisdiction. A party may lose the right to object (see section 73) and the right to apply is subject to the restrictions in section 70(2) and (3).* (2) *The arbitral tribunal may continue the arbitral proceedings and make a*

následující námitky: (i) rozhodčí senát nedostal svým obecným povinností ve smyslu ustanovení sekce 33 zákona, (ii) rozhodčí senát překročil své pravomoci (jinak než překročením své jurisdikce), (iii) průběh řízení nebyl v souladu s dohodou stran, (iv) rozhodčí senát se nevyrovnal se všemi vznesenými nároky, (v) došlo k překročení pravomocí jakéhokoliv subjektu, kterému strany svěřily v souvislosti s řízením nějaké pravomoci, (vi) rozhodčí nález je nejasný nebo rozporný, (vii) rozhodčího nálezu bylo dosaženo podvodným jednáním nebo jiným jednáním v rozporu s veřejným, pořádkem, (viii) nebyly dodrženy požadavky ohledně formy rozhodčího nálezu, (ix) z důvodu jiných nedostatků v řízení nebo pokud jde o samotný rozhodčí nález, pokud jsou tyto přiznány rozhodci nebo jiným subjektem, kterému strany svěřily v souvislosti s řízením nějaké pravomoci. Jestliže soud shledá uplatněné námitky důvodnými, rozhodčí nález vrátí rozhodců, zruší jej nebo prohlásí za neúčinný, přičemž vždy má přednost vrácení rozhodčího nálezu senátu za účelem odstranění nedostatků.²⁷⁷ V neposlední řadě může být rozhodčí nález napaden (po vyčerpání všech opravných prostředků dostupných v rozhodčím řízení) z právních důvodů (což opět potvrzuje charakter rozhodčího řízení jakožto autoritativního nalézání práva), byť jsou zde ohledně této možnosti stanoveny některé restriktice a opravný prostředek je možné podat jen pokud se na tom všechny strany shodnou nebo se souhlasem soudu. Tento opravný prostředek také není přípustný, vzdají-li se strany nároku na odůvodnění rozhodčího nálezu. Soud tento opravný prostředek připustí, jestliže daná otázka zásadně ovlivňuje práva stran, jedná se o otázku, o jejíž vyřešení byl rozhodčí senát

further award while an application to the court under this section is pending in relation to an award as to jurisdiction.

(3) On an application under this section challenging an award of the arbitral tribunal as to its substantive jurisdiction, the court may by order (a) confirm the award, (b) vary the award, or (c) set aside the award in whole or in part. (4) The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section.

²⁷⁷ Článek 68 AA (1996) (cit.): (1) *A party to arbitral proceedings may (upon notice to the other parties and to the tribunal) apply to the court challenging an award in the proceedings on the ground of serious irregularity affecting the tribunal, the proceedings or the award. A party may lose the right to object (see section 73) and the right to apply is subject to the restrictions in section 70(2) and (3).* (2) *Serious irregularity means an irregularity of one or more of the following kinds which the court considers has caused or will cause substantial injustice to the applicant (a) failure by the tribunal to comply with section 33 (general duty of tribunal), (b) the tribunal exceeding its powers (otherwise than by exceeding its substantive jurisdiction: see section 67), (c) failure by the tribunal to conduct the proceedings in accordance with the procedure agreed by the parties, (d) failure by the tribunal to deal with all the issues that were put to it, (e) any arbitral or other institution or person vested by the parties with powers in relation to the proceedings or the award exceeding its powers, (f) uncertainty or ambiguity as to the effect of the award, (g) the award being obtained by fraud or the award or the way in which it was procured being contrary to public policy, (h) failure to comply with the requirements as to the form of the award; or (i) any irregularity in the conduct of the proceedings or in the award which is admitted by the tribunal or by any arbitral or other institution or person vested by the parties with powers in relation to the proceedings or the award.* (3) *If there is shown to be serious irregularity affecting the tribunal, the proceedings or the award, the court may (a) remit the award to the tribunal, in whole or in part, for reconsideration, (b) set the award aside in whole or in part, or (c) declare the award to be of no effect, in whole or in part. The court shall not exercise its power to set aside or to declare an award to be of no effect, in whole or in part, unless it is satisfied that it would be inappropriate to remit the matters in question to the tribunal for reconsideration.* (4) *The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section.*

žádán, na základě zjištění z rozhodčího nálezu dospěl soud k názoru, že rozhodčí senát rozhodl otázku chybně nebo že se jedná o otázku mající veřejnou důležitost a rozhodnutí rozhodců je minimálně vážně zpochybnitelné a přestože byl spor rozhodován v rozhodčím řízení, bylo by nespravedlivé a nepřipadné, pokud by se soud otázkou nezabýval. Jestliže soud opravný prostředek povolí, tak rozhodčí nález buď potvrdí, změní, vrátí nazpět rozhodčímu senátu nebo ho zruší. I zde platí, že před zrušením rozhodčího nálezu má vždy přednost jeho vrácení rozhodčímu senátu za účelem odstranění nedostatků.²⁷⁸

Vzájemnou propojenost rozhodčího řízení a řízení před obecnými soudy, resp. kontrolní funkci, kterou si stát v této souvislosti stále ponechává, je možno pozorovat i z pravomoci obecného soudu samotný rozhodčí nález měnit, přičemž příslušné rozhodnutí soudu má ten samý efekt, jako kdyby se jednalo o přímou část rozhodčího nálezu.²⁷⁹ Budeme-li vycházet z předpokladu, že mezi účastníky rozhodčího řízení panují výhradně soukromoprávní smluvní vztahy, neměla by být připuštěna možnost, aby do řízení zasahovaly, resp. byly oprávněny podávat opravné prostředky vůči rozhodčímu nálezu osoby, které se neúčastnily rozhodčího řízení tak, jak to umožňuje AA(1996). Ten poskytuje subjektu, jež o sobě prohlašuje, že měl být účastníkem rozhodčího řízení, možnost uplatnit ve vztahu k rozhodčímu

²⁷⁸ Článek 69 AA (1996) (cit.): (1) *Unless otherwise agreed by the parties, a party to arbitral proceedings may (upon notice to the other parties and to the tribunal) appeal to the court on a question of law arising out of an award made in the proceedings. An agreement to dispense with reasons for the tribunal's award shall be considered an agreement to exclude the court's jurisdiction under this section.* (2) *An appeal shall not be brought under this section except (a) with the agreement of all the other parties to the proceedings, or (b) with the leave of the court. The right to appeal is also subject to the restrictions in section 70(2) and (3).* (3) *Leave to appeal shall be given only if the court is satisfied (a) that the determination of the question will substantially affect the rights of one or more of the parties, (b) that the question is one which the tribunal was asked to determine, (c) that, on the basis of the findings of fact in the award (i) the decision of the tribunal on the question is obviously wrong, or (ii) the question is one of general public importance and the decision of the tribunal is at least open to serious doubt, and (d) that, despite the agreement of the parties to resolve the matter by arbitration, it is just and proper in all the circumstances for the court to determine the question.* (4) *An application for leave to appeal under this section shall identify the question of law to be determined and state the grounds on which it is alleged that leave to appeal should be granted.* (5) *The court shall determine an application for leave to appeal under this section without a hearing unless it appears to the court that a hearing is required.* (6) *The leave of the court is required for any appeal from a decision of the court under this section to grant or refuse leave to appeal.* (7) *On an appeal under this section the court may be order (a) confirm the award, (b) vary the award, (c) remit the award to the tribunal, in whole or in part, for reconsideration in the light of the court's determination, or (d) set aside the award in whole or in part. The court shall not exercise its power to set aside an award, in whole or in part, unless it is satisfied that it would be inappropriate to remit the matters in question to the tribunal for reconsideration.* (8) *The decision of the court on an appeal under this section shall be treated as a judgment of the court for the purposes of a further appeal. But no such appeal lies without the leave of the court which shall not be given unless the court considers that the question is one of general importance or is one which for some other special reason should be considered by the Court of Appeal.*

²⁷⁹ Článek 71 odst. 1 a 2 AA (1996) (cit.): (1) *The following provisions have effect where the court makes an order under section 67, 68 or 69 with respect to an award.* (2) *Where the award is varied, the variation has effect as part of the tribunal's award.*

řízení dotazy s tím, že mu (jak výše uvedeno), svědčí také možnost uplatnění totožných opravných prostředků vůči rozhodčímu nálezu (s výjimkou námitky na základě chybného posouzení práva), jaké mají k dispozici strany.²⁸⁰

V neposlední řadě obsahuje předmětná úprava speciální ustanovení ohledně některých zvláštních druhů rozhodčího řízení. Tato speciální ustanovení ovšem nic nemění na výše uvedeném charakteru rozhodčího řízení jakožto autoritativního rozhodování sporů / nalézání práva, když analogie rozhodčího řízení k obecnému soudnímu řízení a snaha státu o zajištění srovnatelných podmínek a procesních práv stran. Přísnější pravidla a pevnější navázání na civilní soudní proces je například stanoveno ve vztahu k tzv. tuzemskému rozhodčímu řízení (analogicky, jako třeba ve Švýcarsku), kde je v některých případech vyloučena možnost dohody stran, že budou některé z výše popsanych podpůrných pravomocí obecných soudů derogovány, resp. suspendovány. Možnost rozhodčího řízení je dále omezena pro některé případy právních závazkových vztahů, jejichž účastníkem je spotřebitel (ať již spotřebitel jako fyzická, či jako právnická osoba). V podstatě zde dochází k rozšíření Nařízení o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.²⁸¹ s tím, že nepřiměřenou / nespravedlivou podmínkou se zde rozumí sjednání rozhodčí smlouvy ve vztahu k finančním nárokům nepřesahujícím určitou specifickou částku. Vymezení konkrétních podmínek je svěřeno prováděcím předpisům.²⁸² Speciální úprava se také vztahuje k případům, kdy je funkci rozhodce zastává soudce²⁸³ a vedení rozhodčího řízení na základě zákona,²⁸⁴ přičemž v obou případech není nejmenší pochyb o tom, že v těchto případech je uplatňována a delegována státní moc a že charakter těchto řízení je čistě jurisdikční.

I.2.9. [USA] [SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ]

²⁸⁰ Článek 72 AA (1996) (cit.:) (1) *A person alleged to be a party to arbitral proceedings but who takes no part in the proceedings may question (a) whether there is a valid arbitration agreement, (b) whether the tribunal is properly constituted, or (c) what matters have been submitted to arbitration in accordance with the arbitration agreement, by proceedings in the court for a declaration or injunction or other appropriate relief. (2) He also has the same right as a party to the arbitral proceedings to challenge an award (a) by an application under section 67 on the ground of lack of substantive jurisdiction in relation to him, or (b) by an application under section 68 on the ground of serious irregularity (within the meaning of that section) affecting him, and section 70(2) (duty to exhaust arbitral procedures) does not apply in his case.*

²⁸¹ *Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1994*

²⁸² Viz čl. 89-91 AA (1996).

²⁸³ Viz čl. 93 AA (1996) a příloha č. 2 zákona, z ní např. vyplývá, že takovýto soudce ú rozhodce je oprávněn k převzetí a výkonu podpůrných funkcí obecných soudů.

²⁸⁴ Viz čl. 94-98 AA (1996).

V [USA] je rozhodčí řízení na federální úrovni upraveno v The Federal Arbitration Act, který je součástí U.S.C. U.S.C. (United State Code), Title 9. Tato úprava byla přijata již v roce 1925. Tato úprava se vztahuje na větší část rozhodčích řízení konaných na území Spojených států amerických, když v praxi je jeho aplikační podmínka, tj. že se musí jednat o spor vyplývající z „mezistátního“ obchodu (interstate commerce) vykládána velmi široce a pro legislativu jednotlivých států upravující rozhodčí řízení tak zbývá pouze velmi malý prostor. Větší část států má rozhodčí řízení upraveno tím, že přijala UAA [USA]. Tento vzorový předpis (vzorová legislativní předloha) byl původně schválen v roce 1955 a jeho revidovaná verze byla přijata v roce 2000 (výrazem větší část států se tak myslí všechny státy, které přijaly některou z verzí UAA [USA], nikoliv pouze ty, které do svého právního řádu zařadily jeho revidovanou verzi).

Zejména [USA] je za základ rozhodčího řízení považována dohoda stran o způsobu řešení sporu (založená na smluvní volnosti stran disponovat předmětem obchodního závazkového vztahu, který mezi nimi vznikl). Spojené státy jsou tak typickým příkladem státu chápajícího rozhodčí řízení ve smyslu smluvní teorie. Rozhodčí řízení je koncipováno jako čistě smluvní věc mezi soukromými subjekty / stranami smlouvy. Na jednu stranu je možno pozorovat neustálé zvětšování významu a četnosti tohoto způsobu řešení sporu. Konečně americké soudy v drtivé většině rozhodnutí zastávají při rozhodování ohledně platnosti rozhodčích doložek názor, že v případě pochybností o tom, zda má být určitý spor řešen v rámci rozhodčího řízení, mělo by být rozhodnuto ve prospěch rozhodčího řízení a strany by na tento způsob řešení sporu měly být odkázány. Opačnou stranu tohoto přístupu představuje zásada, podle které nemůže být nikdo nucen přistoupit na rozhodování sporu v rozhodčím řízení, pokud k tomu nedá výslovný souhlas. Na rozdíl od kontinentální Evropy, kde se již některé návrhy v tomto směru objevily, by zde pravděpodobně nebyla možná úprava, kdy by za určitých okolností bylo možné řešit spor výhradně pomocí rozhodčího řízení. V této souvislosti lze z novější doby jmenovat např. návrh, který byl projednáván v [CZE] a týkající se sporů ve zdravotnictví mezi pacienty, zdravotními pojišťovnami a zdravotnickými zařízeními, kdy pokud by to pacient přál, měla být zavedena povinnost pojišťoven a zdravotnických zařízení se rozhodčímu řízení podrobit. Ačkoliv k přijetí tohoto návrhu nedošlo (a teprve praxe ukáže, zda dojde k rozšíření tohoto způsobu řešení sporů v dané oblasti a v jaké míře budou dané subjekty ochotny se rozhodčímu řízení podrobit), je zřejmé, že ve státech klonících se k jurisdikční / judiciální teorii je představa svěřeni řešení určitého druhu sporů (resp. sporů vzniklých z určitého konkrétního typu právních závazkových vztahů) výhradně do působnosti rozhodčího řízení akceptovatelnou státem aprobovanou variantou k soudnímu řízení.

S ohledem na smluvní charakter rozhodčího řízení je v [USA] požadována také dohoda stran ve smyslu, že výsledek rozhodčího řízení má pro ně být závazný, konečný a budou se jím řídit. Americký federální zákon o rozhodčím řízení tak v části 9 upravuje postup, na základě něhož příslušný soud potvrdí vydaný rozhodčí nález. Konkrétně se zde stanoví, že příslušný návrh na vydání rozhodnutí o potvrzení / uznání rozhodčího nálezu musí být podán do jednoho roku od jeho vydání (v rozhodčí doložce je možné sjednat příslušnost konkrétního soudu). Platí, že soud je povinen požadované rozhodnutí vydat za předpokladu, že neexistují žádné důvody dané tímto zákonem, na jehož základě by mohl být rozhodčí nález zrušen. Zákon dále specifikuje soudní příslušnost za předpokladu, že strany v rozhodčí smlouvě konkrétní soud neurčí. V neposlední řadě tato právní úprava stanovuje pravidla pro doručování, v souladu s nimiž bude soud informovat druhou stranu o podaném návrhu na uznání rozhodčího nálezu (přičemž tato pravidla jsou speciálně upraveny pro případy kdy je druhá strana residentem státu, jehož soud o uznání rozhoduje a pro případy, kdy druhá strana takovým residentem není).²⁸⁵

Dále jsou konkrétně specifikovány formální podmínky pro podání uvedené žádosti, zejména je proveden jejich příloh. Část 13 FAA stanoví, že rozhodnutí bude vedeno jako jakýkoliv jiný rozsudek vydaný v řízení před soudem. Stejně tak má dané rozhodnutí stejný efekt a sílu a je podřazen právní úpravě týkající se rozsudků vydaných soudními orgány a může být vykonán stejně tak, jako by byl vydán v rámci soudního řízení²⁸⁶. V části 16 je dále stanovena, proti kterým rozhodnutím vydávaným soudy ve vztahu k rozhodčímu řízení je možné podat opravný prostředek a vůči kterým nikoliv. Výslovně se stanoví,²⁸⁷ že výkon rozhodčích doložek, potvrzení

²⁸⁵ If the parties in their agreement have agreed that a judgment of the court shall be entered upon the award made pursuant to the arbitration, and shall specify the court, then at any time within one year after the award is made any party to the arbitration may apply to the court so specified for an order confirming the award, and thereupon the court must grant such an order unless the award is vacated, modified, or corrected as prescribed in sections 10 and 11 of this title. If no court is specified in the agreement of the parties, then such application may be made to the United States court in and for the district within which such award was made. Notice of the application shall be served upon the adverse party, and thereupon the court shall have jurisdiction of such party as though he had appeared generally in the proceeding. If the adverse party is a resident of the district within which the award was made, such service shall be made upon the adverse party or his attorney as prescribed by law for service of notice of motion in an action in the same court. If the adverse party shall be a nonresident, then the notice of the application shall be served by the marshal of any district within which the adverse party may be found in like manner as other process of the court.

²⁸⁶ The judgment shall be docketed as if it was rendered in an action. The judgment so entered shall have the same force and effect, in all respects, as, and be subject to all the provisions of law relating to, a judgment in an action; and it may be enforced as if it had been rendered in an action in the court in which it is entered.

²⁸⁷ Viz část 15 - Enforcement of arbitral agreements, confirmation of arbitral awards, and execution upon judgments based on orders confirming such awards shall not be refused on the basis of the Act of State doctrine.

rozhodčího nálezu a výkon rozsudků založených na rozhodnutí, kterým byl rozhodčí nález potvrzen, nemohou být odmítnuty na základě Act of State doctrine (tj. doktríny podle které nemohou soudy jednoho státu zasahovat do státní svrchovanosti jiného státu).²⁸⁸ Obecné soudy jsou na návrh strany příslušné k jmenování rozhodce, pokud z jakéhokoliv důvodu nebude sjednaný způsob jmenování rozhodců dodržen. Z výše uvedeného a z relativně rozsáhlé kontrolní funkce soudů vůči rozhodčímu řízení je tedy zřejmé, že rozhodčí řízení je v [USA] chápáno výhradně jako soukromoprávní dohoda účastníků závazkového obchodního vztahu. FAA [USA] ostatně takovou dohodu výslovně podřizuje obecným zásadám smluvního práva, když ve své části 2 stanoví, že dohody o řešení sporu v rozhodčím řízení (ať již ve formě rozhodčí doložky obsažené v hlavní smlouvě nebo ve formě samostatné rozhodčí smlouvy, jsou platné, neodvolatelné a vykonatelné / vynutitelné, pokud neexistuje zákonný důvod nebo důvod dle zásad spravedlnosti, na jehož zásadě by došlo ke zrušení jakékoliv smlouvy.²⁸⁹ V neposlední řadě zákon upravuje vztah, pokud jde o rozhodčí řízení spadající do působnosti (i) NYConv. a (ii) Panamerické úmluvy o mezinárodním rozhodčím řízení v obchodních věcech z 30. ledna 1975. Podle judikatury pravidlo, že pokud dané úmluvy nestanoví jinak, použije se i na rozhodčí řízení spadající do jejich působnosti obecná úprava rozhodčího řízení ve smyslu FAA [USA] tak, jak byly tyto zásady výše popsány, bylo potvrzeno bohatou judikaturou.

Výše uvedené ovšem neznamená, že by [USA] nebyl nikterak zohledněn speciální charakter rozhodčího řízení, když se na jednu stranu vychází z toho, že rozhodci nezastávají žádný veřejný úřad, na druhou stranu je ovšem mžné obecné zásady týkající se soudů a soudců analogicky aplikovat také na rozhodce. Poukázat lze např. na rozhodnutí soudu státu Massachusetts z roku 1884 ve věci *Hoosac Tunnel Dock & Elevator. Co. v O'Brian*,²⁹⁰ kde soud vyslovil názor, že rozhodce je quasi-soudní činitel [...]. vykonávající soudní funkce. V jeho případě existují stejně tak důvody

²⁸⁸ Jedná se o doktrínu, která byla soudy pojených států amerických poprvé uznána v rozhodnutí ve věci *Underhill v. Hernandez*, 168 U.S. 250 (1897), kde bylo konstatováno, že (v orient. překladu, cit.): „[...]Každý suverénní stát je povinen respektovat nezávislost každého jiného suverénního státu a soudy jedné země nebudou rozhodovat ve věci kroků vydaných vládou druhé země, učiněných na jejím území.[...] V originálním znění (cit.): "[...]Every sovereign state is bound to respect the independence of every other sovereign state, and the courts of one country will not sit in judgment on the acts of the government of another, done within its own territory. [...]"

²⁸⁹ A written provision in any maritime transaction or a contract evidencing a transaction involving commerce to settle by arbitration a controversy thereafter arising out of such contract or transaction, or the refusal to perform the whole or any part thereof, or an agreement in writing to submit to arbitration an existing controversy arising out of such a contract, transaction, or refusal, shall be valid, irrevocable, and enforceable, save upon such grounds as exist at law or in equity for the revocation of any contract.

²⁹⁰ Rozhodnutí publikováno in: 137 Mass 424 (1884) 426

pro ochranu a zajištění jeho nestrannosti, nezávislosti a svobody před nepřipustnými vlivy, jako v případě soudce nebo porotce.²⁹¹

II. Rozhodnutí Court of Appeal (Civil Division) ve věci Jivraj a jeho [možné] důsledky

II.1. Rozhodnutí ve věci Sadruddin Hashwani v. Nurdin Jivraj (věc Jivraj)

Není zřejmě žádného období, kdy by v posledních letech nebyla odborná veřejnost navýsost zaměstnána odbornými úvahami o možných důsledcích některého významného rozhodnutí v souvislosti s rozhodčím řízením. Zatímco evergreenem loňského léta bylo bezpochyby rozhodnutí ESD ve věci West Tankers, analogickou pozornost si zcela jistě zasluhuje rozhodnutí anglického Court of Appeal (Civil Division) z 22. června 2010 ve věci Sadruddin Hashwani v. Nurdin Jivraj (dále jen věc nebo rozhodnutí Jivraj).²⁹² V předmětné věci šlo tedy již o druhostupňové rozhodnutí.²⁹³ Dlužno ovšem podotknout, že jde o rozhodnutí vskutku překvapivé.

Odvolací soud vyslovil názor, že účastníci rozhodčí smlouvy obsažené v obchodní [komerční] smlouvě nemohou sjednat, že rozhodčí senát bude sestávat z členů určité náboženské skupiny. Takové ujednání podle odvolacího soudu totiž porušují anglické Předpisy o rovnoprávnosti v pracovněprávních vztazích (náboženství nebo víra) z roku 2003 (Employment Equality (Religion or Belief) Regulations 2003), které se vztahují na všechny formy pracovněprávních vztahů v nejširším smyslu slova, včetně poskytování služeb na základě jakéhokoli typu smlouvy.

²⁹¹ Právní věta v orig. znění (cit.:) “[...] *An arbitrator is a quasi-judicial officer [...] exercising judicial functions. There is as much reason in his case for protecting and insuring his impartiality, independence and freedom from, undue influence, as in the case of a judge or juror. [...]*”

²⁹² Rozhodnutí spisové značky A2/2009/1963 publikované in: [2010] EWCA Civ. 710 jako společné rozhodnutí soudců ctihodnosti Moore-Bick, Aikens L., J., J. a Sira Richarda Buxtona. Jedno z prvních shrnutí bylo publikováno teprve v listopadu 2010 například in: *Arbitration Law Monthly*, 2010, rč. 10, č. 10, s. 6-7. Je téměř jisté, že se v nejbližší době budeme moci dočkat řady publikovaných rozborů a komentářů.

²⁹³ V prvním stupni rozhodovala jeho ctihodnost, soudce David Steel. Prvostupňové rozhodnutí publikováno in: [2009] EWHC 1364 (Comm)

Za předpokladu, že rozhodce souhlasí s osobním výkonem práce, spadá (podle názoru soudců) poskytování jeho služeb pod definici „pracovní vztah“, čímž se tedy účastník, který jej jmenoval, stává z daného pohledu jeho zaměstnavatelem a rozhodce je zaměstnancem. Dále vzhledem k tomu, že rozhodčí doložka požaduje, aby oba účastníci odmítli, případně úmyslně nenabídli, práci rozhodce jakékoli osobě, která není členem ismailské komunity, představovalo by splnění podmínek této doložky úkon odporující ustanovením předpisu 6 odst. 1. V důsledku těchto závěrů, které svou striktností překvapily zřejmě celou odbornou veřejnost, je dle odvolacího soudu rozhodčí doložka neplatná (neplatná od samotného počátku / nulitní). Výjimku podle předpisů o zákazu diskriminace zde dle odvolacího soudu není možné použít. Bývalo by to bylo možné, kdyby rozhodčí doložka zmocňovala rozhodčí senát k jednání podle zásad spravedlnosti (*ex aequo et bono*). V tomto případě by totiž bývalo bylo možné prokázat, že pouze u ismaility lze předpokládat, že uplatní morální zásady a chápání spravedlnosti a poctivosti, které jsou v rámci uvedené komunity všeobecně uznávány jako zásady platné pro členy a vztahy mezi nimi. Soud v této souvislosti dodal, že rozhodčí doložka je nepřipustná (nulitní, neplatná od samého počátku) v plném rozsahu, neboť pokud by byl vyčleněn požadavek, aby byli rozhodci členy ismailské komunity, pak by zbývající část doložky byla podstatně jiná, než v jaké podobě jejich účastníci původně zamýšleli.

Bez ohledu na to, že anglická doktrína tradičně (formálně co do prohlášení anglických komentátorů a soudců) zastává doktrínu smluvní, a to jak pokud jde o základ pro rozhodčí řízení, tak pokud jde o vztah mezi rozhodci a stranami, byl natolik extenzivní výklad anglických soudců v dané věci bezmála šokující i pro anglickou odbornou veřejnost, natož pak odbornou veřejnou z jiných zemí. S ohledem na možné zásadní důsledky do praxe rozhodčích smluv, které by dané rozhodnutí mohlo mít v případě, že mu se předmětný názor ujal též v unijním kontextu, bylo také nezbytné podívat se poněkud obšírněji na podstatu rozhodčího řízení a vztahu mezi rozhodci a stranami v průřezu celé řady zemí s významnou „arbitrážní kulturou“. Tím se autor omlouvám za poněkud rozsáhlejší úvodní část tohoto příspěvku, která však představuje nezbytný teoretický i praktický základ pro důsledné pochopení všech důsledků, které by rozhodnutí Jivraj minimálně pro evropskou praxi rozhodčího řízení mohlo mít. Konečně obecně se počítá s tím, že bude-li věc předložena House of Lords, požádá zcela zřejmě tento orgán ESD o vyjádření k předběžné otázce (předběžným otázkám) souvisejícím s danou materií. O to více je však důležité, aby byla zahájena kvalifikovaná a široká diskuse v této věci ještě před tím, než se tak stane a pokud se tak stane.

II.2. Ze skutkového stavu případu Jivraj

V lednu 1981 uzavřeli odvolatel pan Nurdin Jivraj a odpůrce pan Sadruddin Hashwani smlouvu o společném podniku týkající se investice do nemovitostí v různých částech světa. Rozhodčí doložka obsažená v čl. 8 předmětné smlouvy byla sjednána v následujícím znění (v orient. překladu:) „(1) Jestliže kdykoli po uzavření této smlouvy vyvstane jakýkoli spor, rozpor nebo sporná záležitost mezi investory ve vztahu k výkladu této smlouvy nebo týkající se jakéhokoliv ustanovení této smlouvy nebo ve vztahu k právům, povinnostem nebo závazkům investorů nebo kteréhokoli z nich, případně pokud tyto vyplynou (zejména) z jakýchkoli obchodních transakcí nebo aktivit společného podniku touto smlouvou vytvořeného, takový spor, rozpor nebo sporná záležitost budou předloženy [...] třem rozhodcům (rozhodujícím většinou), z nichž každá ze smluvních stran smlouvy jmenuje jednoho s tím, že třetím rozhodcem bude aktuální prezident Národní rady H.H. Aga Khan pro Spojené království. Všichni rozhodci budou respektovanými členy ismailské komunity a držiteli vysoké funkce v rámci této komunity. (2) Rozhodčí řízení bude probíhat v Londýně a rozhodčí nález bude konečný a závazný pro obě strany.“

V roce 1988 se smluvní strany rozhodly svůj společný podnik ukončit. Jmenovaly tři členy ismailské komunity smírčím panelem, který jim bude pomáhat při rozdělení majetku, ovšem určité otázky zůstaly nevyřešeny. Záležitost poté byla odložena až do července 2008, kdy právní zástupci jednající za pana Hashwani oslovili písemně pana Jivraje a uplatnili nárok na úhradu 1 412 494 GBP spolu s úrokem. Současně ho informovali o jmenování i jako rozhodce podle čl. 8 dohody. Vyzvali pana Jivraje, aby do sedmi dnů jmenoval rozhodce. Pan Jivraj zareagoval tím, že zahájil řízení u Obchodního soudu (2008 spis 1028), v němž se dožadoval prohlášení neplatnosti jmenování Sira Anthonyho proto, že ten není členem ismailské komunity. O šest týdnů později pan Hashwani navrhnul vydání rozhodnutí o jmenování Sira Anthonyho jediným rozhodcem podle ustanovení čl. 18 odst. 2 AA (1996) (k této koncepci konstituování rozhodčího fóra viz podrobně v předchozích částech tohoto příspěvku). Návrh byl uplatněn na základě toho, že požadavek, aby byli rozhodci členy ismailské komunity, ač platný v době uzavření smlouvy, se měl stát nezákonným a je neplatný a nulitní (nicotný, neplatný od samého počátku), neboť je v rozporu s Předpisy o rovnoprávnosti v pracovněprávních vztazích (náboženství nebo víra) z roku 2003 (dále označované jen jako „Předpis“). Pan Hashwani dokládal svá tvrzení v této věci odvoláním na Zákon o ochraně lidských práv z roku 1998²⁹⁴ a veřejný pořádek.

²⁹⁴ *Human Rights Act 1998.*

II.3. Anglická úprava a právní předpisy EU ohledně diskriminace v pracovněprávních vztazích

Základ svého právního názoru spatřují [odvolací] soudci ve věci Jivraj především v definici „zaměstnavatele“ a „pracovního poměru“ tak, jak tyto pojmy specifikuje čl. 2 odst. 3 Předpisu. „Zaměstnavatel“ je totiž definován jako [...]osoba, která se v jakoukoli dobu snaží zaměstnat jinou osobu, zahrnují osobu, která v dané době nemá žádné zaměstnance.[...] „Pracovní poměr“ je přitom definován jako [...]pracovní vztah podle smlouvy o poskytování služeb nebo o učebním poměru nebo smlouvu o osobním výkonu jakékoli práce, a související výrazy budou vykládány v souladu s touto definicí;[...].

Tytéž předpisy pak zakazují diskriminaci, k nimž dochází mimo jiné, pokud:

na základě náboženství nebo víry zachází zaměstnavatel se zaměstnancem méně příznivě, než zachází nebo by zacházela s jinými osobami;

za protiprávní se označuje jednání, kdy zaměstnavatel ve vztahu k pracovnímu poměru u něj v podniku na území Velké Británie diskriminuje osobu (a) v ujednáních, která činí pro účely rozhodnutí o tom, komu by měl nabídnout zaměstnání/pracovní poměr; nebo (b) v podmínkách, za nichž nabízí dané osobě zaměstnání/pracovní poměr; nebo (c) tím, že odmítne nabídnout, případně záměrně nenabídne, takové osobě zaměstnání/pracovní poměr.

Jediný případ výjimky jen teoreticky podle soudu použitelný pro daný případ, by byla situace, kdy (v orientačním překladu, cit. :) „[...]má zaměstnavatel hodnotový systém založený na náboženství nebo víře a s ohledem na daný hodnotový systém a na povahu pracovního vztahu nebo kontext, v němž je tento vykonáván a (a) určité náboženské vyznání nebo víra jsou autentickým pracovním požadavkem pro danou práci; (b) je přiměřené v konkrétním případě daný požadavek použít; a současně (c) buď (i) osoba, na niž je tento požadavek použit, jej nesplňuje, nebo (ii) zaměstnavatel není spokojen – a za všech okolností je jeho nespokojenost odůvodněná – s tím, že daná osoba tento požadavek nesplňuje.“

Předmětné Předpisy byly původně koncipovány za účelem implementace Směrnice Rady Evropy 2000/78/EC, která vytvořila všeobecný rámec pro rovnoprávné zacházení v pracovněprávních vztazích a zaměstnání (dále Směrnice). Základním výkladovým standardem pro anglické soudce byl cíl a účel Směrnice.²⁹⁵

Společným východiskem pro právní závěry soudců anglického odvolacího soudu ve věci *Jivraj* bylo rovněž to, že přestože byla rozhodčí smlouva z jakéhokoli úhlu pohledu zákonná v době jejího uzavření, nyní také podléhá ustanovením Předpisů. Rozhodující je tedy podle soudců právní stav v době jejich rozhodování a nikoliv v době uzavření rozhodčí smlouvy. Samozřejmě se ihned naskýtá otázka, do jaké míry lze vůbec přijmout takový zcela zřejmě retroaktivní výklad pokud si uvědomíme, kdy byla rozhodčí smlouva uzavřena (viz výše pokud jde o sumarizaci skutkového stavu ve věci *Jivraj*). V tomto směru soudci uvedli, že je nezbytné odkázat podrobně na úvodní ustanovení Směrnice až do poznámky že jsou v nich její cíle vyjádřeny velice obširně.²⁹⁶ To podle soudců naznačuje, že jejím účelem je zakázat diskriminaci všude, kde existuje ve vztahu k pracovněprávním vztahům a zaměstnání a v jakékoli formě.

Směrnice se podle soudců zabývá diskriminací na základě náboženského vyznání nebo víry, postižení, věku nebo sexuální orientace. Je proto podle nich [podle soudců odvolacího soudu ve věci *Jivraj*] svým rozsahem

²⁹⁵ Soudci odvolacího soudu se odvolali především na rozhodnutí ESD ve věci *Marleasing S.A. v. La Comercial Internacional de Alimentacion S.A.*, publikované in: [1990] ECR I-4135. Současně za zarážející příklad toho, kam až může soud zajít v uvádění daného principu v platnost, považují soudci ve věci *Jivraj* případ *Litster v. Forth Dry Dock & Engineering Co Ltd* (rozhodnutí publikováno – tzv. *neutrální citace* - in: [1990] 1 A.C. 546).

²⁹⁶ Soudci odvolacího soudu zohledňovali především tato ustanovení Směrnice:

Článek 1: Účel - *Účelem této Směrnice je vytvořit všeobecný rámec pro potírání diskriminace na základě náboženského vyznání nebo víry, postižení, věku nebo sexuální orientace ve vztahu k pracovněprávním vztahům a zaměstnání, a to s cílem uvést v členských státech v platnost princip rovnoprávného zacházení.*

Článek 2 - Koncepce diskriminace – (1.) *Pro účely této Směrnice „princip rovného zacházení“ znamená, že nebude existovat vůbec žádná přímá ani nepřímá diskriminace z jakéhokoli důvodu uvedeného v Článku 1. [...].*

Článek 3 – Působnost – (1) *V rámci hranic kompetencí delegovaných na Společenství se tato Směrnice vztahuje na všechny osoby, a to jak v sektoru veřejném, tak soukromém, včetně státních orgánů, ve vztahu k níže uvedenému: (a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo povolání, včetně výběrových kritérií a náborových podmínek, ať už v jakémkoli oboru činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie, včetně povýšení; (b) přístup ke všem typům a úrovním odborného vedení, odborného zaškolování, pokročilého odborného zaškolování a přeškolení, včetně praktických pracovních zkušeností; (c) zaměstnání a pracovní podmínky, včetně propuštění a platu; (d) členství nebo účast v organizaci pracovníků nebo zaměstnavatelů, případně v jakékoli organizaci, jejíž členové vykonávají určitou profesi, včetně výhod poskytovaných dané organizaci.“*

mnohem širší než Předpisy, které se zabývají pouze diskriminací na základě náboženského vyznání nebo víry. Vysvětlení spočívá ve skutečnosti, že Spojené království již zavedlo předpisy ohledně boje proti diskriminaci z většiny jiných důvodů, kterých se Směrnice dotýká, v souvislosti se zaměstnáním a povoláním. Diskriminace na základě pohlaví a sexuální orientace byla postavena mimo zákon Zákonem o diskriminaci na základě pohlaví z roku 1975,²⁹⁷ diskriminace na základě rasy Zákonem o rasových vztazích z roku 1968 a z roku 1976, a diskriminace na základě postižení Zákonem o diskriminaci na základě postižení z roku 1995.²⁹⁸ Pro zajištění úplného naplnění Směrnice byla stále ještě požadována legislativa zabývající se diskriminací na základě věku a náboženského vyznání nebo víry. Předpisy se zabývají diskriminací na základě náboženského vyznání nebo víry a diskriminace na základě věku je nyní ošetřena Předpisy o rovnoprávnosti v pracovněprávních vztazích (věková rovnoprávnost) z roku 2006.²⁹⁹

Formální stránka Předpisů se podle soudců odvolacího soudu podobá předchozím zákonům, zejména pokud jde o definici „zaměstnání“ také jako smlouvy o osobním provedení práce jakéhokoli druhu. Navíc podle soudců jazyk čl. 6 Předpisu je stejný, případně se v žádných podstatných ohledech neliší, jako jazyk užívaný v ostatních zákonech zabývajících se diskriminací. Z toho podle soudců vyplývá, že Předpisy je nutno chápat jako komplementární ke všem ostatním zákonům zakazujícím diskriminaci a že vzhledem k tomu jejich odvolací rozhodnutí ve věci Jivraj má mnohem širší obecnější význam. Tím zcela jednoznačně a snad i naštěstí otevřel odvolací soud možnost, aby bylo rozhodnutí podrobeno dalšímu přezkumu, byť již jen fakt, že jde nyní o rozhodnutí odvolacího soudu, je vysoce alarmující pro celou „arbitrážní praxi“. Toto jednotné pojetí práva týkajícího se všech oblastí, v nichž je zakázána diskriminace, byla podle soudců naposledy prosazena Zákonem o rovném zacházení z roku 2010,³⁰⁰ jehož kapitola 1 rozšíří po vstoupení v platnost její ustanovení na všechny případy chráněné dřívější právní úpravou.

II.4. Zásadní rozdíly ohledně skutkového a právního posouzení prvostupňovým soudcem a soudci odvolacího soudu

II.4.1. Věcný rozsah Předpisů

²⁹⁷ Sex Discrimination Act (1975).

²⁹⁸ Disability Discrimination Act (1995).

²⁹⁹ Employment Equality (Age) Regulation (2006).

³⁰⁰ Equality Act (2010).

Soudce prvostupňového soudu (David Stell) vyslovil názor, že Předpisy se nevztahují na rozhodce, protože ti nejsou zaměstnanci, a že v Zákoně o ochraně lidských práv ani veřejném pořádku neexistuje nic, co by učinilo neplatným nebo nevymahatelným požadavek, aby rozhodci byli členy ismailské komunity. Proto vydal rozhodnutí o tom, že jmenování Sira Anthony Colmana je neplatné, a zamítl nárok pana Hashwani. V žádném případě však nezpochybnil platnost (účinnost) rozhodčí smlouvy. Ve svém rozhodnutí prvostupňový soudce (D. Stell) vyjádřil rovněž názor, že i kdyby se Předpisy na případ vztahovaly, jedná se o případ, který spadá mezi výjimky z Předpisu (čl. 7). Ten se týká případů, kdy konkrétní náboženské vyznání nebo víra představují skutečný požadavek „nezbytný pro výkon povolání“. Nakonec vyjádřil soudce Stell názor, že požadavek, aby byli rozhodci členy ismailské komunity, není možné oddělit od zbývajících částí doložky a že pokud by byl neplatný, byla by neplatná rozhodčí doložka jako celek. Soudce prvostupňového soudu sám odmítl povolit odvolání; toto povolení však udělil samotný odvolací soud ve vztahu k následujícím sporným bodům: (i) zda požadavek, aby byli rozhodci členy ismailské komunity, spadá pod ustanovení předpisu 6 odst. 1; pokud ano, (ii) zda také spadá pod předpis 7; a pokud ne, (iii) zda může být oddělen od zbývajících částí doložky. Přípustnost odvolání byla zamítnuta ohledně nároků na základě Zákonu o ochraně lidských práv.

II.4.2. Široký výklad pojmu zaměstnanec a smluvní charakter vztahu mezi rozhodcem a stranami

Zcela zásadní otázka je zcela zřejmě a každému na první pohled patrné, definování a charakterizování postavení rozhodce z pohledu jeho vztahu ke stranám a přirozeně z pohledu Předpisů, resp. Směrnice.

Soudce Steel (prvostupňový soudce) dospěl jednoznačně k závěru, že rozhodce pod rozsah zaměstnance ani podle Předpisů, ani podle Směrnice nespadá. Konečně, nelze nevidět, že zřejmě ve stejném duchu se na všech fórech, kde je dané rozhodnutí diskutováno, vyjadřuje odborná veřejnost.³⁰¹ Prvostupňový soudce dospěl k závěru, že ve Směrnici není nic, co by

³⁰¹ V diskusi u kulatého stolu pořádaného pod gescí kanadského národního výboru ICC dne 1. října 2010 v předvečer zahájení Kongresu IBA(2010) konaném v tomto roce v kanadském Vancouveru zaznelo z úst jednoho z diskutujících toto (volná interpretace autorem) „Nenáleží nám zpochybňovat rozhodnutí anglických soudců, avšak je zcela zřejmé, že soudci odvolacího soudu se zřejmě mýlí“. Jen steží se lze setkat v turbulentních diskusích ohledně daného rozhodnutí, které zcela pochopitelně ještě nemohly být vyjádřeny v publikované podobě, s názorem jiným.

zakazovalo diskriminaci při angažování osoby k poskytování osobních služeb nebo práce jinak než jako zaměstnance a současně konstatoval, že charakter vztahu mezi rozhodcem a účastníky sporu není vztahem pracovním, ať již ve smyslu konvenčním, nebo ve smyslu Předpisů. Přitom byl ovlivněn charakterem funkce rozhodce, kterou přirovnal k funkci soudce, a z pohledu skutečnosti, že soudci, smírčí soudci a osoby v podobném postavení se obvykle nepovažují za zaměstnance.³⁰²

Odvolací soud se ztotožnil s názorem žaloby, že se prvostupňový soudce příliš soustředil na charakter role rozhodce a nerozpoznal, že Směrnice a Předpisy se mají použít pro všechny formy zaměstnání v nejširším slova smyslu, včetně poskytování služeb na základě jakéhokoli typu smlouvy. Předpisy se podle nich vztahují i na jmenování rozhodce, protože osoba, která jmenuje jinou osobu, aby jednala v této pozici, tuto osobu zaměstnává za účelem poskytování služeb. „Zaměstnání“ je pro tyto účely podle odvolacího soudu v Předpisech definováno také jako smlouva o osobním provedení jakékoli práce, a „práce“ v tomto kontextu pokrývá i poskytování služeb jakéhokoli druhu. Přesný charakter vztahu mezi rozhodcem a účastníky sporu je podle odvolacího soudu irelevantní; podstatné je, že tento vztah vyplývá ze smlouvy, na jejímž základě souhlasí rozhodce s tím, že rozhodne ve sporu mu předloženému.

Odvolací soud se též vyjádřil v tom smyslu, že ať je správná analýza povahy tohoto vztahu jakákoli, případ, v němž není podložena nějakým typem smlouvy, musí být velice vzácný. Rozhodce obvykle předpokládá, že bude za své služby placen, a soudci pochybují, zda jeho právo požadovat odměnu může být založeno na něčem jiném než na smlouvě, která vznikla mezi ním a každým z účastníků. Tvrdí, že toto byl zajisté dosud přijímaný názor.³⁰³ Tím ovšem podle druhostupňových soudců není řečeno, že když rozhodce přijme svou pravomoc, nepřijímá určitý status, který určuje některé aspekty jeho pravomocí a povinností.³⁰⁴ Ovšem ve většině případů přijímá tento statut pouze jako výsledek uzavření smlouvy o této činnosti. Otázka, kdy a jak přesně smlouva vzniká, je podle soudců odvolacího soudu v dané souvislosti nepodstatná.

³⁰² Přitom se odvolal na tuto judikaturu:

- Rozhodnutí ve věci *Knight v. A-G*, publikované in: [1979] I.C.R. 194 (ohledně smírčích soudců);
- Rozhodnutí ve věci *Perceval Price v. Department of Economic Development*, publikované in: [2000] IRLR 380 (ohledně postavení předsedy senátu) a
- rozhodnutí *Department for Constitutional Affairs v. O'Brien*, publikované in: [2008] EWCA Civ 1448 (ohledně postavení soudních úředníků).

³⁰³ Viz rozhodnutí ve věci *K/s Norjarl A/s v. Hyundai Heavy Industries Co Ltd*, publikované in: [1991] 1 Lloyd's Rep. 524, na něž se ostatně odvolal také soudce D. Steel (první stupeň).

³⁰⁴ Soudci odvolacího soudu se mj. odvolávají na publikovaný názor: MUSTILL; BOYD; *Commercial Arbitration*, 2. vyd., s. 220.

II.4.3. Kritická absence posouzení rozdílů mezi okamžikem uzavření [případné] smlouvy a jejím plněním

Právě s posledně tvrzeným autor tohoto příspěvku nemůže souhlasit. Právě okamžik vzniku případné smlouvy mezi rozhodci a stranou (stranami), pokud bychom vůbec připustili smluvní charakter tohoto vztahu (takto ostatně daný vztah anglické právo skutečně vykládá, je zcela zásadní. Jde totiž zcela zřejmě o poslední okamžik, kdy se v tomto vztahu projevují klasické prvky vztahu smluvního. Samotné plnění dané smlouvy (jde-li vůbec o smluvní vztah), tj. vše, co následuje po okamžiku jejího uzavření, se již z typické smluvní praxe vymyká. Přetrvává sice závazek plnění, zcela zde však absentuje něco, co je typické pro vztahy pracovněprávní, resp. pro vztahy obdobné. Nenalzáme zde totiž prvek podřízenosti. Pokud se totiž soudci odvolacího soudu ve věci *Jivraj* zabývali poměrně velmi podrobně účelem Směrnice, opomněli něco, co je považováno za zcela axiomní součást výkladu a aplikace komunitárních (unijních) předpisů, totiž jejich autonomní výklad. Z autonomního výkladu pak dospějeme k jednoznačnému závěru, že u pracovněprávních, resp. obdobných vztahů musí být dán minimálně prvek závislosti zaměstnance při výkonu jeho práce. Takový závěr však u činnosti rozhodců nelze v žádném případě připustit. Pokud bychom něco takového připustili, zcela bychom eliminovali základní zásadu rozhodčího řízení, totiž nezávislost rozhodců při výkonu jejich funkce. Již jen tento jeden argument dle názoru autora zcela neguje závěry soudců anglického odvolacího soudu. Rovněž z toho důvodu je více než problematické přijmout to, že se soudci vůbec nezabývali a očividně též odmítli zabývat (resp. nevyhodnotili jako významný) okamžikem uzavření oné smlouvy, a to především ve srovnání s plněním povinností rozhodce, tj. s fází naplnění onoho „smluvního“ vztahu.

II.5. Autonomní výklad komunitární (unijní)

Soudci odvolacího soudu ve věci *Jivraj* zcela správně zkoumali podstatu vztahů, které má pokrývat (pokud jde o rozsah Směrnice) předmětná, jimi aplikovaná úprava. Účel a jednotlivé instituty však nelze posuzovat výlučně v kontextu jednoho předpisu (Směrnice), nýbrž v kontextu celé systematiky unijního práva. Podle autora tohoto příspěvku sleduje Směrnice zejména stabilizaci trhu, na němž se realizují individuální pracovní vztahy. Výklad tohoto pojmu, stejně jako výklad individuální pracovní smlouvy je podle názoru autora podstatně významnější, než se na první pohled může jevit.

Charakteristickými znaky vztahu založeného individuální pracovní smlouvou je tedy:

osobní výkon činnosti fyzické osoby;

ve stanoveném časovém rámci, který musí být vymezen zejména svým počátkem, přičemž konec tohoto časového úseku nemusí být přesně stanoven a musí pouze ze smlouvy nebo z právní úpravy vyplývat způsob ukončení. Toto časové vyjádření má ovšem druhou rovinu, a to rovinu organizační ve smyslu začlenění zaměstnance do organizační struktury zaměstnavatele, která má též svou konkrétní časovou rovinu v podobě vymezení pracovní doby, jejího rozsahu a rozvržení.³⁰⁵

Dále je to úplatnost tohoto vztahu a

především vázanost na pokyny zaměstnavatele jako druhého účastníka smlouvy v průběhu a při samotném provádění sjednané činnosti ve smyslu začlenění a podřízení organizační struktury a mechanismům kontroly a řízení výkonu práce ze strany zaměstnavatele.

Oproti jiným typům smlouvy se vymezení [individuální] pracovní smlouvy vyznačuje:

absencí ekonomické a sociální samostatnosti při výkonu samotné činnosti (zapojení do provozu a interních provozních, ekonomických a organizačních mechanismů činnosti smluvního partnera) a

absencí vlastní svobody rozhodování ohledně způsobu a okolností při a v průběhu realizace této pracovní činnosti (absence podnikatelské svobody rozhodování).³⁰⁶ Tím samozřejmě není a nesmí být omezena smluvní svoboda zaměstnance při sjednávání podmínek pracovní smlouvy. V této souvislosti je nutné zmínit, že ochrana poskytovaná zaměstnancům se do

³⁰⁵ Nejsou vyloučeny a samozřejmě jsou dnes již zcela obvyklé případy tzv. *pružné* či nerovnoměrně rozložené pracovní doby, individualizace rozvržení pracovní doby u zvláštních skupin zaměstnanců apod. Takový *individualizovaný přístup*, který je ostatně poměrně silně podporován, nikterak neomezuje to, že se jedná o vztah pracovní právní.

³⁰⁶ Viz například:

➤ rozhodnutí ESD, sp. zn. C. 307/84 z 3. července 1986 (ve věci *Lawrie Blum v. Land Baden-Württemberg*), publikovaný in [1986], s. 2121, marg. (17), jakož i

➤ rozhodnutí ESD, sp. zn. C 43/99 z 31. května 2001 (ve věci *Lecerc a Deaconescu v. Caisse nationale des prestations familiales*), publikované in: [2001], I- 4265, marg. (55).

značné míry (svým účelem a některými mechanismy) blíží ochraně poskytované ve smluvních vztazích spotřebitelům.³⁰⁷

II.6. Úplatnost vztahu

Paradoxní v dané věci je, že členové ismailské komunity nežadají ani nepřijímají odměnu za výkon funkce rozhodců. Odvolací soudci však v tomto ohledu dospěli k závěru, že i pokud je toto správně, zřejmě to neznamená, že mezi rozhodcem a účastníky neexistuje žádná smlouva. Rozhodčí řízení je podle nich v zásadě založeno na dohodě, a to jak na dohodě mezi stranami samými, tak na dohodě mezi účastníky a rozhodcem.³⁰⁸

II.7. Věcný rozsah Směrnice a Předpisů v návaznosti na případ Jivraj

Soudci odvolacího soudu dospěli k závěru, že čl. 1 Směrnice identifikuje její účel jako potírání diskriminace ve vztahu k pracovním vztahům a povolání (ve francouzském textu „tratil“). Rozsah její působnosti je definován v čl. 3 [Směrnice], který odkazuje na podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti a povolání, včetně výběrových kritérií a náborových podmínek, ať už v jakémkoli oboru činnosti. Vztahuje se také na přístup ke všem typům odborného vedení a školení, pracovních vztahů a pracovních podmínek i na členství v odborových organizacích a odborných sdruženích.

Argument absence evropské judikatury použitelné pro předmětnou otázku a kontraargument existence judikatury ESD a jejího významu pro případ Jivraj

Soudci odvolacího anglického soudu dospěli k závěru, že neexistuje žádná judikatura ESD, v níž by byl posuzován význam čl. 3 Směrnice. Dospěli proto k závěru, že citované ustanovení [čl. 3 Směrnice] je nutné vykládat ve

³⁰⁷ Primární účel zvláštní úpravy ve vztahu ke spotřebitelským smlouvám a ve vztahu ke smlouvám spotřebitelským je shodný, totiž ochrana tzv. *slabšího účastníka* právního [smluvního] vztahu. V případě vztahu „rozhodce“ v. „strana“ však takový účel zcela mizí.

³⁰⁸ Viz rozhodnutí ve věci *K/s Norjarl A/s v. Hyundai Heavy Industries Co Ltd*, publikované in: [1991] 1 Lloyd's Rep. 524. N atoto rozhodnutí se soudci odvolali.

světle úvodních ustanovení a s ohledem na jeho přirozený význam také v souladu s EÚLP a stávajícím precedenčním právem soudu. Současně uzavřeli, že ustanovení Směrnice, struktura a samotná dikce čl. 3 odst. 1 [Směrnice] jako celku naznačují, že se zabývá diskriminací ovlivňující přístup k prostředkům ekonomické aktivity, ať již prostřednictvím zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti, nebo na jiném základě, přístupem k odbornému vedení a školení (u kterých se předpokládá, že poskytnou prostředky přístupu k ekonomické aktivitě), podmínkami pracovního vztahu (které ovlivňují ty, již získali přístup k prostředkům ekonomické aktivity) a členstvím v uskupeních, jejichž účelem je ovlivňovat podmínky nábory nebo zaměstnávání nebo regulovat přístup ke konkrétní formě ekonomické aktivity, například v odborných uskupeních, která přímo nebo nepřímo kontrolují přístup k profesi nebo významnému prostředku získání práce.

Podle odvolacích soudců je jmenování rozhodce vzorovým případem získání služeb určité osoby při rozhodování sporu v souladu s dohodou uzavřenou mezi účastníky a právním řádem, včetně norem obsažených v předpisech o rozhodčím řízení. Není proto v tomto ohledu žádný rozdíl mezi tím, jsou-li advokátu uděleny pokyny, aby se zabýval určitou otázkou právní praxe. Jako příklad soudci uvádějí vypracování textace / návrhu textace závěti a srovnávají též s poradou u lékaře nebo s poradou u daňového poradce ohledně daňového přiznání. Argumentují, že vzhledem k tomu, že se rozhodce (nebo jakýkoli jiný odborník) dohodne o osobním provedení práce, poskytování jeho služeb spadá pod definici „zaměstnání“, z čehož vyplývá, že osoba ho jmenující musí být zaměstnavatelem podle čl. 6 odst. 1 Předpisu.³⁰⁹ Soudci ovšem do jisté míry přijatli argumenty s odvoláním na jinou, byť místy poněkud odtažitou judikaturu,³¹⁰ která ovšem minimálně podpůrně potvrzuje názor, že tento výraz má zahrnovat i postavení osoby, která poskytuje služby jako rozhodce, a konstatovali, že soudce Steel (řízení v I. stupni) se mýlil v tom, že charakter funkce rozhodce vyjímá jeho funkci z oblasti působnosti Předpisů. Navíc smlouva tohoto typu se po uzavření stává smlouvou pracovní ve smyslu Předpisů. Z toho tedy vyplývá, že pro účely Předpisů osoba, která uzavřela smlouvu, podle níž má získat služby, je zaměstnavatelem, a osoba tyto služby poskytující je zaměstnancem.

³⁰⁹ Soudci se ztotožnili s argumentem předneseným žalobkyní v podobě odkazu na rozhodnutí ESD ve věci *von Hoffmann v. Finanzamt Trier* (Případ C-145/96) [1998] 1 C.M.L.R. 99 (Daň z přidané hodnoty) a domácí legislativa týkající se dodávek zboží a služeb.

³¹⁰ Viz třeba rozhodnutí ve věcech:

Kelly v. Northern Ireland Housing Executive, publikované in: [1999] 1 A.C. 428;

Percy v. Church of Scotland Board of National Mission, publikované in: [2005] UKHL 73 a in: [2006] IRLR 195, které. Tato rozhodnutí se sice zabývají poněkud jinými otázkami, než které jsou posuzovány ve věci *Jivraj*, podle soudců však dokreslují širší výrazu „dohodnout se na osobním provedení jakékoli práce“, který se opakovaně vyskytuje v předpisech zakazujících diskriminaci.

Podle autora tohoto příspěvku jsou závěry soudců odvolacího soudu nejen překvapivé, nbrž i extenzivní a neposkytují odpovědi na otázky, které v souvislosti se základními zásadmi rozhodčího řízení automaticky vyvstávají. Srovnávají-li totiž s postavením právních poradců (třeba sepisujících závět', jak toto přirovnání soudci explicitně použili), neuvědomili si zřejmě jeden základní rozdíl. Tím je to, že právní poradce v takových případech jedná ze striktního pokynu klienta i co do výsledku činnosti. Právní poradce nemůže uvést do jím formulované závěti něco odlišného, než jak je instruován svým klientem. Přijetí tohoto postulátu jako přímeru pro věc Jivraj by totiž zcela popíralo nejen nezávislost rozhodců, nýbrž i jejich prostor o hodnocení skutkových a právních otázek. Stejně tak lékař zcela jistě nevyoperuje pacientovi ledvinu jen proto, že ten se domnívá, že ta je nefunkční. Rovněž postavení lékaře je zcela specifické a paradoxně do značné míry v posuzovaných souvislostech může být skutečně srovnatelné s postavením rozhodce. Podle autora tohoto příspěvku však toto srovnání vede ke zcela opačným závěrům, než k jakému totéž srovnání vedlo soudce anglického odvolacího soudu.

II.8. Účel Směrnice z v kontradikci se závěry soudců odvolacího soudu ve věci Jivraz

II.8.1. Účel Směrnice z pohledu komunitární / unijní praxe

Účelem této směrnice je dle čl. 1 stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení. Jak vyplývá ze zde uvedených diskriminačních důvodů, nenahrazuje tato směrnice všechny směrnice předchozí, neboť neupravuje zákaz diskriminace ani na základě pohlaví ani z důvodů rasy či etnického původu³¹¹, nýbrž je pouze doplňuje tak, aby byla zásada rovného zacházení a zákazu diskriminace v rámci Evropské unie upravena komplexně. I tato směrnice je určena členským

311 Diskriminace na základě pohlaví a její vyloučení upravuje především: (i) Čl. 3 odst. 2, čl. 137 odst. 1 a čl. 141 Smlouvy ES, (ii) Směrnice Rady č. 75/117/EHS, o sblížení právních předpisů členských států při používání zásady stejného odměňování pro muže a ženy; (iii) Směrnice Rady č. 76/207/EHS, k uskutečnění zásady stejného nakládání s muži a ženami ohledně jejich přístupu k zaměstnání, vzdělání a postupu v zaměstnání, jakož i ve vztahu k pracovním podmínkám; (iv) Směrnice Rady č. 96/34/ES, týkající se rámcové smlouvy uzavřené mezi UNICE, CEEP a ETUC; (v) Směrnice Rady č. 97/80/ES, o důkazním břemenu v případech diskriminace podle pohlaví. Diskriminace na základě rasy nebo etnického původu je upravena směrnicí č. 2000/43/EC

státům, jimž stanoví rámec minimálních požadavků, které musí promítnout do svého vnitrostátního práva. Pokud jde o věcnou a osobní působnost směrnice, vztahuje se tato směrnice na všechny osoby z veřejného i soukromého sektoru, včetně veřejných subjektů, a to v případech stanovených v čl. 3 písm. a) až d) Směrnice. Negativní působnost směrnice se vztahuje na diskriminaci na základě státní příslušnosti, na vstup, pobyt či právní postavení cizích státních příslušníků třetích zemí nebo osob bez státní příslušnosti na území členských států, a dále na platby jakéhokoli druhu poskytované státními systémy nebo podobnými systémy, popř. na ozbrojené síly, stanoví-li tak členské státy u diskriminace na základě zdravotního postižení nebo věku (viz čl. 3 odst. 2, 3, 4 Směrnice).

Dle níže uvedených bodů preambule (viz níže) směrnice lze dále usuzovat ve vztahu k rozsahu působnosti směrnice následující:

Bod (12) Zákaz diskriminace by se měl vztahovat také na státní příslušníky třetích zemí, nepokrývá však rozdíly v zacházení založené na státní příslušnosti a nedotýká se ustanovení o vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí a o jejich přístupu k zaměstnání a povolání

Bod (13) Směrnice se nevztahuje na systémy sociálního zabezpečení a sociální ochrany, jejichž dávky nejsou považovány za odměnu ve smyslu přiřkládaném tomuto výrazu pro účely použití článku 141 Smlouvy o ES, ani na jakýkoli druh platby státu, jejímž účelem je poskytnutí přístupu k zaměstnání nebo zachování zaměstnání.

Bod (14) Směrnice se nedotýká vnitrostátních předpisů, kterými se stanoví věk pro odchod do starobníhodůchodu.

Bod (22) Směrnice se nedotýká vnitrostátních právních předpisů o rodinném stavu a na něm závislých dávek.

Za jistých okolností je přípustné rozdílné zacházení. V těchto případech se však nejedná o formu diskriminace. Tyto výjimky jsou dotčeny již v preambuli Směrnice:

Bod (23) Za velmi omezených okolností může být rozdíl v zacházení odůvodněný v případech, kdy vlastnost týkající se náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace představuje oprávněný a rozhodující požadavek povolání, kdy cíl je legitimní a požadavek přiměřený. Takové okolnosti musí být zařazeny do informací předkládaných členskými státy Komisi.

Bod (25) *Zákaz diskriminace na základě věku* je důležitou součástí dosahování cílů stanovených v hlavních zásadách zaměstnanosti a podporování různosti pracovních sil. Rozdílná zacházení v souvislosti s věkem však mohou být za určitých okolností oprávněná, a proto vyžadují zvláštní ustanovení, která se mohou lišit podle situace v jednotlivých členských státech. Je tudíž důležité rozlišovat mezi rozdílným zacházením, které je odůvodněné, zejména mezi oprávněnými cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, a diskriminací, která musí být zakázána.

II.8.2. Judikatura související s výkladem a aplikací Směrnice č. 2000/78/EC

II.8.2.1. Rozsudek ESD, sp. zn. C-303/06 ve věci *S. Coleman v. Attridge Law, Steve Law* ze dne 17. července 2008

[Skutkový stav:] Žalobkyně v původním řízení se dovolává zákazu diskriminace z důvodu, že je matkou zdravotně postiženého syna. Podle jejího tvrzení s ní zaměstnavatel zacházel méně příznivě než se zaměstnanci, kteří jsou rodiči dětí bez zdravotního postižení. Na otázku, zda směrnice 2000/78/ES zakazuje diskriminaci i v případě, že objekt diskriminace sám není zdravotně postižen, odpověděl Generální advokát kladně. Není podle něj nutné, aby někdo, kdo je objektem diskriminace, byl podroben nepříznivému zacházení z důvodu „svého zdravotního postižení.“ Postačí, že byl podroben takovému zacházení z důvodu „zdravotního postižení.

Soud [ESD] Dospěl k následujícím závěrům: (1) Směrnice, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, a zejména její čl. 1, čl. 2 odst. 1 a čl. 2 odst. 2 písm. a) Směrnice musí být vykládány v tom smyslu, že zákaz přímé diskriminace, který stanoví, není omezen pouze na osoby, které jsou samy zdravotně postiženy. Zásada rovného zacházení zakotvená v uvedené směrnici se totiž v oblasti zaměstnání a povolání použije nikoli na určenou kategorii osob, ale v závislosti na důvodech uvedených v jejím článku 1. Pokud zaměstnavatel se zaměstnancem, který sám není zdravotně postižen, zachází méně příznivým způsobem, než zachází, zacházel nebo by zacházel s jiným zaměstnancem ve srovnatelné situaci, a je-li prokázáno, že nepříznivé zacházení, jemuž je tento zaměstnanec vystaven, se zakládá na zdravotním postižení jeho dítěte, jemuž poskytuje převážnou část potřebné péče, je takové zacházení v rozporu se zákazem přímé diskriminace zakotveným v čl. 2 odst. 2 písm. a) Směrnice. (viz body 38, 50, 56, výrok 1). Dále dospěl ESD k následujícímu

závěru (2) Směrnice, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, a zejména její čl. 1 a čl. 2 odst. 1 a 3 musí být vykládány v tom smyslu, že zákaz obtěžování, který stanoví, není omezen pouze na osoby, které jsou samy zdravotně postiženy. Podle uvedeného čl. 2 odst. 3 se obtěžování považuje za formu diskriminace ve smyslu odst. 1 téhož článku a zásada rovného zacházení zakotvená v této směrnici v oblasti zaměstnání a povolání se použije nikoli na určenou kategorii osob, ale v závislosti na důvodech uvedených v jejím čl. 1. Je-li prokázáno, že nežádoucí chování naplňující znaky obtěžování, jemuž je vystaven zaměstnanec, který sám není zdravotně postižen, souvisí se zdravotním postižením jeho dítěte, jemuž poskytuje převážnou část potřebné péče, je takové chování v rozporu se zákazem obtěžování zakotveným v čl. 2 odst. 3 této Směrnice. (viz body 38, 58, 63, výrok 2).

II.8.2.2. Rozsudek ESD, sp. zn. C-411/05 ve věci Félix Palacios de la Villa v. Cortefiel Servicios SA ze dne 16. října 2007

ESD dospěl k závěru, že zákaz jakékoliv diskriminace na základě věku, jak jej zavedla Směrnice, musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká je dotčena v původním řízení, která považuje za platné doložky o povinném odchodu do důchodu obsažené v kolektivních smlouvách, jež jako jediné podmínky stanoví to, aby pracovník dosáhl věkové hranice pro odchod do důchodu stanovené vnitrostátním právem na 65 let a aby splňoval ostatní podmínky nároku na starobní důchod příspěvkového typu stanovené v oblasti sociálního zabezpečení, pokud:

uvedené opatření, i když je založeno na věku, je v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněno legitimním cílem souvisejícím s politikou zaměstnanosti a trhem práce a

prostředky zavedené k dosažení tohoto cíle obecného zájmu se nezdají být pro tento účel nepřiměřené, a nikoli nezbytné.

II.8.2.3. Rozsudek ESD, sp. zn. C-144/04 ve věci Werner Mangold v. Rüdiger Helm ze dne 22. listopadu 2005

ESD dospěl v této věci k závěru, že (1) bod 8 bod 3 rámcové dohody o pracovních poměrech na dobu určitou, uzavřené dne 18. března 1999 a provedené směrnicí Rady 1999/70/ES ze dne 28. června 1999 o rámcové

dohodě o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS, je třeba vykládat tak, že nebrání takové vnitrostátní úpravě, jako je úprava dotčená v původním řízení, která z důvodů souvisejících s nezbytností podpory zaměstnanosti a nezávisle na provádění uvedené dohody snížila věk, při jehož překročení lze uzavírat pracovní smlouvy na dobu určitou bez omezení. (2) Právo Společenství (nyní Unie), a zejména čl. 6 odst. 1 Směrnice, je třeba vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je úprava dotčená v původním řízení, která povoluje uzavírání pracovních smluv na dobu určitou bez omezení, pokud pracovník dosáhl věku 52 let, ledaže existuje úzká spojitost s předchozí pracovní smlouvou na dobu neurčitou uzavřenou s týmž zaměstnavatelem. Je věcí vnitrostátního soudu, aby zajistil plný účinek obecné zásady nediskriminace na základě věku tím, že nepoužije žádné ustanovení vnitrostátního práva, jež je s touto zásadou v rozporu, a to i v případě, že lhůta k provedení uvedené směrnice ještě neuplynula.

II.8.2.4. Rozsudek ESD, sp. zn. C-267/06 ve věci Tadao Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen ze dne 1. dubna 2008

ESD judikoval, že (1) pozůstalostní dávka přiznaná v rámci takového systému oborového zaopatření, jaký spravuje Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, spadá do rozsahu působnosti Směrnice, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. (2) Článek 1 Směrnice ve spojení s čl. 2 odst. 2 písm. a) Směrnice brání takové právní úpravě, jaká je předmětem původního řízení, podle které pozůstalému registrovanému partnerovi není po smrti jeho partnera vyplácena pozůstalostní dávka odpovídající pozůstalostní dávce poskytované pozůstalému manželovi, ačkoli ve vnitrostátním právu registrované partnerství staví osoby téhož pohlaví, pokud jde o pozůstalostní dávku, která je předmětem původního řízení, do situace srovnatelné se situací manželů. Je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda je pozůstalý partner v situaci srovnatelné se situací manžela, který pobírá pozůstalostní dávku stanovenou systémem oborového zaopatření, který spravuje Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen.

II.8.2.5. Rozsudek ESD, sp. zn. C-427/06 ve věci Birgit Bartsch v. Bosch und Siemens Hausgeräte (BSH) Altersfürsorge GmbH ze dne 23. září 2008

Podle tohoto rozhodnutí právo Společenství neobsahuje zákaz diskriminace na základě věku, jehož ochranu musí soudy členských států zajistit, jestliže případné diskriminační zacházení nevykazuje žádnou souvislost s právem Společenství. Taková souvislost nevzniká ani prostřednictvím článku 13 Smlouvy o ES, ani – za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení – prostřednictvím Směrnice, před uplynutím lhůty stanovené dotčenému členskému státu k jejímu provedení.

II.8.2.6. Rozsudek ESD, sp. zn. C-54/07 ve věci Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryn NV ze dne 10. července 2008³¹²

V tomto případě dospěl ESD k závěru, že (1) skutečnost, že zaměstnavatel veřejně prohlásí, že nepřijme zaměstnance určitého etnického nebo rasového původu, představuje přímou diskriminaci při náboru do zaměstnání ve smyslu čl. 2 odst. 2 Směrnice 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, vzhledem k tomu, že taková prohlášení mohou skutečně odradit určité uchazeče od toho, aby se přihlásili, a tudíž působí jako překážka jejich přístupu na trh práce. (2) Veřejná prohlášení, kterými zaměstnavatel oznámí, že v rámci své náborové politiky nepřijme zaměstnance určitého etnického nebo rasového původu, postačí ke vzniku domněnky existence přímo diskriminující náborové politiky ve smyslu čl. 8 odst. 1 Směrnice 2000/43/ES. Tomuto zaměstnavateli pak přísluší, aby prokázal, že k porušení zásady rovného zacházení nedošlo. Může to učinit tak, že prokáže, že skutečná náborová praxe podniku těmto prohlášením neodpovídá. Předkládajícímu soudu přísluší, aby ověřil, že vytýkané skutečnosti jsou prokázány, a posoudil, zda skutečnosti uplatněné na podporu tvrzení uvedeného zaměstnavatele, podle kterých neporušil zásadu rovného zacházení, jsou dostatečné. (3) Článek 15 Směrnice 2000/43/ES vyžaduje, aby systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této Směrnice 2000/43/ES byl i v případě, kdy neexistuje konkrétní oběť, účinný, přiměřený a odrazující.

II.8.2.7. Rozsudek ESD, sp. zn. C-13/05 ve věci Sonia Chacón Navas v. Eurest Colectividades SA ze dne 16. března 2006

³¹² Toto rozhodnutí se se zabývá rozsahem a aplikací Směrnice 2000/43/EC a nikoliv *Směrnice*. Lze nicméně konstatovat, že jde o rozhodnutí, která plně potvrzuje účel antidiskriminačních předpisů v *Unii*.

Podle tohoto rozhodnutí (1) na osobu, která byla propuštěna svým zaměstnavatelem výlučně z důvodu nemoci, se nevztahuje obecný rámec pro boj proti diskriminaci na základě zdravotního postižení stanovený Směrnicí. (2) Zákaz diskriminace v oblasti propouštění na základě zdravotního postižení, stanovený v čl. 2 odst. 1 a čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78, brání propouštění na základě zdravotního postižení, které není s ohledem na povinnost poskytovat zdravotně postiženým osobám přiměřenou úpravu odůvodněno skutečností, že dotčená osoba není kvalifikovaná, schopná a k dispozici pro výkon podstatných funkcí svého pracovního místa. (3) Nemoc jako taková nemůže být považována za důvod doplňující důvody, na základě kterých Směrnice zakazuje jakoukoli diskriminaci.

II.8.3. Shrnutí

Je zcela zřejmé, že aplikační praxe ve vztahu k antidiskriminačním předpisům je na komunitární (unijní) úrovni poměrně rozsáhlá. Je to právě tato judikatura, která dává jednoznačnou odpověď na otázku, co je účelem Směrnice. Jde o narovnání sociálních rozdílů při výkonu práce a především vyloučení sociálních důsledků diskriminačního jednání, stejně jako stabilizace pracovního trhu. Je jen stěží představitelné, že by takového účelu mohlo být dosaženo tím, že bude omezena autonomie smluvních stran ohledně možností stanovit podmínky pro výkon funkce rozhodce. Nelze tedy dospět k jinému závěru, než že se soudci odvolacího londýnského soudu zcela jistě zmýlili v tom ohledu, že nezohlednili veškeré souvislosti.

II.9. Přípustná diskriminace ve smyslu výjimky dle Směrnice i Předpisů

Soudce prvostupňového soudu uvedl, že čl. 6 Předpisu jako takový se nevztahuje na pouhý výběr osob nabízejících své služby na celém trhu ze strany konkrétní osoby na poskytování služeb požadovaného druhu; stručně řečeno, že rozhodce není „zaměstnancem“ ve smyslu předpisu o nic více než jakákoli jiná osoba, která nabízí své služby veřejnosti. Toto tvrzení, pokud je správné, má velmi široký význam. Pro řadu osob by bylo podle soudců druhostupňového soudu značně zarážející, že výběr advokáta, instalatéra nebo rozhodce, ať již na základě náboženského vyznání, rasy nebo z jakýchkoli jiných důvodů, by měl být v rozporu s ustanoveními čl. 6 odst. 1 Předpisu, a to i kdyby se jednalo o zcela autonomní [soukromoprávní] výběr. Soudci však konstatovali, že ve věci judikované ESD Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding v.

Firma Feryn NV³¹³ vyjádřil generální advokát Maduro názor, že Směrnice musí být chápána v rámci širší strategie zavedení podmínek pro sociálně inkluzivní pracovní trh a zajištění rozvoje demokratických a tolerantních společností, které umožňují účast všech osob bez ohledu na jejich rasový nebo etnický původ. Ve věci, v níž judikoval ESD a na kterou se soudci odvolacího soudu ve věci Jivraj odvolávají, se jednalo o posouzení prohlášení společnosti, která dodávala a instalovala vyklápěcí vrata, že imigranty nebude zaměstnávat jako montéry, protože její zákazníci nejsou ochotni si je vpustit do svých domovů. Není těžké pochopit, proč je veřejné prohlášení tohoto typu možné považovat za diskriminační, totiž že mělo odradit potenciální uchazeče o zaměstnání, a tím bojovat proti sociálně inkluzivnímu pracovnímu trhu. Soud sám výslovně nepřijal tento názor generálního advokáta; spíše se omezil na výrok, že všeobecné prohlášení uvedeného typu představuje přímou diskriminaci, protože pravděpodobně odradí některé potenciální uchazeče o zaměstnání, čímž vytvoří překážku jejich přístupu na pracovní trh (odstavec 25). Přesto podle názoru soudců (ve věci Jivraj) je názor generálního advokáta na široké cíle Směrnice podpořen jejími úvodními ustanoveními. Jedná se také o názor, který je v zásadě neslučitelný s přijetím práva diskriminovat mezi jakýmikoli poskytovateli služeb na základě rasy, pohlaví, náboženského vyznání nebo z jiných důvodů ošetřených Směrnicí.

Autor tohoto příspěvku však upozorňuje na zcela odlišný závěr, který právě v souvislosti s otázkami posuzovanými ve věci Jivraj umožňuje rozhodnutí ESD ve věci *Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding v. Firma Feryn NV*, resp. vyjádření generálního advokáta argumentujícího v daném řízení. Je to totiž právě ono vytvoření sociálně rovného trhu práce na komunitární (unijní) úrovni, které předmětná evropská úprava sleduje. Tento závěr je zcela zásadní. Význam činnosti rozhodců pro relevantní trh práce je totiž dle autora tohoto příspěvku naprosto nulový a je jen stěží možné si představit, že by rozhodování rozhodců, resp. jmenování rozhodců a konstituování rozhodčích fór jakkoliv objektivně, jakož i z právního hlediska vůbec mohlo ovlivnit stav na trhu práce. To i v případě, že bychom přijali závěr zřejmě konformní s anglickou doktrínou, totiž že vztah mezi rozhodcem a stranami je vztahem, který spadá do stejné skupiny jako vztahy pracovněprávní.

Soudce prvostupňového soudu se snažil s touto širokou analýzou vyrovnat prohlášením, že primárním účelem Směrnice je zajistit přístup k zaměstnání a k ekonomickým aktivitám, nikoli soukromý výběr spotřebitelů mezi osobami, které již přístup na trh získaly. Znění čl. 3 Směrnice může být

³¹³ Rozhodnutí sp. zn. C-54/07.

vykládáno úžeji, ale výraz „přístup k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo povolání“ může být vykládán také širěji v souladu s cíli směrnice tak, jak jsme je popsali. V každém případě nás však zajímá znění domácí legislativy, která není omezena rozsahem působnosti Směrnice a která je podložena v širokém smyslu stejnými záměry a úvahami jako jsou ty, na které upozornil generální advokát Maduro v případě Firma Feryn, ať již vzniklo před uveřejněním Směrnice, nebo až po něm.

II.10. Uplatnění čl. 6 odst. 1 [anglického] Předpisu na věc Jivraj

Soudci se dále zabývali tím, jak se čl. 6 odst. 1 Předpisu vztahuje na věc Jivraj, a zejména na to, zda výběr rozhodce v souladu s ustanoveními čl. 8 odst. 1 smlouvy uzavřené mezi stranami (citován výše) spadá do působnosti Předpisu. Nebylo uvedeno, že se odstavec 1 (b) Předpisu na tento případ vztahuje, ale odstavce 1 (a) a 1 (c) jsou dle soudců případně použitelné.

Slovo „ujednání“ použité v čl. 6 odst. 1 písm. a) Předpisů byl vykládán široce, dle soudců lze zjistit z judikatury. Soudci se odvolali na věc Brennan v. J.H. Dewhurst Ltd.³¹⁴ V předmětné věci bylo judikováno, že vedení pohovoru spadá do jeho působnosti. Jmenování osoby jako rozhodce tak podle odvolacích soudců vytváří smlouvu mezi uvedenou osobou a oběma účastníky sporu, z čehož podle soudců vyplývá, že dohoda o rozhodčím řízení představuje „ujednání“ mezi oběma účastníky pro dané jmenování jednoho nebo více rozhodců, které pak v závislosti na jeho podmínkách může omezit skupinu osob, jimž může být tento pracovní vztah nabídnut. Dle názoru autora tohoto příspěvku však soudci nerozlišovali mezi konsensem vyjádřeným o obsahu abstraktní rozhodčí smlouvy na straně jedné a konstituováním konkrétního rozhodčího fóra. Ačkoliv základem pro postup konstituování fóra je konsensus vyjádřený v rozhodčí smlouvě, v případě jmenování konkrétních rozhodců již alespoň zčásti o žádný konsensus nejde.

Podle čl. 8 odst. 1 Předpisu se vyžaduje, aby oba účastníci odmítli nabídnout, případně záměrně nenabídli (aplikováno na konkrétní případ Jivraj), práci rozhodce jakékoli osobě, která není členem ismailské komunity. Podle soudců je znění čl. 6 odst. 1 písm. c) (v orient. překladu, cit.: „odmítnutí nabídnout mu zaměstnání, nebo mu je záměrně

³¹⁴ Rozhodnutí publikováno in: [1984] I.C.R. 52.

nenabídnout“) míněno tak, aby pokrylo i případ, kdy se osoba výhradně z náboženských důvodů vyhýbá nabídnutí předmětné práce osobě, o které si myslí, že by mohla být ochotna nebo schopna ji vykonávat. V souladu s tímto vyjádřili soudci přesvědčení, že splnění podmínek čl. 8 odst. 1 smlouvy uzavřené mezi stranami (rozhodčí smlouvy) by znamenalo jednat v rozporu s čl. 6 odst. 1 písm. c) Předpisu. Jedním z důsledků tohoto závěru může podle soudců být, že – rozhodně podle nich alespoň teoreticky – počet potenciálních stěžovatelů může být v určitých případech velice vysoký; v praxi však bude málo osob, budou-li vůbec jaké, jež byly ochotny a schopny nabídnout své služby a mohly tak trpět nezákonnou diskriminací a o této skutečnosti se vůbec dozví; a záměrem Předpisu je, aby osoby, které utrpěly a trpí v důsledku předsudků, měly možnost domoci se nápravy.³¹⁵

II.11. Závěry učiněné odvolacím soudem ve věci Jivraj ohledně působnosti Předpisů na daný skutkový a právní stav

Odvolací soudci dospěli k závěru, že Předpisy je možné vykládat způsobem, který z jejich působnosti vylučuje soukromou diskriminaci takového typu, jímž jsme se zde zabývali.

Ustanovení čl. 1 odst. 1 přílohy 4 k Předpisu stanoví, že podmínka smlouvy je neplatná a nulitní (neplatná od počátku) v případě, kdy uzavření smlouvy z důvodu zahrnutí takové podmínky do ní je nezákonné na základě Předpisu, případně tam, kde smlouva upravuje provedení věci, která je v rozporu s Předpisem a tedy nezákonná. Podle odvolacích soudců poslední věta čl. 8 odst. 1 uzavřené mezi stranami (rozhodčí smlouva) porušuje jak čl. 6 odst. 1 písm. a), tak čl. 6 odst. 1 písm. c) Předpisu. Proto je neplatná a nulitní (neplatná od samého počátku), pokud nemůže být uplatněna v rámci výjimky dle čl. 7 Předpisu.

Pokud jde o výjimky z antidiskriminačního režimu stanoveného Předpisem pak podle odvolacích soudců zjištění soudce soudu prvního stupně o charakteru a hodnotovém systému ismailské komunity nelze příliš zpochybnit. Soudce prvostupňového soudu však podle odvolacích soudců nevěnoval dostatečnou pozornost jiným požadavkům čl. 7 odst. 3 Předpisu, zejména tomu, zda s ohledem na hodnotový systém dané komunity a charakter funkce rozhodce představuje členství v ismailské komunitě

³¹⁵ Podle názoru odvolacího soudu je tento závěr podpořen závěry učiněnými v jiném rozhodnutí, totiž v případě *Lord Chancellor v. Coker*, publikovaném in: [2002] ICR 321.

opravdový profesní požadavek pro jeho řádné splnění. Pokud by rozhodčí doložka byla zmocnila tribunál k jednání podle zásad spravedlnosti, resp. k rozhodování *ex aequo et bono*, bývalo by bylo možné dle odvolacích soudců poukázat, že pouze od ismaility se dalo očekávat uplatnění morálních zásad a pochopení spravedlnosti a nestrannosti, které jsou uznávány v rámci této komunity jako platné mezi jejími členy, ale funkce rozhodců podle ustanovení čl. 8 smlouvy (rozhodčí smlouvy) je rozhodnout spor mezi stranami sporu v souladu s principy anglického práva. To vyžaduje určitou znalost práva jako takového, včetně AA (1996), jakož i schopnost vést řízení nestranně v souladu s pravidly přirozeného práva, ovšem nevyžaduje žádný konkrétní hodnotový systém. Členství v ismailské komunitě zcela jasně není nezbytné pro splnění výkonu funkce rozhodce podle smlouvy tohoto typu, a my proto nemůžeme připustit, aby v tomto případě byla uplatněna výjimka podle čl. 7 Předpisu. Podle autora tohoto příspěvku je poněkud paradoxní, že se soudci odvolacího soudu v této souvislosti již plně odvolávají na nestranné rozhodování a nezávislost rozhodců. Stejný princip však jako by se snažili přehlédnout v souvislosti se závěry o pracovněprávním vztahu, resp. o analogii s pracovněprávním vztahem, pokud se zabývají vztahem mezi rozhodcem a stranami sporu. Závěr, k němuž totiž soudci odvolacího soudu dospěli ohledně možné aplikace výjimek z antidiskriminačního režimu podle čl. 7 Předpisu paradoxně negují jejich vlastní závěry ohledně závislosti rozhodce na stranách. Přitom ovšem právě ve vztahu k výjimkám zcela shodně s jednotnou a širokou mezinárodní praxí uznávají nezávislost rozhodců jako základní princip rozhodčího řízení a současně též jako princip vyjádřený v anglické úpravě rozhodčího řízení (AA [1986]).

Jestliže soudci odvolacího soudu dospěli k závěru o neplatnosti (od počátku) podmínky ohledně osob rozhodců ve smyslu rozhodčí doložky, zabývali se zcela logicky otázkou oddělitelnosti tohoto ustanovení od ostatního obsahu rozhodčí smlouvy (doložky). Podle soudců odvolacího soudu společným východiskem bylo, že rozhodčí doložka se má považovat za samostatnou smlouvu nezávislou na smlouvě o společném podniku. S tím nelze než souhlasit, když takový závěr je plně v souladu s principem separability, tj. nezávislosti smlouvy hlavní na smlouvě rozhodčí. Dalším společným východiskem podle soudců bylo, že poslední věta čl. 8 odst. 1 rozhodčí doložky by mohla být vypuštěna bez toho, aby zbývající část se stala neproveditelnou. Oddělení části doložky tímto způsobem je možné, ovšem pouze tehdy, když zbývající část se podstatně nezmění oproti původnímu záměru smluvních stran.³¹⁶ Pokud se změní, pak musí doložka jako celek být zachována, nebo vyškrtána. Otázkou proto je, zda v kontextu tohoto případu dohoda o rozhodčím řízení, která nepožaduje, aby rozhodci byli

³¹⁶ Soudci se odvolali na rozhodnutí ve věci *Marshall v. NM Financial Management Ltd*, publikované in: [1995] 1 W.L.R. 1461, jakož i publikované in: [1997] 1 W.L.R. 1527.

členy ismailské komunity, se v podstatném ohledu liší od jiné dohody o rozhodčím řízení, která toto požaduje. Podle autora tohoto příspěvku je však i tento závěr vysoce sporný. Soudci odvolacího soudu ve věci Jivraj totiž uvedli, že by zřejmě antidiskriminační nebylo, pokud by rozhodci byli zmocněni rozhodovat podle zásad spravedlnosti (*ex aequo et bono*). Nikoliv sice explicitně, přesto však implikovali, že má-li být rozhodováno podle platného práva (doslovně podle principů anglického práva), je nerozhodné, zda jde o osoby náležející k nějaké komunitě. Dospěli tak implikovaně k závěru o nutnosti jednotné aplikace určitého právního řádu. S tím se v abstraktní podobě nelze než ztotožnit, ačkoliv autor tohoto příspěvku vyjadřuje v konkrétních souvislostech zásadní pochybnosti o tomto závěru. Rovněž aplikace platného práva a platných právních principů je do jisté míry věcí subjektivní. Pokud by tomu tak nebylo, zřejmě by již někdo přišel díky pokročilé technice na to, že místo soudců mohou spory (jakékoliv, pokud podléhají nějakému platnému právu) rozhodovat stroje. Dokud však nebude možno platné právo a jeho aplikaci převést do elektronické řeči nul a jedniček a doufejme, že překotný vývoj techniky do tohoto stavu nikdy nedospěje, bude vždy jakékoliv kontradiktorní rozhodování a jakýkoliv kontradiktorní proces nadáno vysokou mírou subjektivního prvku. Konečně nejde jen o samotné právní posouzení. To totiž obvykle nastupuje teprve po psouzení skutkovém, které je subjektivním prvkem osoby rozhodce (stejně jako analogického posuzování skutkového stavu v řízení před soudem) nadanou velmi vysokou mírou subjektivního prvku. Připustíme-li význam subjektivního prvku aplikace práva, resp. rozhodování jekéhokoliv sporu i v případech, že nejde o rozhodování podle zásad spravedlnosti (*ex aequo et bono*), jak k tomuto závěru soudci odvolacího soudu ve věci Jivraj dospěli ohledně oddělitelnosti poslední věty čl. 8 odst. 1 smlouvy (rozhodčí smlouvy), pak je alespoň v teoretické rovině závěr odvolacího soudu ohledně neoddělitelnosti správný. Tento závěr však zcela neguje závěr odvolacích soudců ohledně neaplikovaelnosti výjimky podle čl. 7 Předpisu. Při vysoké účtě v anglickou judikaturu a soudní praxi se tak dané rozhodnutí v mnoha ohledech (příkladů bylo zmíněno více) jeví značně rozporuplné. To narozdíl od rozhodnutí soudce prvostupňového soudu. I ohledně tohoto rozhodnutí by sice bylo možné polemizovat v některých bodech, jde však o rozhodnutí, v němž nenalézáme vnitřní kontradiktornost dílčích závěrů.

Odvolací soudci proto dospěli k závěru, že čl. 8 odst. 1 smlouvy o společném podniku obsahující rozhodčí doložku je v celém svém rozsahu neplatný a nulitní a že je nutné připustit možnost odvolání v tom rozsahu, v němž bylo zrušeno rozhodnutí prvostupňového soudce. Proto ovšem jako důsledek potvrdil rozhodnutí o neplatnosti jmenování Sira Anthony Colmana rozhodcem ze strany pana Hashwani.

III. Závěr, epilog, či dokonce nekrolog pro rozhodčí řízení v anglii

Rozhodnutí odvolacího soudu ve věci Jivraj představuje široký výklad pracovněprávního vztahu. Podle autora tohoto příspěvku jde však o příliš extenzivní výklad poskytování služeb, jejichž výkon je závislý na konkrétní fyzické osobě. Autor s danou koncepcí ve smyslu anglického rozhodnutí nesouhlasí. Nelze souhlasit s tak širokým výkladem Směrnice Rady Evropy 2000/78/EC, která postihuje spíše [individuální]pracovně právní vztahy. Obchodně právní oblast je v daném kontextu ošetřena zejména předpisy na ochranu hospodářské soutěže. Autor nezastává názor, že vztah mezi rozhodcem (senátem) a stranou (stranami) má smluvní povahu. Jde spíše o závazek sui generis. Možné důsledky předmětného rozhodnutí jsou zcela logické. Nelze totiž nevidět, že by takový výklad mohl vést i k porušení princip sledovaného v řadě řízení, totiž konstituování rozhodčího senátu (předsedy senátu nebo jediného rozhodce) s odlišnou státní příslušností, než je příslušnost stran. Fatální důsledek by takové rozhodnutí mělo přirozeně též na činnost a rozhodování zřejmě všech tzv. církevních rozhodčích soudů, které jsou v mnoha zemích považovány za integrální součást systému nalézání práva a rozhodování sporů (alternativních metod).

PŘEHLED PŘEDPISŮ (CITOVANÝCH V PŘÍSPĚVKU)

I. Předpisy národního původu:

[AUT] – [RAKOUSKO; REPUBLIKA RAKOUSKO]

EO [AUT]: § 394, § 399 odst. 1 až 4.

ZPO [AUT]: § 289, § 581 odst. 1, § 584 odst. 1 až 4, § 585, § 584 odst. 1 až 4, § 587 odst. 2, bod 1, § 587 odst. 2 bod 4, § 587 odst. 3 bod 3, § 587 odst. 5, § 587 odst. 6, § 587 odst. 8, § 589 odst. 3, § 590 odst. 2, § 593 odst. 1, § 594 odst. 1, § 594 odst. 4, § 602, § 603, § 611

[CZE] – [ČESKÁ REPUBLIKA]

ObčZ [CZE] - § 585 a násl.

RozŘ [CZE] - § 2 odst. 1, § 16, § 25 odst. 3, § 28 odst. 1, § 28 odst. 2, § 29 odst. 1, § 29 odst. 2, § 31

Úst. [CZE]: čl. 87 odst. 1 písm. d).

ÚstSZ [CZE]: § 30 odst. 3, § 43 odst. 1 písm. d), § 43 odst. 1 písm. e) § 72 odst. 1 písm. a), § 72 odst. 2, § 75 odst. 1.

Zákon o soudech a soudcích.

[DEU] – [NĚMECKO; SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO]

BGB (DEU): § 611 a násl. (úprava služební smlouvy / Dienstvertrag).

Informationsfreiheitsgesetz (zákon o svobodném přístupu k informacím) z 5. září 2005 publikovaný in: BGBl_I_05,2722: § 3 odst. 1 písm. g).

ZPO (DEU): Všeobecně (zejména kniha X), § 1029, § 1030, § 1031 odst. 5, § 1032 odst. 2, § 1033, § 1034 odst. 2, § 1035 odst. 3 až 5, § 1037, § 1038 odst. 1, § 1040 odst. 3, § 1041 odst. 1 až 3, § 1042 odst. 3, § 1050 odst. 1, § 1051 odst. 1 až 3, § 1053 odst. 1 až 2, § 1056, § 1059 odst. 2 až 3, § 1060.

[FRA] – [FRANCIE; FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA]

Code civile:³¹⁷ čl. 2059 až čl. 2061.

NCPC [FRA] – čl. 1443, čl. 1444, čl. 1447, čl. 1448, čl. 1449, čl. 1454, čl. 1456, čl. 1451, čl. 1457, čl. 1459, čl. 1458, čl. 1460, čl. 1462, čl. 1463, čl. 1464, čl. 1465, čl. 1466, čl. 1467, čl. 1471, čl. 1474, čl. 1475, čl. 1476, čl. 1477, čl. 1478, čl. 1481, čl. 1482, čl. 1483, čl. 1484, čl. 1485, čl. 1488, čl. 1489, čl. 1490, čl. 1495, čl. 1496, čl. 1497, čl. 1498, čl. 1499, čl. 1500, čl. 1501.

[ITA] – [ITÁLIE; ITALSKÁ REPUBLIKA]

Zákon o civilním řízení soudním: čl. 834 odst. 1, část I.

[NED] – [NIZOZEMSKO; NIZOZEMSKÉ KRÁLOVSTVÍ]

Zákon o rozhodčím řízení: čl. 182.

³¹⁷ Občanský zákoník / Code civil z 5. března 1803 a vyhlášený 15. března 1803 ve znění celé řady změn.

[POL] – [POLSKO – POLSKÁ REPUBLIKA]

K.p.c. [POL] - Kodeks postępowania cywilnego. Zákoník soudního řízení ze 17 listopadu 1964:³¹⁸ čl. 1154 – 1217 (odkaz na úplnou úpravu rozhodčího řízení v k.p.c. [POL] a dále dílčím způsobem odkazováno na: čl. 1158 § 2, čl. 1161, čl. 1163, čl. 1164, čl. 1166 § 1, čl. 1169 § 3, čl. 1172, čl. 1173, čl. 1176 § 2, čl. 1177 § 2, čl. 1178 § 2, čl. 1173, čl. 1179 § 2, čl. 1184, čl. 1192 § 1, čl. 1194 § 1, § 1196 § 2 čl. 1204, čl. 1206, čl. 1208, čl. 1212 § 1, čl. 1213, čl. 1214 § 1, čl. 1214 § 2, čl. 1214 § 3.

[RUS] – [RUSKO; RUSKÁ FEDERACE]

Zákon o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech: čl. 28 odst. 1

[SUI] – [ŠVÝCARSKO – ŠVÝCARSKÁ KONFEDERACE]

Konkordat [SUI] - Konkordát o rozhodčím řízení (Konkordat über die Schiedsgerichtsbarkeit) ze dne 27. března 1969:³¹⁹ čl. 3, čl. 4, čl. 5, čl. 7, čl. 16, čl. 17, čl. 18, čl. 23 odst. 3, čl. 24, čl. 25, čl. 26, čl. 27, čl. 29 odst. 1 a odst. 2, čl. 31, čl. 33 odst. 1 a odst. 2, čl. 34, čl. 35, čl. 36, čl. 38, čl. 39, čl. 40, čl. 41, čl. 43.

IPRG [SUI] – čl. 7, čl. 176 odst. 1 a odst. 2, čl. 179, čl. 180, čl. 180 odst. 1 písm. a) a odst. 3, čl. 182, čl. 183, čl. 184, čl. 185, čl. 186 odst. 1, čl. 187, čl. 189, čl. 190, čl. 190 odst. 2, čl. 190 odst. 2 písm. b), čl. 191, čl. 192, čl. 193 odst. 3.

Spolkový zákon z 16. prosince 1943 o spolkové organizaci činnosti soudnictví.

Spolkový zákon z 4. prosince 1947 o spolkovém civilním procesu.

³¹⁸ Publikovaný in: Dz. U. [Dziennik Ustaw] z dnia 1 grudnia 1964 r.

³¹⁹ Spolkovou radou byla tato úprava odsouhlasena dne 27. srpna 1969. Upravuje tuzemské rozhodčí řízení. Bude od 1. ledna 2011 nahrazen *ZPO – Zivilprozessordnung* s federálním účinkem.

ZPO [SUI] - Zivilprozessordnung. Civilní procesní řád:³²⁰ část 3 (obecná úprava tuzemského rozhodčího řízení účinná od 1. ledna 2011), čl. 353 odst. 2, čl. 356, čl. 359 odst. 1, čl. 361 odst. 4, čl. 362, čl. 366, čl. 367 odst. 1 písm. a), čl. 369, čl. 369 odst. 3, čl. 370 odst. 2, čl. 371 odst. 1 a odst. 2, čl. 371 odst. 3, čl. 372 odst. 2, čl. 373, čl. 374, čl. 375, čl. 377, čl. 378, čl. 379, čl. 380, čl. 381, čl. 384 odst. 1 písm. e), čl. 385, čl. 386, čl. 387, čl. 389, čl. 390, čl. 391, čl. 392, čl. 393, čl. 394, čl. 395, čl. 396, čl. 398, čl. 399,

[SVK] – [SLOVENSKÁ REPUBLIKA]

Zákon [SVK] č. 757/2004 Z.z., o súdech a o zmene a doplnení niektorých zákonov: § 63 až § 70

Zákon [SVK] č. 9/2010, o sťažnostiach.

ZRK [SVK]: § 3 odst. 1, § 5 odst. 3, § 6 odst. 1, § 6 odst. 3, § 12 odst. 1, § 18.

Novela ZRK [SVK] prijatá Národnou radou SR [SVK] 9. března 2010: § 12, odst. 1, § 15b odst. 2, § 15c.

[UK/ANGLIE a WALES]

AA (1986) - Arbitration Act (1996): čl. 1, čl. 2 odst. 3, čl. 2 odst. 4, čl. 12, čl. 13 odst. 2, čl. 17, čl. 18 odst. 2-4, čl. 19, čl. 21 odst. 4-5, čl. 24 odst. 1, čl. 24 odst. 2-6, čl. 24 odst. 1, 2, 4 a 5, čl. 25 odst. 3 a 4, čl. 27 odst. 3, čl. 28 odst. 2, 3 a 5, čl. 32, čl. 39 odst. 1, čl. 42, čl. 43, čl. 44, čl. 45, čl. 46, odst. 1, písm. b), čl. 51, čl. 56, čl. 58, čl. 63, čl. 64, čl. 66, čl. 67, čl. 68, čl. 69, čl. 71 odst. 1 a 2, čl. 72, čl. 77, čl. 79, čl. 80, čl. 89-91, čl. 93, čl. 94-98.

Disability Discrimination Act (1995)

Equality Act (2010): kapitola 1.

Employment Equality (Religion or Belief) Regulations 2003 [v rámci tohoto příspěvku používána též zjednodušující formulační zkratka „Předpis“: čl. 6, čl. 6 odst. 1, čl. 6 odst. 1 písm. c), čl. 7, čl. 8 odst. 1, čl. 1 odst. 1 přílohy 4 k Předpisu

³²⁰ Bude od 1. ledna 2011 nahrazovat ZPO – *Zivilprozessordnung*. Nový procesní předpis pro civilní řízení bude obsahovat úpravu rozhodčího řízení a nahrazovat *Konkordat o rozhodčím řízení (Konkordat über die Schiedsgerichtsbarkeit)* ze dne 27. března 1969.

Employment Equality (Age) Regulation (2006)

Human Rights Act 1998 (Zákon o ochraně lidských práv z roku 1998).

Sex Discrimination Act (1975).

[USA] - [SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ]

Act of state doctrine

FAA [USA] Federal Arbitration Act: všeobecně a dále konkrétně část 2, část 9, část 13, část 16

U.S.C. [USA]

II. Právo EU:

SES (před SFEU): čl. 13, čl. 137 odst. 1, čl. 141.

Směrnice Rady č. 75/117/EHS, o sblížení právních předpisů členských států při používání zásady stejného odměňování pro muže a ženy.

Směrnice Rady č. 76/207/EHS, k uskutečnění zásady stejného nakládání s muži a ženami ohledně jejich přístupu k zaměstnání, vzdělání a postupu v zaměstnání, jakož i ve vztahu k pracovním podmínkám.

Směrnice Rady č. 96/34/ES, týkající se rámcové smlouvy uzavřené mezi UNICE, CEEP a ETUC.

Směrnice Rady č. 97/80/ES, o důkazním břemenu v případech diskriminace podle pohlaví.

Směrnice Rady 1999/70/ES ze dne 28. června 1999 o rámcové dohodě o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS.

Směrnice Rady Evropy 2000/78/EC (v rámci tohoto příspěvku používána jednotná formulační zkratka Směrnice): Preambule – body (12), bod (13), bod (13) bod (22), bod (23), bod (25) a dále čl. 1 (Účel), čl. 2 (Koncepte diskriminace), čl. 2 odst. 2 písm. b), čl. 2 odst. 3, čl. 3 (Působnost).

Směrnice 2000/43/EC: čl. 2 odst. 2, čl. 8 odst. 1, čl. 15.

III. Předpisy mezinárodního původu (mezinárodní smlouvy):

EULP: všeobecně a v konkrétních souvislostech ve vztahu k čl. 6.

NYConv.: všeobecně.

Panamerická úmluva o mezinárodním rozhodčím řízení v obchodních věcech z 30. ledna 1975.

IV. Jiné normy mezinárodního původu:

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985):
čl. 28 odst. 3

PŘEHLED ROZHODNUTÍ SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ (ROZHODNUTÍ SOUDNÍ a ÚSTAVNÍCH SOUDŮ / ROZHODNUTÍ CITOVANÁ V PŘÍSPĚKU)

[AUT] – [RAKOUSKO; REPUBLIKA RAKOUSKO]

Rozhodnutí OGH, sp. zn. 2 Ob 382/57 z 11. září 1957.

Rozhodnutí OGH, sp. zn. 5 Ob 123/03d z 13. ledna 2004.

[CZE] – [ČESKÁ REPUBLIKA]

Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. III ÚS 460/01 z 1. listopadu 2001

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV ÚS 174/02 z 15. července 2002,³²¹

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. I ÚS 339/02 z 26. ledna 2004

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV ÚS 511/03 ze 4. prosince 2003

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. III ÚS 166/05

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. III ÚS 145/03

³²¹ Publikováno in: Sbíрка nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR [CZE], sv. 27, usnesení evid. č. 20, s. 257 a násl.

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II ÚS 3059/08 z 15. ledna 2009

[DEU] – [NĚMECKO; SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO]

Rozsudek Verwaltungshof Berlin, sp. zn. VG 2 A 69.07 z 11. června 2008.

[FRA] – [FRANCIE; FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA]

Del Drago Rozsudek Cour de Appel de Paris, 10. prosince 1991, ve věci Marquis de Santa Cristina et al. v. Princess del Drago et al., publikovaný in: Clunet, 1992, s. 314 a násl. Viz – kapitola I.1..

[UK] - [SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA]

Brennan v. J.H. Dewhurst Ltd.; rozhodnutí publikováno in: [1984] I.C.R. 52.

Department for Constitutional Affairs v. O'Brien; rozhodnutí publikované in: [2008] EWCA Civ 1448 (ohledně postavení soudních úředníků)

Rozhodnutí ve věci Jivraj:

- Prvostupňové rozhodnutí jeho crihodnosti soudce David Steela, publikované in: [2009] EWHC 1364 (Comm).

- Odvolací rozhodnutí Court of Appeal (Civil Division) z 22. června 2010, publikované in: [2010] EWCA Civ. 710.

Knight v. A-G; rozhodnutí publikované in: [1979] I.C.R. 194 (ohledně smírčích soudců).

K/s Norjarl A/s v. Hyundai Heavy Industries Co Ltd; rozhodnutí publikováno in: [1991] 1 Lloyd's Rep. 524.

Litster v. Forth Dry Dock & Engineering Co Ltd (rozhodnutí publikováno – tzv. neutrální citace - in: [1990] 1 A.C. 546).

Lord Chancellor v. Coker; rozhodnutí publikováno in: [2002] ICR 321.

Marshall v. NM Financial Management Ltd; rozhodnutí publikováno in: (i) [1995] 1 W.L.R. 1461 a in: (ii) [1997] 1 W.L.R. 1527.

Perceval Price v. Department of Economic Development; rozhodnutí publikované in: [2000] IRLR 380 (ohledně postavení předsedy senátu).

[USA] – [SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ]

Rozhodnutí soudu státu Massachusetts z roku 1884 ve věci Hoosac Tunnel Dock & Elevator. Co. v. O'Brian, publikované in: 137 Mass 424 (1884) 426.

Rozhodnutí ve věci Underhill v. Hernandez, publikované in: 168 U.S. 250 (1897).

Rozhodnutí ESD:

Rozsudek ESD ve věci Birgit Bartsch v. Bosch und Siemens Hausgeräte (BSH) Altersfürsorge GmbH, sp. zn. C-427/06 z 23. září 2008.

Rozsudek ESD ve věci Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding v. Firma Feryn NV, sp. zn. C-54/07 z 10. července 2008.

Rozsudek ESD ve věci Félix Palacios de la Villa v. Cortefiel Servicios SA, sp. zn. C-411/05 z 16. října 2007.

Rozsudek ESD ve věci Lawrie Blum v. Land Baden- Württemberg, sp. zn. C 307/84 z 3. července 1986, publikovaný in Sb. [1986], s. 2121.

Rozsudek ESD ve věci Lecerc a Deaconescu v. Caisse nationale des prestations familiales, sp. zn. C 43/99 z 31. května 2001, publikovaný in: Sb. [2001], I- 4265.

Rozsudek ESD ve věci Marleasing S.A. v. La Comercial Internationale de Alimentacion S.A., publikované in: [1990] ECR I-4135.

Rozsudek ESD ve věci S. Coleman v. Attridge Law, Steve Law, sp. zn. C-303/06 z 17. července 2008.

Rozsudek ESD ve věci Sonia Chacón Navas v. Eurest Colectividades SA, sp. zn. C-13/05 z 16. března 2006.

Rozsudek ESD ve věci Tadao Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, sp. zn. C-267/06 z 1. dubna 2008.

Rozsudek ESD ve věci von Hoffmann v. Finanzamt Trier, sp. zn. C-145/96.³²²

Rozsudek ESD ve věci Werner Mangold v. Rüdiger Helm, sp. zn. C-144/04 z 22. listopadu 2005.

- Literature:
- BACON, Matthew: A new abridgment of the law, Vol I, London: A. strahan, 1832.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2004.
- BLANPAIN, Roger; WEISS, Manfred; Changing Industrial Relations and Modernisation of Labour Law. KLI, 2003, s. 353-359. ISBN: 90 411 2008 4.
- BLOHORN-BRENNER, B.: Conciliation, amiable composition et médiation judiciaires dans les conflits individuels du travail. Rev. arb. 1999, s. 785 a násl.
- BOULARD, H.: L'expérience versaillaise de l'amiable composition. Gaz. Pal. 8- 9 déc. 1995, s. 4 a násl.
- BREDIN, J-D.: L'amiable composition et le contrat. Rev. arb., 1984, s. 259 a násl.
- DELVOLVÉ, J.-L.: Essai sur la motivation des sentences arbitrales. Rev. arb. 1989, s. 149 a násl.
- DVORSKÁ, Olga; Evropský rok rovných příležitostí a implementace směrnic Rady 2000/43/ES a 2000/78/ES, PrF MU.
- FOULETIER, M.: Recherches sur l'équité en droit public français – LGDJ, 2002.
- JARROSSON, Ch.: L'amiable compositeur est il astreint à vérifier la conformité de sa solution à l'équité ?, note sous C. civ. II, 18 oct. 2001

³²² V rozhodnutí ve věci *Jivraj* bylo použito rozboru a komentáře k danému rozhodnutí publikovaného in: Common Market Law Review, 1998, rč. 1, s. 99 a násl.

- [poznámka k rozhodnutí Court d'cassation, civ., II. senát, 18. října 2001]. Rev. arb., 2002, č. 2, s. 359 a násl.
- JURATOWITCH, B. et McNEIL, M., S.: The Doctrine of Separability and Consent to Arbitrate. Arb. Int., 2008, rč. 24, č. 3, s. 475 a násl.
 - KOMENDOVIÁ, JANA, Zákaz diskriminace na základě zdravotního postižení v pracovněprávních vztazích. Dostupné v rámci databáze PrFMU.
 - KOZÁK, Kryštof; Výjimky z principu rovného zacházení ve veřejné správě. V elektronické verzi dostupné sub http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Vyjimky_z_principu_rovneho_zachazeni_ve_verejne_sprave.pdf [poslední návštěva 10. října 2010].
 - KUČERA, Zdeněk: Mezinárodní právo soukromé. 5. vyd., Brno: Doplněk, 2001.
 - KÜHN, Zdeněk; Mají registrovaní partneři právo na vdovský důchod z nestátního typu důchodového pojištění?³²³ V elektronické verzi dostupné sub <http://jinepravo.blogspot.com/2008/04/maj-registrovan-partnei-prvo-na-vdovsk.html> [poslední návštěva 10. října 2010].
 - LAGARDE, X.: Droit processuel et modes alternatifs de règlement des litiges. Rev. arb, 2001, s. 423 a násl.
 - LEVEL, P.: L'amiable composition dans le décret du 14 mai 1980. Rev. arb., 1980, s. 651 a násl.
 - LOQUIN, E.: L'obligation pour l'amiable compositeur de motiver sa sentence. Rev. arb., 1976, s. 223 a násl.

323 Článek ve vztahu k rozhodnutí ESD C-267/06 Tarao Maruko proti Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, viz výše

- LOQUIN, E.: L'amiable composition en droit comparé international. Ed. Litec, 1980; LOQUIN, E.: Pouvoirs et devoirs de l'amiable compositeur. Rev. arb., 1985. s. 199 a násl.
- LOQUIN, E.: L'obligation pour l'amiable compositeur de motiver sa sentence. Rev. arb., 1989. s. 149 a násl.
- MATRAY, L. L'amiable composition en droit comparé. In: Liber amicorum, Commission du Droit et Vie des affaires, Bruxelles, 1998, s. 309 a násl.
- MOTHEJZLÍKOVÁ, Jitka: Úloha národních soudů – podpora nebo dohled? Evropské a mezinárodní právo, 1998, č. 1-2.
- MUSTILL; BOYD; Commercial Arbitration, 2. vyd., s. 220.
- PERCEROU, R. L'arbitrage en questions : intervention au Colloque du Centre des affaires de Rennes, Sem. Jur. n°3 suppl. 14 octo. 1999, JCP, 1999 a násl.
- REDFERN, Alan: Law and practice of international commercial arbitration. London: Thomson / Sweet & Maxwell, 2004.
- REDMAN, Joseph, Haworth: A Concise Treatise on the Law of Arbitrations and Awards, BiblioLife, LLC, 2009, s. 301-302. ISBN: 1110273363.
- RONTCHEVSKI, N.: note, sous Civ. 2ème, 15 février 2001. Bulletin, 2001, II, č. 26, s. 19 a násl., D., 4 octobre 2001, n° 34, Jurispr, p. 2780-2782.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda: Právo mezinárodního obchodu. Brno: MU v Brně, 2004.
- RUBINO-SAMMARTANO, Mauro: International Arbitration Law, KLI, 2. vyd., 2001
- RŮŽIČKA, Květoslav: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin Advokacie, 2003, č. 5.

- TETLEY: The General Maritime Law – The Lex Maritima. Syracuse Journal of International Law and Commerce, 1994, rč. 20, s. 105-145
- VELLAS: Expertise, amiable composition, et non-droit dans le commerce international, Melanges Hebraud, 1981, s. 875 a násl.
- VER PLOEG, Christine, D.: Other Models for Labor-Management Dispute Resolution: The Wisconsin Experiment. William Mitchell Legal Studies Research Paper No. 2010-12, William Mitchell College of Law; v elektronické verzi dostupné sub <http://ssrn.com/abstract=1607140> [poslední návštěva 21. listopadu 2010].
- VÍŠKOVÁ, Lucie; Diskriminace osob se zdravotním postižením na trhu práce. V elektronické verzi dostupné sub http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Diskriminace_osob_s_postizenim.pdf [poslední návštěva 10. října 2010].

Contact – email

Autor nepoužívá eMail.

E-Mail will not be used by the author.